

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om småbarnspedagogik

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om småbarnspedagogik. Enligt förslaget upphävs den gällande lagen om småbarnspedagogik (36/1973).

Det föreslås att bestämmelser som tillämpats inom småbarnspedagogiken och som ingått i olika lagar och förordningar som gäller anordnande av socialvård och i förordningen om barn-dagvård samlas i den nya lagen om småbarnspedagogik. Lagens tillämpningsområde förtydli-gas. I lagen om småbarnspedagogik föreslås bestämmelser om personalens behörigheter, per-sonaldimensioneringen och om behandlingen och sekretessen i fråga om uppgifter. I lagen fö-reskrivs om uppgiftsbenämningar som grundar sig på utbildning och beaktas de ändringar som skett inom yrkesutbildningen. I lagen preciseras bestämmelserna som gäller rätten till små-barnspedagogik och ordnandet av småbarnspedagogik. I förfarandena och beslutsfattandet be-tonas barnets bästa. Genom lagen bildas en ny informationsresurs inom småbarnspedagogiken, vars syfte är att förbättra enhetligheten och tillförlitligheten beträffande uppgifter som gäller småbarnspedagogiken och att möjliggöra datasäker och centraliserad digital koncentration, behandling och överlämnande av småbarnspedagogiska uppgifter till barnets vårdnadshavare och myndigheter som behöver uppgifterna. Ändringar föreslås i bestämmelserna om personal-strukturen och behörigheterna för daghemmets ledning. Enligt förslaget föreskrivs en lång övergångstid för ändringen.

I propositionen ingår även förslag till ändring av lagen om grundläggande utbildning och av vissa lagar inom socialväsendet. I dessa lagar görs lagtekniska ändringar som följer av lagen om småbarnspedagogik.

Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2018. Lagens 31 och 37 § tillämpas från den 1 janu-ari 2030.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
2.1.1 Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter	5
2.1.2 De viktigaste bestämmelserna i grundlagen med tanke på småbarnspedagogik	6
2.1.3 Lagen om småbarnspedagogik och förordningen om barndagvård.....	8
2.1.4 Klientavgifter inom småbarnspedagogiken	13
2.1.5 Socialvårdslagstiftning som tillämpas på småbarnspedagogik	14
2.1.6 Styrning och övervakning av den småbarnspedagogik som ordnas av kommunen.....	19
2.1.7 Privat småbarnspedagogik och lagen om privat socialservice	21
2.1.8 Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.....	24
2.1.9 Annan social- och hälsovårdslagstiftning.....	24
2.1.10 Finansiering av småbarnspedagogik.....	28
2.1.11 Småbarnspedagogik och mervärdesskatt.....	30
2.1.12 Informationsproduktion inom småbarnspedagogiken	31
2.1.13 Dataskydd och sekretessbestämmelser inom småbarnspedagogik.....	32
2.1.14 Reformen av EU:s dataskyddslagstiftning	35
2.1.15 Behandlingen av uppgifter inom småbarnspedagogiken.....	36
2.1.16 Statistik över småbarnspedagogik	38
2.2 Småbarnspedagogik i Norden, EU och i OECD:s arbete.....	43
2.3 Utvärdering av nuläget.....	48
3 PROPOSITIONENS MÅL OCH CENTRALA FÖRSLAG	53
3.1 Mål och centrala förslag.....	53
3.2 Alternativ för genomförande.....	56
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	58
4.1 Ekonomiska konsekvenser	58
4.2 Effekter på myndigheternas verksamhet.....	65
4.3 Konsekvenser för barn	70
4.4 Samhälleliga konsekvenser	73
4.5 Konsekvenser för företag.....	73
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	75
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	81
DETALJMOTIVERING	82
1 LAGFÖRSLAG	82
1.1 Lagen om småbarnspedagogik.....	82
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	82
2 kap. Anordnande av småbarnspedagogik	85
3 kap. Rätt till småbarnspedagogisk verksamhet.....	91
4 kap. Bestämmelser gällande praxis.....	96

RP 40/2018 rd

5 kap.	Planering och utvärdering av småbarnspedagogiken.....	98
6 kap.	Personal och behörighetsvillkor.....	100
7 kap.	Dimensionering av personalen, personalens sammansättning och fortbildning.....	105
8 kap.	Sekretess samt utbyte av uppgifter.....	108
9 kap.	Privata serviceproducenters småbarnspedagogik.....	111
10 kap.	Förvaltning och tillsyn.....	116
11 kap.	Finansiering och klientavgifter.....	119
12 kap.	Rättsmedel och ändringsökande.....	120
13 kap.	Informationsresurs inom småbarnspedagogiken.....	121
14 kap.	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	131
1.2	Lag om ändring av lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken.....	134
1.3	Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	134
1.4	Lag om ändring av lagen om privat socialservice.....	135
1.5	Lag om ändring av 2 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.....	135
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER.....	135
3	IKRAFTTRÄDANDE.....	136
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING.....	136
	LAGFÖRSLAG.....	144
	1. Lag om småbarnspedagogik.....	144
	2. Lag om ändring av lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken.....	170
	3. Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	172
	4. Lag om ändring av lagen om privat socialservice.....	174
	5. Lag om ändring av 2 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn...	175
	BILAGOR.....	176
	PARALLELLTEXT.....	176
	2. Lag om ändring av lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken.....	176
	3. Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	178
	4. Lag om ändring av lagen om privat socialservice.....	181
	5. Lag om ändring av 2 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn...	183

ALLMÄN MOTIVERING

1 INLEDNING

Genom lagen om ändring av lagen om barndagvård (36/1973, ändringslag 909/2012) överfördes beredningen, förvaltningen och styrningen av lagstiftningen om småbarnspedagogik och barndagvård från social- och hälsovårdsministeriet till undervisnings- och kulturministeriet. Samtidigt ändrades 17 § i socialvårdslagen (710/1982, ändringslag 910/2012) så att barndagvård inte längre betraktas som socialservice på det sätt som avses i socialvårdslagen. Vid överföringen av förvaltningen försämrades inte kvaliteten på dagvårdssystemets funktioner och ställningen för klienterna inom dagvården ändrades inte. Också efter överföringen tillämpas till viss del bestämmelserna om socialvård på barndagvården. Avsikten var att för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde bereda en lagstiftning som lämpar sig för barndagvård, varvid det inte längre är nödvändigt att hänvisa till de författningar på social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde som gäller socialvård. Först då är överföringen mellan förvaltningsområdena genomförd fullt ut. Överföringen gäller inte de ekonomiska stöd som enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) beviljas som alternativ till barndagvård. Beredning, förvaltning och styrning av lagstiftningen om stöden hör fortfarande till social- och hälsovårdsministeriet.

Genom lag 580/2015 ändrade benämningen på lagen om barndagvård till lagen om småbarnspedagogik och i lagen infördes begreppet småbarnspedagogik samt genomfördes ändringar som förbättrar kvaliteten på småbarnspedagogiken. Ändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2015. Inom småbarnspedagogiken tillämpas fortfarande förordningen om barndagvård (239/1973) samt flera författningen inom socialvården. Gällande lagstiftning är begreppsmässigt oklar och i bestämmelserna förekommer som begrepp såväl småbarnspedagogik som barndagvård. I denna regeringsproposition har ambitionen varit att använda begreppet småbarnspedagogik i stället för barndagvård, förutom vid hänvisningar till gällande bestämmelser.

Syftet med de riktlinjer som slogs fast i samband med statsminister Juha Sipiläs regerings halvtidsöversyn (25.4.2017) är att minska marginaliseringen av ungdomar. Enligt riktlinjerna ska delaktigheten i småbarnspedagogiken öka och kvaliteten på fostran förbättras. Enligt riktlinjerna är målet också att höja graden av delaktighet i småbarnspedagogik så att den närmar sig nivån i de övriga nordiska länderna, uppdatera lagen om småbarnspedagogik under hösten 2018 och skapa en vägkarta för utvecklingen av småbarnspedagogiken med åtgärder som används för att främja barns delaktighet i småbarnspedagogik, utveckla personalens kompetens och stärka kvaliteten och genomslagskraften när det gäller småbarnspedagogik. Inom ramen för dessa åtgärder ska också personalstrukturen inom småbarnspedagogiken utvecklas. Målet är att förbättra kvaliteten och pedagogiken på området, höja kompetensnivån hos personalen samt öka det yrkesövergripande stödet till barn och familjer. Regeringen fattade också beslut om att sänka klientavgifterna inom småbarnspedagogiken.

I februari 2017 tillsatte undervisnings- och kulturministeriet tre personer med uppgift att närmare utreda möjligheterna att höja dels graden av delaktighet inom småbarnspedagogiken, dels den kompetens som behövs inom småbarnspedagogiken samt göra en sammanfattning av de ekonomiska och sociala effekterna av småbarnspedagogik. Utredarna hade som uppgift att lägga fram förslag till nödvändiga åtgärder och tidtabellen för dessa fram till 2030 och samtidigt dra nytta av undersökningar och utredningar som gjorts inom småbarnspedagogik, samhällsvetenskaper och ekonomivetenskaper. Utredarna överlämnade sitt förslag till vägkarta för småbarnspedagogiken för 2017—2030 (Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:30, nedan vägkarta) den 29 juni 2017. Utredarnas förslag har utnyttjats i förslagen till befattningar och informationsproduktion.

2 NULÄGE

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (FördrS 59—60/1991, nedan barnkonventionen) är det viktigaste internationella avtalet om barns rättigheter. Konventionen antogs av FN:s generalförsamling i november 1989 och i Finland trädde konventionen i kraft 1991.

Barnkonventionen ålägger konventionsstaterna att tillförsäkra barn skydd och omvårdnad, andel i samhällets resurser samt rätt att delta i beslut som gäller dem själva och i samhällslivet. De rättigheter som har skrivits in i barnkonventionen ska genomföras i hela barnpopulationen och i varje barns liv. I konventionen avses med barn varje människa under 18 år. Innehållsligt är barnkonventionen omfattande och ska trygga barns medborgerliga och politiska rättigheter, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt barns rätt till särskilt skydd. Centrala principer i konventionen är förbudet mot diskriminering, barnets bästa i främsta rummet, rätten till liv, överlevnad och utveckling samt respekten för barns åsikter. Enligt konventionen ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder samt administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention.

Enligt *artikel 3.1* i konventionen ska vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, barnets bästa komma i främsta rummet. Enligt *artikel 3.2* åtar sig konventionsstaterna att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och ska för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder. Enligt *artikel 3.3* ska konventionsstaterna säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens omfattning och lämplighet samt behörig tillsyn.

Enligt *artikel 12.1* ska konventionsstaterna tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Enligt *artikel 14.1* ska konventionsstaterna respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

I *artikel 18.1* sägs det att konventionsstaterna ska göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrar eller, i förekommande fall, vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa ska för dem komma i främsta rummet. För att garantera och främja de rättigheter som anges i denna konvention ska konventionsstaterna enligt *artikel 18.2* ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran samt säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för vård av barn. Enligt *artikel 18.3* ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Enligt *artikel 23.1* erkänner konventionsstaterna att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

RP 40/2018 rd

Enligt *artikel 28.1* erkänner konventionsstaterna rätten för varje barn till utbildning. I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning ska enligt *artikel 30* ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk. Enligt *artikel 31.1* erkänner konventionsstaterna barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

2.1.2 De viktigaste bestämmelserna i grundlagen med tanke på småbarnspedagogik

Grundlagen trädde i kraft den 1 mars 2000. Genom grundlagen upphävdes bland annat Regeringsformen av 1919 jämte senare ändringar. Regeringsformens bestämmelser om de grundläggande rättigheterna hade totalreviderats genom den lag (969/1995) som trädde i kraft den 1 augusti 1995, och efter revideringen hade det inte funnits något behov av att ändra de grundläggande rättigheterna. De grundläggande rättigheterna i Regeringsformen överfördes som sådana till den nya grundlagen.

Enligt regeringens proposition med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd) var ett av målen för revideringen att utvidga och stärka skyddet för individens fri- och rättigheter på grundlagsnivå samt öka möjligheten att direkt tillämpa de grundläggande fri- och rättigheterna i domstolar och hos andra myndigheter. Ett viktigt mål var också att innehållsmässigt närma det inhemska systemet för grundläggande fri- och rättigheter till de internationella förpliktelserna beträffande mänskliga rättigheter.

Enligt propositionen i fråga har Finland anslutit sig till cirka 40 internationella konventioner som betecknas som konventioner om mänskliga rättigheter. Begreppet internationell konvention om mänskliga rättigheter är dock inte skarpt avgränsat. I huvudsak är det fråga om konventioner som har slutits i Förenta Nationerna, Europarådet och den internationella arbetsorganisationen. Centrala konventioner utöver barnkonventionen är bland annat FN:s internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (FördrS 6/76) och FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7 och 8/76) samt konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18 och 19/90), dvs. den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Också inom Europeiska unionen har man uppmärksammat de mänskliga rättigheterna, och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna tillkännagavs i december 2000 (texten har publicerats i bl.a. Europeiska unionens officiella tidning 2012/C 326/02 där i anpassad form återges den stadga som proklamerades den 7 december 2000 och som, från och med dagen för Lissabonfördragets ikraftträdande, kommer att ersätta denna).

Till de grundläggande fri- och rättigheter som särskilt bör beaktas med tanke på småbarnspedagogiken hör jämlikhet, sociala och kulturella rättigheter, rättsskydd och respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt 6 § i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt 2 mom. i paragrafen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Enligt 3 mom. ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Enligt förarbetena till bestämmelsen (RP 309/1993 rd, s. 49) vill man genom stadgandet betona att barn ska bemötas både som jämlika i förhållande till den vuxna befolkningen, som personer som i princip har samma grundläggande fri- och rättigheter som de vuxna, och som inbördes jämlika. Stadgandet understryker dessutom att varje barn ska bemötas som en individ, inte enbart som ett passivt objekt för åtgärder. Stadgandet erbjuder således också en grund för den positiva särbehandling av barn som är nödvändig för jämlikheten i förhållande

RP 40/2018 rd

till den vuxna befolkningen med beaktande av att barn har en svagare ställning och är i behov av särskilt skydd och särskild omsorg.

Bestämmelser om skyddet för privatlivet finns i 10 § i grundlagen. Enligt 1 mom. i paragrafen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Skyddet för privatlivet har av tradition medfört en skyldighet för staten att såväl själv avhålla sig från att kränka medborgarnas privatliv som att också aktivt agera mot kränkningar av privatlivet. Utgångspunkten för skyddet för privatlivet är individens rätt att leva sitt eget liv utan att myndigheter och andra utomstående godtyckligt eller grundlöst ingriper i hans eller hennes privatliv.

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att, oavsett medellöshet, enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Genom överföringen av förvaltningen av småbarnspedagogiken sätts vid den grundlagsenliga bedömningen av småbarnspedagogik större fokus på de kulturella rättigheterna.

Enligt 17 § är Finlands nationalspråk finska och svenska. Vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk ska tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhällseliga behov enligt lika grunder. Enligt 3 mom. har samerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Bestämmelser om samernas rätt att använda samiska hos myndigheterna utfärdas genom lag. Rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av funktionsnedsättning behöver tolknings- och översättningshjälp ska tryggas genom lag.

Enligt 19 § 3 mom. ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjlighet att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Enligt regeringens proposition om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd) följer av stadgandet i grundlagen att man genom lagstiftning ska trygga tillgången till tillräckliga tjänster. Även andra grundläggande rättigheter, såsom jämlikhet och förbud mot diskriminering, rätten till liv, personlig integritet och trygghet, skydd för privatlivet samt religions- och samvetsfrihet inverkar indirekt på tillgången till och sättet att ordna tjänster. I motiveringen till regeringspropositionen nämns barndagvård som exempel på ett sådant system som fullföljer det allmänns åtagande att stödja familjen och andra som ansvarar för omsorgen om ett barn så att de har möjlighet att trygga barnets välfärd och individuella uppväxt. Grundlagens 19 § 3 mom. garanterar dock inte uttryckligen något sätt att erbjuda tjänster utöver tillräcklighetskriteriet (GrUU 11/1995 rd, s. 2). Enligt grundlagsutskottet bör de åtaganden som bestämmelsen ålägger det allmänna granskas ur ett helhetsperspektiv och när det gäller nivån på de förmåner som den avser kan hänsyn tas till det rådande läget inom samhällsekonomin och den offentliga ekonomin, förutsatt att regleringen som helhet sett inte äventyrar den stödförpliktelse som avses i grundlagen. Utskottet betonar också att de samlade effekterna av olika reformer som påverkar barnfamiljers situation inte får bli oskäligen (GrUU 25/2012 rd, s. 2—3 och GrUU 10/2015 rd, s. 5). Trots överföringen av småbarnspedagogiken till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde anser grundlagsutskottet att bestämmelserna om småbarnspedagogik i första hand ska bedömas som en sådan social service som avses i 19 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 12/2015 rd, s. 3).

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behand-

RP 40/2018 rd

lat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 22 § ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Enligt 80 § i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i denna grundlag eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Enligt 121 § 2 mom. ska dessutom bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag.

2.1.3 Lagen om småbarnspedagogik och förordningen om barndagvård

Bestämmelser om småbarnspedagogik finns i lagen om småbarnspedagogik (36/1973) och i förordningen om barndagvård (239/1973, nedan dagvårdsförordningen).

I lagen om småbarnspedagogik finns bestämmelser om bl.a. målen för småbarnspedagogiken, barns rätt till småbarnspedagogik, förvaltningen av småbarnspedagogik, kommunernas skyldighet att ordna dagvård, privat dagvård av barn samt övervakning.

Enligt 1 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik avses med småbarnspedagogik en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas. Småbarnspedagogik kan enligt 2 mom. ordnas i en lokal som reserverats för detta ändamål och som kallas daghem eller enligt 3 mom. i ett enskilt hem eller på något annat ställe med hemliknande förhållanden, vilket kallas familjedaghem. Enligt 4 mom. kan övrig småbarnspedagogik ordnas på ett ställe som reserverats för detta ändamål. Enligt 5 mom. kan dessutom även behövliga transporter ordnas för ett barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet. Enligt 6 mom. avses med barndagvård småbarnspedagogik i lagen.

Enligt 2 § 1 mom. kan barndagvård ordnas för sådana barn, som ännu inte nått läropliktsåldern, samt, om särskilda omständigheter det påkallar, även för äldre barn, för vilka vård icke ordnats på annat sätt. Enligt 25 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) börjar läroplikten det år då barnet fyller sju år.

I 2 a § i lagen om småbarnspedagogik föreskrivs om syftet med småbarnspedagogik. Enligt bestämmelsen är syftet att 1) hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling, 2) stödja barnets förutsättningar för inläring och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet, 3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande, 4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar inläring och är hälsosam och trygg, 5) trygga ett verksamhets sätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken, 6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja jämställdhet mellan könen samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund, 7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, organisera ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av yrkesövergripande samarbete, 8) utveckla barnets förmåga till samarbete och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlingssätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap, 9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt, och 10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmo-

RP 40/2018 rd

nisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet.

Enligt 1 a § i dagvårdsförordningen ingår i målen för fostran dessutom att stödja det egna språket och den egna kulturen i fråga om finsk- och svenskspråkiga barn samt samers, romers och olika invandragrupperns barn. Detta stöd ska utformas i samråd med företrädare för kulturen i fråga.

Enligt 2 b § i lagen ska ett barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet erbjudas hälsosam och lämplig kost som fyller barnets näringsbehov, om inte annat följer av karaktären av den småbarnspedagogiska verksamheten som ordnas på annat ställe än på ett daghem eller i familjedagvård. Måltiderna ska vara ändamålsenligt ordnade och handledda.

Bestämmelserna om personalen inom småbarnspedagogiken finns i 4 a och 5 § i lagen om småbarnspedagogik. Enligt 4 a § ska på behörighetsvillkoren för personal inom barndagvården tillämpas lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005, nedan behörighetslagen) samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, sådana de lyder den 1 januari 2013. Lagen behandlas närmare nedan. Kommunen ska ha sagda personal för uppgifterna inom barndagvården. Enligt 2 mom. i paragrafen ska kommunen i den utsträckning som motsvarar behovet inom barndagvården ha tillgång till tjänster av en specialbarntädgårdslärare.

Enligt 5 § i lagen om småbarnspedagogik ska det i ett daghem och inom familjedagvården finnas det antal sådana anställda som avses i 4 a § som krävs för att de föreskrivna målen för småbarnspedagogiken ska kunna nås. Närmare bestämmelser om antalet anställda i daghemmet eller inom familjedagvården i vård- och fostringsuppgifter i relation till antalet barn, tillfälliga avvikelser i personaldimensioneringen och på vilket sätt barn som behöver särskild vård och fostran ska beaktas i fråga om antalet anställda samt personalstrukturen utfärdas genom förordning av statsrådet. Därtill kan bestämmelser om personaldimensioneringen för barn som är under tre år och för barn som fyllt tre år utfärdas separat.

I 5 a § föreskrivs att grupperna inom småbarnspedagogiken ska bildas och lokalerna planeras och användas så att de syften som föreskrivs för småbarnspedagogiken kan uppnås. I en daghemsgrupp får samtidigt vara närvarande högst det antal barn som svarar mot tre personer i vård- och fostringsuppgifter.

Enligt 6 § ska miljön för småbarnspedagogik med beaktande av barnets ålder och utveckling vara utvecklande och främja inlärning samt vara hälsosam och trygg. Lokalerna och redskapen för verksamheten ska vara ändamålsenliga och tillgängligheten ska beaktas.

Bestämmelser om en individuell plan för småbarnspedagogik som ska upprättas för varje barn på ett daghem eller i familjedagvård för genomförandet av barnets fostran, undervisning och vård finns i 7 a § i lagen om småbarnspedagogik. I planen ska anges målen för småbarnspedagogiken på ett sätt som stöder barnets utveckling, inlärning och välbefinnande samt åtgärderna för att uppnå målen. Dessutom skrivs barnets behov av stöd, stödåtgärder och hur de ska genomföras in i planen. Den individuella planen för småbarnspedagogik för varje barn görs upp i samarbete mellan personalen och barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare. Vid daghemmen ansvarar en person med behörighet som barntädgårdslärare för att planen görs upp. Barnets åsikt ska utredas och den ska beaktas när planen görs upp. Övriga myndigheter, sakkunniga och andra behövliga parter som stöder barnets utveckling och inlärning kan delta i uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik. Genomförandet av planen ska utvärderas och ses över minst en gång om året. Om barnets behov så kräver ska det göras oftare.

RP 40/2018 rd

Vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogik för ett barn ska enligt 7 b § också barnets åsikter och önskemål redas ut och beaktas i enlighet med barnets ålder och utveckling. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogiken för barnet. Barnen och deras föräldrar eller andra vårdnadshavare ska vid verksamhetsenheten regelbundet ges möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av småbarnspedagogiken.

Bestämmelser som gäller barn med särskilda behov ingår förutom i bestämmelsen om specialbarnträdgårdslärare i lagen om småbarnspedagogik också i dagvårdsförordningen. Finns det i ett daghem ett eller flera barn som behöver särskild vård och fostran, ska enligt 6 § 3 mom. i förordningen detta beaktas i antalet barn som vårdas eller i antalet personer som deltar i vård- och fostringsuppgifter, om det inte finns ett särskilt biträde för sådana barn i daghemmet. För familjedagvården finns en motsvarande bestämmelse i 8 § i förordningen. När till daghemmet tas ett barn som är i behov av särskild vård eller fostran, ska enligt 2 § 5 mom. i förordningen ett utlåtande om barnet begäras av en läkare som är specialist på området eller av någon annan sakkunnig.

Enligt 4 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik ska kommunen se till att det ordnas barndagvård för kommuninvånarna med det innehåll och av den omfattning som föreskrivs i denna lag. Med kommuninvånare avses i denna lag den vars hemkommun kommunen i fråga är enligt lagen om hemkommun (201/1994). Den som inte har hemkommun enligt lagen om hemkommun betraktas som invånare i den kommun där han eller hon vistas. I brådskande fall eller när omständigheterna annars kräver det ska kommunen se till att barndagvård ordnas även för andra personer som vistas i kommunen än kommuninvånarna.

I 2 § 2 mom. föreskrivs att barndagvården såvitt möjligt ska ordnas så att den erbjuder en för barnets vård och fostran lämplig vårdplats och fortgående vård under den tid av dygnet då sådan vård behövs. Enligt 11 § ska kommunen se till att det finns tillgång till barndagvård som anordnas eller övervakas av kommunen i den omfattning och i sådan form som behovet inom kommunen förutsätter. Vid planeringen och anordnandet av dagvård ska barnets bästa beaktas. Kommunen ska dessutom se till att dagvård står till buds på barnets modersmål, då detta är finska, svenska eller samiska. När dagvård ordnas ska man enligt 11 b § också se till att barn i dagvård har möjlighet att delta i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning.

Enligt 9 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik är Utbildningsstyrelsen sakkunnigt ämbetsverk för småbarnspedagogiken. Enligt 2 mom. i paragrafen ska Utbildningsstyrelsen utgående från denna lag göra upp och besluta om grunderna för planen för småbarnspedagogik. Målet med grunderna för planen är att främja genomförandet av verksamheten på lika grunder i hela landet, uppfylla de mål för småbarnspedagogiken som föreskrivs i denna lag samt styra kvalitetsutvecklingen inom småbarnspedagogiken. I grunderna definieras det centrala innehållet i småbarnspedagogiken, samarbetet mellan anordnarna av verksamheten och barnens föräldrar eller andra vårdnadshavare, det mångprofessionella samarbetet samt innehållet i barnets plan för småbarnspedagogik. Utbildningsstyrelsen bereder grunderna i samråd med behövliga samarbetsparter.

I 10 § föreskrivs att en kommun kan ordna de uppgifter som hör till barndagvården genom att sköta verksamheten själv, genom avtal tillsammans med en annan kommun eller andra kommuner, genom att vara medlem i en samkommun som sköter verksamheten, genom att anskaffa service från staten, en annan kommun, en samkommun eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent, eller genom att serviceanvändaren ges en servicesedel.

RP 40/2018 rd

I 11 a § föreskrivs om barns rätt till småbarnspedagogik. Bestämmelserna om rätten till småbarnspedagogik har förnyats genom en lagändring (108/2016) som trädde i kraft den 1 augusti 2016. Enligt 1 mom. ska kommunen se till att barnet innan läroplikten enligt lagen om grundläggande utbildning börjar får 20 timmar sådan småbarnspedagogik i veckan som avses i lagen om småbarnspedagogik. Rätten till småbarnspedagogik inträder efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken den faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen får betalas.

Barn har på de villkor som anges i 2—4 mom. i paragrafen rätt till mer än 20 timmar småbarnspedagogik per vecka. Enligt 2 mom. ska småbarnspedagogik ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare på det sätt som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) antingen arbetar eller studerar på heltid eller är sysselsatta på heltid som företagare eller i eget arbete. När den situation som avses ovan har upphört ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas enligt detta moment i två månaders tid, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare för barnet stannar hemma för att vårda ett annat i familjen bosatt barn eller pensioneras.

Enligt 3 mom. har barnet dessutom rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än vad som anges i 1 mom. i den omfattning det behövs på grund av att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare är deltidsanställda eller tillfälligt anställda, deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller av någon annan motsvarande anledning.

Vidare ska kommunen ordna småbarnspedagogik som heldagsvård för barnet, om det behövs med tanke på barnets utveckling eller behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller om det i övrigt är i enlighet med barnets bästa.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska inom de tidsfrister som kommunen anger lämna in en utredning över förutsättningarna för att barnet ska få småbarnspedagogik i större omfattning än 1 mom. föreskriver. Dessutom kan kommunen av grundad anledning även vid andra tidpunkter kräva att de lämnar in en sådan utredning. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska så snart de fått vetskap om dem och utan dröjsmål till kommunen anmäla sådana väsentliga förändringar som påverkar omfattningen av rätten till småbarnspedagogik.

Lagstiftningen tillåter på det sätt som anges i 11 a § 6 mom. tre alternativ som stöds av samhället för ordnande av småbarnspedagogik för barn under läropliktsåldern: barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare kan ansöka om en kommunal plats inom småbarnspedagogiken, välja småbarnspedagogik som ordnas av en privat tjänsteproducent och få stöd för privat vård av barn eller ta hand om ett barn under tre år hemma och få stöd för hemvård av barn.

Enligt 11 a § 8 mom. i lagen om småbarnspedagogik kvarstår rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken även om barnet inte får småbarnspedagogik under de avsnitt av faderskapspenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen. Frånvaro som beror på avsnitt av faderskapspenningsperioden ska anmälas till platsen inom småbarnspedagogiken senast två veckor före den planerade periodens början. Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken vid daghemmet och så långt möjligt i familjedagvården kvarstår även om barnets tider inom småbarnspedagogiken ändras på det sätt som anges ovan.

I 11 a § 7 och 10 mom. föreskrivs om ansökan om plats inom småbarnspedagogiken. Ansökan om en plats ska lämnas in inom utsatt tid, och närmare bestämmelser om de tidsfrister som ska iakttas kan utfärdas genom förordning av statsrådet. I 2 § i dagvårdsförordningen föreskrivs att de föräldrar eller andra vårdnadshavare som önskar en dagvårdsplats för sitt barn ska lämna in

RP 40/2018 rd

en ansökan senast fyra månader innan barnet behöver platsen. Om behovet av dagvård dock beror på sysselsättning, studier eller utbildning och det inte är möjligt att förutsäga när behovet uppstår, ska ansökan om dagvårdsplats enligt 2 mom. göras så snart som möjligt, dock senast två veckor innan barnet behöver vårdplatsen. Om vårdbehovet hos ett barn som är i dagvård oförutsett blir mer omfattande på det sätt som föreskrivs i 11 a § 2 eller 3 mom. i lagen om småbarnspedagogik, ska kommunen enligt 3 mom. dock omedelbart efter det att det ändrade behovet har kommit den till känna ordna en vårdplats som fyller det utvidgade vårdbehovet.

Småbarnspedagogik ska såvitt möjligt ordnas i den form som önskas av barnets föräldrar eller vårdnadshavare.

I 11 d § i lagen om småbarnspedagogik finns bestämmelser om kommunala organ. Enligt 1 mom. ska de uppgifter som kommunen har enligt denna lag skötas av ett kollegialt organ som utses av kommunen. Enligt 2 mom. hör det också till organets uppgifter att företräda kommunen, bevaka dess rätt och föra talan i ärenden som angår individuell verkställighet av barndagvården samt att i dessa ärenden ingå avtal och andra rättshandlingar på kommunens vägnar. Enligt 3 mom. får organets lagstadgade beslutanderätt och rätt att föra talan i en instruktion delegeras till tjänsteinnehavare som är underställda organet. Om två eller flera kommuners barndagvård i dess helhet sköts av en samkommun, ska denna enligt 4 mom. tillsätta ett organ enligt 1 mom. som är gemensamt för medlemskommunerna. Detta organ ska även anvisas de uppgifter inom verkställigheten av barndagvård som enligt andra lagar ska skötas av det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen. En statstjänsteman till vars uppgifter hör att leda och övervaka barndagvården är enligt 5 mom. inte valbar till ett organ som avses i 1 mom. inom sitt eget tjänsteområde.

I 11 e § i lagen om småbarnspedagogik föreskrivs om skyldigheten att samarbeta. Enligt paragrafen ska kommunen när den ordnar småbarnspedagogik samarbeta med de instanser som ansvarar för undervisning, idrott och kultur, socialvård, barnskydd, rådgivningsverksamhet och övrig hälsovård samt med andra behövliga aktörer.

Enligt 4 § i dagvårdsförordningen ordnas dagvården som halvdagsvård och heldagsvård. Vårdtiden för barn i heldagsvård får i allmänhet fortgå utan avbrott i högst tio timmar per dygn och i halvdagsvård fem timmar per dygn.

I dagvårdsförordningen föreskrivs om antalet barn i daghem och familjedaghem och om personal som deltar i vård- och fostringsuppgifter. Enligt 6 § 1 mom. ska i vård- och fostringsuppgifter i ett daghem finnas minst en person med stadgad yrkesmässig behörighet för varje grupp om högst åtta barn som har fyllt tre år och är i heldagsvård. För varje grupp om högst fyra barn under tre år ska det i vård- och fostringsuppgifter likaså finnas minst en person som uppfyller behörighetsvillkoren. För barn som fyllt tre år i halvdagsvård gäller andra bestämmelser. Enligt 2 mom. ska i daghemmet i vård- och fostringsuppgifter finnas minst en person som uppfyller behörighetsvillkoren för varje grupp om högst 13 barn som har fyllt tre år och är i halvdagsvård. I vård- och fostringsuppgifter i ett daghem ska åtminstone var tredje person ha stadgad yrkesmässig behörighet som avses i 7 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården, sådan den lyder den 1 januari 2013, och övriga personer i vård- och fostringsuppgifter stadgad yrkesmässig behörighet som avses i 8 §. Kommunen kan göra undantag från de relationstal som nämns i 1 och 2 mom. om de genomsnittliga vårddagarna för barnen fortlöpande är betydligt färre än verksamhetsdagarna. Undantaget kan göras så att det annat än kortvarigt inte vårdas fler barn samtidigt än vad det totala relationstalet förutsätter. Dessutom kan tillfälliga och kortvariga undantag göras från de relationstal som anges i 1 och 2 mom. när vårdtiden för ett barn förlängs på det sätt som avses i 2 § 3 mom. i förordningen.

RP 40/2018 rd

Enligt 8 § 1 mom. i förordningen kan i ett familjedaghem samtidigt vårdas högst fyra sådana barn som ännu inte deltar i grundläggande utbildning, familjedagvårdarens egna barn medräknade. Dessutom kan där vårdas ett barn som får förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning, eller som har inlett grundläggande utbildning eller ett sådant barn som är i halvdagsvård som kommunen ordnar och som inleder grundläggande utbildning året efter verksamhetsåret. Enligt 2 mom. kan två vårdare i ett familjedaghem dessutom samtidigt vårda högst åtta barn och utöver dessa i halvdagsvård två sådana barn som avses i andra meningen i 1 mom. Av särskilda skäl och med beaktande av de lokala förhållandena kan enligt 3 mom. tre vårdare samtidigt vårda högst tolv barn. I 4 mom. föreskrivs vidare att när fler barn än vad som stadgas i 2 mom. samtidigt vårdas i ett familjedaghem, ska en av familjedagvårdarna ha åtminstone stadgad yrkesmässig behörighet som avses i 8 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården, sådan den lyder den 1 januari 2013.

2.1.4 Klientavgifter inom småbarnspedagogiken

På avgifter som tas ut för småbarnspedagogik tillämpas enligt 13 § i lagen om småbarnspedagogik lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016, nedan klientavgiftslagen). Lagen trädde i kraft den 1 mars 2017. På avgifterna tillämpades tidigare lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, sådana de lyder den 1 januari 2013.

Klientavgiftslagen innehåller bestämmelser om den klientavgift som tas ut för småbarnspedagogik som kommunen ordnar på daghem och i familjedagvård. För annan småbarnspedagogik som kommunen ordnar och för småbarnspedagogik som kommunen tillfälligt tillhandahåller kan det tas ut en klientavgift som kommunen bestämmer.

Enligt 4 § kan en månadsavgift påföras för sådan småbarnspedagogik som ordnas i form av daghemsvård eller familjedagvård enligt lagen om småbarnspedagogik. Enligt 5 § får månadsavgiften för småbarnspedagogik på heltid uppgå till högst det enligt avgiftsprocenten angivna beloppet av de månadsinkomster som överskrider den lägsta inkomstgränsen. Denna avgiftsprocent bestäms enligt familjens storlek.

Om ett barn deltar i småbarnspedagogik i genomsnitt högst 20 timmar per vecka, får månadsavgiften enligt 6 § uppgå till högst 60 procent av den avgift för småbarnspedagogik på heltid som bestäms enligt 5 §. Om ett barn deltar i småbarnspedagogik i genomsnitt minst 35 timmar per vecka, kan avgiften för småbarnspedagogik på heltid tas ut som månadsavgift. Om ett barn deltar i småbarnspedagogik i genomsnitt mer än 20 timmar men mindre än 35 timmar per vecka, ska kommunen ta ut en avgift i relation till den tid barnet deltar i småbarnspedagogik. Även avgiftsfri förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning ska beaktas som en faktor som sänker avgiften för småbarnspedagogik.

Enligt 7 § får avgiften för småbarnspedagogik på heltid uppgå till högst 290 euro per månad för det första barnet. En avgift som är lägre än 27 euro per barn tas inte ut.

Om fler än ett barn i samma familj deltar i kommunal småbarnspedagogik, kan enligt 8 § klientavgiften för det yngsta barnet i småbarnspedagogik på heltid bestämmas enligt 5 §. För nästa barn i åldersordningen i småbarnspedagogik på heltid kan en avgift bestämmas som är högst 90 procent av avgiften för det yngsta barnet. För varje följande barn får avgiften vara högst 20 procent av avgiften för det yngsta barnet. Avgiften för andra barn än det yngsta barnet i familjen ska bestämmas utifrån den kalkylerade avgiften för småbarnspedagogik på heltid för det yngsta barnet.

RP 40/2018 rd

I 16 § föreskrivs om indexbindning av avgifter och inkomstgränser. Nästa indexjustering träder i kraft den 1 augusti 2018.

Regeringen slog under ramförhandlingarna våren 2017 fast att avgifterna för småbarnspedagogik för familjer med små och medelstora inkomster samt för familjer som har fler än ett barn som deltar i småbarnspedagogik sänks som ett led i avvecklingen av flitfällorna. Avgiften nedsätts genom en ändring av de inkomstgränser och avgiftsprocenter som används som grund när avgifterna fastställs. Avgiften för det andra barnet sänks så att den alltid är högst 50 procent av det första barnets avgift, i stället för 90 procent som nu är fallet. Ändringarna (959/2017) trädde i kraft den 1 januari 2018.

2.1.5 Socialvårdslagstiftning som tillämpas på småbarnspedagogik

När undervisnings- och kulturministeriet i början av 2013 tog över förvaltningen av småbarnspedagogiken lösgjordes barndagvården från den samlade socialvården och blev en del av systemet för fostran och utbildning. Småbarnspedagogik betraktas inte längre som en sådan socialservice som avses i socialvårdslagen. I samband med överföringen sågs det dock som nödvändigt att på småbarnspedagogiken tills vidare tillämpa socialvårdslagstiftningen i tillämpliga delar, eftersom det i utbildningslagstiftningen inte finns några motsvarande bestämmelser och det inte var möjligt att så snabbt bereda någon ny lagstiftning om småbarnspedagogik. Med denna lösning ville man försäkra sig om att ställningen för klienterna och personalen inom småbarnspedagogiken inte försvagades.

I samband med överföringen av förvaltningen togs nödvändiga bestämmelser från den gamla socialvårdslagen (710/1982) och infördes i lagen om småbarnspedagogik, bland annat bestämmelser om ordnande, genomförande och övervakning av tjänster, ordnande av tjänster på finska och svenska samt nordiska medborgares rätt att vid behov använda sitt eget språk, kompletterande utbildning för personalen samt regionförvaltningsmyndigheternas och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens befogenheter.

Genom de hänvisningsbestämmelser som anges i lagen om småbarnspedagogik tillämpas av socialvårdslagstiftningen fortfarande lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000, nedan klientlagen), lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005, nedan behörighetslagen) och lagen om privat socialservice (922/2011) sådana de lyder den 1 januari 2013. Enligt 10 § 1 mom. 5 punkten i lagen om småbarnspedagogik tillämpas dessutom lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009).

Om inte något annat föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik, tillämpas enligt 14 § i den lagen bestämmelserna i den övriga lagstiftningen om socialvård och socialservice i tillämpliga delar även på barndagvården. Bestämmelsen gäller också socialvårdslagstiftning som trätt i kraft efter den 1 januari 2013.

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården

Enligt 13 a § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik ska på verksamhet som ordnas med stöd av denna lag tillämpas klientlagen, sådan den lyder den 1 januari 2013. Enligt 2 mom. ska en anmärkning enligt 23 § i klientlagen när den gäller dagvård framställas till den som ansvarar för en verksamhetsenhet inom barndagvården eller till en ledande tjänsteinnehavare inom barndagvården.

Enligt 1 § i klientlagen är syftet med lagen att främja klientmedverkan och förtroendefulla klientrelationer samt klientens rätt till god service och gott bemötande inom socialvården. Enligt

RP 40/2018 rd

2 § 1 mom. tillämpas lagen både på socialvård som ordnas av myndigheter och på socialvård som ordnas av privata, om inte något annat bestäms i denna eller någon annan lag. Enligt 4 § 1 mom. har en klient rätt till socialvård av god kvalitet och gott bemötande utan diskriminering från den som lämnar socialvård. Klienten ska bemötas så att hans eller hennes människovärde inte kränks och så att hans eller hennes övertygelse och integritet respekteras.

I 6 § föreskrivs om beslut eller avtal. Enligt paragrafen ska ordnande av socialvård basera sig på ett myndighetsbeslut eller, när privat socialvård ordnas, på ett skriftligt avtal mellan den som lämnar socialvård och klienten.

Klientlagen reglerar också utlämnande av uppgifter, sekretess, tystnadsplikt och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Enligt 14 § 1 mom. ska socialvårdshandlingar som innehåller uppgifter om socialvårdsklienter eller andra enskilda hållas hemliga.

Uppgifter ur en sekretessbelagd handling får enligt 16 § lämnas ut med klientens uttryckliga samtycke eller så som särskilt bestäms i lag. Enligt 17 § får den som ordnar eller lämnar socialvård utan hinder av skyldigheten att iaktta sekretess utan samtycke av klienten eller dennes lagliga företrädare ur handlingen lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att behovet av vård av, omsorg om eller utbildning för klienten ska kunna utredas, för att vården, omsorgen eller utbildningen ska kunna ordnas eller genomföras eller för att förutsättningarna för försörjningen ska kunna tryggas. Uppgifter får dock lämnas ut bara om 1) den som handlingen gäller är i uppenbart behov av vård eller omsorg på grund av att hans eller hennes hälsa, utveckling eller säkerhet äventyras och det inte annars går att utreda behovet av vård eller omsorg eller att vidta vård- eller omsorgsåtgärder, 2) uppgifterna behövs på grund av ett barns intresse, eller om 3) uppgifterna behövs för att trygga klientens oundgängliga intressen och rättigheter och klienten själv saknar förutsättningar att bedöma sakens betydelse. Enligt 3 mom. i paragrafen får den som ordnar eller lämnar socialvård lämna ut uppgifter till en aktör inom socialvården eller hälso- och sjukvården bara i den utsträckning som är nödvändig för att genomföra omedelbar vård av eller omsorg om klienten eller av någon annan orsak som kan jämföras med detta.

Enligt 18 § i klientlagen får den som ordnar eller lämnar socialvård, om det är nödvändigt på grund av ett barns intresse eller ett synnerligen viktigt allmänt eller enskilt intresse, lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling oberoende av klientens eller dennes lagliga företrädarens samtycke till en domstol eller någon annan myndighet i ett ärende där socialvårdsmyndigheten har lagstadgad rätt eller skyldighet att anhängiggöra ärendet eller att delta i behandlingen eller verkställandet av ett anhängigt ärende. Andra angivna myndigheter till vilka uppgifter får lämnas på de villkor som närmare anges i paragrafen är myndigheter som behandlar sociala förmåner, polisen och åklagarmyndigheten. I fråga om utlämnande av uppgifter som ingår i sekretessbelagda handlingar för vetenskaplig forskning gäller vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i personuppgiftslagen. Dessutom kan Institutet för hälsa och välfärd bevilja tillstånd att få uppgifter i enskilda fall.

Klientlagens 20 § gäller skyldigheten att lämna sekretessbelagda uppgifter till socialvårdsmyndigheterna. Bland annat statliga och kommunala myndigheter, andra offentlighetsrättsliga samfund samt producenter av socialservice är skyldiga att på begäran av en socialvårdsmyndighet avgiftsfritt och utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna till denna sådana uppgifter och utredningar som de förfogar över och som i väsentlig grad inverkar på en klientrelation inom socialvården och som är nödvändiga för myndigheten på grund av dess lagstadgade uppgifter att utreda klientens behov av socialvård, för att ordna socialvård och vidta anknytande åtgärder och för att kontrollera uppgifter som lämnats till myndigheten. I lagen föreskrivs dessutom om anmärkningar och systemet med socialombudsmän.

Lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården

Enligt 4 a § i lagen om småbarnspedagogik ska behörighetslagen tillämpas på behörighetsvillkoren för personal inom barndagvården samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, sådana de lyder den 1 januari 2013. Behörighetslagen har upphävts den 1 maj 2016 och den ersätts av lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015). På småbarnspedagogik tillämpas dock tills vidare den redan upphävda behörighetslagen samt förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (608/2005, nedan behörighetsförordningen).

I de bestämmelser som tillämpas definieras behörighetsvillkoren för bland annat barnträdgårdslärare, närvårdare, familjedagvårdare, specialarbetare inom socialvården samt personer i administrativa och yrkesmässiga ledningsuppgifter inom barndagvården. Behörighetsvillkoren ska iakttas i såväl offentliga som privata uppgifter inom småbarnspedagogiken.

Enligt 7 § i behörighetslagen är behörighetsvillkor för uppgifterna som barnträdgårdslärare minst pedagogie kandidatexamen i vilken ingår utbildning för barnträdgårdslärare, eller yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området i vilken ingår studier med inriktning på förskolepedagogik och socialpedagogik i den omfattning som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Enligt 1 § i behörighetsförordningen ska studier med inriktning på förskolepedagogik och socialpedagogik enligt 7 § i behörighetslagen sammanlagt omfatta minst 60 studiepoäng.

Behörighetsvillkor för uppgifterna som närvårdare är enligt 8 § i behörighetslagen för uppgiften lämplig grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen eller någon annan motsvarande examen.

Behörighetsvillkor för uppgifterna som specialarbetare inom socialvården är enligt 9 § 1 mom. i behörighetslagen den grundutbildning som förutsätts för uppgiften och dessutom lämplig specialiseringsutbildning eller påbyggnadsexamen. Enligt 9 § 2 mom. i samma lag kan närmare bestämmelser om den specialiseringsutbildning eller påbyggnadsexamen som krävs av specialarbetare utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 2 § i behörighetsförordningen är specialiseringsutbildning eller påbyggnadsexamen enligt 9 § i behörighetslagen a) studier enligt 19 § 1 mom. 3 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004), b) studier för speciallärare enligt 14 § 2 mom. i förordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området (576/1995) eller c) fristående studier för speciallärare enligt 35 § i förordningen om pedagogiska examina och studier (530/1978).

Behörigheten för administrativa ledningsuppgifter inom småbarnspedagogiken regleras i 10 § i behörighetslagen. Behörighetsvillkoren för administrativa ledningsuppgifter är för uppgiften lämplig högre högskoleexamen och kännedom om branschen samt dessutom tillräcklig ledarförmåga. Behörighetsvillkor för yrkesmässiga ledningsuppgifter inom barndagvården är behörighet enligt 7 § (barnträdgårdslärare) samt tillräcklig ledarförmåga. Behörighetsvillkoren för andra yrkesuppgifter inom socialvården, inklusive familjedagvårdare, är enligt 11 § i behörighetslagen för uppgiften lämplig yrkesexamen eller annan lämplig utbildning.

Det är tillåtet att tillfälligt avvika från behörighetsvillkoren, om det för en uppgift som yrkesutbildad personal inom socialvården inte är möjligt att få en person med behörighet enligt 12 §. För uppgiften kan då för högst ett år anställas en person som på grundval av fullgjorda studier har tillräckliga förutsättningar att sköta uppgiften.

RP 40/2018 rd

I 15 och 16 § i behörighetslagen finns övergångsbestämmelser i fråga om barnträdgårdslärare och närvårdare.

Lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården

Servicesedel är ett medel som används av kommunerna för att ordna tjänster inom småbarnspedagogik. Enligt 10 § 1 mom. 5 punkten i lagen om småbarnspedagogik kan kommunen ordna de uppgifter som hör till barndagvården genom att serviceanvändaren ges en servicesedel enligt lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården. Enligt 10 § 3 mom. i lagen om småbarnspedagogik ska kommunen eller samkommunen vid anskaffning av tjänster från en privat tjänsteproducent försäkra sig om att tjänsterna motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet. Enligt 4 § i paragrafen är kommuner och samkommuner skyldiga att betala en privat tjänsteproducent ersättning endast för barndagvårdstjänster till av kommunen eller samkommunen angivna personer och, när en servicesedel används, betala en serviceproducent som kommunen eller samkommunen godkänt högst en ersättning som motsvarar värdet på servicesedeln.

När en kommun inför servicesedlar ska den fastställa värdet på sedeln och godkänna de privata tjänsteproducenterna. I många kommuner har man utarbetat lokala anvisningar för användningen av sedeln. Det frivilligt för familjer att använda servicesedlar.

Socialvårdslagen

En ny socialvårdslag (1301/2014) trädde i kraft den 1 april 2015. I lagen om småbarnspedagogik finns i huvudsak motsvarande bestämmelser om kvaliteten på tjänster, beaktande av barnets bästa, sökande av ändring och andra omständigheter som regleras också i socialvårdslagen. Det kan dock bli nödvändigt att tillämpa de allmänna bestämmelserna i socialvårdslagen eller beakta dem vid en rättslig prövning. I den nya socialvårdslagen och i de lagar som i samband med den lämnats till riksdagen för behandling ingår inga sådana bestämmelser som kommer att överföras till lagar som bereds för närvarande. Dessa bestämmelser förblir fortsättningsvis i kraft i den gamla socialvårdslagen tills de överförs till den nya lagen. I den gamla socialvårdslagen förblir 2 kap., 27 d, 27 e, 40 och 41 § samt 5 och 8 kap. i kraft.

Enligt 8 § i den nya socialvårdslagen ska de kommunala myndigheterna i samarbete ge akt på och främja välfärden hos personer som behöver särskilt stöd samt avhjälpa missförhållanden och förebygga uppkomsten av dem. De myndigheter som ansvarar för det särskilda stödet ska förmedla information om de sociala problem som klienterna ställs inför samt ge sakkunnig-hjälp till andra myndigheter och till kommuninvånarna och till organisationer som är verksamma i kommunen. Då servicen tillhandahålls och utvecklas ska särskild uppmärksamhet ägnas behoven och önskemålen hos de personer som behöver särskilt stöd.

Enligt 9 § ska de kommunala myndigheterna i samarbete ge akt på och främja barns och unga personers välfärd samt avhjälpa missförhållanden i uppväxtförhållandena och förebygga uppkomsten av missförhållanden. De myndigheter som ansvarar för socialvården ska förmedla information om barns och unga personers uppväxtförhållanden och sociala problem samt ge sakkunnig-hjälp till andra myndigheter och till kommuninvånarna och till organisationer som är verksamma i kommunen.

Då service avsedd för barn, unga personer och barnfamiljer tillhandahålls och utvecklas, ska det enligt 10 § ses till att föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barns vård och fostran genom denna service får stöd i fostran av barn och att barns, unga personers och barnfamiljers behov av särskilt stöd klarläggs genom servicen. Vid behov ska verksamhet som stöder barn och unga personer i behov av särskilt stöd ordnas. Då servicen till-

RP 40/2018 rd

handahålls och utvecklas ska särskild uppmärksamhet ägnas barns och unga personers behov och önskemål.

Ett barn och dess familj har enligt 13 § rätt att utan dröjsmål få socialservice som är nödvändig med tanke på barnets hälsa eller utveckling. Servicen ska ordnas i tillräcklig omfattning under de tider på dygnet då den behövs. Servicen ska stödja föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran i fostran av och omsorgen om barnet.

Om en anställd inom barndagvården i sitt arbete har fått kännedom om en person vars behov av socialvård är uppenbart, ska han eller hon enligt 35 § i socialvårdslagen styra personen till att söka socialservice eller, om personen samtycker till det, kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, så att stödbehovet kan bedömas. Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska enligt 2 mom. i paragrafen de personer som avses i 1 mom. utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård trots sekretessbestämmelserna.

Om socialvårdens åtgärder inte räcker till för att möta en klients behov, ska enligt 40 § den yrkesutbildade person inom socialvården som ansvarar för bedömningen av klientens servicebehov, den egna kontaktpersonen eller en annan arbetstagare som ansvarar för klientens service med klientens samtycke kontakta den myndighet som i första hand ansvarar för att vidta de åtgärder som krävs.

I 41 § föreskrivs om sektorsövergripande samarbete. Om bedömningen av personens behov och uppfyllandet av dem kräver service eller stödåtgärder av socialväsendet eller övriga myndigheter, ska dessa på begäran av den arbetstagare som ansvarar för åtgärden delta i bedömningen av personens servicebehov och i utarbetandet av en klientplan. Socialvården tillhandahålls i samarbete med olika aktörer så att socialvården och vid behov de övriga förvaltningssektorernas service bildar en helhet som tillgodoser klientens intresse. Arbetstagaren ska enligt behov kontakta olika samarbetspartner och sakkunniga.

Barnskyddslagen

För att främja barns och unga personers välfärd tillhandahåller kommunen enligt 3 a § i barnskyddslagen (417/2007) utöver barnskydd också förebyggande barnskydd då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet. Genom det förebyggande barnskyddet främjas och tryggas barns uppväxt, utveckling och välfärd samt ges stöd i föräldraskapet. Det förebyggande barnskyddet omfattar enligt bestämmelsen sådant stöd och särskilt stöd som ges till exempel inom dagvård. Då barnet är klient inom barnskyddet, tillhandahålls sådant stöd som en del av öppenvården, vården utom hemmet eller eftervården.

Enligt 11 § ska det organ som ansvarar för socialvården, då det ordnar barnskyddet, vid behov samarbeta med kommunens olika förvaltningar, andra myndigheter och med andra kommuner och samkommuner samt andra sammanslutningar och anstalter som ordnar service så att tillräcklig service som motsvarar behovet kan ordnas och sakkunskap tryggas i kommunen.

Enligt 14 § ska kommunen se till att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har tillgång till sakkunskap om barns uppväxt och utveckling, hälsovård, juridisk expertis samt annan expertis som behövs i barnskyddsarbetet. Kommunen eller flera kommuner tillsammans ska tillsätta en expertgrupp, som består av företrädare för social- och hälsovården, experter i fråga om barns uppväxt och utveckling och andra experter som behövs i barnskyddsarbetet. Expertgruppen biträder socialarbetaren i beredningen av ärenden som gäller

RP 40/2018 rd

omhändertagande av barn samt vård utom hemmet och vid genomförandet av barnskyddet i övrigt. Dessutom ger den yttranden till stöd för beslutsfattande som gäller barnskyddsåtgärder.

De som är anställda eller innehar ett förtroendeuppdrag, eller som utför motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständig yrkesutövare är enligt 25 § 1 mom. i barnskyddslagen skyldiga att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds. Dessutom är de personer som anges i 1 mom. trots sekretessbestämmelserna skyldiga att göra en anmälan till polisen när de på grund av omständigheter som de har fått kännedom om i sin uppgift har skäl att misstänka att ett barn utsatts för en gärning som är straffbar som sexualbrott enligt 20 kap. i strafflagen (39/1889), eller en gärning som är straffbar som brott mot liv och hälsa enligt 21 kap. i strafflagen och vars föreskrivna maximistraff är fängelse i minst två år.

Barndagvård enligt lagen om småbarnspedagogik är enligt 36 § 1 mom. i barnskyddslagen en del av stödåtgärderna inom barnskyddets öppenvård. Enligt 2 mom. ska barndagvård ordnas i enlighet med den bedömning av behovet som den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har gjort i barnets eller föräldrarnas klientplan.

2.1.6 Styrning och övervakning av den småbarnspedagogik som ordnas av kommunen

Bestämmelserna om styrning och övervakning av småbarnspedagogiken finns i 2 kap. i lagen om småbarnspedagogik. Den rikstäckande förvaltningen och tillsynen regleras i 8—8 c § i samma lag. Tillsynen över socialvården och undervisningsväsendet skiljer sig från varandra. I samband med bytet av förvaltningsområde sågs det som ändamålsenligt att systemet för övervakning av småbarnspedagogik även i fortsättningen är lika omfattande som det var när det var en del av socialvården. Inom undervisningsväsendet finns det ingen rikstäckande myndighet som motsvarar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsmyndigheternas befogenheter när det gäller undervisningsväsendet är snävare än inom socialvården och småbarnspedagogiken. Tillsynsmyndigheter för den småbarnspedagogik som ordnas av kommunerna är regionförvaltningsverken samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Enligt 8 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik ansvarar undervisnings- och kulturministeriet för den allmänna planeringen, styrningen och övervakningen av barndagvården. Enligt 2 mom. ansvarar regionförvaltningsverket för planeringen, styrningen och övervakningen av barndagvården inom sitt verksamhetsområde. I 3 mom. föreskrivs det att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården styr regionförvaltningsverkens verksamhet i syfte att förenhetliga deras verksamhetsprinciper, förfaringssätt och beslutspraxis vid styrningen och övervakningen av dagvården. Dessutom styr och övervakar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården dagvården i synnerhet när det är fråga om 1) principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden, 2) ärenden som gäller flera regionförvaltningsverks verksamhetsområden eller hela landet, 3) ärenden som ett regionförvaltningsverk är jävigt att behandla. Enligt 4 mom. utarbetar social- och hälsovårdsministeriet tillsammans med Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården en resultatmålshandling för att målen för dagvården ska uppnås, efter att ha avtalat om resultatmålen med undervisnings- och kulturministeriet.

Tillsynsärendena inom småbarnspedagogiken är de facto typiskt sådana som behandlas vid regionförvaltningsverken. Innan förvaltningen av småbarnspedagogiken överfördes till undervisnings- och kulturministeriet fick Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för avgörande ett klagomål om dagvården på grund av regionförvaltningsverkets jäv. Efter överföringen har Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kontaktats bara ett

RP 40/2018 rd

fåtal gånger med anledning av barndagvården och kontakterna har styrts till regionförvaltningsverken för handläggning.

Inspektionerna av den kommunala verksamheten regleras i 8 a § i lagen om småbarnspedagogik. Enligt 1 mom. får Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket inspektera en kommuns och en samkommuns verksamhet enligt denna lag samt de verksamhetsenheter och lokaler som används vid ordnandet av verksamheten, om det finns grundad anledning att förrätta en inspektion. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården får dessutom av grundad anledning ålägga regionförvaltningsverket att förrätta en inspektion. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan.

Enligt 2 mom. ska en inspektör ges tillträde till verksamhetsställets alla lokaler. Lokaler som används för permanent boende får dock inspekteras bara om det är nödvändigt för att trygga klientens ställning och garantera behörig service. Vid inspektionen ska, trots sekretessbestämmelserna, alla handlingar som inspektören begär och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. Därtill ska inspektören trots sekretessbestämmelserna och utan kostnad på begäran få kopior av de handlingar som är nödvändiga för inspektionen. Inspektören har även rätt att ta fotografier under inspektionen. Inspektören kan biträdas av sådana experter som behövs för inspektionen.

Enligt 3 mom. ska polisen vid behov ge Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket handräckning för utförandet av en inspektion. Enligt 4 mom. ska det föras protokoll över inspektionerna. I 5 mom. föreskrivs det att bestämmelser om omständigheter som särskilt ska beaktas vid inspektionerna och om inspektionsförfarandets närmare innehåll samt om det protokoll som ska föras över inspektioner och om dess förvaring och förvaringstid får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om det upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar klientsäkerheten när barndagvård ordnas eller genomförs, eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag, får enligt 8 b § 1 mom. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket meddela ett föreläggande om att de ska avhjälpas. När föreläggandet meddelas ska det utsättas en tidsfrist inom vilken behövliga åtgärder ska vidtas. Om klientsäkerheten så kräver, får det bestämmas att verksamheten omedelbart ska avbrytas, eller användningen av en verksamhetsenhet eller del av enheten eller av en anordning omedelbart förbjudas.

Enligt 2 mom. får Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket förplikta kommunen eller samkommunen att iaktta ett i 1 mom. avsett föreläggande vid vite eller vid äventyr att verksamheten avbryts eller att användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning förbjuds. Enligt 3 mom. ska beslut som fattats av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller av regionförvaltningsverket om avbrytande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

Om det vid styrningen och övervakningen av barndagvården konstateras att en kommun eller samkommun vid ordnandet eller genomförandet av verksamhet enligt denna lag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, får enligt 8 c § 1 mom. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket ge kommunen eller samkommunen eller den tjänsteman som ansvarar för den felaktiga verksamheten en anmärkning för framtiden.

Enligt 2 mom. kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverket, om ärendet inte föranleder en anmärkning eller andra åtgärder, uppmärksam-

RP 40/2018 rd

göra den övervakade på att verksamheten ska ordnas på behörigt sätt och att god förvaltnings- sed ska iaktas. Enligt 3 mom. får i en anmärkning eller ett uppmärksamgörande från Till- stånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket enligt denna paragraf ändring inte sökas genom besvär. Enligt 4 mom. undersöker undervisnings- och kulturministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionför- valtningsverket inte sådana klagomål över barndagvård som gäller ärenden äldre än fem år, om det inte finns särskilda skäl att undersöka klagomålet.

2.1.7 Privat småbarnspedagogik och lagen om privat socialservice

Vid sidan av den småbarnspedagogik som ordnas av kommunen ordnas småbarnspedagogik också privat. Enligt 15 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik avses med privat barndag- vård sådan barndagvård som en enskild person, en sammanslutning eller en stiftelse eller ett affärsföretag bildat av ett offentligt samfund tillhandahåller mot ersättning genom drivande av rörelse eller yrkesutövning.

Enligt 16 § 1 mom. tillämpas förutom denna lag även lagen om privat socialservice på privat barndagvård. Den lagen tillämpas sådan den lyder den 1 januari 2013. Enligt 2 mom. i para- grafen ska undervisnings- och kulturministeriet sköta de uppgifter och har de befogenheter i anslutning till privat barndagvård som enligt lagen om privat socialservice ankommer på soci- al- och hälsovårdsministeriet.

Lagen om privat socialservice gäller all privat socialservice, och i fråga om småbarnspedago- gik innehåller lagen bestämmelser om bland annat produktion av och verksamhetsbetingelser för privat dagvård, servicekvalitet, anmälningsförfarande och tillsyn samt registret över till- handahållare av privat service.

Enligt 17 § i lagen om småbarnspedagogik är tillsynsmyndigheter enligt 3 § 1 mom. i lagen om privat socialservice när det gäller privat barndagvård det organ som avses i 11 d § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik eller den tjänsteinnehavare som organet utsett samt regionför- valtningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Privat småbarnspedagogik är en anmälningspliktig verksamhet. Till grund för tillsynen över privat småbarnspedagogik ligger en skriftlig anmälan till kommunen om att verksamheten in- leds. Enligt 11 § i lagen om privat socialservice ska varje producent av privat socialservice som producerar annan socialservice än socialservice dygnet runt lämna in en skriftlig anmälan om verksamheten innan den inleds eller ändras väsentligt till det kommunala organet i den kommun där tjänsterna produceras. Skyldigheten för producenter av privat småbarnspedago- gik att lämna anmälan till ett kommunalt organ regleras i lagen om småbarnspedagogik.

Enligt 28 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik ska en producent av privat dagvård som bedriver barndagvårdsverksamhet mot ersättning lämna in en skriftlig anmälan om verksam- heten innan den inleds eller ändras väsentligt till det i 11 d § 1 mom. avsedda kommunala or- gan som svarar för barndagvården. Enligt 2 mom. ska det organ som avses i 1 mom. övervaka dagvårdsverksamheten så som föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet.

Av den anmälan som lämnas till kommunen ska enligt 11 § i lagen om privat socialservice framgå bland annat serviceproducentens namn, personbeteckning och kontaktuppgifter, verk- samhetsenhetens namn och kontaktuppgifter, socialservicens innehåll, produktionssätt och omfattning, antal klientplatser, den ansvariga personens namn, personbeteckning, kontaktupp- gifter, utbildning, arbetserfarenhet och uppgift vid verksamhetsenheten, antal övriga anställda och deras utbildning, uppgift om registrering i det arbetsgivarregister som avses i lagen om förskottsuppbörd, den planerade dag då verksamheten inleds, platsen för förvaring av klient-

RP 40/2018 rd

handlingar, de centrala principerna för förandet av klientregister och den person som ansvarar för förandet av register samt övriga uppgifter som behövs för att bedöma servicens kvalitet, säkerhet och tillbörlighet. Enligt 13 § ska det kommunala organet utan dröjsmål lämna regionförvaltningsverket de uppgifter som organet fått genom anmälan. Undervisnings- och kulturministeriet har utfärdat en förordning om privata barndagvårdstjänster (1050/2012). I den förskrivs om de bilagor som för barndagvårdens del ska bifogas anmälan om inledande av verksamhet.

En central tillsynsметод i tillsynen över privat småbarnspedagogik är kommunens förhandsgranskning. Enligt 11 § 1 mom. i dagvårdsförordningen ska det kollegiala organ som avses i 11 d § 1 mom. i lagen om barndagvård, dvs. i lagen om småbarnspedagogik, efter att ha tagit emot den anmälan som avses i 28 § 1 mom. i lagen om barndagvård om bedrivande av barndagvårdsverksamhet, omedelbart genomföra en granskning på dagvårdsplatsen och se till att dagvårdsplatsen och den vård som meddelas där uppfyller de sanitära och andra krav som ställts på dagvården. Det kollegiala organ som avses i 1 mom. ska föra en förteckning över sådana idkare av dagvårdsverksamhet som avses i 1 mom.

Bestämmelser om den efterhandstillsyn som följer efter förhandsgranskningen finns i lagen om privat socialservice. Enligt 15 § ska tillsynsmyndigheten utöva tillsyn över den privata socialservicen i första hand genom att tillhandahålla serviceproducenten den styrning och rådgivning som behövs vid serviceproduktionen och genom att i samråd med serviceproducenten följa hur verksamheten utvecklas. Enligt 17 § kan tillsynsmyndigheten inspektera en serviceproducents verksamhet samt de verksamhetsenheter och lokaler som används vid ordnandet av verksamheten när det finns grundad anledning att förrätta en inspektion.

Om det vid styrningen och övervakningen av privat socialservice konstateras att en serviceproducent vid ordnandet eller genomförandet av verksamhet enligt denna lag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, och ärendet inte föranleder andra åtgärder, kan regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården enligt 19 § i lagen om privat socialservice ge serviceproducenten eller den ansvariga personen en anmärkning för framtiden eller uppmärksamma den övervakade på att verksamheten ska ordnas på behörigt sätt och god förvaltningssed iakttas. Om en privat socialserviceproducent inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet eller skyldighet att ansöka om tillstånd eller om brister eller andra missförhållanden som äventyrar klientsäkerheten upptäcks i ordnandet eller genomförandet av socialservice eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag, kan regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården enligt 20 § meddela ett föreläggande om att de ska avhjälpas. När föreläggandet meddelas ska det utsättas en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska vidtas. Om klientsäkerheten så kräver, kan regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården enligt 21 § förbjuda verksamheten eller bestämma att den ska avbrytas eller omedelbart förbjuda användningen av en verksamhetsenhet, av en del av den eller av en anordning. Regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan förplikta serviceproducenten att iaktta det föreläggande som avses i 20 och 21 § vid vite eller vid äventyr att verksamheten avbryts eller att användningen av en verksamhetsenhet, av en del av den eller av en anordning förbjuds.

I lagen om småbarnspedagogik ges kommunerna dessutom omfattande befogenheter att ingripa i iakttagna brister. Om en i 28 § avsedd dagvårdsplats eller den vård som ges där konstateras vara olämplig eller bristfällig, ska enligt 29 § i lagen om småbarnspedagogik det organ som avses i 11 d § 1 mom. med lämpliga medel försöka få till stånd rättelse i saken. Har rättelse inte skett inom förelagd tid, får organet förbjuda vård av barn på dagvårdsplatsen.

RP 40/2018 rd

I lagen om småbarnspedagogik finns också en bestämmelse om tvångsåtgärder. Den som försummar den anmälningsskyldighet som föreskrivs i 28 § eller håller barn i vård i strid med förbud, som utfärdats med stöd av 29 §, ska enligt 30 § 1 mom., om ej strängare straff är stadgat annorstädes i lag, dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt 2 mom. får åklagaren inte väcka åtal för en i 1 mom. avsedd överträdelse, om inte socialnämnden anmält försummelsen till åtal.

Enligt 5 § i lagen om privat socialservice ska varje verksamhetsenhet ha en ansvarig person som svarar för att de tjänster som genomförs vid verksamhetsenheten uppfyller de krav som ställs på dem. Enligt 6 § ska varje producent av privat socialservice utarbeta en plan för egenkontroll. Serviceproducenten ska hålla planen för egenkontroll offentligt framlagd och följa upp hur den förverkligas. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården får meddela föreskrifter om innehållet i planen för egenkontroll och om hur planen ska utarbetas och följas upp.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken driver tillsammans ett riksomfattande informationssystem (registret Valveri, tid. Ysteri) enligt 5 kap. i lagen om privat socialservice för behandling av de tillstånds- och anmälningssärenden som avses i den lagen samt för övervakning och statistikföring av verksamheten. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården är personuppgiftsansvarig och svarar också för att informationssystemet fungerar.

Regionförvaltningsverken registrerar uppgifter om anmälningsskyldiga producenter av tjänster inom småbarnspedagogik. Om införandet av uppgifterna i registret fattas ett överklagbart beslut. Kommunerna informerar regionförvaltningsverken om anmälningsskyldiga producenter av tjänster inom småbarnspedagogik. I registret antecknas bara privata daghem. Kommunerna har en förteckning över privata familjedagvårdare och enheter för gruppfamiljedagvård. Dessa uppgifter registreras inte i Valveri. I registret införs också uppgifter om förändringar i verksamheten, brott mot bestämmelser, föreskrifter och förbud och påföljder som tillsynsmyndigheten beslutat om, uppgifter om tillsynsmyndighetens inspektioner och resultaten av dessa, övriga uppgifter som behövs för övervakningen samt övriga uppgifter som behövs för handläggning och statistikföring av anmälningssärenden.

Enligt 32 § i lagen om privat socialservice är registreringen av anmälningar avgiftsbelagd. För tillstånds- och registreringsåtgärder kan avgifter tas ut helt eller delvis som årsavgifter. I 41 § föreskrivs att regionförvaltningsverken ska betala Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården en andel av årsavgifterna enligt 32 § som täcker kostnaderna för registrering av tillhandahållare av privat service. Enligt 2 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning om privata barndagvårdstjänster ska regionförvaltningsverken som den andel som avses i 41 § i lagen om privat socialservice till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården betala 50 procent av intäkterna från de årsavgifter som betalats av producenter av privata barndagvårdstjänster.

Avgiftsbelagda åtgärder vid registreringar inom småbarnspedagogiken är inledande av verksamhet och väsentliga förändringar i verksamheten (32 och 11 § i lagen om privat socialservice) samt registerutdrag (1 § och 1—2 punkten i bilagan i statsrådets förordning om avgifter till regionförvaltningsverken år 2017 (1353/2016), gäller till 31.12.2017). Däremot är övriga anmälningar avgiftsfria, såsom byte av ansvarig person, när verksamheten upphör och andra än väsentliga förändringar. Till exempel byte av kontaktuppgifter är en förändring som inte är väsentlig för vilken det inte tas ut någon avgift. Enligt 1 punkten i avgiftstabellen i förordningen är avgiften för registrering av en anmälan i registret över producenter av privat socialservice 560 euro och avgiften för registrering av en ändring 310 euro, förutom tillägg av en ny kommun för vilket avgiften är 125 euro. Av de producenter av avgiftsbelagda tjänster som är

RP 40/2018 rd

införda i registret Valveri tas det ut en årsavgift. Småbarnspedagogik, inbegripet skiftesvård, är dock en anmälningspliktig verksamhet, för vilken det inte tas ut någon årsavgift.

2.1.8 Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn finns bestämmelser om ekonomiska stöd som hjälper barnets föräldrar och andra vårdnadshavare att ordna vården av barnet och kombinera arbete och familjeliv. Stödet fås på villkor att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare inte väljer en plats inom småbarnspedagogiken enligt 11 a § 1—4 mom. eller 11 b § 2 mom. i lagen om småbarnspedagogik, dvs. barnet ska vårdas hemma eller inom privat småbarnspedagogik.

Med stöd för hemvård av barn avses ett stöd som betalas till en förälder eller annan vårdnadshavare för ordnande av vården av ett barn och som kan bestå av vårdpenning och vårdtillägg. Rätt till stöd för hemvård av barn föreligger dock bara, om barnet inte har fyllt tre år eller om det hör till samma familj som ett annat barn som är under tre år, som berättigar till vårdpenning och som vårdas på samma sätt. Vårdpenning betalas för varje barn i familjen som berättigar till stöd. År 2017 är vårdpenningen 338,34 euro per månad för ett barn under tre år och 101,29 euro per månad för varje följande barn under tre år samt 65,09 euro per kalendermånad för varje barn som är över tre år, men under skolåldern. Vårdtillägget påverkas av familjens storlek och bruttoinkomster, och betalas bara för ett barn som har rätt till vårdpenning. Vårdtilläggets fulla belopp är 181,07 euro per kalendermånad.

Med stöd för privat vård av barn avses ett stöd som betalas till en vårdproducent som anges av en förälder eller annan vårdnadshavare för ordnande av vården av ett barn och som kan bestå av vårdpenning och vårdtillägg. *Med vårdproducent* avses en privat person eller en sammanlutning som har gjort en anmälan enligt 28 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik och som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet mot ersättning, eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll. Vårdpenning och vårdtillägg för privat vård av barn betalas för varje sådant barn som har rätt till stödet. Stödet kan uppgå till högst det belopp som betalas som ersättning för vården av barnet. År 2017 är vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn 172,25 euro per kalendermånad per barn. För barn som deltar i förskoleundervisning eller barn som omfattas av förlängd läroplikt betalas 63,38 euro per månad och barn i sänkt vårdpenning. Vårdtillägget är högst 144,85 euro per månad och barn.

Stödet för hemvård och stödet för privat vård är bundna till index och stödbeloppet justeras varje år på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Vårdpenning eller vårdtillägg kan betalas förhöjt med ett belopp som kommunen bestämmer (kommuntillägg). Stödet för privat vård betalas direkt till producenten och är beskattningsbar inkomst för personen i fråga. För familjen är stödet skattefritt.

2.1.9 Annan social- och hälsovårdslagstiftning

Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården och lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) trädde i kraft den 1 mars 2016. Syftet med lagen är att främja klientsäkerheten och socialvårdsklienters rätt till socialvård av god kvalitet och till gott bemötande. Valvira beviljar på ansökan rätt att utöva yrke inom socialvården för yrkesutbildade personer inom socialvården som utbildats i Finland eller utomlands. Det finns tre olika slags rättigheter att utöva yrke inom socialvården: rätt att vara verksam som legitimerad yrkesutbildad person inom socialvården, rätt att använda skyddad

RP 40/2018 rd

yrkesbeteckning och begränsad rätt att utöva yrke. Till de yrken för vilka legitimering kan sökas hör socialarbetare, socionom och geronom. Enligt förordning 153/2016 som utfärdats med stöd av lagen har en person med skyddad yrkesbeteckning yrkesbeteckningen närvårdare. Om legitimering eller registrering av skyddad yrkesbeteckning ansöks efter avlagd examen. Legitimerade yrkesutbildade personer och yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning inom socialvården införs i centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården Suosikki, som upprätthålls av Valvira. Personer som uppfyllt behörighetsvillkoren enligt tidigare lagstiftning kan vara verksamma i uppgifter för legitimerade yrkesutbildade personer eller yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning till dess att deras ansökan om yrkesrättighet har behandlats hos Valvira - under förutsättning att ansökan lämnats in senast den 30 juni 2018. Socionomer och närvårdare som arbetar inom småbarnspedagogiken är enligt lagen inte skyldiga att registrera sig i registret Suosikki, eftersom småbarnspedagogik inte längre är socialvård. Registrering rekommenderas, om personen har för avsikt att senare arbeta i socialvårdsuppgifter.

Lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) gäller hälso- och sjukvårdspersonal. Valvira upprätthåller ett rikstäckande register över yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, Terhikki. I registret införs legitimerade yrkesutbildade personer och personer med skyddad yrkesbeteckning inom hälso- och sjukvården. Enligt den förordning (564/1994) som utfärdats med stöd av lagen är närvårdare en skyddad yrkesbeteckning. Enligt Valvira kan även andra personer verka i samma yrke som personer med skyddad yrkesbeteckning om de har tillräcklig utbildning, erfarenhet och yrkesskicklighet. De har dock inte rätt att använda skyddad yrkesbeteckning. Inom småbarnspedagogiken är det således tills vidare frivilligt för närvårdare att registrera sig i Terhikki. Flera arbetsgivare ser dock registrering som ett villkor för rekrytering. Inom småbarnspedagogiken ingår hälso- och sjukvårdsuppgifter i många närvårdares arbete, till exempel läkemedelsbehandling.

Vid social- och hälsovårdsministeriet pågår beredningen av en sammanslagning av lagarna om yrkesutbildade personer.

Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt

I det finländska samhället utgår man från att rätten och ansvaret för att fostra ett barn i första hand tillkommer barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare och att de tjänster inom småbarnspedagogiken som samhället erbjuder har till uppgift att stödja hemmets fostringsarbete. Enligt 3 § 1 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) är vårdnadshavare barnets föräldrar eller de som anförtrotts vårdnaden om barnet. Enligt 4 § ska vårdnadshavaren trygga barnets utveckling och välfärd på det sätt som stadgas i 1 § i lagen i fråga. Vårdnadshavaren har i detta syfte rätt att bestämma om barnets vård, uppfostran och boningsort samt övriga personliga angelägenheter. Vårdnadshavaren ska, innan han eller hon fattar beslut i barnets personliga angelägenheter, samtala om saken med barnet, om det med beaktande av barnets ålder och utveckling samt frågans natur är möjligt. När han eller hon fattar beslutet ska hänsyn tas till barnets åsikt och önskemål.

Justitieministeriet har den 30 september 2016 tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett förslag till revidering av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Arbetsgruppens betänkande offentliggjordes den 29 september 2017 (Justitieministeriets publikation 47/2017) och var ute på remiss 29.9—1.12.2017. Efter det fattas beslut om fortsatt beredning av ärendet.

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

Syftet med lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) är enligt 1 § att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet. I lagen föreskrivs om ett förfarande för kontroll av brottslig bakgrund hos personerna i fråga. Enligt 2 § tillämpas lagen på arbete som utförs i anställnings- eller tjänsteförhållande och som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga. Lagen tillämpas också på serviceproducenter enligt lagen om privat socialservice. Lagen tillämpas dock inte på sådana uppgifter som anges ovan och som sammanlagt varar högst tre månader under en ettårsperiod.

Enligt 3 § ska arbetsgivaren kräva att en person visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen (770/1993) när personen första gången anställs i eller utnämns till ett anställnings- eller tjänsteförhållande som omfattar uppgifter som avses i 2 § eller första gången tilldelas sådana uppgifter. Om ett straffregisterutdrag inte finns att tillgå när en kommun eller samkommun tillsätter en tjänst, ska valet vara villkorligt och bekräftas först när ett utdrag har visats upp. Utdraget ska som regel visas upp senast inom 30 dagar vid äventyr av att valet förfaller.

En kommun ska enligt 4 § 2 mom. efter att ha mottagit en anmälan enligt 11 § i lagen om privat socialservice eller 28 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik (36/1973) omedelbart kräva att en person som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande visar upp ett straffregisterutdrag, om det till personens arbetsuppgifter hör att utföra sådant arbete med minderåriga som avses ovan i 2 §. Ett utdrag ska visas upp också innan en annan person än den som anges i anmälan ges arbetsuppgifter som avses i 2 §.

Ett straffregisterutdrag som visas upp får inte vara äldre än sex månader. I personuppgifterna om den som visat upp ett straffregisterutdrag får bara antecknas att utdraget har visats upp samt utdragets identifikationsuppgifter. Utdraget får inte kopieras och ska utan dröjsmål återlämnas till den som visat upp det. Uppgifterna i utdraget är skyddade av tystnadsplikt. I platsannonserna ska nämnas att den som anställs ska visa upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen. Brott mot bestämmelserna i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn är straffbart.

Hälso- och sjukvårdslagen

Hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) tillämpas på tillhandahållandet av den hälso- och sjukvård som kommunerna enligt folkhälsolagen (66/1972) och lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989) är skyldiga att ordna och på innehållet i denna hälso- och sjukvård, om inte annat bestäms i någon annan lag. Hälso- och sjukvård är bland annat rådgivningsbyråttjänster. Enligt 15 § ska en kommun ordna rådgivningsbyråttjänster för barn under läropliktsåldern och deras familjer. Till rådgivningsbyråttjänsterna hör bland annat att följa upp och främja barnets sunda tillväxt, utveckling och välbefinnande, att på ett tidigt stadium identifiera barnets och familjens behov av särskilt stöd och undersökningar och att stödja barnet och familjen och vid behov hänvisa dem till undersökningar eller vård. När den kommunala primärvården ordnar rådgivningsbyråttjänster ska den samarbeta med instanser som svarar för småbarnspedagogik, barnskydd, annan socialvård och specialiserad sjukvård samt med andra relevanta instanser.

RP 40/2018 rd

Lagens 30 § handlar om samarbete och hänvisning till rehabilitering. Enligt bestämmelsen ska en person vid behov hänvisas till sjukvårdsdistriktet, socialvårdsmyndigheterna, myndigheterna inom arbetsförvaltningen, undervisningsmyndigheterna, Folkpensionsanstalten eller någon annan som tillhandahåller dessa tjänster i samarbete med de aktörer som ordnar rehabilitering. Samordningen av tjänsterna med andra rehabiliteringsgivare fastställs i patientens individuella rehabiliteringsplan.

När den kommunala primärvården eller en samkommun för ett sjukvårdsdistrikt ordnar verksamhet för främjande av hälsa och välbefinnande och hälso- och sjukvårdstjänster enligt denna lag ska den enligt 32 § samarbeta med socialvården och med barndagvården så som förutsätts för att uppgifterna ska kunna fullgöras på behörigt sätt och så som patientens behov av vård och social- och hälsovårdstjänster kräver.

Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011) ska enligt 2 § i förordningen tillämpas på rådgivningsbyråttjänster som avses i 15, 16 och 17 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), på tjänster som gäller skol- och studerandehälsovård samt på förebyggande mun- och tandvård för barn och unga. Syftet med förordningen är att säkerställa att hälsorådgivningen och hälsoundersökningarna för kvinnor och familjer som väntar barn och för barn under skolåldern, för elever och deras familjer samt för studerande är planmässiga, uppvisar en enhetlig nivå och tar hänsyn till individens och befolkningens behov i den kommunala hälso- och sjukvården.

Enligt 5 § ska kommunen ordna återkommande hälsoundersökningar för alla som hör till en på förhand angiven ålders- eller årsklass eller annan kategori samt hälsoundersökningar som utgår från individuella behov. En hälsovårdare, barnmorska, läkare, tandläkare, munhygienist eller tandskötare ska försöka utreda behovet av stöd hos dem som inte deltar i de återkommande hälsoundersökningarna.

Den omfattande hälsoundersökning som riktar sig till barn under skolåldern och elever innehåller enligt 7 § en intervju med barnets föräldrar och en utredning av hela familjens välbefinnande till den del det är nödvändigt för att barnets behov av hälso- och sjukvård och stöd ska kunna bedömas samt för att dessa ska kunna ordnas och genomföras. Med vårdnadshavarens skriftliga samtycke inkluderas i den omfattande hälsoundersökningen dagvårds- och förskoleundervisningspersonalens bedömning av hur ett barn under skolåldern klarar sig i dagvården och barnets välbefinnande, och lärarens bedömning av hur en elev klarar sig i skolan och elevens välbefinnande. Bedömningen ska innehålla uppgifter som är nödvändiga för att bedöma behovet av hälso- och sjukvård eller stöd samt för att dessa ska kunna ordnas och genomföras.

Enligt 13 § ska hälsorådgivningen och hälsoundersökningarna ordnas så att behovet av särskilt stöd hos ett barn under skolåldern, en elev, en studerande eller en familj identifieras i ett så tidigt skede som möjligt, och att det stöd som behövs tillhandahålls utan dröjsmål. Behovet av särskilt stöd ska utredas, om det hos ett barn i skolåldern, en elev, en studerande eller en familj eller i miljön finns faktorer som kan äventyra en sund uppväxt och utveckling.

I syfte att bedöma och tillgodose behovet av särskilt stöd ska det vid behov ordnas extra besök och hembesök. Dessutom ska det utarbetas en plan för välbefinnande och hälsa i samarbete med den som behöver stöd och, beroende på personens ålder, med hans eller hennes familj. Utfallet av planen ska följas upp och bedömas. I syfte att bedöma och tillgodose behovet av särskilt stöd ska samarbete vid behov också bedrivas mellan olika kommunala aktörer, såsom dagvården, hemservicen, barnskyddet, elev- och studerandevården samt den specialiserade sjukvården och andra aktörer.

2.1.10 Finansiering av småbarnspedagogik

Finansiering av driftskostnader och statsunderstöd för anläggningsprojekt

Kostnaderna för småbarnspedagogik finansieras med statsandel, kommunens finansieringsandel samt inkomster av klientavgifter. Enligt 12 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik tillämpas på verksamhet som kommunen ordnar med stöd av denna lag lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009, nedan statsandelslagen). Enligt 2 mom. ska kommunen anvisa resurser för den barndagvård som ligger till grund för statsandelen.

Statsandelen grundar sig på invånarantal enligt åldersklass och på andra kriterier som anges i statsandelslagen. När statsandelen fastställs beaktas bland annat andelen arbetslösa i kommunen, andelen personer som talar ett främmande språk, tvåspråkighet, karaktär av skärgård samt invånarnas utbildningsbakgrund. Kommunerna beviljas tilläggsdel för fjärrort och på basis av självförsörjningsgraden i fråga om arbetsplatser. Kommunerna inom samernas hembygdsområde beviljas på grundval av samiskspråkighet en tilläggsdel som bestäms enligt 28 § i statsandelslagen. Enligt 48 § i lagen beviljar finansministeriet kommunen statsandel och beslutar om utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna.

I statsbudgeten har det i praktiken inte längre beviljats anslag för anläggningsprojekt inom småbarnspedagogiken med undantag för finansiering av stimulerande karaktär. Sådan finansiering av investeringar i byggande har beviljats i en tilläggsbudget 2009 och 2012. I tilläggsbudgeten för 2013 har dessutom beviljats anslag för projekt som gäller inomhusluften och fuktskador i läroanstalter och daghem.

I början av 2015 ändrades lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bland annat i fråga om finansieringen av anläggningsprojekt. Genom lag 1410/2014 slopades statsunderstöd för anläggningsprojekt inom grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, grundläggande konstundervisning, barndagvård och allmänna bibliotek och för dessa beviljades i stället statsandelar för kommunal basservice. Sedan 2015 är staten inte längre medfinansier av nya anläggningsprojekt vid läroinrättningar och daghem.

Enligt 12 § 3 mom. i lagen om småbarnspedagogik kan för verksamhet enligt denna lag kommuner och samkommuner, inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten, beviljas statsunderstöd så som föreskrivs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). För investeringar kan statsunderstöd också beviljas enligt statsunderstödslagen (688/2001). Enligt 2 § 4 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreskrivs i den lagen också om statsunderstöd som beviljas kommuner och samkommuner för utvecklingsprojekt som hänför sig till barndagvård.

Finansiering av utvecklingsverksamhet

I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet finns också bestämmelser om särskilda statsunderstöd. Enligt 44 § 1 mom. kan bland annat för inledande och utveckling av verksamhet samt för försök som gäller sådan verksamhet, för behövliga specialuppgifter i samband med verksamheten eller för uppnående av utbildningspolitiska syften statsunderstöd beviljas inom ramen för det anslag som anvisats för ändamålet i statsbudgeten.

År 2017 beviljades 11,2 miljoner euro i utvecklingsmedel under moment 29.10.20 för allmänbildande utbildning och småbarnspedagogisk verksamhet.

RP 40/2018 rd

Anslag för statligt finansierad utbildning av undervisningspersonal

I samband med bytet av förvaltningsområde bedömdes det att kostnadseffekterna för småbarnspedagogikens del av skyldigheten att med stöd av socialvårdslagen ordna kompletterande utbildning för personalen uppgick till 3 miljoner euro. Kostnaderna ingick i det kostnadsunderlag som avses i lagen om kommunal statsandel för basservice (1704/2009) och finansieras som en del av finansieringen av den kommunala statsandelen för basservice som administreras av finansministeriet.

I statsbudgeten har årligen anvisats anslag under undervisnings- och kulturministeriets moment 29.30.20 Undervisningsväsendets personalutbildning och vissa andra utgifter fram till 2017 för personal- och tilläggsutbildning för personalen inom undervisningsväsendet samt för uppföljning och utvärdering av utbildningen. Av anslaget fick totalt 17,5 miljoner euro användas 2016 för undervisningsväsendets personalutbildning. Utbildningen för personalen inom undervisningsväsendet har inriktats på ledningen för bildningsväsendet och läroanstalterna samt på personal inom undervisning och stöduppgifter inom undervisningen. Personalen inom småbarnspedagogiken har sedan 2015 också kunnat delta i den utbildning som ordnas med stöd av dessa anslag. År 2017 uppgick anslaget till 15 miljoner euro som har överförts till Utbildningsstyrelsens ansvarsområde.

Finansiering av småbarnspedagogik för samiskspråkiga

I statsbudgeten har sedan 2002 beviljats ett särskilt statsunderstöd för att trygga social- och hälsovårdstjänster för samiskspråkiga inom samernas hembygdsområde. Anslaget för användas för utbetalning av statsunderstöd via sametinget till kommunerna i samernas hembygdsområde enligt 4 § i sametingslagen (974/1995) för att trygga social- och hälsovård på samiska. Sedan 2004 har anslaget uppgått till 600 000 euro per år. Användningen av anslaget grundar sig på avtal mellan sametinget och kommunerna i samernas hembygdsområde. Regionförvaltningsverket i Lappland fastställer avtalen.

I samband med bytet av förvaltningsområde överfördes från moment 33.60.36 i budgeten (statsunderstöd för att säkerställa social- och hälsovårdstjänster på samiska) 120 000 euro till moment 29.10.30 (Statsandelar och statsunderstöd för driftskostnader för allmänbildande utbildning och småbarnspedagogik) inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Sedan 2013 har det årligen beviljats 120 000 euro till sametinget för att trygga småbarnspedagogiska tjänster för samiska barn.

I statsbudgeten ingår dessutom under undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel ett särskilt anslag för att stödja enaresamernas, skoltsamernas och nordsamernas kultur- och språkboverksamhet på samernas hembygdsområde.

I regeringens första utvecklingsprogram för barn- och ungdomspolitiken 2007—2011 ställdes som ett mål att stabilisera finansieringen av språkbon. I statsbudgeten infördes 2011 under undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel under ungdomsarbete ett nytt särskilt anslagsmoment (29.91.52) för detta ändamål. Anslaget får användas för att stödja språkboverksamheten på samiska. Syftet med verksamheten i språkbon är framför allt att stimulera samiskan. Understöden beviljas via sametingen som beslutar om fördelningen av anslaget med stöd av behörigheten i 8 § i sametingslagen (974/1995). För 2017 budgeterades 700 000 euro i anslag.

Dessutom har undervisnings- och kulturministeriet beviljat understöd enligt prövning av tipsvinstmedel, från moment 29.91.50 i budgeten, för utveckling av språkboverksamheten ut-

RP 40/2018 rd

anför samernas hembygdsområde. För 2017 har 200 000 euro anvisats för ändamålet. Understödet får användas också för samordning av språkboverksamheten på det nationella planet.

Finansiering av småbarnspedagogik för barn till personal vid kemikalieverket

Den utländska personalen vid EU:s kemikalieverk anses höra till sådana personer som avses i 4 § 2 mom. i lagen om hemkommun som vistas tillfälligt i Finland och som inte har hemkommun här. Enligt artikel 12 i överenskommelsen om säte mellan Republiken Finlands regering och Europeiska kemikaliemyndigheten (40/2008) ska barn till myndighetens personal dock ha tillträde till dagvård i kommunal regi i Finland på samma grunder som barnen i den kommun där de bor. Överenskommelsen har satts i kraft genom lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i överenskommelsen om säte mellan Finlands regering och Europeiska kemikaliemyndigheten (1304/2007).

Enligt överenskommelsen ska de extra kostnader som detta förorsakar kommunerna ersättas från statsbudgeten. Av anslaget under momentet betalas till den kommun som tillhandahåller småbarnspedagogik för barn till personalen vid EU:s kemikaliemyndighet skillnaden mellan de totala kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten och familjens betalningsandel. Utgifterna, cirka 500 000 euro, betalas från undervisnings- och kulturministeriets moment 29.10.30 Statsandelar och statsunderstöd för driftskostnader för allmänbildande utbildning och småbarnspedagogik.

Kostnaderna samt inkomsterna av klientavgifter för daghemsverksamhet och familjedagvård

Daghemsverksamhetens och familjedaghemmens kostnader för verksamheten i kommuner och samkommuner uppgick 2016 till cirka 3,08 miljarder euro, av vilket den kommunala daghemsverksamhetens kostnader var cirka 2,26 miljarder euro och familjedagvårdens kostnader 0,31 miljarder euro.

År 2016 uppgick inkomsterna av klientavgifter för daghemsverksamhet och familjedagvård till totalt 0,34 miljarder euro. Inkomsterna täckte totalt något under 11,1 procent av kostnaderna för dessa former av småbarnspedagogik.

2.1.11 Småbarnspedagogik och mervärdesskatt

Tillhandahållande av småbarnspedagogiska tjänster för barn är momsfri verksamhet. Enligt 37 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) ska moms inte betalas på försäljning av tjänster och varor i form av socialvård. Med socialvård avses enligt 38 § verksamhet som bedrivs av staten eller kommunen samt verksamhet som bedrivs av någon annan producent av socialvårdstjänster under övervakning av socialmyndigheterna, då verksamheten har till syfte att sörja för vården om barn och ungdomar, barndagvården, åldringsvården, omsorgen om utvecklingsstörda, andra tjänster och stödåtgärder för handikappade, missbrukarvården samt annan motsvarande verksamhet.

Skatteförvaltningen har meddelat en anvisning om momsbeskattningen av socialvårdstjänster (604/40/2011, 14.9.2011). Enligt anvisningen är socialvård som bedrivs av staten, kommuner och samkommuner (offentliga samfund) momsfri. Privat socialservice är momsfri under följande förutsättningar: 1) serviceproducenten är införd i registret över privata serviceproducenter eller har lämnat in en anmälan om verksamheten till den kommun inom vilken tjänsterna produceras. Organet som ansvarar för socialvården inom den kommun på vars område tjänsterna produceras övervakar verksamheten och ger information om hur anmälningskyldigheten uppfylls, 2) socialvården baserar sig antingen på ett myndighetsbeslut eller på ett skriftligt avtal mellan serviceproducenten och klienten, 3) serviceproducenten har en serviceplan eller

RP 40/2018 rd

annan motsvarande plan som gjorts upp i samarbete med klienten, 4) serviceproducenten har en plan för egenkontroll, vars genomförande serviceproducenten följer upp.

Bestämmelser om moms på försäljningen av utbildningstjänster finns i 39 och 40 § i mervärdesskattelagen. Trots att dagvård numera hör till systemet för fostran och utbildning och inte längre betraktas som socialservice, tillämpas mervärdesskattelagens bestämmelser om socialvård ändå fortfarande på dagvården.

2.1.12 Informationsproduktion inom småbarnspedagogiken

Barnrättskommittén har i sina allmänna kommentarer (CRC/GC/2003/5 under VI.F) fört fram att en nödvändig del av genomförandet av konventionen om barnets rättigheter är att samla in tillförlitliga data om hur barns rättigheter genomförs. Enligt kommittén måste datainsamlingen omfatta hela barndomsperioden fram till 18 års ålder. Staterna bör samla in såväl kvalitativa som kvantitativa data för att bygga upp en fullständig bild av hur genomförandet fortskrider. Genom det insamlade materialet kan staterna bättre följa upp och utveckla genomförandet av barnets rättigheter och rapportera till kommittén om hur avtalet har iakttagits. Med hjälp av data ska man enligt kommittén ta fram indikatorer för utvärderingen. Kommittén har uppmanat Finland att utveckla insamlingen av data om barns rättigheter.

I sitt dokument om barnets rättigheter (COM (2011)60 final 15.2.2011, An EU Agenda for the Rights of the Child), har också Europeiska kommissionen dragit upp riktlinjer, enligt vilka beslut ska grunda sig på tillförlitliga, jämförbara och officiella uppgifter. Till stöd för besluten behövs information i synnerhet om situationen för de mest utsatta grupperna av barn och deras behov. EU:s byrå för grundläggande rättigheter (Fundamental Rights Agency FRA) har utarbetat tillämpbara indikatorer.

I statistiklagen (280/2004) föreskrivs om de förfaringsätt och principer för insamling av uppgifter samt planering och framställning av statistik som ska tillämpas när statliga myndigheter framställer statistik. På insamling, utlämnande, skydd och övrig bearbetning av uppgifter vid statistikframställning tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen) och personuppgiftslagen (521/1999), om inte något annat föreskrivs i statistiklagen eller i någon annan lag. Statistikcentralen är allmän myndighet inom statens statistikväsen.

Enligt 11 § i statistiklagen ska statistiken vara så tillförlitlig som möjligt, och den ska ge en riktig bild av samhällsförhållandena och deras utveckling. Enligt 15 § är statliga myndigheter trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna Statistikcentralen de personuppgifter som är nödvändiga för statistikframställningen och som beskriver bland annat en persons socioekonomiska och demografiska egenskaper, inbegripet boendeförhållanden och andra levnadsförhållanden, inkomster, sociala förmåner, förmögenhet och egendom som personen äger och besitter samt personens ekonomiska ställning i övrigt, närings- eller yrkesverksamhet eller utbildning, sysselsättning och arbetsförhållanden.

Näringsidkare och andra arbetsgivare är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna Statistikcentralen de personuppgifter som är nödvändiga för statistikframställningen och som gäller de anställdas löner, arbetstider, yrken och arbetsställen.

För att främja befolkningens välfärd och hälsa, förebygga sjukdomar och sociala problem och utveckla social- och hälsovården och dess service finns Institutet för hälsa och välfärd (lagen om Institutet för hälsa och välfärd 668/2008). Institutet ska bland annat undersöka och följa upp befolkningens välfärd och hälsa och vara en statistikmyndighet enligt 2 § 2 mom. i statistiklagen och upprätthålla datafiler och föra register inom området så som föreskrivs särskilt

RP 40/2018 rd

och sörja för kunskapsunderlaget inom sitt uppgiftsområde och för nyttiggörandet av det. Institutet för hälsa och välfärds statistik- och registerverksamhet grundar sig dessutom på lagen om statistikväsendet vid forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (409/2001) och på statistiklagen. Institutet samlar in och behandlar fortfarande i viss mån också uppgifter som har att göra med småbarnspedagogik.

Syftet med lagen om styrningen av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen (634/2011, informationsförvaltningslagen) är att effektivisera verksamheten inom den offentliga förvaltningen samt förbättra de offentliga tjänsterna och deras tillgänglighet genom att föreskriva om styrning av informationsförvaltningen och om främjande och säkerställande av informationssystemens interoperabilitet inom den offentliga förvaltningen. I lagen föreskrivs om de skyldigheter som vissa myndigheter inom den offentliga förvaltningen har när de sköter informationsförvaltningsuppgifter. Enligt regeringspropositionen är syftet med lagen att skapa behörighet och en styrmodell med hjälp av vilka man kan skapa förutsättningar för interoperabilitet i den offentliga förvaltningens informationsförvaltning.

Med interoperabilitet för informationssystemen inom den offentliga förvaltningen avses enligt 3 § i informationsförvaltningslagen informationssystemens tekniska interoperabilitet med övriga myndigheters informationssystem när systemen utnyttjar samma information. För att det ska vara möjligt måste informationen i informationssystemen ha en och samma betydelse för alla aktörer inom förvaltningen i alla situationer. Detta kräver avtal om gemensamma definitioner av informationen inom den offentliga förvaltningen, dvs. terminologi, klassifikationer, koder, kodverk, datamodeller samt användningen av inhemska och internationella standarder. Det är i första hand fråga om gemensam informationspraxis inom den offentliga förvaltningen.

I lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) föreskrivs det om ett rikstäckande datalager för den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen. I datalagret registreras uppgifter om studier, prestationer, examina och närvaro samt uppgifter om ordnande av undervisning och utbildning som en person behöver vid ansökan till utbildning, under utbildningen, i arbetslivet samt vid ansökan om utbildningsrelaterade förmåner. I lagen föreskrivs också om en tjänst för utlämnande av studie- och examensuppgifter som Utbildningsstyrelsen ska svara för samt om studentnummer som används för att identifiera personen när uppgifter som avses i denna lag förs in, behandlas och lämnas ut. Om förskoleundervisning registreras de uppgifter som avses i 7 §. Om förskoleundervisning ordnas på en sådan plats som avses i 1 § 2 eller 3 mom. i lagen om småbarnspedagogik ska enligt övergångsbestämmelserna de i 7 § i denna lag avsedda uppgifterna om eleverna i förskoleundervisning föras in i den nationella informationsresursen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen från och med den 1 januari 2019.

2.1.13 Dataskydd och sekretessbestämmelser inom småbarnspedagogik

I lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) om rätten att ta del av myndigheternas offentliga handlingar samt om tystnadsplikt för den som är verksam vid en myndighet, om handlingssekretess samt andra för skyddande av allmänna och enskilda intressen nödvändiga begränsningar av rätten att ta del av en handling och bestäms om myndigheternas skyldigheter för att lagens syfte ska nås. Sekretessbelagda enligt 24 § 25 punkten är handlingar som innehåller uppgifter om en klient hos socialvården eller en enskild kund hos arbetsförvaltningen samt de förmåner eller stödåtgärder eller den socialvårdsservice eller den service för arbetsförvaltningens enskilda kunder denne erhållit eller uppgifter om en persons hälsotillstånd eller handikapp, den hälsovård eller rehabilitering som denne har erhållit eller uppgifter om någons sexuella beteende eller inriktning. Sekretessbelagda är enligt 23 punkten också handlingar som innehåller uppgifter om en persons årsinkomster eller totala förmögenhet eller inkomster och förmögenhet som ligger till grund för stöd eller förmåner eller som annars be-

skriver hans eller hennes ekonomiska ställning och enligt 32 punkten, bland annat handlingar som innehåller uppgifter om en persons levnadssätt, fritidssysselsättningar, familjeliv eller andra med dem jämförbara personliga förhållanden. I sekretess ingår också ett förbud mot att röja sekretessbelagda uppgifter för utomstående. På småbarnspedagogik tillämpas för närvarande lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och bestämmelserna i den om hemlighållande av klientuppgifter, tystnadsplikt och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. I klientlagen definieras också utlämnande av uppgifter, sekretess, tystnadsplikt och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Enligt 14 § 1 mom. ska socialvårdshandlingar som innehåller uppgifter om socialvårdsklienter eller andra enskilda hållas hemliga. Inom småbarnspedagogiken omfattar sekretessen för närvarande med stöd av offentlighetslagen och klientlagen således alla uppgifter som gäller kunder och kundrelationer.

Behandlingen av personuppgifter regleras i personuppgiftslagen (523/1999). Enligt 2 § 1 mom. ska vid behandling av personuppgifter iaktas vad som bestäms i personuppgiftslagen, om inte annat bestäms någon annanstans i lag. I personuppgiftslagen ingår centrala definitioner av personuppgifter och behandlingen av dessa. Enligt den avses med personuppgifter alla slags anteckningar som beskriver en fysisk person eller hans eller hennes egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till personen själv eller till personens familj eller någon som lever i gemensamt hushåll med honom eller henne. Med behandling av personuppgifter avses insamling, registrering, organisering, användning, översändande, utlämnande, lagring, ändring, samkörning, blockering, utplåning och förstöring av personuppgifter samt andra åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifterna. I lagen definieras personuppgiftsansvarig och personregister. I personuppgiftslagen föreskrivs om allmänna principer för behandlingen av personuppgifter. Dessa är bland annat aktsamhetsplikt vid behandlingen av personuppgifter, principen om planering av behandlingen av personuppgifter och principen om ändamålsbundenhet. För behandlingen av personuppgifter gäller också kravet på relevans och felfrihet. Personuppgifter får behandlas bara om det bestämts om behandlingen i lag eller om behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den personuppgiftsansvarige i lag eller som påförts honom eller henne med stöd av lag. Behandlingen av känsliga uppgifter är enligt lagen i princip förbjuden. Med känsliga personuppgifter avses uppgifter som beskriver eller vilkas syfte är att beskriva bland annat ras eller etniskt ursprung, någons religiösa övertygelse, hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder eller därmed jämförbara åtgärder som gäller honom eller henne och någons behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som någon erhållit. Med stöd av 12 § får känsliga uppgifter dock behandlas om det är fråga om sådan behandling av uppgifter som regleras i lag eller som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den personuppgiftsansvarige i lag. Villkoren för behandling av personbeteckning regleras i 13 §. En personbeteckning får behandlas med den registrerades entydiga samtycke eller när behandlingen regleras i lag. Dessutom får en personbeteckning behandlas, om det är nödvändigt att entydigt individualisera den registrerade bland annat för att utföra en i lag angiven uppgift eller uppfylla den registrerades eller den registeransvariges rättigheter och skyldigheter.

Personuppgiftslagen kommer att upphävas genom en ny allmän dataskyddsförordning (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter). Förordningen ska tillämpas från den 25 maj 2018. Regeringsproposition med förslag till nationell allmän lag som upphäver dataskyddet i personuppgiftslagen (HE 9/2018) har lämnats till riksdagen.

På de grunder som anges ovan har det ansetts att de bestämmelser som tillämpas på socialvård och socialservice ska tillämpas på småbarnspedagogik också i fråga om bestämmelserna i personuppgiftslagen. Inom socialservicen gäller dessutom en betydande del specialbestämmelser

RP 40/2018 rd

som kompletterar och preciserar personuppgiftslagen och som enligt gällande lag tillämpas också på småbarnspedagogik.

Syftet med lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007) är att främja datasäker elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården. Lagen tillämpas när tillhandahållare av offentliga och privata socialvårdstjänster ordnar eller genomför socialvård. I lagen föreskrivs om allmänna krav på elektronisk behandling av klientuppgifter, vilket inbegriper bland annat bestämmelser om klientuppgifternas användbarhet och förvaring, uppföljning av användning och utlämnande av uppgifter, tillförlitlig identifiering av klienten, tillhandahållare av socialvårdstjänster och andra parter i behandlingen av klientuppgifter samt elektronisk signering av handlingar. Den allmänna planeringen, styrningen och övervakningen av lagen hör till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter. Institutet för hälsa och välfärd svarar för planering, styrning och uppföljning av användningen och realiseringen. Dataombudsmannen, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt regionförvaltningsverket inom sitt verksamhetsområde styr och övervakar i enlighet med sin behörighet att lagen följs. Tillhandahållare av socialvårdstjänster och av hälso- och sjukvårdstjänster, Folkpensionsanstalten, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och Befolkningsregistercentralen ska följa upp och övervaka att det datasäkerhets- och den datasäkerhet som hänför sig till deras service genomförs. Om någon har behandlat klientuppgifter i strid med lagen, ska den behöriga tillhandahållaren av tjänster samt Folkpensionsanstalten på eget initiativ vidta behövliga åtgärder. Dessutom ingår närmare bestämmelser om tillsyn, ändringssökande, verkställighet och straff för den som bryter mot lagen.

I lagen om klienthandlingar inom socialvården (254/2015) föreskrivs om registreringen av klientuppgifter inom socialvården och om skyldigheterna i samband med det. Syftet med lagen är att skapa enhetliga förfaringsätt för behandlingen av uppgifter som gäller socialvårdsklienter och att på så sätt främja en korrekt skötsel av arbetsuppgifterna inom socialvården. Lagen tillämpas inom såväl den offentliga som den privata socialvården.

Enligt 4 § 1 mom. ska den personal som deltar i klientarbetet i formbundna handlingar anteckna sådan information som är behövlig och tillräcklig med tanke på ordnandet, planeringen, lämnandet, uppföljningen och övervakningen av socialvården samt registrera informationen enligt lag. Institutet för hälsa och välfärd meddelar närmare föreskrifter om strukturen på klienthandlingarna inom socialvården och om de uppgifter som ska antecknas i dem.

I 3 kap. föreskrivs i detalj om de klientuppgifter som ska antecknas och om utlämningen av uppgifter och i 4 kap. föreskrivs om behandlingen av klientuppgifter, uppgifternas användbarhet och om registrering och förvaring av uppgifterna.

Uppgifterna från småbarnspedagogiken till förskoleundervisning och grundläggande utbildning har nu överförs med stöd av 41 § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning, enligt vilken en utbildningsanordnare för att kunna ordna undervisningen för en elev trots bestämmelserna om sekretess har rätt att avgiftsfritt få nödvändiga uppgifter av social- och hälsovårdsmyndigheterna, andra tjänsteproducenter inom socialservicen och hälso- och sjukvården samt av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Inom småbarnspedagogiken bedrivs branschövergripande samarbete med andra myndigheter. I nuvarande social- och hälsovårdslagstiftning finns många bestämmelser om branschövergripande samarbete mellan myndigheter. Samarbetsbestämmelser som kräver samarbete också med småbarnspedagogiken, antingen vid behandlingen av frågor som gäller enskilda personer, eller i vidare bemärkelse vid planeringen av servicestrukturer, ingår bland annat i socialvårdslagen, barnskyddslagen, lagen om missbrukarvård, lagen om service och stöd på grund av

handikapp, folkhälsolagen och hälso- och sjukvårdslagen samt i de författningar som utfärdats med stöd av dem, såsom i statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga. Utlämningen av sekretessbelagda uppgifter och rätten till information vid branschövergripande samarbete grundar sig på bestämmelser i speciallagar om befogenheterna hos de myndigheter som ingår i samarbetet och om deras uppgifter. I bestämmelserna om myndigheternas befogenheter föreskrivs också om när en myndighet får lämna ut uppgifter på eget initiativ utan föregående begäran om uppgifter.

2.1.14 Reformen av EU:s dataskyddslagstiftning

Personuppgiftslagen kommer att upphävas till följd av den nya dataskyddsförordningen. EU:s allmänna dataskyddsförordning (Europaparlamentets och rådets förordning 2016/679) trädde i kraft den 24 maj 2016 och ska tillämpas från den 25 maj 2018. Den allmänna dataskyddsförordningen tillämpas inom såväl den offentliga som den privata sektorn. Förordningen ersätter Europaparlamentets och rådet direktiv 95/46/EG från 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och de bestämmelser i personuppgiftslagen som gavs för det nationella genomförandet av direktivet till den del behandlingen av personuppgifter hör till förordningens tillämpningsområde.

Enligt artikel 6 i förordningen är behandlingen av personuppgifter laglig endast om och i den mån som åtminstone ett av följande villkor är uppfyllt:

- a) Den registrerade har lämnat sitt samtycke till att dennes personuppgifter behandlas för ett eller flera specifika ändamål.
- b) Behandlingen är nödvändig för att fullgöra ett avtal i vilket den registrerade är part eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett sådant avtal ingås.
- c) Behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige.
- d) Behandlingen är nödvändig för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade eller för en annan fysisk person.
- e) Behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.
- f) Behandlingen är nödvändig för ändamål som rör den personuppgiftsansvariges eller en tredje parts berättigade intressen, om inte den registrerades intressen eller grundläggande rättigheter och friheter väger tyngre och kräver skydd av personuppgifter, särskilt när den registrerade är ett barn.

Enligt artikel 9.1 ska behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska eller biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning vara förbjuden. Ovan nämnda artikel 9.1 ska inte tillämpas om någon av behandlingsgrunderna enligt artikel 9.2 tillämpas, exempelvis om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

I den allmänna dataskyddsförordningen anges rättigheterna för en person vars personuppgifter behandlas. I förordningen fastställs de personuppgiftsansvarigas skyldigheter och de allmänna skyldigheterna för dem som behandlar personuppgifter på deras vägnar. Dessa inbegriper

RP 40/2018 rd

skyldigheten att vidta lämpliga skyddsåtgärder i enlighet med hur stor risk som databehandlingen medför (riskbaserat förhållningssätt).

De personuppgiftsansvariga är skyldiga att i vissa fall också anmäla om att skyddet av personuppgifter har kränkts. Alla offentliga myndigheter och företag som utför vissa riskfyllda databehandlingsåtgärder måste också utse ett dataskyddsbud. I förslaget till förordning bekräftas medlemsstaternas nuvarande skyldighet att utse en oberoende nationell tillsynsmyndighet. Genom detta är avsikten dessutom att lansera mekanismer för en mer samstämmig tillämpning av dataskyddslagstiftningen i hela EU.

I den allmänna dataskyddsförordningen erkänns den registrerades rätt att lämna in klagomål till tillsynsmyndigheten och att använda rättsmedel och få ersättning. En person har rätt att få ett beslut av dataskyddsmyndigheten prövat hos en nationell domstol, oberoende av i vilken medlemsstat den personuppgiftsansvarige är etablerad.

I förordningen föreskrivs om sanktioner mot personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden som bryter mot dataskyddsreglerna. På nationell nivå är dessa frågor fortfarande öppna.

Den allmänna dataskyddsförordningen är direkt tillämplig lagstiftning, men lämnar medlemsstaterna nationellt utrymme av direktivliknande karaktär. Inom ramen för förordningen är det möjligt att utfärda nationell lagstiftning som preciserar bestämmelserna i förordningen. Det nationella utrymmet grundar sig på artikel 6.1 c och e samt på artikel 6.3. I förordningen finns också andra artikelspecifika preciseringar av det nationella utrymmet. Genom nationell lagstiftning är det också i viss mån möjligt att avvika från skyldigheterna i förordningen.

2.1.15 Behandlingen av uppgifter inom småbarnspedagogiken

Med tanke på operativa informationssystem samlar anordnarna av småbarnspedagogik in uppgifter om barn, personal och verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken och om kostnader som orsakas av verksamheten. Anordnarna använder uppgifterna i informationssystemen för styrning av sin verksamhet och som kunskapsunderlag när de förmedlar uppgifter till olika myndigheter med stöd av skyldigheten att lämna information eller myndighetens rätt att få information enligt olika lagar. Informationssystemen har som regel etablerats av kommersiella tjänsteproducenter och anskaffade för att användas av anordnarna själva. En liten del av anordnarna kan i sin användning ha ett informationssystem eller ett kalkylprogram som de själva utarbetat och där uppgifter registreras och uppdateras. I praktiken används olika system för olika funktioner, och uppgifterna om barn finns i ett eget system, uppgifter om personalen i ett annat och uppgifter om kostnader i ett tredje. Beskrivningarna av informationsinnehållet samt det insamlade informationsinnehållet är inte innehållsligt likvärdiga i de olika systemen och uppgifterna kan inte användas i olika kommuner, än mindre i hela landet, utan att först ha behandlats manuellt.

För närvarande finns det några informationssystem som används för barn inom småbarnspedagogiken. Av dem är en del mer etablerade, medan andra är lösningar som tagits fram av små aktörer. Utifrån uppgifter från 2016 används dessa system av cirka 290 kommunala organisationer. Som ordnar småbarnspedagogik inom kommunsektorn. Systemen används uppskattningsvis av cirka 90 procent av de aktörer som ordnar småbarnspedagogik och i systemen registreras uppgifter om cirka 90 procent av de barn som omfattas av småbarnspedagogik.

RP 40/2018 rd

Det är känt att privata aktörer som ordnar småbarnspedagogik använder informationssystem för småbarnspedagogik i mindre utsträckning. Enligt en undersökning av undervisnings- och kulturministeriet (2017:3) använder merparten av producenterna av småbarnspedagogiska tjänster inte elektroniska klientdatasystem eller mobil dokumentation. Enligt de kommuner som deltog i undersökningen använder 66 procent av de privata producenterna inte klientdatasystem och 86 procent använder inte mobil dokumentation. En del av kommunerna ordnar småbarnspedagogik genom köp från privata aktörer och i vissa av fallen registrerar den privata aktören barnets uppgifter i ett informationssystem för småbarnspedagogik som kommunen har köpt in.

Den information som samlas in inom småbarnspedagogiken härrör huvudsakligen från samma källa, från de organisationer som ordnar småbarnspedagogik, av vilka största delen är kommuner i Finland. Den rättsliga grunden för kommunernas informationsskyldighet har behandlats separat i en särskild utredning av finansministeriet (20/2016). De uppgifter som lämnats ut med stöd av informationsskyldigheten lämnas vanligen manuellt till myndigheterna. Automatiserad överföring av uppgifter exempelvis mellan kommuner och myndigheter förekommer sällan.

Fram till 2015 har Statistikcentralen inom ramen för statistiken över verksamheten inom socialservicen samlat in verksamhetsuppgifter om barn i småbarnspedagogik. Statistikcentralens sista insamling av verksamhetsuppgifter gällde alltså verksamhetsåret 2014. Insamlingen av uppgifter har grundat sig på statistiklagen. Uppgifterna för 2016, 2017 och 2018 har samlats in av Institutet för hälsa och välfärd som ett led i insamlingen av uppgifter för statistiken över verksamheten inom socialservicen. Denna insamling grundar sig på statistiklagen, lagen om statistikväsendet vid utvecklingscentret för social- och hälsovården (409/2001) och lagen om Institutet för hälsa och välfärd (668/2008). Insamlingen är baserad på tvärsnittsdata från den sista dagen varje år. Antalet dagar inom småbarnspedagogiken samlas in för hela året och behandlas som en del av den information som samlas in om antalet elever inom förskoleundervisningen. Denna insamling genomförs årligen den 20 september som en del av insamlingen av uppgifter om antalet elever och studerande. Dessa uppgifter fås från anordnare av undervisning och utbildning.

Dessutom genomför Institutet för hälsa och välfärd vart tredje år en särskild enkät för att samla in uppgifter om bland annat barn med invandrarbakgrund inom småbarnspedagogiken och om barn i skiftesvård. Uppgifterna ovan samlas in av kommuner och samkommuner med hjälp av en traditionell blankettenkät. Personalen inom småbarnspedagogiken i kommuner och samkommuner sammanställer uppgifter från informationssystemen om antalet barn fördelade enligt ålder, verksamhetsform och tid i verksamheten och enligt hur tjänsten har ordnats. Uppgifterna gäller den sista verksamhetsdagen varje år. Dessa insamlade uppgifter ger dock inte den bästa möjliga bilden av småbarnspedagogik, eftersom småbarnspedagogiken till sin karaktär är mer varierande än exempelvis den grundläggande utbildningen. För småbarnspedagogikens del skulle det behövas att insamlingen inriktade sig på flera dagar för att få fram årstidsväxlingarna. Men det manuella arbete som fler dagar medför, innebär ännu fler uppgifter för dem som ordnar småbarnspedagogik.

Kommunförbundet samlar också in uppgifter om småbarnspedagogiken och exempelvis de sex största kommunerna i Finland, dvs. Helsingfors, Esbo, Tammerfors, Vanda, Uleåborg och Åbo, producerar rapporter i vilka de jämför kommunernas statistikuppgifter om småbarnspedagogik. FPA åter statistikför användningen av och kostnaderna för stödet för privat vård och hemvård. Svårigheterna när det gäller metoderna och resultaten i fråga om informationsproduktionen ovan beskrivs närmare i undervisnings- och kulturministeriets utredning (2014:12) från 2014 om småbarnspedagogikens historia, nuläge och riktlinjer för utvecklingen.

2.1.16 Statistik över småbarnspedagogik

Barn

Följande statistiska uppgifter grundar sig på Institutet för hälsa och välfärds statistikrapport Småbarnspedagogik 2016 (THL 29/2017) och Småbarnspedagogik 2016 - Delrapport om kommunenkäten (THL 30/2017). Statistikuppgifterna är från de 31 december 2016.

I Finland var 2016 totalt 243 946 barn i småbarnspedagogik, dvs. 68,1 procent av barn i åldern 1—6 år var i antingen kommunalt ordnad eller privat småbarnspedagogik. Totalt 209 225 barn var i kommunal småbarnspedagogik 2016, dvs. 85,5 procent av alla barn i småbarnspedagogik.

År 2016 var totalt 23 349 barn i kommunal familjedagvård. I gruppfamiljedaghem fanns cirka 6 200 barn, vilket är cirka 26,6 procent av den kommunala familjedagvården. Andelen har halverats sedan enkäten 2013 då den uppgick till 54,5 procent. Gruppfamiljedaghemmen hade i snitt 10,3 barn. Antalet barn i gruppfamiljedaghem har minskat med 66 procent sedan 2013 då gruppfamiljedaghemmen hade i snitt 17 barn.

Inom förskoleundervisningen fanns 2016 totalt 62 400 barn, av vilka 11 000 fick förskoleundervisning i skolan och 51 400 inom småbarnspedagogiken.

År 2016 beviljade kommunerna en servicesedel för småbarnspedagogik till totalt 18 383 barn. Inom småbarnspedagogiken fick totalt 16 338 barn stöd för privat vård av barn och totalt 124 279 fick stöd för hemvård. Enligt FPA har andelen barn som vårdas med stöd för hemvård sjunkit under 2000-talet. I slutet av 2000 var 58 procent av dem som omfattades av stöd barn under tre år för vilka det inte längre betalades föräldradagpenning. I slutet av 2016 var andelen 46 procent.

Det är stora skillnader mellan antalet barn i olika åldrar i kommunal och privat småbarnspedagogik (exkl. servicesedlar). Barn under ett år vårdas som regel hemma. År 2016 var 382 barn under ett år i småbarnspedagogik. Detta är 0,7 procent av befolkningen i motsvarande ålder. Totalt 15 891 ettåriga barn deltog i småbarnspedagogik, vilket är 28,4 procent av befolkningen i motsvarande ålder. Av tvååringarna deltog 54 procent och av femåringarna 78 procent i småbarnspedagogik. Av barn i förskoleåldern deltog 69,3 procent av sexåringarna i småbarnspedagogik. Under de senaste tio åren har andelen barn i dagvård hållit sig på ungefär samma nivå. Bara små höjningar och ibland även minskningar av andelarna har kunnat konstateras under tidsperioden i fråga.

År 2016 deltog något under fem procent (9 722) av barnen dagligen i kommunal småbarnspedagogik i högst 20 timmars småbarnspedagogik per vecka. Av barnen var 15,8 procent (1 535) under tre år. Knappt sex procent (11 766) åter deltog under en del av veckan i högst 20 timmars småbarnspedagogik per vecka. Av barnen var 22,4 procent (2 635) under tre år. Med beaktande av svarsprocenten kan man konstatera att 10 567 barn deltog dagligen i högst 20 timmars småbarnspedagogik per vecka och 12 789 barn deltog under en del av veckan i högst 20 timmars småbarnspedagogik per vecka.

Uppskattningsvis 15 000 barn deltog 2016 i kommunal skiftesvård inom småbarnspedagogiken, vilket är 7 procent av alla barn i kommunalt ordnad småbarnspedagogik. Av barnen i skiftesvård fick 43,5 procent vård dygnet runt under nätter och/eller veckoslut. År 2013 fick uppskattningsvis 14 300 barn skiftesvård.

RP 40/2018 rd

Av barnen i kommunal småbarnspedagogik uppgick antalet barn med intensifierat eller särskilt stöd till omkring 14 300, dvs. cirka sju procent av barnen i kommunal småbarnspedagogik. Av barnen med särskilt stöd var majoriteten (72 procent) pojkar.

I den kommunala småbarnspedagogiken fanns det cirka 19 260 barn med invandrabakgrund. Detta är nio procent av alla barn inom den kommunala småbarnspedagogiken. Andelen barn med invandrabakgrund ökade med två procentenheter från 2013. Av barnen med invandrabakgrund var 18,1 procent i åldern 1—2 år, 63,7 procent i åldern 3—5 år och 14,8 procent 6 år eller äldre.

Personal

År 2014 arbetade inom småbarnspedagogiken totalt 54 894 personer i kommunsektorn (kommuner och samkommuner). I den sammanlagda personalen inom småbarnspedagogiken hade antalet sjunkit i någon mån från 2013. År 2014 var antalet barnträdgårdslärare i kommunsektorn totalt 15 180 och antalet barnskötare 24 842. Antalet barnträdgårdslärare steg från året innan med 1,9 procent, medan antalet barnskötare sjönk med 0,1 procent. I kommunsektorn arbetade totalt 9 011 personer som familjedagvårdare. Antalet familjedagvårdare minskade med 9,7 procent från året innan. Under de tio senaste åren har andelen barnträdgårdslärare ökat. Barnträdgårdslärarnas genomsnittliga ålder var 42 år och familjedagvårdarnas motsvarande ålder 49 år. (Kommunernas hälso- och socialvårdspersonal 2014. Statistikrapport 16/2015, THL). Av barnträdgårdslärarna hade cirka 57 procent en universitetsexamen i pedagogik och cirka 43 procent en yrkeshögskoleexamen på det sociala området (UKM publikationer 2017:30).

År 2016 fanns det enligt Institutet för hälsa och välfärds delrapport om kommunenkäten 30/2017 i hela landet uppskattningsvis 1 774 personer med titeln daghemsföreståndare, och av dem arbetade omkring 390 i barngrupper. Majoriteten, dvs. 78,6 procent av daghemsföreståndarna hade så kallade administrativa uppgifter utan arbete i barngrupper. Andelen daghemsföreståndare som arbetar i barngrupper har sjunkit sedan 2007, då andelen var 48 procent. År 2013 var andelen 28,8 procent. År 2016 arbetade 21,4 procent av föreståndarna i barngrupper.

Personalens utbildning

Anställda inom småbarnspedagogik har fått sin utbildning på andra stadiet (närvårdare/barnledare) vid yrkesläroanstalter samt på högre nivå vid yrkeshögskolor (socioonom YH) och vid universitet (pedagogie kandidat/barnträdgårdslärare). Anordnarna av respektive utbildning styr sin egen lagstiftning.

Pedagogie kandidatexamen, i vilken ingår barnträdgårdslärarytbildning, kan avläggas vid sju universitet. Examen är en lägre högskoleexamen som består av studier i huvud- och biämnen samt språk- och kommunikationsstudier som omfattar 180 studiepoäng. Huvudämnet är pedagogik och vid ett universitet småbarnspedagogik. Till studierna i huvudämnet hör ett kandidatarbete (i genomsnitt 10 studiepoäng) och praktik (i genomsnitt 15 studiepoäng). Det finns inga bestämmelser om kandidatarbetets och praktikens omfattning, och därför varierar omfattningen i någon mån enligt universitet. Studierna som ger yrkesfärdigheter för småbarnspedagogik och förskoleundervisning omfattar 60 studiepoäng. Examen kan avläggas genom helhetsstudier på tre år. Barnträdgårdsutbildning ordnas såväl på finska som på svenska och från och med början av 2016 också på samiska.

RP 40/2018 rd

Pedagogie magisterexamen är en högre högskoleexamen och omfattar totalt 300 studiepoäng (180 + 120). Vid fyra universitet beviljas examensrätt direkt för magisterexamen, vid andra universitet för pedagogie kandidatexamen. De som avlägger magisterexamen skriver som en del av sina huvudämnesstudier en pro gradu-avhandling (cirka 40 studiepoäng). Efter kandidatexamen tar studierna som heltidsstudier två år. Pedagogie magisterexamen som avläggs efter kandidatexamen ger behörighet för planerings-, utvecklings- och ledningsuppgifter inom småbarnspedagogik. Från universiteten utexamineras också pedagogie licentiat och doktorer och licentiat och doktorer i småbarnspedagogik. Universitetsexamina ovan ger behörighet för ledningsuppgifter inom småbarnspedagogik. Pedagogie kandidat- eller magisterexamen med inriktning på småbarnspedagogik som avlagts enligt tidigare bestämmelser eller en tidigare barnträdgårdslärarexamen på institutnivå ger också behörighet för ledningsuppgifter som barnträdgårdslärare eller inom småbarnspedagogik.

Från universiteten utexamineras också specialbarnträdgårdslärare och speciallärare inom småbarnspedagogik. De senare utexamineras direkt som pedagogie magistrar med specialpedagogik som huvudämne. Inträdeskrav är barnträdgårdslärarexamen eller studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnspedagogik och förskoleundervisning. Utbildningen erbjuds bara vid Jyväskylä universitet. Speciallärarna inom småbarnspedagogik får behörighet för uppgifter som barnträdgårdslärare och specialbarnträdgårdslärare och för omfattande uppgifter/uppgifter på deltid som speciallärare i skolor. De kan också få planerings-, forsknings- och sakkunniguppgifter inom småbarnspedagogik och specialsmåbarnspedagogik samt administrativa uppgifter.

Specialbarnträdgårdslärarexamen, dvs. en särskild speciallärarutbildning kan avläggas vid fyra universitet. Studierna omfattar 60 studiepoäng. Specialbarnträdgårdslärarexamen ger yrkesfärdigheter och formell kompetens för specialundervisning framför allt inom småbarnspedagogik och förskoleundervisning. Studierna består av studier i specialpedagogiskt innehåll och specialpedagogiska metoder samt utvecklingen av specialpedagogisk expertis. Vidare ingår det specialpedagogisk praktik som omfattar cirka 7–10 studiepoäng.

Vid vissa universitet är det möjligt att avlägga också pedagogiska studier för lärare (60 studiepoäng) som en del av pedagogie magisterexamen. Pedagogiska studier vidgar studerandens karriärmöjligheter inom småbarnspedagogik, och ger bland annat möjlighet att få undervisa inom yrkesutbildningen på det småbarnspedagogiska området efter att ha skaffat tillräcklig arbetserfarenhet.

Universiteten utarbetar tillsammans med ministeriet avtal om examensmålen för barnträdgårdslärarutbildningen för en fyraårsperiod i taget. Under avtalsperioden 2013–2016 var examensmålen för barnträdgårdslärarnas del 475 och för specialbarnträdgårdslärarna 121 examina. För avtalsperioden 2017–2020 har målen höjts och målet är 590 barnträdgårdslärare och 195 specialbarnträdgårdslärarexamina. Under 2016 har man också vid separata förhandlingar enats om en ökning av nybörjarplatserna för examen med 160 platser. Också under tidigare år har man ökat antalet barnträdgårdslärarutbildningar. Riksdagen har under 2012–2015 anvisat 6,3 miljoner euro för ökad utbildning, vilket har inneburit en ökning med totalt 450 utbildningsplatser vid alla sju universitet som erbjuder barnträdgårdslärarutbildning. Under 2014–2015 genererade den finansiering som riksdagen anvisat för att råda bot på anhopningen av ansökningar 44 nya utbildningsplatser vid tre universitet. År 2017 hade totalt 1 637 studerande studierätt för barnträdgårdslärarutbildning. År 2015 blev totalt 516 och 2016 totalt 493 barnträdgårdslärare klara med sin utbildning. Antalet nybörjarplatser inom barnträdgårdslärarutbildningen uppgick 2016 till 574 och 2017 till 658. I regeringens plan för de offentliga finanserna fanns ett anslag (28 miljoner euro) reserverat för utvecklingen av personalstrukturen inom småbarnspedagogiken genom en ökning av nybörjarplatser för utbildade barnträdgårdslärare vid universiteten med totalt 1 000 platser under 2018–2021. Undervisnings- och

RP 40/2018 rd

kulturministeriet har förhandlat om saken med universiteten och ökningen kan genomföras under avtalsperioden i fråga.

Vid yrkeshögskolorna kan man avlägga yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. Till en examen som har avlagts vid en yrkeshögskola fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen (yrkeshögskolelagen 932/2014). Utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, till vilken fogas examensbenämningen socionom (YH), ordnas vid 21 yrkeshögskolor. Omfattningen av de studier för socionomexamen (YH) som ger behörighet för uppgifter inom småbarnspedagogiken har inte inkluderats i undervisnings- och kulturministeriets styrning.

Enligt statsrådet förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (120/2017) placerar sig yrkeshögskoleexamina i referensramen för examina på samma nivå som universitetens lägre högskoleexamina.

Omfattningen av socionomexamen (YH), som ger behörighet att arbeta som sakkunnig på det sociala området, är 210 studiepoäng. Examen består av grundstudier, yrkesstudier, praktik som främjar yrkesfärdigheten, lärdomsprov och valfria studier (statsrådets förordning om yrkeshögskolor 1129/2014).

I utbildningen som leder till socionomexamen (YH) kan inkluderas studier med inriktning på småbarnspedagogik och socialpedagogik som omfattar 60 studiepoäng och ger behörighet för uppgifter inom småbarnspedagogiken. I de 60 studiepoäng som ger behörighet för uppgifter inom småbarnspedagogiken ingår praktik som främjar yrkeskunskapen (cirka 10 poäng) och ett lärdomsprov (15 studiepoäng). Inom socionomutbildningen (YH) väljs den studiehelt som ger behörighet för uppgifter inom småbarnspedagogiken under studierna, och det finns inte någon särskild intagning till studier som ger behörighet som barnträdgårdslärare. En högre yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård, till vilken fogas examensbenämningen socionom (högre YH), omfattar 90 studiepoäng. En högre yrkeshögskoleexamen ger inte i sig behörighet som barnträdgårdslärare.

År 2013 utexaminerades 724 socionomer som hade avlagt studier i småbarnspedagogik med 60 studiepoäng. År 2016 utexaminerades 803 socionomer (YH) med barnträdgårdslärarbehörighet från 21 yrkeshögskolor. Vad gäller enskilda yrkeshögskolor varierar antalet utexaminerade socionomer med barnträdgårdslärarbehörighet stort, mellan 4 och 123 avlagda examina.

Enligt nuvarande bestämmelser har också personer som avlagt examen i socialpedagogik på tidigare institutnivå behörighet som barnträdgårdslärare. En person som avlagt den yrkeshögskoleexamen som föregick nuvarande yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård har också behörighet som barnträdgårdslärare, om examen har avlagts innan lagen om behörighetsvillkoren för personal inom socialvården (272/2005) trädde i kraft, dvs. före 2005.

Lagen om yrkesutbildning (531/2017) träder i kraft den 1 januari 2018. Genom den nya lagen upphävs lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998) och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). Lagarna om yrkesutbildning sammanförs till en enda lag och en del av arbetskraftsutbildningen överförs till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Som yrkesinriktade examina avläggs enligt nuläget yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina och specialyrkesexamina. Dessutom kan det ordnas förberedande utbildning för yrkesutbildning, utbildning som förbereder för arbete och självständigt liv samt annan utbildning som inte leder till examen. Alla yrkesinriktade examina är baserade på kunskap och vid avläggande av examina kommer man att övergå till ett enda sätt att avlägga examen. Vid bedömningen av kunskaper övergår man till ett sätt att avlägga en yrkesinriktad examen baserat på ett yrkesprov och oberoende av hur kunskaperna har förvärvats. För alla studerande utarbe-

tas en personlig plan för utveckling av kunnandet. I den identifieras och erkänns tidigare inhämtade kunskaper, planeras hur bristande kunskaper ska åtgärdas, hur kunskaper ska påvisas och bedömas samt studerandes behov av handledning och stöd och eventuellt särskilt stöd. Omfattningen av en yrkesinriktad grundexamen är 180 kompetenspoäng. Omfattningen av en yrkesexamen är 120, 150 eller 180 kompetenspoäng. Utbildningsstyrelsen fastställer examensgrunderna för varje examen som ingår i examensstrukturen.

Yrkesutbildningar som före reformen av yrkesutbildningen var förberedande utbildningar för det småbarnspedagogiska området är grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen (närvårdare), grundexamen i barn- och familjearbete på det humanistiska och pedagogiska området (barnledare) och yrkesexamen för familjedagvårdare. Före närvårdarna utexaminerades barnskötare och dagvårdare för småbarnspedagogiska uppgifter. I grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen som ger en bred kompetens ingick den lämpligaste examensdelen med tanke på småbarnspedagogik i kompetensområdet för vård och fostran av barn och unga.

De nya grunderna för grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen träder i kraft den 1 augusti 2018. Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen består av åtta kompetensområden, av vilka framför allt kompetensområdet för vård och fostran av barn och unga tillgodoser kunskapsbehovet inom småbarnspedagogiken. Examen består av fyra obligatoriska examensdelar och en valfri del. Kompetensområdets andra obligatoriska examensdel, främjande av barns tillväxt, välbefinnande och inläring (40 kompetenspoäng), har samordnats med grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning.

Den nya grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning träder i kraft den 1 augusti 2018. Grundexamen i barn- och familjearbete blir en del av grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, som har tre kompetensområden. Av dessa tillgodoser kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet kompetensbehoven inom småbarnspedagogiken. Av de tre obligatoriska delarna av den yrkesinriktade examen är Främjande av barns tillväxt, välbefinnande och inläring (40 kompetenspoäng) densamma som i examensdelen i grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen.

I den kommande yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning sammanförs de examina som faller bort ur examensstrukturen den 31 december 2018, dvs. yrkesexamen för familjedagvårdare, yrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet, yrkesexamen för instruktör i romkultur och yrkesexamen för specialhandledare för barn och ungdom. Ingen av dessa examina har gett behörighet för barnskötaruppgifter vid daghem. Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning träder i kraft den 1 januari 2019.

I specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning sammanförs specialyrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet och specialyrkesexamen för instruktör i romkultur. Specialyrkesexamen i fråga är en examen som fördjupar kompetensen, men är kravmässigt dock en smalare examen än grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning. Det anses således att den inte ger samma slags kompetens för barnskötarens uppgifter inom småbarnspedagogiken som grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning.

År 2015 avlades 638 grundexamina i barn- och familjearbete på det humanistiska och pedagogiska området och 1 996 finskspråkiga examina och 87 svenskspråkiga examina inom social- och hälsovårdsbranschen på kompetensområdet för vård och fostran av barn och unga. År 2015 avlades 234 yrkesexamina för familjedagvårdare. Under 2000—2016 avlades totalt 5 178 yrkesexamina för familjedagvårdare, dvs. cirka 300 yrkesexamina per år (Vipunen).

2.2 Småbarnspedagogik i Norden, EU och i OECD:s arbete

Småbarnspedagogik i Sverige

I Sverige fungerar den småbarnspedagogiska helheten (förskola, förskoleklass, pedagogisk omsorg, fritidshemmet) under Utbildningsdepartementet. Bestämmelserna om småbarnspedagogikhelheten finns i Skollagen (2010:800).

Småbarnspedagogik gäller barn i åldern 1—5 år. Verksamhet ordnas av både kommunen och privata serviceproducenter, men majoriteten ordnas ändå av kommunen. En vårdplats inom småbarnspedagogiken ska ordnas för barn som fyllt 1 år enligt behov, på grund av föräldrarnas jobb eller studier eller om barnet på grund av familjesituation det behöver. För barn som fyllt 1 år och vars föräldrar är arbetslösa eller på familjeledighet, ska småbarnspedagogik erbjudas minst 3 timmar per dag eller 15 timmar per vecka. För denna verksamhet kan en skälig avgift tas ut. Barnet måste alltid även erbjudas småbarnspedagogik om barnet p.g.a. fysiska, psykiska eller övriga skäl behöver särskilt stöd och detta stöd kan erbjudas inom småbarnspedagogiken. I Sverige har man sedan 2003 dessutom erbjudit barn i åldern 4—5 år avgiftsfri småbarnspedagogik minst 525 timmar per år. År 2010 utsträcktes denna rättighet att omfatta även barn som fyllt 3. I Sverige behöver ingen småbarnspedagogik ordnas under kvällar, nätter och veckoslut, men kommuner bör sträva efter att kunna erbjuda vård för barn på grund av föräldrarnas arbete eller ifall familjens situation på grund av övriga skäl det kräver under dessa tider.

I Sverige deltog 84 procent av barn i åldern 1—5 i småbarnspedagogik år 2016. Majoriteten av barnen deltog i institutionell småbarnspedagogik (84 procent), i familjedagvård deltog 2 procent av barnen. Verksamhet ordnas både av kommunen och av privata sektorn, 80 procent av barn deltar i småbarnspedagogik ordnat av kommunen och 20 procent i privat verksamhet.

Verksamheten styrs av nationella läroplaner som utarbetas av Skolverket, som fungerar under utbildningsdepartementet. Läroplanen ges ut som regeringens utfärdande. Den första läroplanen utfärdades år 1998 och planen förnyades år 2016. Målet är att främja småbarnspedagogikens kvalitet och jämställda genomförande.

Läroplanen gäller småbarnspedagogik för barn i åldern 1—5 år och tidigare tillämpades den delvis även inom familjedagvård, tills man år 2012 utarbetade en skild läroplan för familjedagvård. I Sverige går 6-åriga barn en förskoleklass vars verksamhet styrs av en skild läroplan som sammankopplats till läroplanen för skola och fritidsverksamhet.

Enhetens ledare bör ha pedagogiskt kunnande som inhämtats genom utbildning och erfarenhet. Endast en behörig person får fungera som lärare. Vid behov bestämmer Skolverket om hurdan utbildning krävs. Småbarnspedagogisk verksamhet tillgodoses av en förskollärare. Förskollärarexamen är ett lägre högskoleexamen vars avläggande räcker 3 ½. Utbildningsbakgrunden för övrig personal varierar. Barnskötare har andra stadiets utbildning. För att få fast anställning som förskolelärare har förskollärare sedan 2013 varit tvungna att registrera sig i ett register som uppehålls av Skolverket.

År 2016 hade 39 procent av personal förskollärary- eller övrig lärarexamen. Av övrig personal hade 20 procent någon annan andra stadiets utbildning som lämpar sig för arbete med barn och 10 procent några pedagogiska studier, medan 28 procent var utan lämplig utbildning.

Bestämmelserna angående dimensioneringen av personal och gruppstorlek inom småbarnspedagogik är inte detaljerade utan enligt bestämmelserna ska gruppens storlek vara passlig och

RP 40/2018 rd

personalens antal tillräcklig. Enligt statistik år 2016 var relationstalen mellan personal och barn 5,2 och gruppens storlek i genomsnitt 15,9 barn.

Kvaliteten på småbarnspedagogik främjas genom utvärdering som är en del av Skolinspektionens verksamhet. I Sverige utvecklar man småbarnspedagogikens kvalitet bland annat genom utredningar angående dimensionering av personal, personalens utbildningsbakgrund samt barngruppernas storlek. Dessutom kräver man att kommuner och privata tjänsteproducenter ska utarbeta skilda dokument angående sin verksamhet. Skolinspektionen kan genomföra personliga kontrollbesök till enheter, men i praktiken genomförs kontrollbesök sällan. Också intervjuer med olika aktörer är en viktig del av utvärderingen av småbarnspedagogiken. Som informanter för intervjuer deltar bland annat en representant för enhetens personal, en representant för föräldrarna samt ledarna i alla enheter.

Småbarnspedagogik i Norge

I Norge flyttade man år 2005 småbarnspedagogiken från under barn- och familjdepartementet till under undervisnings- och vetenskapsdepartementet (Kunnskapsdepartementet). Sedan år 2012 början har småbarnspedagogik ingått i uppgifterna för centralmyndigheten som är verksam under departementet (Utdanningsdirektoratet).

Bestämmelser om småbarnspedagogik finns i lagen om daghem (Lov om barnehager, Lov-2005-06-17 Nr 64). Lagen omfattar daghemsverksamhet och familjedagvård och gäller inte för morgon- och eftermiddagsvård eller klubb- el. dyl. aktiviteter för skolbarn. Kommunen ansvarar för verksamheten och ser till att den motsvarar lagens krav. Kommunen kan även ställa villkor för verksamheten angående till exempel antalet barn, barnens ålder eller enhetens öppettider. Kommuner ansvarar för godkännande, finansieringen och kontroll av privata daghem samt styr såväl privata småbarnspedagogiska enheter som uppehålls av kommunen. I Norge är 54 procent av daghem privata.

Kommunen måste erbjuda en plats i ett daghem för alla barn under skolåldern som bor i kommunen. Inom Norges småbarnspedagogikssystem finns ingen skild förskoleperiod, utan barnen går i daghem tills de börjar skolan då de är 6 år gamla. Rätt till vårdplats i daghem med början i augusti har de barn som fyllt 1 år före slutet av dåvarande årets augusti. Rättigheten har nyligen utvidgats till att gälla också barn som är födda under tiden september-november. Kommunen måste ordna en ansökan för platser minst en gång per år.

Inom samernas hembygdsområde bör man dessutom se till att verksamheten i daghem för samer baserar sig på samisk språk och kultur. Barn med funktionsnedsättning och barn som behöver stöd på basis av barnskyddslagen prioriteras i utdelningen av platser. Departementet utarbetar en nationell plan för daghem (Rammeplan for barnehagen). Planen är bindande.

I laget finns en skild bestämmelse om behörigheten för styrelsen och övrig personal. Daghem bör ha både en pedagogisk och en administrativ styrelse. En behörig föreståndare som ansvarar för den dagliga verksamheten ska vara lärare inom småbarnspedagogik eller ha någon annan högskoleexamen som ger barnrelaterad yrkesmässigt kunnande samt pedagogiskt kunnande.

Den pedagogiska föreståndaren bör vara lärare inom småbarnspedagogik. Behörighet kan uppnås också genom någon annan 3-årig högskoleexamen som kompletterats med barntrådgårdspedagogik. Kommunen kan bevilja dispens för behörighetskrav och departementet kan bevilja undantag i behörighetskrav för sådana personer som arbetar i daghem om nätterna.

RP 40/2018 rd

I lagen konstateras angående dimensionering av personal att dimensioneringen bör vara tillräcklig så att personalen kan genomföra pedagogisk verksamhet.

I lagen finns ett bemyndigande angående personal. Enligt departementets förordning, när verksamheten i daghemmet överskrider 6 timmar och relationsantalet mellan barn och personal överskrider 7—9 barn/lärare för barn under 3 år och 14—18 barn/lärare för barn över 3 år. Om verksamheten inte överskrider 6 timmar per dag, kan antalet barn per lärare inom småbarnspedagogik vara större. Enligt departementets riktlinjer ska en till barnträdgårdslärare anställas på heltid ifall antalet barn överskrider de ovannämnda gränserna 9 och 18 barn.

År 2015 gick 90 procent av barn i åldern 1—5 i daghem. Andelen barn i familjedagvård var ca 2 procent.

År 2015 var 41 procent av personalen i Norge lärare inom småbarnspedagogik med lägre högskoleexamen. Av personalen har 18 procent andra stadiets utbildning inom fostran av barn och unga. Av personalen har 41 procent någon annan utbildningsbakgrund.

Småbarnspedagogik i Danmark

I Danmark har det administrativa ansvaret för dagvård förändrats ofta under de senaste åren. Den senaste förändringen genomfördes november 2016 och sedan dess har dagvård varit under barn- och socialministeriet (Borne- og Socialministeriet). I Danmark används begreppet dagvård. Bestämmelser om dagvård finns i dagvårdslagen (Dagtilbudsloven no. 501 06/06/2007; förnyad 748 20/06/2016). I samma lag finns bestämmelser även om klubbverksamhet samt morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolbarn.

Alla barn har rätt till dagvård fram tills de börjar i skolan. Rätten gäller alla barn över 26 veckor gamla, dvs. 6,5 månader. Kommunen ansvarar för verksamheten och den ordnas i daghem eller i familjedagvård.

Förutom om den nationella läroplanen i Danmark utarbetar man i varje enhet även pedagogiska läroplan separat för 0—2 åriga barn och för barn som fyllt 3 år alltid fram tills barnen börjar gå i skolan. Barnen börjar skolan då de är 6 år. Sedan år 2009 har det första året i skolan (Åk 0) varit obligatorisk (bornehaveklasse).

Utmärkande för det Danska småbarnspedagogikssystemet är den starka betoningen på utvärdering av språklig utveckling och eventuellt ordnande av stöd. Kommunen ansvarar för att språkförmågan hos 3-åringar. Också för de barn som är 3 år och som inte går i dagvård ska kommunen se till att barnets språkliga utveckling utvärderas. Om barnets språkförmåga anses vara otillräcklig, måste barnet delta i dagvård.

I lagen finns inga bestämmelser om personalens behörighet, struktur eller dimensionering bortsett från storleken på barngrupper i familjedagvård. En familjedagvårdare får ha högst 5 barn. Om det i en enhet finns flera vårdare, får antalet barn som vårdas vara högst 10. Vårdarens egna barn ska ingå i antalet. Kommuner har egna riktlinjer angående personalantal och gruppstorlek. De lokala myndigheterna måste se till att dagvårdstjänsterna och fördelning av personalresurser möjliggör genomförandet av bestämmelserna och de lokala riktlinjerna.

I Danmark deltar majoriteten av barn i offentlig småbarnspedagogik. År 2016 gick 87 procent av barn i åldern 1—2 i daghem eller i familjedagvård; andelen för 3—5-åringar var 98 procent. Nästan alla barn deltog i verksamhet på heltid.

Andelen personal med utbildning som motsvarar lägre högskoleexamen i pedagogik var år 2016 ca 59 procent. Övrig personal hade antingen en lägre utbildning eller ingen utbildning inom området.

Småbarnspedagogik inom EU

Småbarnspedagogik inom den Europeiska unionen (EU) faller under medlemsstaternas befogenheter. Trots att ansvaret för systemens organisering och innehåll tillgodoses av medlemsstaterna, kan man genom samarbete på europeisk nivå underlätta kartläggning och utbyte av goda verksamhets sätt, uppmuntra utveckling av infrastruktur och kapacitet inom småbarnspedagogik samt stödja EU-omfattande forskning inom småbarnpedagogikens kvalitet och verkningar.

År 1996 utarbetade Europeiska gemenskapen Kvalitetsmål för barndagvård och förskoleundervisning. Kvalitetsmålen omfattade en verksamhetsmodell av 40 mål som berör förskoleundervisning och dagvård. Dokumentens mål utformade den första europeiska synen på komponenterna i kvaliteten för småbarnspedagogik.

I Europa rådet i Barcelona år 2002 ställde medlemsstaterna som mål att fram tills år 2010 ha ökat antalet vårdplatser inom offentliga barnvårdssystem så att en vårdplats på heltid kan erbjudas åt minst 90 procent av barn under skolåldern som fyllt 3 år och minst 33 procent av barn under 3 år. Genomförandet av målet övervakades. År 2011 bedömde kommissionen att målet uppnått mycket ojämnt och att största delen av länderna ännu befinner sig långt från målet.

EU:s utbildningspolitik styrs av riktlinjer för inom de strategiska ramarna för europeiskt utbildningssamarbete (Utbildning 2020) som överenskommit i utbildningsrådet år 2009. Riktlinjerna omfattar utbildningssystemen i sin helhet på alla nivåer, från småbarnspedagogiken till vuxenutbildning, och de fastställer fyra strategiska mål för samarbetet. För att säkerställa ett lyckat genomförande och uppföljning av Utbildning 2020 -processen enligt ramverket, har man kommit överens om referensvärdena för genomsnittliga europeiska rekommendationsnivåer d.v.s. EU-referensvärdena. Ett av dem gäller småbarnspedagogik. Enligt referensvärdet strävar man efter att särskilt för barn ur mindre gynnande förhållanden utvidga möjligheten att delta i småbarnspedagogik som underlättar lyckad skolgång i senare skeden; målet är att senast år 2020 möjliggöra för minst 95 procent av barn under skolåldern som fyllt 4 år kan delta i småbarnspedagogiken. Genomförandet av ET2020-målen uppföljs årligen genom övervakningsrapporten Education and Training Monitor som publiceras av kommissionen. Enligt rapporten år 2016 deltog år 2014 i Finland 83,6 procent av barn under skolåldern som fyllt 4 i småbarnspedagogik, emedan EU:s genomsnitt är 94,3 procent.

Betydelsen av småbarnspedagogik har upptäckts i EU framför allt som en faktor som gynnar jämställd utbildning, förebygger marginalisering och ökar delaktighet. I Utbildningsrådets slutsatser år 2006 (Slutsatser från rådet om effektiv och rättvis utbildning EUVL C 298, 8.12.2006) konstaterade utbildningsministrarna att småbarnspedagogiken ger den största vinsten genom hela kontinuum av livslångt lärande, särskilt för de mest sårbara individerna. EU:s tioåriga tillväxtstrategi, Europa 2020 -strategin, strävar efter att skapa omständigheter som gynnar en smartare, mer hållbar och mer inkluderande ekonomisk tillväxt. Strategin ställer fem huvudmål som ska uppnås senast i slutet av årtiondet. Trots att strategins tyngdpunkt ligger i ekonomi, är pedagogik ofta med i medlemsstaternas strategier som strävar efter att uppnå målen ställda av Europa 2020 -strategin. Småbarnspedagogik ses som en viktig uppgift i minskandet av avbruten skolgång och i hur utbildning främjar social delaktighet.

År 2011 framförde utbildningsministrarna i EU:s utbildningsråd sina slutsatser om småbarnspedagogik: småbarnspedagogik ger bästa möjliga utgångspunkter för barnens framtid (2011/C175/03). I slutsatserna konstateras bland annat att småbarnspedagogik för med sig en stor mängd samhällsnytta samt att småbarnspedagogik har speciell betydelse för socioekonomiskt mindre gynnade barn. Enligt slutsatserna kan allmänt och jämlikt tillgänglig erbjudande av högklassig småbarnspedagogik stort bidra till Europa 2020 -strategins framgång. I slutsatserna ber man att medlemsstaterna bland annat ska försäkra att de genomför handlingar som säkerställer allmän och jämställd möjlighet till småbarnspedagogik och att de förbättrar dess kvalitet. Dessutom ber man att investera i småbarnspedagogik som en tillväxtfrämjande åtgärd på lång sikt.

För att genomföra ET2020 -ramarna har kommissionen tillsatt olika arbetsgrupper som utvärderar, analyserar och diskuterar strategins fortskridande, genomför medlemsstaternas ömsesidiga lärande och utbyter goda praxisar. Som en del av detta tillsatte kommissionen år 2012 en expertgrupp inom småbarnspedagogik som Finland deltagit i. I sitt arbete har expertgruppen strävat efter att identifiera centrala åtgärder för att främja kvaliteten på och tillgängligheten av småbarnspedagogik. Kommissionen publicerade expertgruppens rapport i oktober 2014 (Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care). I rapporten föreslås flera åtgärder för att utveckla kvaliteten på småbarnspedagogik samt uppföljningen av kvaliteten. En diskussion om kvalitetsindikatorer har inletts på basis av rapporten.

Småbarnspedagogik och OECD

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling OECD har varit aktiv inom småbarnspedagogik sedan slutet av 1990-talet. Den har bland annat genomfört en internationell temautvärdering av småbarnspedagogik i två etapper under åren 1998—2005. Landsrapporterna har publicerats i OECD:s rapporter *Starting Strong* (2001) och *Starting Strong II* (2006). I temautvärderingarna fick småbarnspedagogikssystemet i Finland goda resultat, men utvärderingen lyfte fram även centrala utvecklingsbehov, bland annat behovet för utarbetandet av ett nationellt dokument för innehållsstyrning (Social- och hälsoministeriet 2001:10). Efter att temautvärderingarna avslutades fortsatte OECD samarbetet mellan medlemsstaterna genom att grunda ett nätverk för småbarnspedagogik (OECD Network on Early Childhood and Education and Care, ECEC), som fortfarande verkar aktivt.

Som en fortsättning på temautvärderingarna genomförde OECD åren 2009—2011 ett kvalitetsprojekt i småbarnspedagogik. Projektet gav upphov till handbok för kvalitet (*Starting Strong III*, OECD 2012) som erbjuder beslutsfattare verktyg för utvärdering och förbättring av kvaliteten på småbarnspedagogik. Vid sidan om handboken utarbetade man nationella landsprofiler för medlemsstaterna. Finlands landsprofil fokuserade på personalfrågor (*Quality Matters in Early Childhood Education and Care - Finland*, OECD 2012). I jämförelsen mellan olika länder var Finland högt upp i flera delar av bedömningen av kvaliteten: exempelvis utbildningen av småbarnspedagogisk personal samt i antalet vårdpersonal i relation till antalet barn var högre än i OECD-länderna i genomsnitt. Också personalens möjligheter till fortbildning var goda. För att Finland ska kunna säkerställa fortsatt kvalitet på småbarnspedagogik, måste Finland fokusera på att förstärka kunnandet hos personalen inom småbarnspedagogik samt på att locka särskilt unga män in på branschen. Dessutom borde ledarförmåga förbättras. OECD fäste uppmärksamhet vid det låga deltagarantalet hos barn i 3—5 års ålder jämfört med övriga OECD länder.

Åren 2013—2014 genomförde OECD ett utvecklingsprojekt (*Review of Policies and Practices for Monitoring Quality in Early Learning and Development*) som fokuserade på uppföljningen och utvärderingen av kvaliteten. Kvalitetsprojektet var fortsättning på de tidigare OECD-

projekten inom småbarnspedagogik och använde som grund information och material som samlats under genomförandet av Starting Strong I - III. Projektet bestod av tre områden, av vilka Finland deltog i de två första, d.v.s. bred förfrågan om olika länders förhållningssätt till utvärdering och uppföljande av kvalitet inom småbarnspedagogik, men inget landsrapport gjordes för Finlands del. I projektet analyserade man även praxisar för uppföljande av kvalitet i olika länder. Projektets rapport publicerades år 2014 som del IV i Starting Strong -serien.

I projektet strävade man också efter att utveckla indikatorer och dataproduktion som möjliggör internationell jämförelse av småbarnspedagogik, och detta arbete fortsatte i det så kallade Data-projektet, vars rapport publicerades i juni 2017 (Starting Strong 2017:Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care). Samtidigt pågick även ett projekt som angick övergående från småbarnspedagogik till för- och grundskolan, som även Finland deltog i. Både en jämförelserapport för 30 länder (Starting Strong V - Transition) och Finlands landsrapport publicerades i juni 2017.

2.3 Utvärdering av nuläget

Överföring av lagförberedning, administration och styrning av småbarnspedagogik och dagvård från social- och hälsovårdsministeriet till undervisnings- och kulturministeriet i början av 2013 skapade en referensram för omdefiniering av målen och uppgifterna för småbarnspedagogik som en del av fostrings- och undervisningsväsendet. Småbarnspedagogik betraktas inte längre som en sådan socialservice som avses i socialvårdslagen. Småbarnspedagogik betraktas som ett led i livslångt lärande och målet är att skapa en tydlig väg från småbarnspedagogiken till förskola och grundskola på ett sätt som främjar barnets välbefinnande och lärande. Småbarnspedagogik är en tjänst där själva småbarnspedagogiken kombineras med en välfärdstjänst för familjer. I Finland beskrivs grunduppgiften för småbarnspedagogiken med den så kallade educare-modellen (education och care), där fostran, undervisning och vård utgör en funktionell helhet. Småbarnspedagogik är en viktig tjänst för barnfamiljer, en tjänst som kan ha betydande inverkan på barns och familjers välbefinnande. Högkvalitativ småbarnspedagogik har positiva effekter för barns välbefinnande och lärande och bidrar till minskande fattigdom och sociala klyftor. Småbarnspedagogik jämnar ut skillnader i barnens livsomständigheter och erbjuder därmed alla barn likvärdiga möjligheter att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Småbarnspedagogiska tjänster gör det möjligt för föräldrar att vara aktivt med i arbetslivet och studera och de främjar jämställdheten mellan könen. Efter byte av förvaltningsområde har totalreformen av lagstiftningen om småbarnspedagogik genomförts i etapper. I och med den lagändring (580/2015) som trädde i kraft i början av augusti 2015 ändrades benämningen till lagen om småbarnspedagogik och termen småbarnspedagogik ersatte i lagen termen dagvård. I lagen avses med småbarnspedagogik en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas. Syftet med ändringen var att betona den småbarnspedagogiska utgångspunkten. Lagen utökades dessutom med en bestämmelse om att barnets bästa ska beaktas vid anordnande av småbarnspedagogik. Det stadgades om barns rätt till småbarnspedagogik, istället för den tidigare bestämmelsen om föräldrars rätt till en dagvårdsplats.

Efter den partiella reformen var det uppenbart att reformen måste fortsätta. Lagen om småbarnspedagogik och dagvårdsförordningen härstammar från 1973 varefter de har genomgått tiotal revisioner. Ett flertal paragrafer i lagen och förordningen har upphävts och ett flertal paragrafer har tillkommit. Socialvårdslagstiftningen tillämpas fortfarande i tillämpliga delar i stor utsträckning på småbarnspedagogik. I och med ett flertal lagrevisioner som genomförts vid olika tidpunkter är inte terminologin i lagen och förordningen enhetlig. Detta gör regelver-

ket som helhet svårt att få ett grepp om och ändringar av nuvarande bestämmelser lagtekniskt svåra att genomföra. Ett flertal bestämmelser i lagen och förordningen är otydligt formulerade vilket innebär svårigheter vid tolkning och tillämpning av lagen. Grundlagsutskottet förutsätter i sina yttranden att regelverket ska vara tydligt. Ett flertal referenser och repetitioner skapar en svårgripbar helhet som det är svårt att få ett grepp om. Utskottet betraktar bland annat i sitt yttrande PeVL 12/2016 som väsentligt den omständighet att specialvårdspersonal ska utan svårighet kunna tillämpa bestämmelserna och att den som vill få reda på sina rättigheter ska utan besvär kunna få reda på dessa (även PeVL 60/2014 vp, s. 3/I och PeVL 41/2006 vp, s. 2/II). Samma krav kan med fog ställas på lagen om småbarnspedagogik.

Förenta Nationernas barnrättskommitté har i sin kommentar till Finland den 17 juni 2011 uttryckt oro över brister i småbarnspedagogiken. Kommittén rekommenderade att Finland tat fram ett förslag till en ny allmän lag om småbarnspedagogik där alla bestämmelser kring småbarnsåren samlas och där barnens rätt förstärks.

VakaVai-studien, som genomfördes vid Uleåborgs universitet, undersökte den sammantagna effekten av de ändringar i lagstiftningen om småbarnspedagogik som genomfördes åren 2015 och 2016. Resultaten gör gällande att kommunala chefer för småbarnspedagogik anser att utgångspunkterna och de nya målen för småbarnspedagogik har rätt riktning. Cheferna anser att de nya lagenliga målen för småbarnspedagogik i huvudsak är heltäckande och motsvarar kraven på småbarnspedagogik i dagens samhälle. Lagstiftningen tydliggör småbarnspedagogikens uppdrag när det gäller själva pedagogiken samt att stödja barnets uppväxt, utveckling och lärande. Cheferna bedömer att de nya målen innebär vissa utmaningar när det gäller att utveckla verksamhetskulturen för samtliga former av småbarnspedagogiska tjänster. Enligt VakaVai-projektets förslag till åtgärd ska lagstiftningsreformen för småbarnspedagogik fortsätta med barnens redan lagstiftade rättigheter och barnets bästa som utgångspunkt. Man konstaterar i projektredovisningen att utbudet av småbarnspedagogiska tjänster har under årtiondena kommit att bli komplext, något som nuvarande lagstiftning inte i tillräcklig omfattning tar hänsyn till. Det finns brister i exempelvis bestämmelserna om skiftesdagvård och lagstiftningens tillämpningsområde är otydligt när det gäller övrig småbarnspedagogik enligt lagen.

När antalet asylsökande ökade upptäckte man att rätten till småbarnspedagogik för de som söker internationellt skydd är en tolkningsfråga enligt gällande lag. Detta bör tydliggöras i den nya lagen. Verklighetens praxis när det gäller anordnandet av småbarnspedagogik för barn i asylsökande familjer varierar och det finns fall där småbarnspedagogik anordnats av till exempel barnskyddsskäl.

Det finns inga bestämmelser i nuvarande lagstiftning om hur bestämmelserna om småbarnspedagogik ska tillämpas på olika verksamhetsformer eller hur de olika verksamhetsformerna förhåller sig till småbarnspedagogikens mål. Småbarnspedagogik som faller under subjektiv rättighet kan anordnas på daghem eller i form av familjedagvård. Dessutom kan annan fri småbarnspedagogik anordnas. För detta används generellt benämningen öppen småbarnspedagogik. Lagens mål gäller för all verksamhet, även om barnen ofta deltar i mindre omfattning eller till och med bara sporadiskt i övrig småbarnspedagogik. Även behörighetskraven skiljer sig mellan de olika verksamhetsformerna. Det har i många fall varit omöjligt att dra en gräns mellan den småbarnspedagogik som lagen avser och annan verksamhet där lagen inte tillämpas. Dessutom används begreppen anordnare av småbarnspedagogik och serviceproducent på ett otydligt sätt i gällande lagar om småbarnspedagogik. Nuvarande bestämmelser bidrar till oklarhet kring hur bindande bestämmelserna om småbarnspedagogik är.

Daghemmets verksamhet under kalenderåret och dess öppethållningstid under dygnet ska enligt dagvårdsbestämmelsen ordnas i enlighet med behovet på orten. Skiftesdagvård omnämns

RP 40/2018 rd

dock inte i bestämmelserna. Begrepp och skyldigheter i fråga om verksamhetstider och verksamhetsformer bör klargöras i lagen.

Lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården har upphävts och ersatts med lagen (817/2015) om yrkesutbildade personer inom socialvården, som trädde i kraft 1.3.2016. Lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården, som upphävts med stöd i hänvisningsbestämmelsen 4 a § i lagen om småbarnspedagogik, samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, sådana de lyder den 1 januari 2013, fortsätter dock att tillämpas på behörigheter för personal inom småbarnspedagogik. Tillämpning av en upphävd lag, sådan som den lyder vid en viss tidpunkt, är en lagtekniskt ohållbar situation som har bidragit till oklarheter kring tillämpningen av lagen. Det är nödvändigt att stadga om behörighetsvillkoren i lagen om småbarnspedagogik.

Småbarnspedagogik kräver kunskaper inom fostran, undervisning, vård och ledning. Yrkespersonal inom småbarnspedagogik utbildas i andra stadiet, på yrkeshögskolor samt på universitet. Utbildningsinnehållet i samtliga dessa instanser ska utvecklas för att svara mot behoven i arbetslivet. Högkvalitativ undervisning bidrar med kunnande inom småbarnspedagogik. De olika yrkesgruppernas befattningsbeteckningar ska göras tydligare så att det kunnande som utbildningen inom varje yrkesgrupp för med sig kan utnyttjas på bästa sätt. Ett flertal internationella studier har visat att utbildningsnivån hos personal inom småbarnspedagogik är av betydelse för och har ett samband med barns välbefinnande och småbarnspedagogikens kvalitet. De kunskaper som behövs inom småbarnspedagogik har undersökts av ett flertal arbetsgrupper i Finland samt av ett samarbetsprojekt mellan Rådet för utvärdering av högskolorna och Rådet för utbildningsutvärdering där utbildningar inom småbarnspedagogik undersöktes (Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa, Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 7/2013). Även studier och utredningar, exempelvis i vägkartan för småbarnspedagogik, har visat på behovet av att utvärdera nuvarande behörighetskrav samt daghemmens personalstruktur.

De nya målen i lagen om småbarnspedagogik samt grunderna för planen för småbarnspedagogik som styr arbetet för att uppnå målen ställer många olika krav på yrkeskunskaper. Ständigt ökande forskningsrön kring småbarnspedagogik, småbarnsår, hur småbarnspedagogiska institutioner fungerar, barns utveckling och lärande samt yrkeskunskaper har också bidragit till att identifiera mångsidiga kunskaper.

Det multidisciplinära tillvägagångssättet har setts som en styrka som småbarnspedagogiken i Finland har. Det har å andra sidan även lett till spänningar mellan olika yrkesgrupper. Det multidisciplinära tillvägagångssättet har ofta lett till en "alla gör allt"-arbetskultur, istället för att man utnyttjar de kunskaper som de olika utbildningarna ger och tydliggör arbetstagarnas ansvarsfördelning och skyldigheter enligt de yrkesmässiga färdigheter som var och en besitter. Barnträdgårdsläraryrket kan numera erhållas antingen genom att vid ett universitet avlägga en pedagogie kandidatexamen, där barnträdgårdsläraryrket ingår, eller genom att vid en yrkeshögskola avlägga en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård där studier om minst 60 studiepoäng inom småbarnspedagogik och socialpedagogik ingår. Nuvarande lag tar inte hänsyn till varierande utbildningsbakgrund i fråga om befattningsbeteckning trots att bland annat i regeringens proposition om ändring av lagen om dagbarnvård (HE 341/2014 vp) nämner den varierande kunskapsbetoningen och trots att man där konstaterar att pedagogiska kunskaper betonas vid upprättande av plan för småbarnspedagogik för barn. Det är barnträdgårdslärare med pedagogie kandidatexamen som besitter de bästa kunskaperna inom detta område. Dessutom står det i motiveringen i fråga om arbetsfördelning att upprättandet av en plan för småbarnspedagogik därför bör i första hand tillfalla den som innehar en pedagogie kandidatexamen.

RP 40/2018 rd

Enligt gällande lags utformning ska barnträdgårdslärarytbildning eller nödvändiga studier inom småbarnspedagogik och socialpedagogik ingå i examen. Detta har varit ett stelt system där behörighet som barnträdgårdslärare inte går att erhålla genom kompletterande studier efter avlagt examen.

Om närvårdare stadgas i 8 § i behörighetslagen. Behörighetsvillkoret för uppgifterna som närvårdare är för uppgiften lämplig grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen eller annan motsvarande examen. Exempelvis grundexamen inom barn- och familjearbete (barnskötarexamen) har ansetts vara en motsvarande examen som är lämplig för uppgifter inom småbarnspedagogik. För den som avlagt examen på andra stadiet används inom småbarnspedagogiken utöver närvårdare ofta befattningsbeteckningen barnskötare, som är en bättre beskrivning av uppgifterna inom småbarnspedagogik. Helhetsreformen av yrkesutbildningen ändrar avsevärt på examensstrukturen. Behörighetsvillkoren måste ändras i denna del. Det skulle vara befogat att samtidigt se till att befattningsbeteckningarna för de som avlagt examen på andra stadiet är enhetliga. Även den som avlagt examen på andra stadiet bör ha möjlighet att senare komplettera sin examen genom nödvändiga studier för att därigenom erhålla behörighet för uppgifter inom småbarnspedagogik.

Småbarnspedagogik och undervisning enligt steinerpedagogik är en del av fostrings- och undervisningsväsendet i Finland. När det gäller grundläggande utbildning och gymnasieutbildning stadgas det i 21 § 1 mom. i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom utbildningsväsendet (986/1998) att behörig att ge undervisning som baserar sig på steinerpedagogik är utöver vad som föreskrivs i förordningen i fråga även den som har slutfört studier som av Utbildningsstyrelsen anses tillräckliga. Enligt paragraf 2 kan i fråga om sådana behörighetsgivande studier som avses i 1 mom. godkännas studier som genomförts i de steinerpedagogiska skolornas lärarutbildning. Utbildningsstyrelsen har utfärdat en föreskrift om studier som ger behörighet som rektor och lärare inom steinerpedagogisk undervisning (24.8.2010, dnr. 40/011/2010). Småbarnspedagogiska studier kan även bedrivas på Snellman-högskolan. Snellman-högskolan är inte en högskola som ingår i högskoleväsendet, utan en läroanstalt enligt lagen (632/1998) om fritt bildningsarbete, och utbildningar vid Snellman-högskolan leder inte till högskoleexamina enligt förordningen 464/1998. Huruvida småbarnspedagogiska examina avlagda vid Snellman-högskolan ger behörighet att arbeta som barnträdgårdslärare på daghem eller ej har varit en tolkningsfråga. Enligt en jämförelse som Utbildningsstyrelsen gjorde 2015 ger inte studier inom småbarnspedagogik vid Snellman-högskolan färdigheter motsvarande den som avlagt barnträdgårdsläraryt- och socionomexamen (YH) vid ett universitet eller en yrkeshögskola. Snellman-högskolans småbarnspedagogiska examen ger heller inte sådana färdigheter som förutsätts i rekommendationen för uppgiftsstrukturer för den yrkesutbildade personalen inom socialvården (social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2007:14). Enligt den jämförelse som Utbildningsstyrelsen gjorde 2015 är det nödvändigt att Utbildningsstyrelsen utvärderar läroplanen för småbarnspedagogiska studier och fastställer vilka kompletterande studier som krävs för att erhålla tillräckligt likvärdiga kunskaper jämfört med den som avlagt ett barnträdgårdslärarytexamen vid ett universitet eller ett socionomexamen vid en yrkeshögskola. Det är nödvändigt att tydliggöra lagstiftningen kring behörighetsvillkoren när det gäller studier inom småbarnspedagogik.

Bemyndigandena i lagen om småbarnspedagogik och dagvårdsförordningen, vilka är från 1973, motsvarar inte till alla delar nutida krav på lagstiftningen. Det är nödvändigt att genom bemyndiganden i tillräcklig omfattning begränsa lagstiftarens prövningsrätt. Den gällande förordningen om dagvård av barn innehåller bestämmelser vars grundbestämmelser saknas i lagen eller som bör föreskrivas i lagen. Med avseende på den kommunala självstyrelsen som skyddas genom grundlagen är det problematiskt om kommuner påförs betydande ekonomiska förpliktelser genom bestämmelser på förordningsnivå.

Informationsbehov inom småbarnspedagogiken

Barnrättskommittén har i sina allmänna kommentarer (CRC/GC/2003/5 under VI.F) fört fram att en nödvändig del av genomförandet av konventionen om barnets rättigheter är att samla in tillförlitliga data om hur barns rättigheter genomförs. Enligt kommittén måste datainsamlingen omfatta hela barndomsperioden fram till 18 års ålder. Man bör samla in såväl kvalitativa som kvantitativa data för att bygga upp en fullständig bild av hur rättigheterna förverkligas. Genom det insamlade materialet kan staterna bättre följa upp och utveckla genomförandet av barnets rättigheter och rapportera till kommittén om hur avtalet har iakttagits. Med hjälp av data ska man enligt kommittén ta fram indikatorer för utvärderingen. Kommittén har uppmanat Finland att utveckla insamlingen av data om barns rättigheter. I sitt dokument om barnets rättigheter (COM (2011)60 final 15.2.2011, An EU Agenda for the Rights of the Child), har också Europeiska kommissionen dragit upp riktlinjer, enligt vilka beslut ska grunda sig på tillförlitliga, jämförbara och officiella uppgifter.

Data om personal inom småbarnspedagogiken, kvaliteten hos och omfattningen av småbarnspedagogiken samt data om vårdnadshavare finns i dagläget inte samlade på ett ställe på ett enhetligt sätt som skulle garantera tillräckligt beskrivande, heltäckande och jämförbara uppgifter för att sköta den kommunala och nationella styrningen. Exempelvis data i Valveriregistret om privata anordnare av småbarnspedagogik kan inte betraktas som helt uppdaterade. Att enkätrespondenter måste samla in efterfrågad information om organisationens egna datasystem samt möjligen kombinera eller eliminera data beroende på hur pass väl innehållet i datasystemen överensstämmer med enkäterna kan anses vara en svaghet hos nuvarande enkäter. Ju större skillnader mellan datainnehåll, desto mer manuellt arbete krävs det för att besvara enkäter, exempelvis med hjälp av kalkylprogram. Hur enkäterna besvaras beror dessutom på individen, vilket gör informationen mindre tillförlitlig. Det uppstår problem om det är olika personer som besvarar olika enkäter. Olika personer kan uppfatta frågornas innehåll på olika sätt och det är inte säkert att man läser anvisningar eller det kan finnas tolkningsproblem i fråga om anvisningar. Det blir därmed svårare att jämföra resultaten år för år. Svårigheterna när det gäller metoderna och resultaten i fråga om informationsproduktionen ovan beskrivs närmare i undervisnings- och kulturministeriets utredning (2014:12) från 2014 om småbarnspedagogikens historia, nuläge och riktlinjer för utvecklingen.

I dag bedriver myndigheter dessutom parallell datainsamling på flera sätt där man samlar in verksamhetsdata såsom antal barn från anordnare av småbarnspedagogik. Samma data samlas in och sparas i olika former i ett flertal system. För att kunna överföra data tvingas man anpassa data och dataöverföringen kräver administrativt arbete. Alla data är inte nödvändigtvis uppdaterade eller enhetliga eller datakvaliteten kan variera beroende på datainsamlingens syfte. Småbarnspedagogiken är till sin natur mer varierande i fråga om barn och personal jämfört med grundläggande utbildning, och hittills har det exempelvis varit svårt för tillsynsmyndigheter att övervaka förhållandet mellan antalet personal och barn.

Anordnare av småbarnspedagogik använder i stor utsträckning elektroniska personregister som bygger på egna IT-lösningar. Det är oftast möjligt att med stöd i lagen upprätta teknisk åtkomst till registren för den som behöver data. Lagstiftningen möjliggör enhetligt utlämnande av data med hjälp av tekniska lösningar, men det tekniska utförandet skiljer sig i praktiken mellan olika register. Oftast sker överföringen i olika tekniska format och med varierande teknologi i form av en filbaserad, manuell engångsöverföring. Separata och överlappande överföringar medför onödigt merarbete och kostnader för anordnare av småbarnspedagogik. Datakvaliteten kan variera bland annat därför att anordnare av småbarnspedagogik saknar enhetlig IT-arkitektur och IT-processer, dataöverföringen är inte automatiserad och data som myndigheter begär skapas inte alltid som en del av en process, utan måste genereras på begäran från

andra källor. Antalet register och deras upprätthållare har lett till varierande sätt att märka data, något som utgör en utmaning för datainsamling.

Hantering av data med befintliga metoder mellan myndigheter och anordnare av småbarnspedagogik medför datasäkerhetsrisker. Ett flertal integrationer i olika datasystem utifrån olika myndigheters behov medför ökade risker i fråga om hantering av personuppgifter. Manuell datainsamling sker ofta odokumenterat, vilket innebär att detta inte helt uppfyller datahanteringsprinciperna i dataskyddsförordningen.

I den nuvarande lagen om småbarnspedagogik finns inga bestämmelser om dataproduktion inom småbarnspedagogik eller kommunernas skyldighet att tillhandahålla data för nationell uppföljning, styrning och övervakning av samt statistik över småbarnspedagogik.

Vårdnadshavare kan i dagsläget i huvudsak inte få teknisk åtkomst till data som samlats in om deras barn, vilket krävs enligt den nya dataskyddsförordningen som kommer att tillämpas som sådan från och med maj 2018.

3 PROPOSITIONENS MÅL OCH CENTRALA FÖRSLAG

3.1 Mål och centrala förslag

Genom propositionen skulle stiftas ny lag om småbarnspedagogik, som skulle ersätta den nuvarande lagen om småbarnspedagogik och dagvårdsförordningen. Med lagen skulle också överföringen från social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde till undervisnings- och kulturministeriet slutföras. Bestämmelserna i socialvårdslagen, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, lagen och förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården och lagen om privat socialservice skulle inte längre tillämpas på småbarnspedagogiken. Med lagen skulle barnens ställning inom småbarnspedagogiken tryggas. De bestämmelser som gäller klienten och som finns i flera olika lagar har nu samlats i lagen om småbarnspedagogik med nödvändiga förändringar. Den förpliktelse till mångprofessionellt samarbete vid planering av tjänster för barn som finns i många bestämmelser inom social- och hälsovården stadgas också i lagen om småbarnspedagogik om den förverkligas. Samarbetsstrukturernas betydelse betonas i sådana situationer där social- och hälsovårdstjänsterna ordnas av någon annan instans än den som anordnar småbarnspedagogiken. I lagen skulle också stadgas om möjlighet att utveckla verksamheten förutom i samarbete med andra anordnare av småbarnspedagogik även med högskolor, läroanstalter, forskningsinstitut och organisationer. Målet är att fördjupa utvecklingssamarbetet.

Regleringen av tystnadsplikt och utbyte av information skulle inte längre baseras på lagstiftningen inom socialvården utan närma sig regleringen inom den grundläggande utbildningen. Utgångspunkten är att ett kundförhållande inom småbarnspedagogiken inte längre skulle vara en sekretessbelagd uppgift. Målet är att förbättra informationsgången mellan å ena sidan småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och å andra sidan övriga tjänster för barn och familjer. Ändringen gör det också möjligt att förenhetliga informationssystemen för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen. I lagen förtydligas bestämmelserna kring sökande av ändring och rättsskydd. Förslaget förtydligar tolkningen av lagen och effektiverar lagens verkan utan att öka kommunernas och andra anordnares lagstadgade skyldigheter.

Det föreslås att de olika yrkesgruppernas arbetsuppgifter och uppgiftsbenämningar görs tydligare så att det kunnande som utbildningen inom varje yrkesgrupp för med sig kan utnyttjas på bästa sätt. De nya uppgiftsbenämningarna inom småbarnspedagogiken skulle vara lärare, speciallärare, socionom eller barnskötare inom småbarnspedagogik, familjedagvårdare och dag-

RP 40/2018 rd

hemsföreståndare. Behörighetsvillkoret för lärare inom småbarnspedagogik är enligt förslaget minst pedagogie kandidatexamen, som innehåller eller har kompletterats med studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnspedagogik. Behörighetsvillkoret för speciallärare inom småbarnspedagogik skulle vara ovan nämnda studier som ger behörighet för lärare inom småbarnspedagogik och som dessutom skulle kompletteras med studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter som speciallärare.

Behörighetsvillkoret för socionom inom småbarnspedagogik skulle vara yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård, som omfattar eller som har kompletterats med minst 60 studiepoäng i studier med inriktning på småbarnspedagogik och socialpedagogik.

I förslaget skulle också inkluderas möjlighet att komplettera pedagogie kandidat-, magister-, licentiat- eller doktorsexamen och yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård och högre yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård med studier i småbarnspedagogik efter att examen har avlagts. Enligt de nuvarande behörighetsvillkoren ska det i de behörighetsgivande examina, som är pedagogie kandidatexamen och yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård, ingå barnträdgårdsläroinriktning eller studier med inriktning på småbarnspedagogik och socialpedagogik som omfattar minst 60 studiepoäng. Examen har inte kunnat kompletteras med studier inom branschen efter examen för att uppnå barnträdgårdslära behörighet. Förslaget att göra det mer flexibelt att avlägga behörigheterna främjar tillgången på personal inom småbarnspedagogiken och gör det lättare för personerna att få jobb inom branschen. Propositionen motsvarar regeringens linje kring att behörighetsgivande studier borde kunna avläggas mer flexibelt än nu. Propositionen ger möjlighet att utveckla nuvarande studier som avläggs efter examen och skapa studiehelheter som kompletterar examen och som personer kan avlägga för att få behörighet för uppgifter inom småbarnspedagogiken. I 7 § i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998) föreskrivs om behörighet för lärare som meddelar förskoleundervisning och inga ändringar föreslås i den paragrafen.

Genom att förnya uppgiftsbenämningarna och behörigheterna tillsammans med omfördelning av studiemängderna möjliggör man ett kontrollerat förnyande av personalstrukturen som siktar på mångprofessionalitet. År 2030 börjar man tillämpa den bestämmelse om personalstrukturen som ingår i förslaget, enligt vilken minst en av tre ska ha kandidatexamen, den andra ha antingen kandidatexamen eller socionomexamen och den tredje behörighet som barnskötare. Före det tillämpas en struktur som liknar den nuvarande, där en tredjedel av personal inom undervisnings-, fostrings- och vårduppgifter skulle ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik och de övriga minst behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogik. Från och med år 2030 förutsätter behörighet som daghemsföreståndare pedagogie magisterexamen.

I behörighetsbestämmelserna för barnskötare inom småbarnspedagogik beaktas de förändrade examensstrukturerna som helhetsreformen av yrkesutbildningen har fört med sig. Behörighetsvillkoren för uppgiften som barnskötare inom småbarnspedagogik skulle vara grundexamen i området för fostran och ledarskap, en lämplig grundexamen inom hälsovård och det sociala området eller någon annan motsvarande lämplig examen där det ingår eller som kompletterats med tillräckligt omfattande studier i barnvård, fostran och pedagogik. Närmare bestämmelser om lämpliga examina kan stadgas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordningen stadga så att behörighetsvillkoret för barnskötare inom småbarnspedagogik skulle vara grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, som innefattar kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet och grundexamen i social- och hälsovård eller annan motsvarande examen, som innefattar eller som har kompletterats med kompetensområdet för vård och pedagogisk verksamhet för barn och unga. Till behörighetsvillkoret för familjedagvårdare föreslås inga förändringar. I förslaget ingår också möjlighet för

RP 40/2018 rd

familjedagvårdare som har avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare eller fr.o.m. 1.1.2019 yrkesexamen inom pedagogisk verksamhet och handledning att komplettera sin behörighet till barnskötare inom småbarnspedagogiken. Behörigheten skulle uppnås enligt en förordning från statsrådet som skulle ges i samband med lagförändringen genom att avlägga examensdel i grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning som omfattar 30 kompetenspoäng. I praktiken skulle detta förutsätta att man avlägger en examensdel på 30 kompetenspoäng som följer Utbildningsstyrelsens bestämmelser och som heter pedagogisk verksamhet inom småbarnspedagogik och hör till grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning.

Med övergångsbestämmelserna säkras man att de som har uppfyllt behörighetskraven behåller sin behörighet också efter att den nya lagen har trätt i kraft. Också de studerandes ställning tryggas.

Informationsresurs för småbarnspedagogiken

Till statsminister Juha Sipiläs regerings spetsprojekt hör bland annat digitaliseringen av förvaltningstjänster. Enligt regeringsprogrammet kommer förvaltningens interna processer att digitaliseras och den offentliga sektorn förbinder sig till att be om samma information av medborgare och företag bara en gång. Digitaliseringen ses i regeringsprogrammet som en nyckelmetod för att effektivisera förvaltningens produktivitet. I regeringsprogrammet vill man också förstärka kunskapsbaserat beslutsfattande och öppenhet. Dessutom stärker man enligt regeringsprogrammet medborgarnas rätt att övervaka och besluta om hur information om en själv används och på samma gång försäkra att informationen överförs smidigt mellan myndigheter. Målet med regeringens spetsprojekt Offentliga tjänster digitaliseras är att konstruera de nya offentliga tjänsterna så att de är användarvänliga och i första hand digitala genom att förnya praxis.

I lagen skulle stadgas om informationsresursen för småbarnspedagogik. I den skulle man föra in information som gäller anordnare av småbarnspedagogik, personal, familj och barn och som olika myndigheter behöver för att utföra sina lagstadgade uppgifter. I lagen skulle ingå noggranna föreskrifter om information som samlas in, insamlingen och lagringen av information och ansvariga instanser för att lämna ut information och om vilka skyldigheter anordnare av småbarnspedagogik har att leverera nödvändiga uppgifter regelbundet till den tekniska förvaltningen.

Anordnarna av småbarnspedagogik skulle fungera som personuppgiftsansvariga för informationsresursen och Utbildningsstyrelsen med avseende på vissa lagstadgade förpliktelser som personuppgiftsbiträde och som teknisk förvaltare av informationsresursen och dess tjänst för utlämnande av uppgifter. Alla barn inom småbarnspedagogiken skulle få ett studentnummer. Studentnumret skulle användas för att identifiera personer då information som avses i lagförslaget lagras, behandlas och lämnas ut. Studentnummer skulle enligt förslaget ges till barn och personal inom småbarnspedagogik, när det för personen i fråga för första gången lagras sådana uppgifter som avses i lagen i informationsresursen inom småbarnspedagogiken. Studentnumret skapas i ett studentnummersregister som upprätthålls av Utbildningsstyrelsen och som det stadgas om i lagen om det riksomfattande studie- och examensregistret (884/2017).

All information i informationsresursen för småbarnspedagogik skulle överlämnas via en utlämnings-tjänst där också personen själv kunde granska och använda sina egna uppgifter som används i register och informationsresurser som avses i lagen. Om en tjänst för utlämnande av uppgifter stadgas i lagen om det riksomfattande studie- och examensregistret och informationsresursen för småbarnspedagogiken skulle använda samma tjänst. Den centraliserade tjänsten för utlämnande av uppgifter skulle fungera som ett kostnadseffektivt sätt att ordna tillgången till information så att det inte uppstår kostnader för anordnare av småbarnspedagogik

för att förverkliga denna lagstadgade uppgift. I sådana fall då barnet flyttar från en kommun till en annan kunde anordnare av småbarnspedagogik dessutom föra över barnets uppgifter till den nya hemkommunen om det enligt lag är grundat.

Med den föreslagna informationsresursen för småbarnspedagogiken skulle man svara mot behovet enligt konventionen om barnets rättigheter och EU:s mål att utveckla informationsproduktion och uppföljning för att uppfylla barnens rättigheter. Enligt regeringsprogrammet är målet med propositionen att med hjälp av den nya informationsresursen för småbarnspedagogiken samla in och lagra information elektroniskt för att användas av myndigheter och berörda medborgare. Informationsresursen för småbarnspedagogiken skulle föra in information om anordnare av småbarnspedagogik, verksamhetsställen, tid som barn varit i småbarnspedagogiken, småbarnspedagogikens verksamhetsformer och personalstruktur till den nationella informationsresursen, där de skulle finnas tillgängliga för myndigheter och berörda medborgare att användas tillförlitligt, säkert, enhetligt och i realtid. Informationsresursen skulle också innehålla information om strukturen på besluten om småbarnspedagogik, klientavgifterna inom småbarnspedagogik och antalet barn som är i skiftesvård eller omfattas av servicesedel.

De uppgifter som lagrats i informationsresursen för småbarnspedagogik skulle bland annat användas vid planering, styrning, uppföljning, utvärdering och tillsyn av småbarnspedagogik nationellt och regionalt för att producera nödvändiga informationsmaterial. Centrala myndigheter skulle vara undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen, kommunerna, regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd, Nationella centret för utbildningsutvärdering och Statistikcentralen. Informationsresursens tjänst för utlämnande av uppgifter skulle ge barnens vårdnadshavare möjlighet att granska den information som gäller barnens småbarnspedagogik, till exempel information som ligger som grund för klientavgiften, vilket inte tidigare har varit möjligt i motsvarande grad. Också personalen inom småbarnspedagogiken kunde granska sina egna uppgifter.

Ett centraliserat utlämnande av uppgifter och den relaterade förtydligade processen för utlämnande skulle vara effektivare än nuvarande praxis för både dem som använder informationen och för myndighetsbehandlingen. Informationsresursen för småbarnspedagogiken skulle förbättra registerföringen och det relaterade dataskyddet, förenhetliga insamlingen av data och kvaliteten på den och minska överlappande administrativt arbete. Genom att förenhetliga beskrivningarna för informationsinnehållet och praxis för utlämnande av information mellan anordnare av småbarnspedagogik och myndigheter, skulle man förbättra praxis kring behandling av information både när det gäller tekniskt genomförande och verksamhetskultur. En förenhetligad informationsproduktion skulle dessutom förenhetliga begreppen och förbättra datainnehållets interoperabilitet. Avsikten är att informationsresursen ersätter en del av de datainsamlingsmetoder och -system som används i dag. Informationsresursen skulle förändra den tidigare datainsamlingen både när det gäller volym och tempo. Med hjälp av informationsresursen skulle informationsnivån kunna övergå från summadata till mikronivå och skapa nya data och datamängder på summanivå.

3.2 Alternativ för genomförande

Informationsresurs för småbarnspedagogiken

Anordnare av småbarnspedagogik använder olika informationssystemlösningar för behandling och lagring operativ information inom småbarnspedagogiken. Datainnehållen i dessa system inkluderar i regel de uppgiftsinnehåll som har räknats upp förslaget 70 § och dessutom uppgiftsinnehåll som anordnare av småbarnspedagogik har definierat. Inom småbarnspedagogiken

har man dessutom gått över till att använda elektroniska redskap för att samla information om hur tiden inom småbarnspedagogiken förverkligats.

Anordnarnas uppgiftsinnehåll, som listas i förslagets 70 §, uppstår och behandlas på lokal nivå. I regel har varje anordnare av småbarnspedagogik sin egen lokala informationsresurs för informationen. Teoretiskt skulle ett alternativ för utlämnandet av uppgifter vara att skapa en tjänst där informationen alltid vid behov skulle hämtas direkt från den ursprungliga källan. En tjänst där informationen alltid vid behov skulle hämtas åt slutanvändaren direkt från den ursprungliga källan, det vill säga från den lokala informationsresursen, skulle ändå inte vara värt att förverkliga i praktiken. I praktiken skulle infrastrukturen för ett sådant system vara ytterst otillförlitlig, eftersom det skulle finnas hundratals integrationsförbindelser och länkade lokala informationsresurser. Om redan en sådan förbindelse eller informationsresurs skulle skadas skulle det innebära att informationen inte finns tillförlitligt tillgänglig. Varje enskild förfrågan borde också riktas till alla anordnarens informationsresurser, eftersom man borde kontrollera i varje länkad informationsresurs om det finns information som en myndighet har lagstadgat behov av. Varje anordnare av småbarnspedagogik borde då ha förmåga att upprätthålla en sådan infrastruktur och de borde förbinda sig till en gemensam servicenivå. På grund av antalet anordnare av småbarnspedagogik och antalet informationssystem som de använder, skulle det här sättet för genomförande öka kostnaderna och arbetsmängden märkbart för anordnarna av småbarnspedagogik och försvaga dataskyddet vid informationshanteringen.

Det andra alternativet för en enhetlig och omfattande hantering av information från småbarnspedagogiken skulle vara grundandet av en centraliserad informationsresurs, som skulle vara den enda officiella informationsresursen. Det skulle vara fråga om en tjänst där anordnare av småbarnspedagogik skulle upprätthålla information om verksamhetsställen, barn som omfattas av småbarnspedagogiken och om personal inom småbarnspedagogiken i en gemensam informationsresurs. Alla som använder informationen, till exempel medborgare, anordnare av småbarnspedagogik och andra myndigheter som behöver informationen, skulle få aktuell information från ett och samma ställe. Informationen skulle vara tillförlitlig, eftersom de som producerar informationen endast skulle använda huvudinformationsresursen för informationshanteringen och den kunde användas som en officiell informationskälla. Tjänsten skulle delvis ersätta de egna informationshanteringssystem som anordnare av småbarnspedagogik och andra informationsproducenter som använder tjänsten har. Informationen kunde administreras antingen via ett användargränssnitt eller ett gränssnitt. Om lagringen av information skulle skötas via gränssnittet, borde de som producerar information själva bygga nödvändiga administrationsgränssnitt. I praktiken skulle modellen innebära övergång till enhetligt informationshanteringssystem för småbarnspedagogiken där alla beslut som gäller verksamhetsställen, genomförande av och strukturen för småbarnspedagogiken och personalen inom småbarnspedagogiken skulle registreras och arkiveras på ett juridiskt hållbart sätt i ett informationssystem. Det tekniska förverkligandet av ett informationssystem enligt den här modellen skulle kräva flera år av förberedelser av flera aktörer och betydande förändringar i de system och verksamhetsmodeller som anordnare av småbarnspedagogik använder. Sådana förändringar skulle sannolikt inte vara möjliga på kort sikt. Byggandet av systemet skulle orsaka de personuppgiftsansvariga tilläggs kostnader, eftersom de funktionella kraven på systemen är betydligt större än i nuvarande system.

Det tredje alternativet har valts som genomförandesätt i förslaget. För att kunna erbjuda medborgare och myndigheter tillgång till aktuell information om småbarnspedagogiken föreslås det att man förverkligar en centraliserad informationsresurs med replikerade data som erbjuder gränssnittstjänster. En centraliserad informationsresurs skulle bevara kopior av sådan information om småbarnspedagogiken på lokal nivå som nämns i förslagets 70 §. Informationen skulle föras över till den centraliserade informationsresursen via gränssnitt och andra dataöverföringsmekanismer. Informationen skulle föras över regelbundet från småbarnspedagogi-

kens system eller annan motsvarande informationskälla till den centraliserade nationella informationsresursen med replikerade data. Redigering av information skulle endast ske på lokal nivå. Om det skulle finnas ett fel i informationen skulle felet korrigeras i den ursprungliga informationskällan, och därifrån skulle informationen uppdateras till den centraliserade informationsresursen med replikerade data. I modellen med en nationell informationsresurs med replikerade data som tillhandahåller gränssnittstjänster skulle den personuppgiftsansvarigas uppgifter alltså förbli hos anordnarna av småbarnspedagogik. Förverkligandet skulle motsvara Koski- och Virta-registren, i vilka man samlar in information om den grundläggande utbildningen och yrkesutbildningen och information som finns i högskolornas register för att förmedlas vidare till antagningsregistret och till andra myndigheter. Byggandet av en informationsresurs med replikerade data som tillhandahåller gränssnittstjänster erbjuder det snabbaste sättet att uppnå målet med en centraliserad informationsresurs för småbarnspedagogiken. Man kunde avstå från överlappande datainsamling för de informationsinnehåll som nämns i propositionens 70 §, och myndigheterna kunde då hämta den information de behöver från informationsresursen. Medborgarna kunde erbjudas en vy till informationen. När informationen i informationsresursen är aktuell och högklassig har också den som lagrar informationen möjlighet att använda informationen i sin egen verksamhet.

4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Ändrade bestämmelser om personalstruktur som ingår i denna proposition föreslås tillämpas år 2030. Detta förbereds genom att utöka antalet berörda högskoleplatser. Bestämmelser om datamaterial inom småbarnspedagogiken leder i viss mån till både ökade och minskade kostnader för staten, kommuner samt för privata anordnare av småbarnspedagogik.

Propositionen innehåller inga nya uppgifter för kommuner, samkommuner eller privata anordnare av småbarnspedagogik inom denna planeringsperiod, förutom i fråga om datamaterial om småbarnspedagogik vilket tas upp senare. I övrigt tydliggörs de lagstadgade skyldigheterna genom ändrade bestämmelser utan att de olika aktörernas kostnader ökar. Det föreslås inga kostnadsökande ändringar i bestämmelserna om stöd till barn. Ett separat projekt kommer att startas för dessa ändringar.

Lönekostnader för ändrad personalstruktur

Ändring av personalstrukturen kommer att medföra ett ökat antal lärare och socionomer inom småbarnspedagogiken med uppskattningsvis 9 000 personer sammanlagt, samt i motsvarande mån minska antalet barnledare med uppskattningsvis 9 000 personer. Bestämmelsen om ändring av personalstrukturen börjar tillämpas år 2030. Lönekostnaderna i kommuner år 2030 uppskattas överstiga 2017 års kostnader med 39 miljoner euro. Enligt lönestatistiken för den kommunala sektorn är arbetsgivarens kostnad för en lärare och en socionom inom småbarnspedagogiken ungefär 39 600 euro per år och för barnledare ungefär 35 300 euro per år i 2017 års index. Hänsyn har tagits till konkurrenskraftsavtalets nuvarande verkan på lönekostnaderna. Förändringen är liten och motsvarar ungefär en procent av småbarnspedagogikens sammanlagda kostnader per år.

Ändringen kräver förebyggande åtgärder i fråga om kommunernas rekryteringsinsatser. Det går dock inte att uppskatta kostnadernas årliga ökning eftersom ändring av personalstrukturen, det vill säga ändring av barnledartjänster till lärar- eller socionomtjänster eller befattningar beror på kommunala beslut, pensionering och tillgång till personal, vilket varierar mellan regioner och kommuner. Man kan uppskatta att lönekostnaderna i praktiken börjar växa mer än i ringa omfattning efter år 2022, då det tack vare ett ökat antal utbildningsplatser uppstår ett till-

RP 40/2018 rd

skott av behöriga lärare inom småbarnspedagogik på arbetsmarknaden varmed man kan börja ersätta annan personal som ska gå i pension med högskoleutbildad personal.

Denna uppskattning bygger på en beräkning där man tagit hänsyn till Statistikcentralens prognos om förändringen av antal barn i åldrarna 1—5 år, samt verkan av gällande lagstiftning, inklusive betalningslagstiftning, på antalet barn. Beräkningarna utgår ifrån antagandet att daghem följer personaldimensioneringen i nuvarande dagvårdsförordning där det finns en pedagog per åtta över 3 år gamla barn i heltidsomsorg samt en pedagog per fyra barn för barn under 3 år. Förändringen av lönekostnaderna beräknas utifrån antagandet att 1/3 av pedagogerna (9 000) i dagsläget är småbarnspedagoger och 2/3 (18 000) barnskötare, medan det i fortsättningen kommer att vara 1/3 (9 000) småbarnspedagoger, 1/3 (9 000) lärare inom småbarnspedagogik eller socionomer samt 1/3 (9 000) barnskötare. Dessutom antas det att antalet barn på daghemmen följer lagen.

Vid uppskattning av de ekonomiska verkningarna används Statistikcentralens lönestatistik för den kommunala sektorn för år 2016 samt statistik för småbarnspedagogik för år 2016 från Institutet för hälsa och välfärd. Antalet pedagoger uppskattas i dessa beräkningar utifrån antalet barn i dagvårdsverksamheten samt personaldimensioneringen enligt lagen. Statistiken för antalet barn avser årets sista verksamhetsdag, och då antas det vid beräkning av de ekonomiska verkningarna att antalet barn under året är i genomsnitt samma som på registreringsdagen för statistiken.

Verkningarna av ändrad personalstruktur för utbildningsutvecklingen

Den skiftande personalstrukturen förutsätter ett ökat antal utbildningsplatser och omallokering av dessa på högskolor. Detta genomförs under de första åren inom ramarna för de medel som budgeteras för detta, medan befintliga resurser omallokeras från och med 2022.

I dagsläget finns det uppskattningsvis ca 14 000 behöriga lärare och socionomer inom småbarnspedagogik. Den skiftande personalstrukturen kräver sammanlagt 18 000 behöriga lärare och socionomer inom småbarnspedagogik. Tar man hänsyn till pensionsavgångar, karriärbyten, andra avgångar samt arbetskraftstillskott i form av nytutexaminerad personal är uppskattningen att det år 2030 kommer att finnas tillräckligt med behöriga lärare och socionomer inom småbarnspedagogik för att motsvara den planerade personalstrukturen, alltså en med kandidatexamen, en med socionomexamen och en med barnskötarbehörighet. Detta förutsätter att antalet utbildningsplatser till kandidatexamen vid universitet från och med år 2020 är 1 000 per år, varav 80 procent fullföljer utbildningen.

Om lärarutbildning inom småbarnspedagogik

Undervisnings- och kulturministeriet har kommit överens om att antalet högskoleplatser vid landets universitet för lärare inom småbarnspedagogik utökas med ett tusen. Denna ökning genomförs åren 2018—2021 med regeringens budgetmedel. Utbildningskostnaderna uppskattas uppgå till 24 miljoner euro. Utbildningen är treårig. Utbildningskostnaderna per examen är ungefär 10 000 euro per student och år, det vill säga sammanlagt 30 000 euro. Universiteten ökar gradvis antalet kandidatexamina som ger lärarbehörighet inom småbarnspedagogik. Det fanns 658 utbildningsplatser år 2017. Antalet utbildningsplatser utökas med 200 åren 2018—2019 och med 300 åren 2020 och 2021. År 2017 avlades det 400 barnträdgårdslärarexamina vid universiteten och ungefär 263 personer sysselsattes inom denna näringsgren. En del nytutexaminerade studerar vidare eller söker sig till andra uppgifter. Tack vare ökat antal utbildningsplatser vid universiteten uppskattas år 2021 hela 460 personer ha blivit sysselsatta inom denna näringsgren. Uppskattningen är att det år 2030 kommer att finnas ungefär 9 050 arbetstagare med examen inom denna näringsgren. Universitetens utbildningsmål har fastsla-

RP 40/2018 rd

gits i resultatstyrningsprocessen för avtalsperioden 2017—2020. Dessutom finns en separat överenskommelse för barnträdgårdslärareutbildning vid universiteten om att antalet utbildningsplatser ökas med 1 000 åren 2018—2021 med ett separat anslag. Från och med 2022 finns det inget särskilt anslag för att öka antalet examina inom småbarnspedagogik. Utökningen sker istället som en del av universitetens ordinarie finansiering.

Ett utökat antal utbildningsplatser för pedagogie kandidatexamen enligt denna proposition skulle innebära en betydande ökning av utbildningar inom pedagogik. Inom pedagogiken utbildas det även klasslärare, speciallärare, studiehandledare och specialister i pedagogik och specialpedagogik, och det är inte ändamålsenligt att minska antalet utbildningsplatser inom dessa discipliner.

Finansieringsmodellerna för nästa avtalsperiod förbereds som bäst av undervisnings- och kulturministeriets arbetsgrupp för visionen för högskoleutbildning och forskning 2030. Det finns ännu ingen uppgift om vilken finansieringsmodell för universiteten som kommer att användas från och med 2021, och hur denna modell skulle kunna ta hänsyn till det utökade antalet utbildningsplatser för pedagogie kandidatexamen vid universiteten och den finansiering som detta kräver. Målet med visionsarbetet är att 50 procent av åldersgruppen 25 till 34 år ska ha högskoleexamen år 2030. Ett utökat antal examina vid universiteten kräver ökade resurser.

Om utbildning av socionomer

Det utbildas årligen ungefär 800 socionomer som genomfört de småbarnpedagogiska studier som krävs, och ungefär 528 sysselsätts årligen inom denna näringsgren. Det fanns 6 030 socionomer med småbarnspedagogisk utbildning år 2017. Fram till år 2030 är det meningen att det ska finnas 8 750 socionomer med småbarnspedagogisk utbildning. Kostnaden för socionomexamen uppgår till 30 000 euro per student.

Propositionen skulle inte ha någon direkt verkan på det sammanlagda antalet socionomutbildade.

Höjning av behörighetskraven för daghemsföreståndare

Propositionen innehåller ett förslag om att behörighetskravet för daghemsföreståndare ska höjas till högre högskoleexamen, det vill säga pedagogie magisterexamen.

Enligt den senaste statistiken från institutionen för hälsa och välfärd (THL statistikrapport 30/2017) fanns det år 2016 uppskattningsvis 1 774 personer som arbetade med befattningen daghemsföreståndare, varav 390 dessutom arbetade i barngrupper. Idag är därmed merparten av föreståndarna så kallade administrativa chefer som inte själva arbetar i barngrupper. Enligt nuvarande behörighetskrav förutsätter administrativa ledningsuppgifter en för uppgiften lämplig högre högskoleexamen och kännedom om branschen samt tillräcklig ledarförmåga.

Enligt Utbildningsstyrelsens statistiktjänst (Vipunen) avlade år 2015 sammanlagt 72 personer pedagogie magisterexamen inkluderande de småbarnspedagogiska studier som krävs, medan motsvarande siffra för år 2016 var 85. År 2016 fanns det sammanlagt 1 206 personer som avlagt pedagogie magisterexamen inkluderande de småbarnspedagogiska studier som krävs. Uppskattningen är att det år 2025 kommer att finnas tillräckligt många personer som avlagt pedagogie magisterexamen.

Behörighetskompletterande studier

Möjligheten till studier som ger yrkesmässiga färdigheter för småbarnspedagogik och förskoleundervisning kan i framtiden erbjudas exempelvis personer med pedagogie kandidat-, magister-, licentiat- eller doktorsexamen vars studier inte omfattar de studier som krävs för småbarnspedagogik. Detta skulle resultera i behörighet som lärare inom småbarnspedagogik. Även den som avlagt en socionomexamen inom social- och hälsovård vid en yrkeshögskola eller en högre yrkeshögskoleexamen, men som saknar de småbarnspedagogiska studier som krävs, skulle kunna genomföra studierna i fråga om 60 studiepoäng och därigenom erhålla behörighet som socionom inom småbarnspedagogik.

Kostnaden för utbildningsanordnare för studier motsvarande ett års heltidsstudier skulle vara ca 8 000 euro per student. Studierna skulle kunna bekostas ur det anslag som regeringen våren 2017 beviljade för utveckling av personalstrukturen inom småbarnspedagogiken åren 2018—2021. Denna finansiering skulle resultera i ungefär 450 nya lärare och socionomer inom småbarnspedagogik. Kostnaden för att anordna dessa studier skulle vara ca 3,6 miljoner euro. Om utbildningen fortsätter därefter är avsikten att den ska kunna finansieras inom ramarna för finansieringsmodellen utan att kräva ett nytt separat anslag.

Behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogiken för familjedagvårdare

I förslaget ingår också möjlighet för familjedagvårdare som har avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare eller fr.o.m. 1.1.2019 yrkesexamen inom pedagogisk verksamhet och handledning att komplettera sin behörighet till barnskötare inom småbarnspedagogiken. Behörigheten skulle uppnås genom att avlägga examensdel i grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning som omfattar 30 kompetenspoäng. Gruppfamiljedagvårdare medräknat fanns det år 2016 enligt Kommunala arbetsmarknadsverket 6 742 kommunala familjedagvårdare och enligt Nationella centret för utbildningsutvärdering fanns det 1 022 privata familjedagvårdare. Sammanlagt fanns det därmed 7 764 familjedagvårdare år 2016. Sammanlagt finns det 5 178 personer som avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare åren 2000—2016 (Vipunen). I genomsnitt 300 personer per år avlägger yrkesexamen för familjedagvårdare. Uppskattningsvis ca 85 familjedagvårdare som avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare skulle åren 2018—2021 genomföra behörighetsgivande studier till barnskötare inom småbarnspedagogiken. Studierna motsvarar ungefär ett halvårs heltidsstudier. Kostnaden för heltidsstudier är i genomsnitt 9 400 euro. Kostnaden för utbildningsanordnare för 85 familjedagvårdare som kompletterar sina studier och erhåller behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogiken skulle uppgå till ca 400 000 euro. Även utbildningen av familjedagvårdare till barnskötare inom småbarnspedagogiken skulle kunna bekostas ur det anslag som regeringen våren 2017 beviljade för utveckling av personalstrukturen inom småbarnspedagogiken åren 2018—2021. Antalet familjedagvårdare som erhåller behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogiken skulle bland annat bero på utbudet av sådana utbildningar hos utbildningsanordnare samt intresset för sådana utbildningar hos familjedagvårdare. Familjedagvårdare skulle kunna avlägga denna examensdel kostnadsfritt. Möjligheten till kompletterande utbildning skulle bli ett permanent inslag och finansieringen av yrkesutbildningar skulle vid behov anpassas därefter genom omallokering av utbildningsplatser.

Komplettering av grundexamen inom social- och hälsovård

Närvårdare som avlagt grundexamen inom social- och hälsovård har i regel förutsatts genomföra ett utbildningsprogram inom småbarns- och ungdomsvård och -pedagogik för att erhålla behörighet för småbarnspedagogik. Propositionen skulle lägga till möjligheten att komplettera en grundexamen i social- och hälsovård för att därigenom erhålla behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogiken. Denna möjlighet till kompletterande studier bedöms inte medföra

några betydande kostnader eftersom den som studerar till närvårdare oftast redan under sin studietid väljer sin studieinriktning utifrån sina framtida arbetsuppgifter. Yrkesutbildningsväsendet klarar av att möta behovet av kompletterande yrkesutbildningar. Propositionen har dessutom som mål att på lång sikt minska andelen barnskötare bland daghemspersonal.

Informationsresurs för småbarnspedagogiken

Uppskattningen är att det uppstår ekonomisk nytta när anordnare av småbarnspedagogik producerar data enligt 70 § i propositionen på ett centraliserat, uppdaterat och tillförlitligt sätt för en nationell informationsresurs som möjliggör bred användning av resursen mellan myndigheter och utbildningsaktörer där informationsresursen utgör den huvudsakliga informationskällan. I dagsläget lämnar anordnare av småbarnspedagogik sådan information separat till exempelvis Utbildningsstyrelsen och undervisnings- och kulturministeriet, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd samt till Statistikcentralen. Insamling av data genom IT-gränssnitt från anordnare av småbarnspedagogik som fungerar som registerförare skulle minska det manuella arbetet jämfört med nuläget och uppgifterna skulle endast behöva sparas en gång och då vara tillgängliga för alla aktörer som behöver uppgifterna. Detta skulle medföra effektivare arbetsprocesser. Detta skulle resultera i ekonomisk nytta genom minskad manuell insamling och hantering av data för både medborgare, myndigheter och serviceproducenter.

Ett exempel på vilka datavolymer som krävs är Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten beviljar både hemvårdsstöd och privatvårdsstöd med sammanlagt 145 680 beslut per år. Dessa beslut berör 195 474 barn. (FPA:s statistik över barnfamiljeförmåner, Stöd till barnvård 2016). Informationsresursen för småbarnspedagogik skulle inkludera de lagstadgade data som Folkpensionsanstalten behöver, vilket skulle innebära att Folkpensionsanstalten inte behöver separat begära in uppgifter från anordnare av småbarnspedagogik för att kunna bevilja stöd. Genom att exempelvis ersätta Folkpensionsanstaltens separata dataöverföringar enligt ovan med en centraliserad, nationell informationsresurs och utlämningservice uppskattas detta kunna leda till besparingar för medborgare, anordnare av småbarnspedagogik och myndigheter tack vare effektivare arbete och minskad manuell hantering. Tjänstemän och personal hos anordnare av småbarnspedagogik skulle spendera mindre tid med att begära och samla in samt lämna ut underlag och dokument och hantera information på andra sätt vilket skulle frigöra tid för andra uppgifter. När informationsresursen för småbarnspedagogiken väl är igång bedöms den kunna spara flera personarbetsdagar för varje anordnare av småbarnspedagogik tack vare i huvudsak automatisk informationsproduktion för myndigheternas behov. Insamling av känsliga data skulle fortsätta hanteras manuellt trots informationsresursen.

Målet är att informationsresursen ska göra de årliga och tredje årliga förfrågningarna utförda av Institutet för hälsa och välfärd (Statistikrapport och delrapport om kommunenkäten) onödiga, samt att man dessutom förkastade ett betydande antal särskilda enkäter genomförda av ministeriet och övriga parter. Det finns ca 300 anordnare av småbarnspedagogik. Om man uppskattar att manuell ifyllning av grundinformationsenkäterna för småbarnspedagogik årligen i genomsnitt organisationsmässigt tar fyra veckor av arbetstiden för assisterande personal (medlön med bikostnader 2 890 euro i månaden), skulle den årliga kostnadsbesparingen genom minskningen av arbetstiden vara ca 870 000 euro. Genom att räkna med statsandel för basservice, skulle besparingarna för staten vara 221 000 euro. Besparingarna påverkar i statsandelssystemet genom kostnadsunderlaget för basservice med tre års fördröjning. Även kostnaderna för privata serviceproducenter skulle sjunka. Det är ändå inte meningen att avstå från skilda dataenkäter innan data i informationsresursen är tillräckligt omfattande. Man uppskattar att besparingar kan göras från och med år 2020.

Storleken på de ekonomiska kostnaderna för anordnarna av småbarnspedagogik beror främst på systemleverantörernas tekniska färdigheter samt av innehållet i tjänstekontrakten mellan anordnare av småbarnspedagogik och systemleverantörerna. En del av tjänstekontrakten mellan leverantörerna av informationssystem och anordnare av småbarnspedagogik innehåller lagstadgade förändringar till informationssystem som en del av underhållskostnader, vilket inte skulle orsaka kostnader för anordnare av småbarnspedagogik eller kostnaderna skulle förbli små. En del av tjänstekontrakten fastställer att lagstadgade förändringar faktureras separat, vilket skulle betyda att integrationen av informationsresursen skulle orsaka kostnader för anordnare av småbarnspedagogik. Kostnadernas mängd varierar i förhållande till anordnarens tekniska färdigheter samt till omfattningen som småbarnspedagogiken anordnas i. Kostnaderna på tillägsarbeten orsakar dock inte orimliga bördor för anordnare av småbarnspedagogik. Enligt kostnadsuppskattningarna som ombads år 2016, kan man uppskatta att det för en del av anordnare av småbarnspedagogik kan förekomma endast marginella eller delvis märkbara kostnader, varav en del kan täckas i samband med testningarna av projektet. I huvudsak antas genomförandet av informationsresursen för småbarnspedagogik ändå inte att orsaka märkbara kostnader för anordnare av småbarnspedagogik i projektets fas för genomförande. Kostnader blir till i samband med integreringen av gränssnitt och datamodellerna som skapats i projektet. Med integreringen strävar man efter att göra datainnehållet som beskriver småbarnspedagogik interoperabel för den information som föreslagits i 70 §. Kostnaderna som förorsakas av integreringen i samband med ibruktagande kan uppskattas noggrannare efter att lagstiftningen för småbarnspedagogiken godkänts och det är möjligt att uppskatta bredden av behov för integration i förhållande till systemleverantörernas tekniska färdigheter i genomförandet.

Som utgångspunkt skulle den nya informationsresursen inte minska antalet befintliga register eller informationsresurser hos anordnare av småbarnspedagogik, utan meningen är att de befintliga registren och informationsresurserna samt underhålls- och utvecklingskostnader som förorsakas även i fortsättningen ska vara hos anordnarna av småbarnspedagogiken. Datainnehållet i personuppgiftsansvariges nuvarande register är i regel bredare än datainnehållet i informationsresursen som föreslås, och personuppgiftsansvariga bör därmed trots allt kunna uppehålla sina register för de delar av data som inte omfattas av användningsändamålen för den nya informationsresursen för småbarnspedagogik. Med hjälp av informationsresursen för småbarnspedagogik samt dess utlämningstjänst kan användningen utlämningen av data ändå automatiseras och göras smidigare och mer effektiv jämfört med den nuvarande situationen. Det här uppskattas minska mängden lösningar och handlingar för genomförande av integration av informationsresurser samt mängden underhålls- och utvecklingsarbete. Det här uppskattas på medellång sikt skapa kostnadsfördelar för anordnare av småbarnspedagogik samt för övriga myndigheter.

I prestationsavtalet mellan utbildnings- och kulturministeriet för år 2018—2019 gavs Utbildningsstyrelsen som uppgift att förbereda sig för uppehållet av informationsresursen för småbarnspedagogik. Man kan uppskatta att kostnaderna från informationsresursen för småbarnspedagogik blir lägre än vad Utbildningsstyrelsen uppskattat som underhållskostnader för Koski-informationsresursen. Utbildningsstyrelsen uppskattar att det från Koski-informationsresursen uppstår kostnader på 880 000 euro för år 2016, 1 280 000 euro för 2017 och 700 000 euro för år 2018.

Informationsresursen för småbarnspedagogik har uppskattats orsaka utvecklings- och underhållskostnader för 890 000 euro år 2018 och ca 650 000 euro från och med år 2019, inklusive 2 personarbetsår samt underhålls-, bruks-, kapacitets- och telekommunikationsverksamhet som köptjänst. Kostnaderna för år 2018 består av inledningsfasen av informationsresursen som genomförs som samarbete mellan utbildnings- och kulturministeriets projekt, CSC aktieföretag och Utbildningsstyrelsen. Från och med år 2019 skulle Utbildningsstyrelsen fungera som teknisk upprätthållare av informationsresursen och utlämningstjänsten samt ansvara för

RP 40/2018 rd

deras underhållskostnader. Utvecklingskostnaderna skulle förbli hos utbildnings- och kulturministeriet fram tills år 2020 då hela informationsresursen skulle ha tagits i bruk. Upprätthållandet av informationsreserven och dess system för uppgiftslämnandet skulle vara en del av Utbildningsstyrelsens uppgift, där ett förslag till ytterligare finansiering skulle göras till Utbildningsstyrelsen. Det är meningen att underhållskostnaderna för informationsresursen delvis ska täckas av parterna som drar nytta av dess utveckling och bruk, d.v.s. utbildnings- och kulturministeriet, Statistikcentralen samt med budgetöverföringar för statsandel för kommunernas basservice. Folkpensionsanstalten och eventuella övriga utnyttjare utanför statsbudgeten deltar i underhållet genom att betala bruksavgift.

Målet är att informationsresursen ska göra de årliga och tredje årliga förfrågningarna utförda av Institutet för hälsa och välfärd (Statistikrapport och delrapport om kommunenkäten) onödiga, samt att man dessutom förkastade ett betydande antal särskilda enkäter genomförda av ministeriet och övriga parter. Det finns ca 300 anordnare av småbarnspedagogik. Om man uppskattar att manuell ifyllning av grundinformationsenkäterna för småbarnspedagogik årligen i genomsnitt organisationsmässigt tar fyra veckor av arbetstiden för assisterande personal (medlön med bikostnader 2 890 euro i månaden), skulle den årliga kostnadsbesparingen genom minskningen av arbetstiden vara ca 870 000 euro. Genom att räkna med statsandel för basservice, skulle besparingarna för staten vara 221 000 euro. Besparingarna påverkar i statsandelssystemet genom kostnadsunderlaget för basservice med tre års fördröjning. Även kostnaderna för privata serviceproducenter skulle sjunka. Det är ändå inte meningen att avstå från skilda dataenkäter innan data i informationsresursen är tillräckligt omfattande. Man uppskattar att besparingar kan göras från och med år 2020.

Storleken på de ekonomiska kostnaderna för anordnarna av småbarnspedagogik beror främst på systemleverantörernas tekniska färdigheter samt av innehållet i tjänstekontrakten mellan anordnare av småbarnspedagogik och systemleverantörerna. En del av tjänstekontrakten mellan leverantörerna av informationssystem och anordnare av småbarnspedagogik innehåller lagstadgade förändringar till informationssystem som en del av underhållskostnader, vilket inte skulle orsaka kostnader för anordnare av småbarnspedagogik eller kostnaderna skulle förbli små. En del av tjänstekontrakten fastställer att lagstadgade förändringar faktureras separat, vilket skulle betyda att integrationen av informationsresursen skulle orsaka kostnader för anordnare av småbarnspedagogik. Kostnadernas mängd varierar i förhållande till anordnarens tekniska färdigheter samt till omfattningen som småbarnspedagogiken anordnas i. Kostnaderna på tilläggsarbeten orsakar dock inte orimliga bördor för anordnare av småbarnspedagogik. Enligt kostnadsuppskattningarna som ombads år 2016, kan man uppskatta att det för en del av anordnare av småbarnspedagogik kan förekomma endast marginella eller delvis märkbara kostnader, varav en del kan täckas i samband med testningarna av projektet. I huvudsak antas genomförandet av informationsresursen för småbarnspedagogik ändå inte att orsaka märkbara kostnader för anordnare av småbarnspedagogik i projektets fas för genomförande. Kostnader blir till i samband med integreringen av gränssnitt och datamodellerna som skapats i projektet. Med integreringen strävar man efter att göra datainnehållet som beskriver småbarnspedagogik interoperabel för den information som föreslagits i 70 §. Kostnaderna som förorsakas av integreringen i samband med ibruktagande kan uppskattas noggrannare efter att lagstiftningen för småbarnspedagogiken godkänts och det är möjligt att uppskatta bredden av behov för integrering i förhållande till systemleverantörernas tekniska färdigheter i genomförandet.

Som utgångspunkt skulle den nya informationsresursen inte minska antalet befintliga register eller informationsresurser hos anordnare av småbarnspedagogik, utan meningen är att de befintliga registren och informationsresurserna samt underhålls- och utvecklingskostnader som förorsakas även i fortsättningen ska vara hos anordnarna av småbarnspedagogiken. Datainnehållet i personuppgiftsansvariges nuvarande register är i regel bredare än datainnehållet i informationsresursen som föreslås, och personuppgiftsansvariga bör därmed trots allt kunna up-

behålla sina register för de delar av data som inte omfattas av användningsändamålen för den nya informationsresursen för småbarnspedagogik. Med hjälp av informationsresursen för småbarnspedagogik samt dess utlämningstjänst kan användningen utlämningen av data ändå automatiseras och göras smidigare och mer effektiv jämfört med den nuvarande situationen. Det här uppskattas minska mängden lösningar och handlingar för genomförande av integration av informationsresurser samt mängden underhålls- och utvecklingsarbete. Det här uppskattas på medellång sikt skapa kostnadsfördelar för anordnare av småbarnspedagogik samt för övriga myndigheter.

I prestationsavtalet mellan utbildnings- och kulturministeriet för år 2018—2019 gavs Utbildningsstyrelsen som uppgift att förbereda sig för uppehållet av informationsresursen för småbarnspedagogik. Man kan uppskatta att kostnaderna från informationsresursen för småbarnspedagogik blir lägre än vad Utbildningsstyrelsen uppskattat som underhållskostnader för Koski-informationsresursen. Utbildningsstyrelsen uppskattar att det från Koski-informationsresursen uppstår kostnader på 880 000 euro för år 2016, 1 280 000 euro för 2017 och 700 000 euro för år 2018.

Informationsresursen för småbarnspedagogik har uppskattats orsaka utvecklings- och underhållskostnader för 890 000 euro år 2018 och ca 650 000 euro från och med år 2019, inklusive 2 personarbetsår samt underhålls-, bruknings-, kapacitets- och telekommunikationsverksamhet som köptjänst. Kostnaderna för år 2018 består av inledningsfasen av informationsresursen som genomförs som samarbete mellan utbildnings- och kulturministeriets projekt, CSC aktiebolag och Utbildningsstyrelsen. Från och med år 2019 skulle Utbildningsstyrelsen fungera som teknisk upprätthållare av informationsresursen och utlämningstjänsten samt ansvara för deras underhållskostnader. Utvecklingskostnaderna skulle förbli hos utbildnings- och kulturministeriet fram tills år 2020 då hela informationsresursen skulle ha tagits i bruk. Upprätthållandet av informationsreserven och dess system för uppgiftslämnandet skulle vara en del av Utbildningsstyrelsens uppgift, där ett förslag till ytterligare finansiering skulle göras till Utbildningsstyrelsen. Det är meningen att underhållskostnaderna för informationsresursen delvis ska täckas av parterna som drar nytta av dess utveckling och bruk, d.v.s. utbildnings- och kulturministeriet, Statistikcentralen och andra myndigheter. Folkpensionsanstalten och eventuella övriga utnyttjare utanför statsbudgeten deltar i underhållet genom att betala bruksavgift.

4.2 Effekter på myndigheternas verksamhet

Med förslaget förverkligas en teknisk helhetsförnyelse av lagen om småbarnspedagogik, där den nuvarande lagstiftningen gällande småbarnspedagogik sakligt samlas till en gemensam helhet, oklara stadganden preciseras, koppling till socialskyddets lagstiftning upphävs samt nödvändiga bemyndiganden att utfärda förordningar fastställs samt stadganden på förordningsnivå lyfts in i lagen. Uppdateringen innebär att man inom småbarnspedagogiken inte längre tillämpar lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, lagen om privat socialservice och lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården. Lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården samt lagen om klienthandlingar inom socialvården skulle heller inte beröra småbarnspedagogiken. Denna helhetsförnyelse underlättar och förenklar tillämpningen och implementeringen av lagen om småbarnspedagogik både på lokal och regional förvaltningsnivå, i och med att hänvisningarna till annan lagstiftning minskar.

Med 7 § gällande multidisciplinärt samarbete strävar man till att säkerställa att det skapas och upprätthålls samarbetsstrukturer mellan olika myndighetsintressen, vilket är speciellt viktigt ifall ansvaret för arrangerandet av tjänster inom social- och hälsovården övergår från att vara kommunernas ansvar till att bli landskapens ansvar. Genom myndighetssamarbete ska man säkerställa att stödåtgärderna inom småbarnspedagogiken och social- och hälsovårdstjänsterna

RP 40/2018 rd

bildar en obruten helhet som beaktar barnets behov. Även om i lagen inte stadgas om skyldighet, kan man bedöma att lagens uttryckliga stöd om utvecklande styr arrangörerna av småbarnspedagogik till att öka utvecklingsarbetet med högskolor, läroanstalter, forskningsinstitut och organisationer.

I propositionen föreslås att uppgiftsbenämningen öppen småbarnspedagogik införs i stället för den nuvarande termen övrig småbarnspedagogik. Användningen av termen i lagen förenhetligar kommunernas praxis. I lagen skulle enligt förslaget tydligare än i nuläget föreskrivas det till vilka delar av bestämmelserna i lagen om småbarnspedagogik som tillämpas på den öppna småbarnspedagogiska verksamheten. Förtydligad lagstiftning klargör genomförandet av kommunal servicehantering.

I propositionen föreslås att beaktande av barnets fördel lyft till en egen paragraf, detta för att betona att barnets fördel alltid ska beaktas vid arrangerande av och vid beslutsfattande som berör småbarnspedagogik. Denna princip bör även stakare än tidigare styra myndigheternas verksamhet.

I paragraf 5 har samlats kommunens olika sätt att ordna och producera småbarnspedagogiska tjänster samt allmänna principer om organiseringskyldigheten. Kommunen ska ordna sådan småbarnspedagogik som avses i lagen i den omfattning och i form av sådan verksamhet som det behov som föreligger i kommunen. Bestämmelsen förutsätter att kommunen bedömer behovet av småbarnspedagogiska tjänster och förutser förändringar i servicebehovet för barn och familjer och deras olika behov. Detta är dock inte en ny uppgift vad gäller befintlig lagstiftning.

En kommun eller samkommun kunde fortsatt producera småbarnspedagogisk verksamhet själv eller skaffa den av en annan serviceproducent på basis av avtal. Sätten att arrangera skulle inte förändras, men i lagen skulle man för tydlighetens skull hänvisa till bestämmelserna i kommunlagen, vilken skulle fungera som allmän lag. Kommunen kunde även framledes ge tjänsteanvändare en sådan servicesedel som avses i lagen om social- och hälsovård (569/2009) för att delta i småbarnspedagogik.

I 5 § av propositionen konstateras som ny bestämmelse att kommunen ska eftersträva att ordna småbarnspedagogik nära dem som anlitar tjänsten med beaktande av hur bosättningen är förlagd och trafikförbindelserna. Bestämmelsen är inte formulerad i åläggande form, men tar fram lagstiftarens syn att småbarnspedagogik bör arrangeras så att den är belägen nära barnets hem och tjänsterna är lätta att nå.

I propositionen 6 § skulle ännu tydligare fastställas om skyldighet att arrangera småbarnspedagogik. I paragraf 6 skulle nuvarande bestämmelse om vilken kommun som ansvarar för ordnandet av småbarnspedagogik och för vem småbarnspedagogik ska ordnas preciseras. Enligt huvudregeln skulle kommunen fortsatt vara skyldig att ordna småbarnspedagogik för varje barn vars hemkommun den är. Hemkommunen för ett barn är i regel den kommun där han eller hon bor. Förutom de utan hemkommun tas i ordalydelsen även i framtiden hänsyn till de som bor i en annan kommun så att deras hemkommun inte ändras enligt lagen om hemkommun. Skyldigheten att organisera småbarnspedagogik för en i kommunen boende är relaterad till arbete eller studier eller liknande orsak. Med tanke på lagens övervägande tolkning, utvidgas inte kommunens skyldigheter enligt bestämmelsen.

Bestämmelsen rörande småbarnspedagogikens miljö skulle preciseras så att i paragrafen föreskrivs att barnet ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. I den detaljerade motiveringen av den nuvarande bestämmelse noteras att en utvecklings-, lärande- och främjande, hälsosam och säker miljö även omfattar åtgärder för att förebygga och störa mobb-

ning, men genom att lyfta problemet med mobbning till en paragraf bedöms man kunna stärka den mer aktiva rollen för leverantören av småbarnspedagogik som förhindrare av mobbning och ingripande i denna.

Barnets rätt till småbarnspedagogik (12 §) ändras inte i förhållande till i kraft varande lag. Kommunerna är skyldiga att klargöra omfattningen av lagen och fatta beslut i enlighet med gällande lagstiftning.

Förslaget innehåller en ny bestämmelse om vägledning och rådgivning som syftar till att stärka den allmänna rådgivningsbestämmelsen i förvaltningsakten. Det är således inte en ny skyldighet för myndigheterna, men tillägget av en paragraf till lagen om småbarnspedagogik (16 §) betonar vikten av handledning och rådgivning. Arrangör av småbarnspedagogik ska utöver allmän rådgivning erbjuda barnens föräldrar och övriga vårdnadshavare aktiv information om de tjänster inom småbarnspedagogiken som står till buds för dem.

Bestämmelsen om att ansöka om småbarnspedagogik kompletteras med att den så kallade akuta ansökningsperioden på två veckor också är tillämplig i situationer där familjen på grund av arbete eller studier flyttar till en annan plats och flytt inte kan ha förväntats fyra månader tidigare. För närvarande görs ansträngningar för att främja rörlighet för arbetstagare och frånvaro av småbarnspedagogik bör inte hindra sysselsättning av barnföräldrar. I dessa situationer bör därför arrangören av småbarnspedagogik vara flexibel och så snart som möjligt tillhandahålla en plats för småbarnspedagogik. Presentationen uppskattar att sådana situationer är relativt små i storlek och borde inte vara problematiska för utbildningsleverantörer för småbarnspedagogik.

I lagen skulle föreslås bestämmelser om uppgiftsbenämningen och behörigheten för barnskötare inom småbarnspedagogik. Detta skulle göra nuläget enklare och främja arrangerand och ledande av småbarnspedagogik och göra det lättare för personerna att få jobb inom branschen. De nya uppgiftsbenämningarna inom småbarnspedagogiken skulle vara lärare, speciallärare, socionom eller barnskötare inom småbarnspedagogik, familjedagvårdare och daghemsföreståndare. Enhetligare titlar skulle också underlätta övervakning av personal, utveckling och statistik om småbarnspedagogik. Definitionen av titlarna och behörighetskriterierna för lärare och socionomer inom småbarnspedagogik skulle komplettera den specifika kompetensen hos varje utbildning. De lagstadgade förändringarna i personalstrukturen som ingår i detta förslag förväntas genomföras 2030. Kommunerna måste vara förberedda inför förändring före lagens ikraftträdande genom att rekrytera fler lärare inom småbarnspedagogik och socionomer.

Enligt förslaget ingår en bestämmelse om att ett daghem ska ha en ledare ansvarig för verksamheten. Någon helt motsvarande bestämmelse finns inte i gällande lag om småbarnspedagogik. Å andra sidan har i socialvårdslagen funnits bestämmelser om ledande befattningshavares behörighetskrav. I praktiken har varje dagis redan en ledare eller ansvarig person. Den nya bestämmelsen skulle betona att daghem är en enhet som behöver ledas så att mål som t.ex. satts upp för småbarnspedagogik kan uppnås. Behörighetsvillkor för daghemsföreståndare före år 2030 skulle vara behörighet som lärare i småbarnspedagogik samt tillräckliga ledaregenskaper. Efter detta skulle här till krävas pedagogie magisters examen. Behörighetsvillkoret för lärare inom småbarnspedagogik är enligt förslaget minst pedagogie kandidatexamen, som innehåller eller har kompletterats med studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnspedagogik. Enligt förslaget kan administrativa föreståndarens behörighet bestämmas lokalt, vilket skulle befrämja ledarskapsrangemang lokalt. Övergångsbestämmelser skulle säkerställa status för nuvarande behöriga chefer. Vidare kan de som har fullgjort lämpliga högre utbildningskvalifikationer och som fungerat som administrativa ledare för småbarnsutbildning också fungera som daghemsföreståndare.

I propositionen finns en ny bestämmelse om behörighetskraven på Steinerpedagogisk dagispersonal, som skulle komplettera behörighetskriterierna för lärare inom småbarnspedagogik, sossionomer och barnvårdare enligt paragrafer 26-28 för berörighetskrav vid steinerpedagogiska daghem. Utbildningsstyrelsen bör enligt förslaget godkänna läroplanen för Snellmanhögskolans läroplan för småbarnspedagogik samt relevanta ändringar av den. Utbildningsstyrelsen skulle också enligt övergångsbestämmelsen enligt lagens 76 § vara skyldig att komplettera studier, som ska genomföras av personer som har fullgjort Snellmanhögskolans småbarnspedagogiska studier före lagens ikraftträdande för att erhålla nya behörighetskrav. Dessa kompletterande studier bör vara slutförda senast den 31 juli 2022.

Ett kundförhållande inom småbarnspedagogiken skulle inte längre vara en sekretessbelagd uppgift. Utbytet av information mellan myndigheter och organisationer av småbarnspedagogik och barnets vårdnadshavare underlättas. I detta fall ska den tidigare anordnaren av småbarnspedagogik trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna sådana uppgifter som är nödvändiga med tanke på anordnandet av småbarnspedagogik för barnet till den nya anordnaren.

Bestämmelserna om tillsynen av kommuner och privata serviceproducenter samlas enligt förslaget i lagen om småbarnspedagogik. Tillsynsmyndigheter för småbarnspedagogik skulle fortsatt vara samkommunen eller regionförvaltningsverket samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovård samt för privat del utöver tidigare nämnda kommunerna. Det föreslås vissa preciseringar i bestämmelserna om styrningen och tillsynen över småbarnspedagogiken samt vissa myndighetsuppgifter och arbetsfördelningen mellan dem i anslutning till detta. Den allmänna planeringen, handledningen och uppföljningen av småbarnspedagogik skulle fortsatt höra till kulturministeriet, men termen övervaka skulle inte längre användas för att beskriva ministeriets styrning, utan övervakningen ingår i regionförvaltningens uppgifter vid sidan om övrig styrning och planering på regional nivå. Enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska i 23 § avsedd påminnelse fortsatt vara i bruk inom småbarnspedagogiken. I lagen skulle dessutom regleras att Laissa säädettäisiin lisäksi, ett klagomål kunde överlämnas som en påminnelse för behandling. Korrekt hantering av kundpåminnelser kan sannolikt minska både kontakt med tillsynsmyndigheter och felaktiga klagomål. Antalet klagomål som behandlas av de regionala förvaltningsbyråerna kan uppskattas minska, vilket kommer att öka de regionala myndigheternas effektivitet och öka tillgången till rättsligt skydd, eftersom behandlingstiderna förkortas från det nuvarande.

Informationsresurs för småbarnspedagogiken

Utbildningsdataundersökningen för småbarnspedagogik skulle utgöra ett övergripande process tänkande där ansvaret för informationshanteringen skulle delas upp, så att data som redan samlats in i samma process skulle kunna utnyttjas genom gränssnitten när de passerar från en process till en annan och en myndighet till en annan. Information som lagras i datalagret är tillgänglig för de myndigheter som behöver denna information på ett tillförlitligt, säkert, konsekvent och rättvist sätt. Otillräckligheten gällande information från småbarnspedagogik är allmänt erkänd. Den centrala utmaningen för informationsproduktion har varit de nästan 300 olika registren hos leverantörer av småbarnspedagogik, för att enbart hålla information som rör organisation av småbarnspedagogik. Dessutom kan arrangörer av småbarnspedagogik ha separata register med informationsinnehåll som gäller personal inom småbarnspedagogik. Antalet register och deras upprätthållare skapar en utmaning för kvaliteten på informationen. Med informationsresursen skulle kvaliteten och aktualiteten hos den information som myndigheterna använder förbättras. Informationsnivån för småbarnspedagogik skulle bättre återspeglas i myndigheternas behov, inklusive utveckling, tillsyn och vägledning. Datalagring skulle minska dubletter och manuell datainsamling såväl som icke jämförbar data som genererades genom dessa data.

Eftersom informationsresursen flyttas till produktion skulle ministeriet inrätta en styrgrupp för att kontrollera den fortsatta utvecklingen av databasen, vars uppgift skulle vara att kontrollera underhållet av databaserna och att planera vidareutveckling. Även efter utvecklingsfasen skulle utbildningsministeriet arbeta som huvudutvecklare av informationsresurser genom lagstiftning och styrgrupp. Utbildnings- och kulturdepartementet skulle besluta om de uppgifter som ska sammanställas av dataservicen och skulle ha rätt till information som samlats in i datainsamlingen enligt sina lagstadgade kontrolluppgifter. Styrgruppen skulle bestå av datakontrollanter, utbildningsministeriets, utbildningsstyrelsens och företrädare för informationsutnyttjande myndigheter. Styrgruppens arbetsbelastning uppskattas vara sådan att separata resurser inte tilldelas den.

Utbildningsstyrelsen fungerar som teknisk upprätthållare av informationsresursen och som personuppgiftsbiträde på vissa lagstadgade förpliktelser. Utbildningsstyrelsen skulle också svara för den tekniska anslutningen för införande, behandling och utlämnande av uppgifter. Utbildningsstyrelsen svarar även för informationsresursens lättillgänglighet, integritet och oföränderlighet samt för dess skydd och förvaring. Utbildningsstyrelsen skulle inte ha rätt att bestämma de uppgifter som lagras i datalageret eller överlåta dessa om inte annat föreskrivs i lag. Utöver underhållet skulle utbildningsstyrelsen tillhandahålla information, såsom mikrosimuleringsdata, inklusive ministerstyrning och planeringsuppgifter. Mikrosimuleringsmodellerna kan användas för att beräkna samspelet mellan lagändringar för olika typer av hushåll och för hela befolkningen. Utbildningsstyrelsen skulle dessutom fungera som dataöverlåtare med en donationstjänst. Upprätthållandet av informationsreserven och uppgiftslämnandet skulle vara en del av Utbildningsstyrelsens uppgift, där ett förslag till ytterligare finansiering skulle göras till Utbildningsstyrelsen.

Introduktionen av småbarnspedagogiska datareserver kräver förändringar av informationssystemen för utbildningsleverantörer för småbarnspedagogik. Som ett led i ett dataprojekt har system för småbarnspedagogik redan varit en del av de förändringar som måste göras för att genomföra informationsresursen för småbarnspedagogik. Ändrade förutsättningar för system för småbarnspedagogik har utvecklats med försökskommuner och de ändringar som gjorts tillämpas på befintliga tidiga system för småbarnspedagogik. Integrationskostnader för pilotkommuner kompenseras av statliga subventioner, vilket innebär att ett större behov av datalagring kan genomföras utan att skapa orimliga administrativa eller ekonomiska bördor för de som tillhandahåller småbarnspedagogik. De bördor som orsakas av förändringarna är också tillfälliga, varefter kostnaderna för förändringarna i framtiden blir en del av avtalen och kostnadsstrukturen mellan kommuner och tjänsteleverantörer.

Tidigare informationsförfrågningar till leverantörer av småbarnspedagogik kunde i fortsättningen riktas till databaser för småbarnspedagogik. Efter integrationen i datasamlingen för småbarnspedagogik skulle utbildningsleverantörerna inte längre behöva lämna de uppgifter som anges i den föreslagna §: 70 om myndighetens småbarnspedagogik, men informationen i datalagret skulle tillhandahållas så omfattande som möjligt via Utbildningsstyrelsen.

Genom datalagret och den därmed sammanhängande datatransporteringen kan tillförlitlig information vidarebefordras till dem som behövde den för att agera, såsom leverantörer av småbarnspedagogik, utbildningsministeriet, utbildningsstyrelsen, socialförsäkringsinstitutionen. Tillhandahållande av informationsresurser skulle underlätta och effektivisera tillgången till information och minska dubletter av administrativt arbete i olika administrativa sektorer.

Deltagande i öppen småbarnspedagogisk verksamhet kan ha betydelse för hemvårdsstödet enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996). Enligt 23 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn kommunen måste utan dröjsmål anmäla socialförsäkringsinstitutet om sekretessreglerna och andra restriktioner för tillgång till information, till

exempel om barnet som är berättigat till hemvårdsstöd får plats å småbarnspedagogisk enhet, upphör ovannämnda småbarnspedagogik, barnets rätt till småbarnsfostran ändras så att det påverkar mängden privat vård och andra omständigheter. Folkpensionsanstalten ska enligt förslaget få behövlig information från datalagringen i stället för från kommunen. På så sätt skulle kommunen inte behöva göra gränssnitt separat till databasen och till folkpensionsanstalten, utan enbart till dataregisteret.

Statistikcentralen och Institutet för hälsa och välfärd kommer att ha en ny informationsresurs, särskilt när det gäller datainsamling, eftersom informationsresurser kan ersätta några av de nuvarande och delvis arbetskrävande datainsamlingsmetoderna. Enligt 11 § i statistiklagen (280/2004) ska statistiken vara så tillförlitlig som möjligt, och den ska ge en riktig bild av samhällsförhållandena och deras utveckling. För att säkerställa att data är jämförbara och att utnyttjandet blir effektivare bör statistiken, när det är möjligt, använda harmoniserade begrepp, definitioner och klassificeringar. Information småbarnspedagogik skulle bidra till statistisk sammanställning enligt statistiklagen.

Institutet för hälsa och välfärd samlar årligen in verksamhetsuppgifter om barn i småbarnsfostran samt organisationsmässigt antalet dagar småbarnspedagogik. Datainsamlingen är organiserad som en del av insamlingen av data relaterade till genomförandet av socialtjänstens resultatstatistik. Med genomförandet av informationsinsamling gällande småbarnspedagogik, kommer tidiga barndomsutbildningsleveleverantörer av småbarnspedagogik automatiskt att överföra uppgifter om antalet barn i småbarnsfostran, organisation och former av intervention, skiftrådgivning, gruppstorlek, tillgänglighet av webbplatser och liknande information som övervakas av THL.

När det gäller funktionaliteten och effektiviteten i de regionala myndigheternas kontrollprocesser är datainsamling och informationsdekning viktigt eftersom lagen kräver att man följer faciliteterna för småbarnsfostran, personal, arbetsplatser och aktiviteter. Informationen om småbarnsfostran skulle göra tillsynsmyndigheterna betydligt effektivare, då informationen skulle vara mer tillgänglig, aktuell och jämförbar. De lagstadgade myndigheternas lagstadgade skyldighet är att övervaka och utvärdera tillgängligheten av småbarnspedagogiska tjänster, för vilka informationen är fullständigt tillgänglig från dataförlängningarna.

Utbildnings- och kulturministeriet har varje år begärt information från utbildningsanstalter med hjälp av olika frågeformulär, vilket innebär att ansvaret för att enkäten besvars faller på levereantörerna av småbarnspedagogik, och detta ger inte pålitlig och heltäckande information. Detta sätt att samla in data kan ersättas med informationen som finns tillgänglig från informationsresursen för småbarnspedagogik, enligt vad som anges i 70 §.

4.3 Konsekvenser för barn

Enligt förslaget ska öppen småbarnspedagogisk verksamhet som begrepp ersätta övrig småbarnspedagogik. I lagen ska också skrivas in i vilken mån bestämmelserna i lagen om småbarnspedagogik ska tillämpas på öppen småbarnspedagogisk verksamhet. Preciseringsen av bestämmelserna kan antas i viss mån underlätta familjernas möjligheter att bedöma vilken verksamhetsform som är bäst och lämpligast med tanke på familjens situation och småbarnspedagogiken för barnet.

Förslaget betonar att barnets bästa ska prioriteras när småbarnspedagogik planeras, ordnas och när det fattas beslut om den. Barnets bästa har varit inskrivet även i 11 § i lagen om småbarnspedagogik som trädde i kraft 2015. I ändringen av lagen om småbarnspedagogik ges barnets bästa dock en starkare formulering och tas även in som en separat, fristående paragraf. På så vis betonas barnets bästa synligare som en allmän princip som styr ordnandet av småbarnspe-

RP 40/2018 rd

dagogik och tolkningen av lag. Bestämmelsen tryggar genomförandet av artikel 3 i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, enligt vilken barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ.

I 5 § 4 mom. föreskrivs att kommunen ska eftersträva att ordna småbarnspedagogik nära dem som anlitar tjänsten med beaktande av hur bosättningen är förlagd och trafikförbindelserna. Syftet med momentet är att påverka serviceplaneringen i kommunerna så, att barnets möjligheter att få en plats inom småbarnspedagogiken nära hemmet blir bättre och de dagliga restiderna ger barnet och familjen mer gemensam fritid. Bestämmelsen kan i enskilda situationer antas kräva att beslutsfattarna inom småbarnspedagogiken gör en närmare utredning och bättre motiverar besluten och på så vis minska sådana situationer där ett erbjudande om en plats inom småbarnspedagogiken långt hemifrån har upplevts som orättvist eller oändamålsenligt. En bättre kvalitet på besluten är i linje med barnets bästa.

Bestämmelserna om mångprofessionellt samarbete i förslaget tryggar hjälp från och samarbete mellan olika sakkunniga t.ex. i en situation där barnet behöver stöd för sin utveckling, lärande och sitt välbefinnande. Ett enskilt barn skulle också gynnas av att en anordnare av småbarnspedagogik enligt behov ska samarbeta med de ansvariga inom social- och hälsovården för att utvärdera, planera och genomföra den helhet av stöd och olika tjänster som barnet behöver.

I förslaget föreskrivs uttryckligen i paragrafen som gäller den småbarnspedagogiska miljön att barnen ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Även om identifiering och förebyggande av mobbning samt ingripande i mobbning har ansetts ingå i en trygg småbarnspedagogisk miljö, är avsikten med tillägget att betona barnets rätt till integritet och det kan antas bidra till en större medvetenhet om förebyggande av mobbning, trakasserier och våld och ett mera systematiskt ingripande i dessa inom småbarnspedagogiken.

Den preciserade ordalydelsen i 11 § bidrar till att barn på lika villkor får delta i bespisningen med andra barn när de är på plats i daghemmet eller familjedagvården oberoende av hurdan tid barnet deltar i småbarnspedagogiken. Bestämmelsen säkerställer också att t.ex. ett barn som är i någon annan vård än småbarnspedagogik på heltid inte förs någon annanstans när de andra barnen äter. Bestämmelsen säkerställer också att beslut om kosten för barn i småbarnspedagogiken i första hand fattas utifrån ett främjande och tryggande av barnets bästa och välbefinnande.

Barnets rätt till småbarnspedagogik motsvarar den gällande lagstiftningen.

Genom en precisering som gäller skiftesarbete främjas ett enhetligt iakttagande av lagen oberoende av boningsort och på så vis barnets tillgång till trygg och utvecklande småbarnspedagogik under kvällar, nätter, veckoslut och på helger och söckenhelger när barnet behöver det på grund av vårdnadshavarens arbete eller studier.

Enligt förslaget har barnet rätt till småbarnspedagogik på grund av vårdnadshavarens brådsakande och oförutsedda sysselsättning, studier och utbildning. Som ett tillägg till det tidigare ska barnet också ha rätt till småbarnspedagogik på grund av oförutsedd flytt till någon annan kommun med anledning av arbete eller studier. Bestämmelserna underlättar familjernas situation i plötsliga nödvändiga flyttsituationer och underlättar en snabb anknytning till vardagen och den nya boendekommunen, vilket ska anses vara positivt med tanke på barnet.

Bestämmelsen fastslår att en speciallärare inom småbarnspedagogiken vid behov kan delta i bedömningen av barnets behov av stöd, stödåtgärder och genomförandet av åtgärderna. Barnet gynnas på detta sätt av speciallärarens yrkesskicklighet i planeringen av småbarnspedagogiken

RP 40/2018 rd

för barnet. Främjandet av barnets utveckling, inläring och välbefinnande gynnas också av paragrafens skrivning enligt vilken social- och hälsovårdsmyndigheter på begäran av anordnaren av småbarnspedagogiken ska delta i bedömningen av barnets behov av stöd, om bedömningen kräver deras expertis. Även preciseringen i 3 mom. om att även barnets behov av stöd, hur väl det räcker till och hur ändamålsenligt det är ska utvärderas vid utvärderingen av barnets plan för småbarnspedagogik kan anses vara i linje med barnets bästa.

I lagen om småbarnspedagogik föreskrivs om tjänstebemanningarna lärare inom småbarnspedagogik, socionom inom småbarnspedagogik och barnskötare inom småbarnspedagogik i daghem. Uppgifter och ansvar som olika personalgrupper med stöd av sin utbildning och kompetens har i olika barngrupper hjälper också de enskilda barnen och barngrupperna i form av klarare och effektivare helhetsplanering och förverkligande av fostran, undervisning och vård som en del av den mångprofessionella personalstrukturen.

I propositionen ingår en ändring av personalstrukturen så att det finns mer högt utbildad personal i daghemmen än i nuläget. Behörigheten för daghemsföreståndare höjs så att föreståndaren förutsätts ha pedagogie magisterexamen. Detta stärker ytterligare den småbarnspedagogiska ledningen. En stärkt pedagogik gynnar personalens arbete och därigenom t.ex. även en bättre identifiering av barnets behov av stöd och snabbare reaktioner på dem. Barnet har på så vis en bättre beredskap för övergången till förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Ordalydelsen i den bestämmelse om personalstrukturen som ska tillämpas fram till 2030 preciseras så att minst en tredjedel av personalen i småbarnspedagogiska uppgifter i daghem ska ha behörighet som lärare respektive socionom inom småbarnspedagogik. Enligt undersökningar är en av de viktigaste kvalitetsfaktorerna inom småbarnspedagogiken att personalen är högt utbildad inom den småbarnspedagogiska sektorn. Genom ändringen säkerställs att det vid varje enhet finns minst så många högt utbildade anställda som lagen avser.

En klientrelation inom småbarnspedagogiken och alla uppgifter i samband med den ska i princip inte längre vara sekretessbelagda. Genom ändringar av bestämmelserna om dataskydd och sekretessbelagda uppgifter möjliggörs ett friare informationsflöde och en framgångsrik småbarnspedagogik. Bedömningar av barnets behov av stöd, hälsotillstånd, personliga förhållanden och personliga utveckling är sekretessbelagda för att barnets rätt till informationssäkerhet ska säkerställas. En informationssäker behandling av sekretessbelagda uppgifter ska vara tillåten för att säkerställa det mångprofessionella samarbetet. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter till anordnare av förskoleundervisning och grundläggande utbildning föreskrivs för att kontinuiteten i barnets stöd ska tryggas.

När kvaliteten på den information som ligger till grund för beslutsfattandet förbättras och höjs, ökar det indirekt människors välbefinnande och hälsa. Den föreslagna lagstiftningen om en informationsresurs inom småbarnspedagogiken möjliggör utvecklingen av ett kunskapsunderlag på såväl nationell nivå, landskapsnivå och på tjänsteproducentnivå som även för yrkesutbildades behov och behoven inom beslutsfattande och ledning. Tillgodoseendet av barnets rättigheter främjas om myndighetsbeslut är grundade på tillförlitliga, jämförbara och officiella data. Kvaliteten på småbarnspedagogiken kan med hjälp av en informationsresurs bättre och i större skala bedömas och övervakas, vilket gynnar barnets rättigheter. Kommunernas och de styrande myndigheternas möjlighet att utnyttja informationsresursen vid informationsledning stöder det regionala utnyttjandet av information vid uppföljning, utveckling och jämförelse av tjänsternas funktion och verkningsfullhet, vilket märks i form av bättre tjänster för medborgarna.

Via Utbildningsstyrelsens informationsresurs och den tjänst för utlämnande av upplysningar som inrättats i anknytning till det skulle datainnehållen i informationsresursen sammanslås och centraliserat tillhandahållas för påseende och användning till den person saken gäller eller till den som sköter ärenden för hans eller hennes räkning. Informationsresursen skulle göra det möjligt att få upplysningar om barnets småbarnspedagogik oberoende av tid eller plats. Informationsresursen skulle ge vårdnadshavaren en möjlighet att granska uppgifterna om barnet inom småbarnspedagogiken, vilka för närvarande kan vara svåra att komma åt. Informationsresursen skulle förbättra nuläget så att det till dessa delar motsvarar kraven i dataskyddsförordningen. Även registerföringen vid de nuvarande registeransvariga inom småbarnspedagogiken skulle förbättras när uppgifterna förenhetligas och t.ex. informationssäkerheten skulle uppmärksammas i större utsträckning. Den arbetstid som sparas in med hjälp av informationsresursen skulle kunna användas till annan verksamhet inom småbarnspedagogiken, bland annat tillsammans med barnen.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

Lagen blir mer tidsenlig och begreppsmässigt tydligare och exaktare. Därmed förbättras dess konkreta, styrande effekt på samhället. Småbarnspedagogiken är en viktig service för barnen och familjerna; den främjar barnets välmående och lärande och gör det möjligt för barnets föräldrar att samordna familjeliv och arbete. En småbarnspedagogisk verksamhet av hög kvalitet stöder barnets utveckling, lärande och välmående och förebygger marginalisering. Småbarnspedagogiken har också stor betydelse för hur barn skapar och upprätthåller relationer till sina jämnåriga och för hur barnets sociala kompetens utvecklas. Småbarnspedagogiken stöder integrationen av barn med invandrarbakgrund. I EU-kommissionens meddelande om förskoleverksamhet (17.2.2011) betonas betydelsen av småbarnspedagogiken som en grund för livslångt lärande och som en ekonomiskt hållbar samhällsinvestering. Med småbarnspedagogik är det möjligt att minska bl.a. risken för att barn och unga avbryter sin skolgång, och småbarnspedagogiken har också effekter som inte kan uppnås genom åtgärder som genomförs senare. Småbarnspedagogiken är särskilt nyttig för barn som lever i utsatta livsmiljöer.

Propositionen bedöms inte ha några nämnvärda konsekvenser för barnen, de anställda inom småbarnspedagogiken eller barnens vårdnadshavare, eftersom lagen inte medför ändringar i vare sig rätten till småbarnspedagogik, målen för småbarnspedagogiken eller skyldigheten att ordna småbarnspedagogik. Att det föreslås fler möjligheter att få behörighet för de uppgifter som anges i lagen om småbarnspedagogik kan bedömas i någon mån öka sysselsättningsmöjligheterna. Branschen är ytterst kvinnodominerad. Uppskattningsvis ca 1—2 procent av de anställda inom småbarnspedagogik är män.

Avsikten är att de uppgifter som lagrats i informationsresursen ska användas för att producera den data som behövs för den riksomfattande och regionala planeringen, styrningen, uppföljningen och övervakningen av småbarnspedagogiken. Uppgifterna i systemet kan användas på ett mångsidigt sätt för att planera utvecklingsåtgärder inom småbarnspedagogiken, förutse behovet av småbarnspedagogik och grundläggande utbildning, beräkna behovet av finansiering för småbarnspedagogik, ta fram statistik om småbarnspedagogik och övervaka och utvärdera småbarnspedagogiken. Genom att inrätta en informationsresurs kan man avsevärt förbättra kvaliteten på den tillgängliga informationen, öppna för bättre och mer kunskapsbaserat beslutsfattande i utbildningspolitiken och lagberedningen samt betydligt förbättra konsekvensbedömningarna.

4.5 Konsekvenser för företag

Konsekvenserna för företagen anknyter särskilt till daghemmets personalstruktur och daghemsföreståndarens kompetens samt till de propositioner som gäller informationsresursen

RP 40/2018 rd

inom småbarnspedagogiken. De gällande bestämmelserna om privata tjänster inom socialvård har flyttats till lagen om småbarnspedagogik.

Inom den privata daghemsverksamheten fanns det enligt Kommunförbundets utredning cirka 10 500 barn som fick stöd för privat vård av barn år 2016. Enligt rådande praxis är sådan småbarnspedagogik som ordnas på basis av servicesedlar verksamhet som ordnas av kommunen, och därför gäller uppskattningarna i detta sammanhang den verksamhet som ordnas med stöd för privat vård av barn. Av personalen var cirka 500 anställda i barnträdgårdsläraryuppgifter och cirka 1000 personer anställda i barnskötaruppgifter. I och med ändringen av personalstrukturen krävs det i framtiden minst 500 lärare i småbarnspedagogik, 500 socionomer eller lärare inom småbarnspedagogik samt 500 barnskötare. För aktörerna innebär detta att ny personal bör rekryteras före 2030. Även daghemsföreståndarnas kompetenskrav behöver ses över så att de motsvarar förslagen.

År 2030 medför ändringen i personalstrukturen en årlig kostnadsökning på cirka 2,2 miljoner euro för den privata daghemsverksamheten.

De bestämmelser i propositionen som gäller personalens kompletterande utbildning preciseras så att skyldigheten att ordna kompletterande utbildning även gäller för de privata serviceproducenterna utöver kommunen. Preciseringsen motsvarar den nuvarande tolkningen av lagen och även den princip om att personalen oberoende av vem som ordnar småbarnspedagogiken ska ha den utbildning som behövs samt en möjlighet att utveckla kunnandet.

Bedömningen av informationsresursens konsekvenser för företagen riktar sig till två olika företagsgrupper. För det första de företag som levererar informationssystem till anordnare av småbarnspedagogik, och för det andra av de företag som är anordnare av småbarnspedagogik.

För de företag som är anordnare av småbarnspedagogik förutsätter propositionen vissa åtgärder. Utöver den skyldighet att producera information som baserar sig på den gällande anmälningskyldigheten ska ett företag som är anordnare av småbarnspedagogik även iaktta de förfaranden för utlämnande av information som avses i 14 kap. i lagen.

Uppgiften med utlämnande av information bedöms inte medföra betydande kostnader för de aktörer som ordnar småbarnspedagogik på företagsbasis, och har inte heller andra orimliga verkningar.

Eftersom sekretessbestämmelserna luckras upp jämfört med den gällande lagstiftningen inom socialvård kommer i viss mån informationsutbytet och behandlingen av uppgifter att underlättas och möjligheterna att ta i bruk nya informationssystem att öka.

För de företag som ansvarar för informationsresursens källregister kommer informationsresursen att innebära att dessa i fortsättningen måste sörja för att informationssystemens tekniska användaranslutning följer Utbildningsstyrelsens föreskrifter och anvisningar. Hur stora förändringar detta medför beror mycket på den tekniska beredskapen hos systemleverantörerna och på innehållet i de serviceavtal som ingåtts mellan anordnarna av småbarnspedagogik och systemleverantörerna. I en del av de avtal som ingås mellan anordnarna av småbarnspedagogik och systemleverantörerna ingår de lagstadgade ändringarna i informationssystemen som en del av driftkostnaderna, varvid kostnaderna för anordnaren av småbarnspedagogik blir obefintliga eller ringa. I vissa avtal bestäms det att de extra arbeten som krävs på grund av de lagstadgade ändringarna ska utföras genom separat fakturering, och då orsakar integreringen av småbarnspedagogikens informationsresurs kostnader för anordnaren av småbarnspedagogik. Beloppen av kostnaderna varierar i förhållande till den tekniska beredskapen hos anordnaren av småbarnspedagogik samt omfattningen av den småbarnspedagogik som ordnas.

Även de privata serviceproducenterna inom småbarnspedagogik blir skyldiga att införa de uppgifter som anges i 70 § i informationsresursen. Då många av de privata anordnarna av småbarnspedagogik är rätt små och aktörernas informationssystem av olika slag, föreslås det övergångsbestämmelser även för de registreringsskyldigheter som gäller de privata aktörerna. På så sätt hinner man testa de olika gränssnitten och användaranslutningarna noggrant och bedöma hur insamlingen av informationen inom den offentliga småbarnspedagogiken fungerar.

För ett sådant företag som producerar informationssystem för småbarnspedagogiken får propositionen inga betydande konsekvenser. De bestämmelser som gäller småbarnspedagogikens informationsresurs inverkar dock så att anordnaren av småbarnspedagogik från och med ikraftträdandet av lagen blir tvungen att se till att informationen och integreringen är enhetlig i småbarnspedagogikens informationsresurs. Ur företagets perspektiv kan ett enhetligare förfarande för antecknandet av informationen om småbarnspedagogiken sänka utvecklingskostnaderna och underlätta uppdaterandet av uppgifterna i informationssystemen.

En enhetlig informationsmall för småbarnspedagogiken kan även göra det lättare för nya företag att utveckla sin service, vilket å andra sidan gör att det inom småbarnspedagogiken finns flera anordnare av småbarnspedagogik att välja mellan.

Informationsresursen förbättrar också registerföringen i fråga om de privata anordnarna av småbarnspedagogik samt informationssäkerheten och möjligheterna att bedöma och utveckla den egna tjänstens produktivitet, utfall och kostnadseffektivitet. I och med informationsresursen har företagen dessutom förutsättningar att bedöma och utveckla fungerande servicekedjor för småbarnspedagogik.

Företagens skyldigheter såsom tillhandahållare av tjänster för småbarnspedagogik förändras inte i övrigt, och deras rättsliga ställning förändras inte i betydande grad jämfört med den gällande lagstiftningen. I fråga om lagstiftningen om servicesedlar eller kommunens rätt att ordna småbarnspedagogiken genom upphandling föreslås det inga ändringar. Propositionen får inga direkta konsekvenser för stödet för privat vård av barn.

5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN

Regeringens proposition har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet. Vid beredningen har beaktats de utredningar som gjorts under tidigare skeden av reformeringen av lagen om småbarnspedagogik, såsom det material som utarbetats av den arbetsgrupp som berett bestämmelser gällande småbarnspedagogiken 7.12.2012—28.2.2014. Dessutom har man vid beredningen strävat efter att beakta förslagen till åtgärder inom bland annat projektet VakaVai och vägkartan för småbarnspedagogiken.

Informationsresursen inom småbarnspedagogiken

År 2015 startades vid undervisnings- och kulturministeriet ett projekt som syftade till utvecklande av informationsproduktionen inom småbarnspedagogiken och som fick i uppgift att genomföra en riksomfattande informationsresurs inom småbarnspedagogiken som kan utnyttjas gemensamt av förvaltningsområdena. De uppgifter och den datamodell som ska samlas i informationsresursen fastställdes hösten 2016. Vid genomförandet av datamodellen strävar man efter att beakta såväl källsystemens definitioner som behoven hos myndigheterna och andra som utnyttjar informationen. Alla definitioner är kompatibla med undervisnings- och utbildningsordlistans (OKSA) småbarnspedagogikavsnitt, så vid användningen av informationsresursen står det klart för dem som behöver information vad som avses med olika begrepp och vilken information som söks med den. Genom den gemensamma ordlistan uppnås semantisk kompatibilitet, där informationen behandlas så att dess betydelse bibehålls. Semantisk kompa-

tibilitet baserar sig på gemensamma begrepp och definitioner. Vid utvecklingen av helheten beaktas interoperabiliteten med andra system, såsom Utbildningsstyrelsens allmänt tillgängliga tjänster (Koski). Med interoperabilitet för informationssystemen inom den offentliga förvaltningen avses enligt informationsförvaltningslagen informationssystemens tekniska interoperabilitet med övriga myndigheters informationssystem när systemen utnyttjar samma information.

Datamodellen har utarbetats tillsammans med en arbetsgrupp med företrädare för kommunerna, regionförvaltningsverken, undervisnings- och kulturministeriets tjänstemän och personal från CSC (Tieteen tietotekniikan keskus Oy). CSC är ett center för finländsk expertis inom IT. Undervisnings- och kulturministeriet ansvarar för centrets ägarstyrning och för bedömningen av dess övergripande samhällsliga och ekonomiska resultat. CSC ansvarar för det tekniska genomförandet av utvecklingsarbetet. CSC har beviljats ISO/IEC 27001-certifikat för hantering av informationssäkerhet. För den utvecklingsplattform som CSC genomfört har också beviljats såväl ISO27001-certifikat som VAHTI-certifikat för högre dataskyddsnivå inom statsförvaltningen.

Småbarnspedagogikens informationsbehov har kartlagts i möten med aktörerna. Utöver undervisnings- och kulturministeriets informationsbehov har som en del av utredningen kartlagts övriga myndigheters behov av information om småbarnspedagogik. För kartläggningen bad undervisnings- och kulturministeriet följande myndigheter och andra aktörer att utse rätt instanser och personer för kartläggningen: finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd, FPA, Statistikcentralen, Kommunförbundet, regionförvaltningsverken samt städerna Esbo, Helsingfors och S:t Karins. Alla som deltog i utredningen av informationsbehovet upplevde det som viktigt att informationsproduktionen i samband med småbarnspedagogiken utvecklas och utvidgas. Också de utredare som utarbetade vägkartan för småbarnspedagogiken (OKM 2017:30) föreslog att situationen i fråga om personalstrukturen regelbundet följs på riksnivå och att denna uppföljning kunde införlivas med den informationsresurs som utvecklas.

Undervisnings- och kulturministeriet sände propositionen på en omfattande remiss för tiden 6.2.2018—18.3.2018 och gav möjlighet att lämna utlåtanden på den elektroniska utlåtandetjänst som administreras av justitieministeriet. Sammanlagt 122 utlåtanden inkom till ministeriet.

Utlåtanden gavs av:

Riksdagens justitieombudsmans kansli, Justitiekanslersämbetet, social- och hälsovårdsministeriet, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Regionförvaltningsverket i Lappland, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland (Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland samt Svenska enheten för bildningsväsendet), Regionförvaltningsverket i Norra Finland, Utbildningsstyrelsen, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Institutet för hälsa och välfärd, Folkpensionsanstalten, Statistikcentralen, Nationella centret för utbildningsutvärdering, Barnombudsmannens byrå, jämställdhetsombudsmannen, dataombudsmannens byrå, diskrimineringsombudsmannen, Sametinget, Delegationen för jämlikhetsärenden TANE, Riksomfattande handikapprådet VANE, Kristdemokratiska riksdagsgruppen, Sannfinländarnas riksdagsgrupp, partistyrelsen för Finlands Socialdemokratiska Parti, Svenska riksdagsgruppen, Vänsterförbundets riksdagsgrupp, Gröna riksdagsgruppen, Esbo stad, Helsingfors stad, Jakobstads stad, Jyväskylä stad, Kouvolan stad, Kuopio stad, Lahtis stad, Uleåborgs stad, Borgå stad, Rovaniemi stad, Nyslotts stad, Tammerfors stad, Åbo stad, Vanda stad, Helsingfors universitet, Östra Finlands universitet, Jyväskylä universitet, Uleåborgs universitet, Tammerfors universitet, Åbo universitet, Åbo Akademi, Rådet för yrkeshögskolornas rek-

RP 40/2018 rd

torer Arene rf, Yrkesutbildningen i Finland AMKE ry, Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry, Centralorganisationen för högutbildade i Finland Akava rf, Hyvinvointialan liitto ry, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, KT Kommunarbetsgivarna, Barnträdgårdsläraryrkesförbundet BTLF rf, Undervisningssektorns Fackorganisation rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf, social- och hälsovårdens fackorganisation Tehy rf, Finlands närvårdar- och primärskötarförbundet SuPer rf, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf, Företagarna i Finland rf, Kyrkostyrelsen, Centralförbundet för Barnskydd rf, Mannerheims Barnskyddsförbund rf, Sairaaloiden lastentarhanopettajat SAILA ry, Snellman-Korkeakoulu, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Förbundet för steinerpedagogik rf, Finlands Kommunförbund rf, Suomen Monikkoperheet ry, Finlands UNICEF rf, Finlands Föräldraförbund rf, Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat SVEOT - Specialbarntädgårdslärarna i Finland ry, Svenska Finlands folkting, Handikappforum rf, Förbundet för Barnavård i Finland rf, CGI Suomi Oy, Tieto Finland Oy och Visma InCommunity Oy.

Utöver de utlåtanden som hade begärts lämnades utlåtande av Heinola stad, Jämsä stad, Kyrksläts stad, S:t Michels stad, Brahestads stad, Reso stad, Föreningen för kulturarvsfostran i Finland, Suomen Yksityisten Perhepäivähoitajien Edustajisto SYPE, Pääkaupunkiseudun ateistit ry, Suomen Varhaiskasvatus ry, Erilaisten oppijoiden liitto ry, Sällskapet för Miljöfostran i Finland rf, Fackförbundet Pro rf, Suomen Psykologiliitto, Finlands Dövas Förbund rf, Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijoiden ainejärjestö Lastarit ry, Finlands studerandekårens förbund - SAMOK rf, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry, Finlands studentkårers förbund (FSF) rf:s, Ebe ry:s, Varkaat ry:s, ITU ry:s, Lastarit ry:s, Lastopet ry:s och Sulo ry:s gemensamma utlåtande, Barntädgårdsläraryrkesutbildningen (Pedagogiska fakulteten vid Helsingfors universitet), Keskosvanhempien yhdistys Kevyt, Fritänkarnas Förbund rf, Statens idrottsråd, Statens näringsdelegation, Kvinnoaksförbundet Unionen rf, Sosiaalialan AMK-verkosto, Karelia Ammattikorkeakoulu Oy, Lahden ammattikorkeakoulu, Diakoniammattikorkeakoulu Oy, Laurea AMK, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Finlands Humanistiska Yrkehögskola Ab, Sateenkaari Koto Oy, Touhula Varhaiskasvatus Oy, Päivähoito Villa Leppis Oy samt 2 privatpersoner.

I utlåtandena fick den nya lagen om småbarnspedagogik ett brett understöd. Lagen ansågs vara behövlig för att bytet av förvaltningsområde från social- och hälsovårdsväsendet till undervisnings- och kulturväsendet ska kunna slutföras. En del av remissinstanserna hade önskat att alla bestämmelser som grundar sig på lagstiftningen om socialservice skulle strykas, som t.ex. de som gäller servicehandledning, anmärkning och socialombudsman, medan andra ansåg att dessa var viktiga bland annat då anordnandet av tjänsterna delas upp mellan landskapet och kommunen. I många utlåtanden efterlystes en egen lagstiftning om servicesedlar för småbarnspedagogik och samtidigt mera detaljerade bestämmelser i fråga om privat småbarnspedagogik, även om propositionen i många utlåtanden även berömdes för de bestämmelser som redan nu förtydligar detta.

I yttrandena uttrycktes ett brett stöd för att det uttryckligen föreskrivs i lag om beaktandet av barnets bästa. En del av remissinstanserna hade önskat en större konkretisering av barnets bästa i lagens paragrafer, samtidigt som merparten stödde den föreslagna modellen där barnets bästa ska beaktas på ett genomgripande sätt i all småbarnspedagogisk verksamhet och i allt beslutsfattande som gäller den. Bestämmelsen om principen om närtjänster understöddes i huvudsak som en allmän princip som styr verksamheten. En betydande del av remissinstanserna föreslog ett återinförande av den s.k. subjektiva rätten till småbarnspedagogisk verksamhet och en ändring av relationstalet för antalet barn som fyllt tre år och antalet vuxna så att situationen före den ändring som trädde i kraft 2016 återställs. Att olika kommuner har olika praxis ansågs i flera yttranden vara skadligt ur diskrimineringssynvinkel. Dessutom hade en del av remissinstanserna önskat att kommunerna skulle bli skyldiga att ordna småbarnspedagogisk

RP 40/2018 rd

verksamhet utan särskild behovsprövning för samtliga barn inom kommunens område, särskilt för barn som söker internationellt skydd och för s.k. papperslösa barn som vistas på kommunens område utan lagstadgat tillstånd. De aktörer som företrädde kommunerna föreslog också ändringar i finansieringslagstiftningen i detta hänseende. Att skydda barn mot våld, mobbing och trakasserier ansågs vara en bra precisering.

Bestämmelsen om öppen småbarnspedagogisk verksamhet ansågs vara bra. Visserligen hade en del av kommunerna önskat att det funnits närmare bestämmelser om verksamheten, t.ex. i fråga om personalens behörighet och verksamhetstiderna. En del av kommunerna ansåg att man i familjedagvården på samma sätt som i den öppna småbarnspedagogiska verksamheten ska iaktta målen småbarnspedagogik endast i tillämpliga delar. Det ansågs vara positivt att en familjedagvårdare med hjälp av utbildning som skaffats utöver yrkesexamen kan uppnå behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogik. Paragrafen om skiftesvård ansågs skapa klarhet, men det föreslogs också närmare bestämmelser om hur skiftesvården ska ordnas, t.ex. om dimensioneringen av personalen. Kommunerna ansåg i huvudsak att det faktum att den s.k. skyndsamma ansökningstiden utsträcks till att även gälla flyttsituationer var en förtydligande faktor. Det önskades att terminologin skulle vara enhetlig med lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken, bl.a. i fråga om de begrepp som gäller tiden i småbarnspedagogisk verksamhet.

I många yttranden önskade man att bestämmelserna om stöd och särskilt stöd för barn ska ses över skyndsamt. I många yttranden stödde man en övergång till den s.k. modellen för stöd i tre steg, på samma sätt som i den grundläggande utbildningen. I vissa yttranden noterades det att det inte finns särskilda bestämmelser om småbarnspedagogik för barn som är på sjukhus. I en del av yttrandena önskade man att det i lagen om småbarnspedagogik ska ingå bestämmelser om kurator- och psykologtjänster. Bestämmelsen om multiprofessionellt samarbete ansågs vara behövlig.

En höjning av kompetensnivån och multiprofessionellt samarbete fick brett stöd, men synpunkterna gick isär när det gällde genomförandet. Nästa alla remissinstanser ansåg att detta var en viktig förändring och yttrade sig i frågan. Ungefär hälften stödde den linje som valts i propositionen, enligt vilken personalstrukturen ändras före 2030 och bestämmelser om befattningsbenämningarna utfärdas i lag, medan ungefär hälften var emot detta. Vissa remissinstanser, som stödde eller inte motsatte sig ändringen, uttryckte dock sin skepsis när det gäller tillräcklig tillgång till utbildad personal i hela landet. Synpunkterna om övergångsbestämmelsens giltighetstid gick isär. En del ansåg att tiden är otillräcklig medan en del skyndade på ändringen och ansåg att övergångsperioden är för lång. En del av remissinstanserna föreslog att tillgången till personal bör ses över innan bestämmelserna börjar tillämpas och att övergångsperioden vid behov ska förlängas. De bestämmelser som gällde fortsatt giltighet för den nuvarande personalens och nuvarande studerandes behörighet ansågs i huvudsak vara bra.

I yttrandena ansågs det i princip vara bra att behörighetskravet för daghemsföreståndare ska vara högre högskoleexamen, men alla ansåg inte att det är ändamålsenligt att begränsa behörigheten till personer med pedagogiska studier när det gäller utvecklandet av ledarförmåga.

Bestämmelserna om sekretess och utlämnande av information ansågs vara goda och behövliga ändringar. I vissa yttranden betonades det att bestämmelserna ska vara möjliga inom ramen för det nationella handlingsutrymmet för EU:s allmänna dataskyddsförordning och att de centrala principerna för skydd av personuppgifter måste beaktas. I vissa yttranden önskades att det i lagen om småbarnspedagogik ska ingå särskilda bestämmelser om grunderna för hantering av uppgifter och om registrerades rättigheter.

Informationsresursen ansågs i regel vara positiv eller mycket positiv. Det ansågs mycket viktigt att man kan få nationell information som går att jämföra. I yttrandena ansågs det att informationsresursen förbättrar kvaliteten på informationsproduktionen i fråga om småbarnspedagogik och interoperabiliteten i fråga om verksamhetsinformation samtidigt som sådana manuella arbetsfaser som för tillfället ingår i informationsproduktionen kan slopas. I en stor del av de yttranden som gällde informationsresursen konstaterades det att tidtabellen för ikraftträdandet är för snabb. I princip ansågs de tidtabeller som föreslås i övergångsbestämmelserna vara för stränga och i kommunernas, företagens och en del av myndigheternas yttranden föreslogs en senareläggning. En stark önskan om att ibrukttagandet i den första fasen ska skjutas upp åtminstone till ingången av 2019 fördes fram. Flera remissinstanser noterade framför allt att uppgifterna gällande personalen är alltför detaljerade. Remissinstanserna ansåg i sina yttranden att det är så gott som omöjligt att direkt ur befintliga system få tillförlitlig information om hur personalen fördelar sig på olika barngrupper. Likaså ansågs det besvärligt att få information om kortvariga vikariat och om personalens verksamhetsspråk. Många remissinstanser konstaterade att gruppvis information om barn inte samlas in eller att verksamheten inte har organiserats i grupper. Tiderna för bevaring av uppgifter ansågs vara alltför korta ur forskningssynvinkel och alternativt föreslogs permanent bevaring för forskningsbruk. I flera yttranden önskades det att det ska föreskrivas i lag om antecknande av uppgifter i förskoleundervisningen, och vikten av anvisningar och utbildning i informationssystem betonades. Dataombudsmannen ansåg i sitt yttrande att det är bra att eftersträva enhetlighet i hanteringen av personuppgifter samt utveckling av enhetliga informationsstrukturer. Dataombudsmannen anser att en bedömning av huruvida inrättandet av en informationsresurs och utlämnande av uppgifter ur informationsresursen utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i enlighet med artikel 6.4 i dataskyddsförordningen bör göras, eftersom objektet är hantering som faller inom ramen för dataskyddsförordningens tillämpningsområde. I sitt yttrande lyfter dataombudsmannens byrå särskilt fram behovet att göra en konsekvensbedömning i enlighet med artikel 35.3 b i dataskyddsförordningen.

Begreppen anordnare av småbarnspedagogik, tjänsteproducent och skyldighet att ordna verksamhet har i lagen och dess motiveringar preciserats utifrån ett flertal yttranden. Det har varit motiverat att förtydliga begreppsdefinitionerna på grund av olika aktörers juridiska ställning och de skyldigheter som anknyter till den. Ändringen skapar klarhet i olika aktörers ställning både när det gäller efterlevnaden av de i lagen om småbarnspedagogik ingående bestämmelserna om förfarande, tillsyn över verksamheten och bl.a. ansvarsfördelningen när det gäller skyldigheterna för den personuppgiftsansvariga för informationsresursen och andra skyldigheter som följer av lagstiftningen om dataskydd.

Strävan har varit att i motiveringen punkt för punkt precisera grunderna för hantering av uppgifter i enlighet med EU:s allmänna dataskyddsförordning. Det har konsekvent angetts att hanteringen av personuppgifter i anslutning till småbarnspedagogik baserar sig på anordnarens och producentens lagstadgade uppgifter, inte på den registrerades samtycke. När det gäller paragraferna om informationsresursen har olika aktörers skyldigheter preciserats. Det har också preciserats huruvida det är den kommun som ansvarar för att ordna verksamhet eller den lagstadgade producenten av småbarnspedagogiska tjänster som ska lagra uppgifterna. Likaså har man tills vidare utifrån remissresponsen både från kommuner och privata aktörer frångått bestämmelsen om att uppgifter ska meddelas barngruppsvis. Uppgifter kommer tills vidare att samlas in om verksamhetsställen. Ikraftträdandet för informationsresursen har senarelagts så, att kommunen ska lagra uppgifter som gäller verksamheten och personalen från ingången av 2019. Privata tjänsteproducenter ska lagra uppgifter från ingången av 2020, eftersom informationsresursen till sitt informationsinnehåll och sin omfattning måste vara heltäckande så snart som möjligt så att myndigheterna kan fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Den bedömning av huruvida det är fråga om en nödvändig och proportionell åtgärd som föreslås av dataombudsmannen har gjorts under hela projektets gång i arbetsgruppen och som tjänsteuppdrag. I

RP 40/2018 rd

informationsresursen föreslås inga uppgifter som inte redan nu registreras av den personuppgiftsansvarige vid skötseln av dess lagstadgade uppgift och i informationsresursen lagras inga uppgifter som inte är behövliga för myndigheternas fullgörande av sina lagstadgade uppgifter. Uppgifter hanteras inte för genomförande av en uppgift som ligger i det allmänna intresset, utan hanteringen av uppgifter baserar sig på utförandet av t.ex. ett ministeriums eller en centralmyndighets lagstadgade styrnings- och utvecklingsuppgifter. Personuppgifter kan användas och lämnas ut endast för skötsel av lagstadgade uppgifter eller med särskilt tillstånd för forskningsändamål. Därför har ingen separat skriftlig bedömning gjorts.

Innan informationsresursen inom småbarnspedagogiken tas i bruk kommer man på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet i enlighet med dataombudsmannens förslag att göra en konsekvensbedömning i enlighet med artikel 35.3 b dataskyddsförordningen, eftersom hanteringen av uppgifter är omfattande ja baserar sig på ny teknik. Användningen av informationsresursen framför allt vid utförandet av Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter förutsätter hantering av personbeteckningar och uppgifter om inkomster. I informationsresursen lagras dock inte särskilda personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen. Inte heller hanteras sådana uppgifter med stöd av lagstiftning som gäller informationsresursen. Därför görs ingen särskild konsekvensbedömning i detta skede i samband med beredningen av lagstiftningen. De skyddsåtgärder som dataombudsmannen föreslår i sitt yttrande, såsom registrering av logguppgifter, ingår i informationsresursens egenskaper.

I kapitlet om sekretess och utlämnande av uppgifter föreskrivs preciseringar av allmän lagstiftning. Hanteringen av uppgifter baserar sig på artikel 6.1 c och artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Hanteringen av sekretessbelagda uppgifter, som i huvudsak är uppgifter som enligt den allmänna dataskyddsförordningen är särskilda personuppgifter, baserar sig på ett nödvändigt behov hos anordnaren eller producenten av småbarnspedagogik att hantera uppgifter för att ordna och producera småbarnspedagogisk verksamhet. Bestämmelser om grunderna för hantering av känsliga uppgifter och om behövliga skyddsåtgärder kommer att utfärdas i en allmän nationell lag, och i huvudsak föreskrivs det därmed inte om saken separat i lagen om småbarnspedagogik. Bestämmelser om den registrerades rättigheter, såsom bestämmelser om information, finns i EU:s dataskyddsförordning, och därför ingår bestämmelser om detta inte i lagen om småbarnspedagogik.

Utöver detta har det gjorts lagtekniska preciseringar och korrigeringar av fel i paragraferna och motiveringarna. I vissa detaljmotiv har det gjorts förtydliganden som styr tolkningen, t.ex. lagts till hänvisningar till viktiga folkrättsliga riktlinjer, diskrimineringslagen och andra allmänna lagar. De tidsfrister som ingår i rättsmedlen har ändrats så att de överensstämmer med allmän lagstiftning. Rätten att söka ändring i beslut som fattats inom småbarnspedagogiken har på basis av yttrandena från lagövervakarna utvidgats något jämfört med vad som ursprungligen föreslogs. Det har inte gått att förenhetliga begreppen med lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken på det sätt som föreslogs i vissa yttranden, eftersom det skulle ha haft kostnadskonsekvenser. Det ansågs inte motiverat att göra bestämmelserna om öppen småbarnspedagogik strängare, eftersom ett barn enligt lagen alltid har rätt att få delta i småbarnspedagogisk verksamhet på daghem eller i familjedagvård.

När det gäller stödet som helhet och bl.a. småbarnspedagogik på sjukhus kommer undervisnings- och kulturministeriet att inleda ett separat beredningsarbete. Likaså kommer lagberedningsarbetet i fråga om servicedelarna att inledas. Tidpunkten för tillämpning av bestämmelserna om personalstruktur ändras trots yttrandena inte, men ministeriet följer noggrant att det ordnas tillräckligt med utbildning för personal som uppfyller behörighetsvillkoren och hur den regionala tillgången på personal utvecklas. Detta gör ministeriet genom separata utredningar och genom att vid behov vidta lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder i god tid före 2030.

RP 40/2018 rd

Förutom att det på grund av remissyttrandena föreslås i lagen att även en socionom inom småbarnspedagogik kan bli behörig som daghemsföreståndare genom att avlägga pedagogie magisterexamen, ska undervisnings- och kulturministeriet i styrningen av högskolorna beakta säkerställandet av sådana studievägar som behövs med tanke på fortbildning och kompletterande utbildning för anställda inom småbarnspedagogiken. Den som har avlagt socionomexamen ska ha tillgång till flexibla studievägar för att avlägga både pedagogie magisterexamen och pedagogie kandidatexamen som ger behörighet som lärare inom småbarnspedagogik så att det tidigare förvärvade kunnandet identifieras och erkänns. För att stöda detta och utöver detta bereder ministeriet bildandet av ett utvecklingsforum för utbildningarna inom småbarnspedagogik för att sammanjämka yrkesutbildningen, yrkeshögskoleutbildningen och universitetsutbildningen inom småbarnspedagogik. Forumets uppgift är bland annat att utveckla och förnya utbildnings- och karriärvägarna inom småbarnspedagogiken för representanter för alla yrkesgrupper.

Förhandlingar enligt 9 § i samlagslagen hölls om propositionen den 5 april 2018.

Regeringens proposition behandlades i Delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning den 3 april 2018.

Regeringens proposition har inte hunnit granskas vid justitieministeriets laggranskningsenhet.

6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER

Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter jämte anknytande lagar överlämnades till riksdagen våren 2018. I propositionen ingår ett förslag om att lagen om småbarnspedagogik ändras till den del som gäller de uppgifter vid statens regionförvaltningsverk som avser småbarnspedagogik. De lagförslag som ingår i propositionen förväntas träda i kraft vid ingången av 2020, dvs. efter ikraftträdandet av det förslag till lag om småbarnspedagogik som ingår i denna proposition. De ändringar som föreslås i denna regeringsproposition bör beaktas i behandlingen av ovannämnda proposition.

Också regeringens proposition 52/2017 rd behandlas för närvarande i riksdagen. I den propositionen föreslås en ny lag om produktion av social- och hälsotjänster. Samtidigt föreslås den gällande lagen om privat socialservice och lagen om privat hälso- och sjukvård bli upphävda. I denna proposition föreslås emellertid sådana ändringar i lagen om privat socialservice där man utgår ifrån de ovannämnda lagarna i deras gällande lydelse. De ändringar som ingår i denna regeringsproposition bör beaktas i behandlingen av ovannämnda proposition.

En reform av lagstiftningen om informationsförvaltningen pågår bl.a. inom ramen för finansministeriets projekt för utveckling av informationsförvaltningen (TILKE). Reformen syftar till att säkerställa att information kan utnyttjas i offentliga tjänster på ett mångsidigt, smidigt och säkert sätt. Syftet för den arbetsgrupp som utrett åtgärder för att utveckla bestämmelserna om informationsförvaltning är att en ny allmän lag om informationsförvaltning ska stiftas så att den träder i kraft 2018. Genom att utveckla den allmänna lagstiftningen främjas avvecklandet av speciallagstiftning. Den ovannämnda propositionen kan förutsätta att det görs ändringar i denna proposition.

I riksdagen behandlas för närvarande regeringens proposition med förslag till lag om ändring av samiska språklagen (RP 44/2017 rd). I propositionen föreslås en ändring av lagens 32 § 2 mom., där det ingår en hänvisning till den lag om småbarnspedagogik som föreslås bli upphävd genom denna proposition. De ändringar som föreslås i denna regeringsproposition bör beaktas i behandlingen av ovannämnda proposition.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om småbarnspedagogik

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens syfte och tillämpningsområde.* Enligt förslaget ingår i denna lag bestämmelser om barnets rätt till småbarnspedagogik och om anordnande av småbarnspedagogik. Lagen betonar i synnerhet barnets bästa och rätt att delta i småbarnspedagogik. Småbarnspedagogiken är en del av fostrings- och utbildningssystemet. De småbarnspedagogiska tjänsterna har fortfarande en stor betydelse för sammanjämkningen av arbetet och familjelivet.

I 2 mom. föreskrivs enligt förslaget tydligare än i den gällande lagen om småbarnspedagogik (36/1973) om småbarnspedagogikens verksamhetsformer och platserna där den ordnas. Verksamhetsformerna är daghemsverksamhet, familjedagvård och öppen småbarnspedagogisk verksamhet. Daghemsverksamhet ordnas vid daghem, familjedagvård vid familjedaghem och öppen småbarnspedagogisk verksamhet på lämpliga platser. Enligt förslaget ersätter den öppna småbarnspedagogiska verksamheten som begrepp och verksamhetsform den övriga småbarnspedagogiken i den gällande lagen. Det föreslagna 2 mom. begränsar inte prövningsrätten hos anordnaren av småbarnspedagogik i fråga om de lokaler som används i småbarnspedagogiken och hindrar inte utnyttjandet av samma lokaler eller byggnader för olika ändamål. Till exempel kan en del av en skolbyggnad anvisas för daghemsverksamhet, varvid bestämmelserna om daghemsverksamhet i lagen om småbarnspedagogik och den övriga lagstiftningen tillämpas.

Enligt 3 mom. tillämpas lagen på daghemsverksamhet och familjedagvård som ordnas eller tillhandahålls av en kommun, samkommun eller någon privat serviceproducent. I lagen behandlas anordnande av småbarnspedagogik, skyldigheten att ordna småbarnspedagogik och produktion av tjänsten som skilda begrepp. Endast en kommun är skyldig att ordna småbarnspedagogik. Kommunen fungerar i enlighet med 5 § som den anordnare av småbarnspedagogik som avses i lagen. I 9 kap. föreslås bestämmelser om privata serviceproducenter som kan fungera som anordnare av småbarnspedagogik när det inte handlar om en situation där en kommun fungerar som anordnare i enlighet med 5 §. En sådan situation uppstår ofta när småbarnspedagogik ordnas med stöd för privat vård. En kommun, samkommun och en i 9 kap. avsedd privat serviceproducent kan fungera som producent för daghemsverksamheten och familjedagvården hos en anordnare som avses i lagen.

Enligt 1 § 1 mom. i den gällande lagen om småbarnspedagogik tillämpas lagen på småbarnspedagogik som ordnas av en kommun, samkommun samt någon annan serviceproducent, vilket är en missvisande formulering eftersom lagen i praktiken har tillämpats på kommunal och privat verksamhet, med vilket avses en privatperson, sammanslutning eller stiftelse eller ett affärsföretag som grundats av en offentlig sammanslutning, men inte exempelvis en församling eller en offentligrättslig institution, såsom ett universitet. När kommunen skaffar småbarnspedagogiska tjänster av en annan serviceproducent förblir ansvar för ordnandet av tjänster hos kommunen. Enligt kommunallagen (410/2015) sköter kommunen de uppgifter som den har åtagit sig med stöd av självstyrelsen och organiserar de uppgifter som särskilt föreskrivs för den i lag. Kommunen kan själv organisera de uppgifter som åligger den enligt lag eller avtala om att organiseringsansvaret överförs på en annan kommun eller en samkommun. När kommunen själv organiserar uppgifter kan den skaffa dem av andra offentliga eller privata serviceproducenter. Då handlar det om tjänster som kommunen ordnar. Enligt förslaget finns noggrannare bestämmelser om kommunens organiseringskyldighet i 2 kap. i lagen. Särskilda

bestämmelser om privata serviceproducenters anmälningsskyldighet och registret som anknyter till den finns i 9 kap. i lagen. Service som ordnas privat grundar sig på ett avtal mellan klienten och serviceproducenten. Bestämmelserna om att anordna och producera småbarnspedagogiska tjänster tillämpas på samma sätt på verksamhet som ordnas eller produceras av en kommun eller samkommun eller en privat serviceproducent, om inte något annat föreskrivs i lagen. Producenten ansvarar för att iaktta bestämmelserna i denna lag huvudsakligen på samma sätt som anordnaren. Producenten ansvarar också i första hand för att iaktta den allmänna lagstiftningen i sin verksamhet, till exempel iakttagandet av dataskyddslagstiftningen. Rollen som personuppgiftsansvarig följer av genomförandet av den lagstadgade uppgiften. Som anordnare är kommunen personuppgiftsansvarig i fråga om uppgifterna och skyldigheterna som anknyter till organiseringskyldigheten. Kommunen är personuppgiftsansvarig till exempel i fråga om uppgifter som är nödvändiga för beviljandet av servicesedlar, men en privat serviceproducent är personuppgiftsansvarig exempelvis i fråga om matallergier eller olika pedagogiska arrangemang som anknyter till säkert genomförande av småbarnspedagogiken och kosten. Om de pedagogiska arrangemangen påverkar beviljandet av en servicesedel har även kommunen en lagstadgad grund att behandla personuppgifter som anknyter till detta.

Enligt propositionen kan endast en kommun och samkommun ordna öppen småbarnspedagogisk verksamhet. Kommunen eller samkommunen ordnar och ansvarar för verksamheten, men kan upphandla den av en sådan privat serviceproducent som avses i 9 kap. Enligt förslaget föreskriver lagen inte längre om övrig småbarnspedagogisk verksamhet, som den gällande lagen om småbarnspedagogik i sin helhet skulle tillämpas på. I motsats till den gällande lagen föreskrivs det till vilka delar bestämmelserna i lagen om småbarnspedagogik tillämpas på den öppna småbarnspedagogiska verksamheten. Även om regleringen av öppen småbarnspedagogisk verksamhet är begränsad till färre bestämmelser i jämförelse med den övriga småbarnspedagogiska verksamheten så förbättrar en tydlig reglering i verkligheten lagens genomslag och effektiviserar iakttagandet av lagen. Förutom i fråga om de reglerade delarna kan kommunen eller samkommunen besluta närmare om sättet som den öppna småbarnspedagogiken ordnas på och om verksamhetens innehåll. Enligt 3 mom. tillämpas på öppen småbarnspedagogisk verksamhet lagens bestämmelser om prioritering av barnets bästa, sättet som servicen ordnas på, den småbarnspedagogiska miljön, delaktighet och påverkan, grunder för planen för småbarnspedagogik och lokala planer för småbarnspedagogik samt kapitlen som föreskriver om förvaltning och övervakning av verksamheten, finansiering och avgifter samt rättsmedel som anknyter till tillsynsmyndighetens beslut. Med öppen småbarnspedagogisk verksamhet kan man vid behov komplettera serviceutbudet inom småbarnspedagogiken och erbjuda alternativ för barns och familjers olika behov.

Regleringen av den öppna småbarnspedagogiska verksamhet som ordnas av kommuner och samkommuner kan anses ändamålsenlig eftersom kommunerna genom att ordna öppen verksamhet faktiskt kan påverka efterfrågan på den service, småbarnspedagogik som ordnas vid daghem eller i familjedagvård, som de har en lagstadgad skyldighet att ordna. Innehållet i och sättet att ordna verksamhet som ordnas av någon annan än en kommun eller samkommun och som sker någon annanstans än på ett daghem eller i familjedagvård grundar sig på avtal mellan serviceproducenten och klienterna, och för verksamheten beviljas inte privatvårdsstöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. Enligt förslaget tillämpas lagen om småbarnspedagogik inte på sådan verksamhet.

Deltagande i öppen småbarnspedagogisk verksamhet kan ha betydelse för hemvårdsstödet enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996). Folkpensionsanstalten har tolkat den gällande lagen så att det inte påverkar beviljandet av hemvårdsstöd om barnet deltar i kommunal klubbverksamhet eller motsvarande verksamhet som varar ca tre timmar per dag. Syftet med denna proposition är inte att ändra riktlinjerna för beviljande av hemvårdsstöd.

RP 40/2018 rd

I 4 mom. föreslås en bestämmelse om vilka personer som omfattas av lagens tillämpningsområde. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 2 § 1 mom. i den gällande lagen. Rätt till småbarnspedagogik har enligt den föreslagna bestämmelsen barn som inte ännu är läropliktiga samt, då omständigheterna så kräver, även äldre barn. I 5 och 6 § föreskrivs om kommunens organiseringskyldighet och i 12 § om barnets rätt till småbarnspedagogik. Liksom i nuläget kan småbarnspedagogik då särskilda omständigheter så kräver också ges till ett barn i läropliktsåldern. En sådan särskild omständighet kan vara unga skolelevers behov av vård om kommunen exempelvis inte ordnar sådan morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), eller om vårdbehovet följer av vårdnadshavarens oregelbundna arbetstider. I synnerhet för ensamförsörjare kan det uppstå situationer där det är ändamålsenligt att ordna vården av barnet med hjälp av småbarnspedagogiska tjänster. I sista hand är det kommunen som har prövningsrätt i fråga om ordnandet. Det avgörande i prövningen ska vara barnets bästa och vilka andra tjänster som är tillgängliga i kommunen för att ordna vård av barn.

I 5 mom. föreslås en informativ bestämmelse om att bestämmelser om förskoleundervisning finns i lagen om grundläggande utbildning. Enligt 6 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning kan en elev som får förskoleundervisning även anvisas en dagvårdsplats som plats för undervisningen. Vidare föreskrivs det informativt på samma sätt som i 11 b § i den gällande lagen om småbarnspedagogik att det allmänna ska se till att varje barn har möjlighet att delta i förskoleundervisning. I 5 mom. föreskrivs att på förskoleundervisning som ordnas på ett daghem därtill tillämpas bestämmelserna om gruppstorlekar och om dimensionering av personalen i lagen om småbarnspedagogik. Även tillsynsmyndigheternas behörigheter som gäller granskning och åtgärdande av fel och brister gäller förutom småbarnspedagogik också förskoleundervisning som ordnas på ett daghem. Med tanke på tillsynen kan det vara svårt att särskilja mellan förskoleundervisning och småbarnspedagogik som ordnas i samma lokaler om förskoleundervisningen är placerad i anknäytning till den småbarnspedagogiska dagen. I bestämmelsen nämns inte familjedagvård eftersom förskoleundervisning i praktiken inte ordnas i anknäytning till familjedagvård. Till ordalydelsen avviker bestämmelsen från 1 a § i den gällande lagen om småbarnspedagogik, enligt vilken vad som bestäms i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den tillämpas på förskoleundervisningen när förskoleundervisning ordnas på ett daghem eller inom familjedagvården, om inte något annat bestäms i lagen om grundläggande utbildning eller i en förordning med stöd av den. Regleringen som gäller anordnande av förskoleundervisning har ingått och ingår fortfarande huvudsakligen i lagen om grundläggande utbildning och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den. På basis av lagen om grundläggande utbildning och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den fastställs bland annat skyldigheten att delta i förskoleundervisning, förskoleundervisningens syften och centrala innehåll, kommunens organiseringskyldighet, undervisningens omfattning och termin, anordnande av stöd, bedömningen av eleven, förskolepersonalens behörighetsvillkor, rätten till en trygg studiemiljö och ärenden som gäller arbetsron, förskoleundervisningens avgiftsfrihet, rätten till elevvård och ordnande av sådan, rätten till skoltransporter, bildandet av undervisningsgrupper samt antagning som elev. Den gällande bestämmelsen har bidragit till att ge en felaktig bild av den vidare tillämpningen av lagen om småbarnspedagogik på förskoleundervisningen.

Enligt 1 § 5 mom. i den gällande lagen kan man även ordna behövliga transporter för ett barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet. En motsvarande bestämmelse föreslås inte i den nya lagen eftersom det är möjligt att ordna transporter utan nämnda bestämmelse och eftersom bestämmelsen inte å andra sidan medför skyldigheter för kommunen eller rättigheter för barnet. Bestämmelsen har därmed varit onödig och eventuellt vilseledande.

2 §. Definition Enligt förslaget innehåller paragrafen en definition av småbarnspedagogiken som motsvarar den i den gällande lagen. Med småbarnspedagogik avses en systematisk och

målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas. I Finland har principen för genomförandet av småbarnspedagogiken varit den så kallade educare-modellen, där fostran, undervisning och vård utgör en innehållsmässig helhet och inte skiljs åt i småbarnspedagogiken. Dessa delområden inom småbarnspedagogiken kan dock betonas på olika sätt exempelvis i fråga om barn i olika åldrar, i olika verksamhetsformer eller i småbarnspedagogik som ges under olika tider på dygnet.

3 §. *Syftet med småbarnspedagogiken* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om småbarnspedagogikens syften. Paragrafen motsvarar 2 a § i den gällande lagen.

Småbarnspedagogikens syften tillämpas på alla verksamhetsformer som anges i lagen. I motsats till den gällande lagen ska lagens syften i fråga om öppen småbarnspedagogisk verksamhet genomföras på ett sätt som lämpar sig för verksamheten eftersom dess omfattning, genomförande och tyngdpunkter samt personalens utbildning varierar enligt anordnarens beslut. Verksamheten ska alltid överensstämma med syftena. Därtill ska den öppna verksamheten främja uppnåendet av syftena på ett sätt som skäligen kan förutsättas, med beaktande av verksamhetens karaktär och sättet som den ordnas på och i förhållande till hur ofta, regelbundet och länge åt gången det är meningen att man ska delta i verksamheten. Verksamheten kan också vara betonad så att vissa syften framhävs mer än de andra. Den öppna verksamheten ska vara planerad så att ovan beskrivna målsättning kan beaktas i den. Syftena ska beaktas mer omfattande och på bredare basis ju mer regelbundet och oftare man deltar i verksamheten.

2 kap. **Anordnande av småbarnspedagogik**

4 §. *Barnets bästa* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om prioriteringen av barnets bästa. Barnets bästa ska styra planeringen, ordnandet och beslutsfattandet som gäller småbarnspedagogiken. Den föreslagna ordalydelsen är kraftigare än bestämmelsen om att beakta barnets bästa i 11 § i den gällande lagen om småbarnspedagogik. Prioriteringen av barnets bästa är en allmän princip som styr ordnandet av verksamheten och tolkningen av lagen. Bestämmelsen grundar sig på artikel 3 i Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter, enligt vilken barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. I fråga om ett enskilt barn, en barngrupp och barn i allmänhet ska barnets bästa beaktas separat i varje fall och situation. I prövningen ska man beakta riktlinjerna om barnets rättigheter som utarbetats av FN:s kommitté för barnets rättigheter och som gäller bland annat prioritering av barnets bästa, barnets rätt till lek, vila och fritid samt barnets rätt att bli hörd.

5 §. *Kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik.* I paragrafen har samlats kommunens olika sätt att ordna och producera småbarnspedagogiska tjänster samt allmänna principer om organiseringskyldigheten.

I det föreslagna 1 mom. ingår den grundläggande bestämmelsen om kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik som motsvarar 11 § i den gällande lagen om småbarnspedagogik. Kommunen ska ordna sådan småbarnspedagogik som avses i lagen i den omfattning och i form av sådan verksamhet som det behov som föreligger i kommunen kräver. Bestämmelsen förutsätter att kommunen bedömer behovet av småbarnspedagogiska tjänster och olika verksamhetsformer inom sitt område och förutser förändringar i servicebehovet exempelvis genom att följa upp antalet barn som bor i kommunen. Behovet av service styr kommunens beslut om att ordna den i olika verksamhetsformer.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om produktion och anskaffning av tjänster. I motsats till 10 § i den gällande lagen om småbarnspedagogik räknar paragrafen inte upp olika alternativ för att

RP 40/2018 rd

producera tjänsterna, utan till denna del hänvisas till kommunallagen. Enligt 8 § i kommunallagen kan kommunen själv organisera de uppgifter som den har enligt lag eller avtala om att organiseringsansvaret överförs på en annan kommun eller en samkommun. I kommunallagens 9 § föreskrivs det om produktion av tjänster. En kommun eller samkommun kan producera småbarnspedagogisk verksamhet själv eller skaffa den av en annan serviceproducent på basis av avtal. Kommunens alternativ är därmed att producera tjänsten själv, att grunda en samkommun, att skaffa tjänsten av en annan kommun eller samkommun, att grunda eller vara delägare i ett aktieföretag eller någon annan privaträttslig sammanslutning eller att skaffa tjänsten av en privat producent av småbarnspedagogiska tjänster. I 9 kap. i lagen föreskrivs om privata serviceproducenter. När en kommun eller samkommun skaffar sådana tjänster som föreskrivs i lagen av en annan serviceproducent behåller den det organiseringsansvar som avses i lagen. Bestämmelsen gör det möjligt att bland annat ordna samarbete med högskolor så att kommunen ordnar småbarnspedagogiken och ansvarar för verksamheten, men högskolorna kan ordna praktikverksamhet och utvecklingsverksamhet som hör till lärarutbildningen i anknytning till den kommunala småbarnspedagogiken.

I 3 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i 10 § i den gällande lagen att man inom småbarnspedagogiken kan ge dem som anlitar tjänsten en sådan servicesedel som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården. Kommunen kan sträva efter att sköta sin organiseringskyldighet genom att bevilja servicesedlar, men enligt 6 § i nämnda lag har klienten rätt att vägra ta emot servicesedlar och då ska kommunen hänvisa klienten till kommunala tjänster som ordnas på annat sätt. I 3 mom. finns också en bestämmelse som motsvarar 10 § 4 mom. i den gällande lagen och anger att kommuner och samkommuner är skyldiga att betala en privat serviceproducent ersättning för tjänster inom småbarnspedagogiken endast till av kommunen eller samkommunen angivna personer och, när en servicesedel används, betala en serviceproducent som kommunen eller samkommunen godkänt en ersättning som högst motsvarar värdet på servicesedeln. Lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården är den enda gällande speciallagen som gäller servicesedlar. Enligt förslaget tillämpas den lagen fortfarande på servicesedlarna som används inom småbarnspedagogiken även om småbarnspedagogiken inte längre är en socialtjänst. Avsikten är att senare inom småbarnspedagogiken bereda en separat lag om servicesedlar, eftersom lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården ska upphävas i samband med lagstiftningen om klientens valfrihet inom social- och hälsovården. Den nämnda lagstiftningen avses träda i kraft den 1 januari 2020.

Enligt förslaget fogas till 4 mom. en bestämmelse om den så kallade principen om närtjänster. Småbarnspedagogik är en tjänst som man ska sträva efter att erbjuda i närheten av invånarna med beaktande av bosättningsläge och trafikförbindelserna. Den föreslagna bestämmelsen ger i synnerhet kommunen en skyldighet att försöka planera och organisera tjänsterna och servicenätverket med beaktande av bosättningen och trafikförbindelserna. Det handlar om en allmän bestämmelse som styr kommunens verksamhet och bestämmelsen skapar inte rättigheter för klienterna inom småbarnspedagogiken. Bestämmelsen ger till exempel inte rätt att alltid få service vid den närmaste verksamhetsenheten. Enligt 1 § 2 mom. i kommunallagen, som tillämpas som en allmän bestämmelse, ska kommunen främja sina invånares välfärd och sitt områdes livskraft samt ordna tjänsterna för sina invånare på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. I momentet föreskrivs på motsvarande sätt som i den gällande dagvårdsförordningen om skyldigheten att ordna daghemmets verksamhet och öppethållningstider enligt behovet på orten.

6 §. Kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik som grundar sig på var barnet bor eller vistas. I paragrafen föreslås bestämmelser om vilken kommun som ansvarar för ordnandet av småbarnspedagogik och för vem småbarnspedagogik ska ordnas. I den gällande lagen om småbarnspedagogik föreskrivs om detta i 4 och 11 c §. Enligt förslaget ska den nya lagen förenkla och precisera regleringen, men inga nya rättigheter eller skyldigheter tas in i förhåll-

RP 40/2018 rd

lande till den nuvarande regleringen. Enligt huvudregeln i 1 mom. är kommunen skyldig att ordna småbarnspedagogik för varje barn vars hemkommun den är enligt lagen om hemkommun (201/1994). Huvudregeln om fastställandet av hemkommunen finns i 2 § i lagen om hemkommun. Hemkommunen för en person är i regel den kommun där han eller hon bor.

Enligt 2 mom. ska kommunen ordna småbarnspedagogik för varje barn som på grund av sina föräldrars eller andra vårdnadshavares arbete, studier eller motsvarande skäl är bosatt utanför sin hemkommun och barnets hemkommun inte ändras på basis av 3 § i lagen om hemkommun eller barnet inte har någon hemkommun i Finland. Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) avses med barnets vårdnadshavare barnets föräldrar eller de som anförtratts vårdnaden om barnet. Enligt 3 § i lagen om hemkommun ändras en persons hemkommun inte om han bor i en annan kommun på grund av bland annat arbetsuppgifter, studier, sjukdom eller någon annan med dessa jämställbar orsak, som varar i högst ett år. Situationer som avses i bestämmelsen kan handla om exempelvis säsongsbaserat arbete, arbete på annan ort som varar under ett år eller övriga motsvarande situationer, eller en situation där ett barn under vardagar bor med sin vårdnadshavare på en annan ort än den ort där familjens hem ligger på grund av vårdnadshavarens arbete. På samma sätt som i nuläget måste småbarnspedagogik ordnas även när barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare bor på olika orter, varvid barnets hemkommun är den samma som den ena vårdnadshavarens, men barnet på grund av det delade boendet bor och har behov av småbarnspedagogik på båda orterna. Skyldighet att ordna småbarnspedagogik gäller däremot inte när familjen exempelvis semesterar i en annan kommun än barnets hemkommun eller när barnet tillfälligt vistas hos andra än sina vårdnadshavare.

Enligt 3 mom. i brådskande fall eller när omständigheterna annars kräver det ska kommunen se till att småbarnspedagogik ordnas även för andra barn som vistas i kommunen än kommuninvånarna. Bestämmelsen motsvarar 4 § 3 mom. i den gällande lagen om småbarnspedagogik och tolkningen av den kan anses vara etablerad. I 4 § i lagen om hemkommun föreskrivs det om när hemkommunen och bostaden där för en person som har kommit till Finland och som bor här ska bestämmas enligt lagen om hemkommun.

Enligt 11 c § i den gällande lagen om småbarnspedagogik får kommunen även ordna barndagvård för ett barn som bor i en annan kommun. I detta fall handlar det om en situation där tjänsten i ifrågavarande kommun bättre svarar på barnets eller familjens behov. Behovet av att söka sig till en annan kommuns småbarnspedagogiska tjänster kan bero på exempelvis det att en enhet som ordnar småbarnspedagogik i grannkommunen ligger närmare familjens hem än den plats som den egna kommunen erbjuder, att enheten som erbjuder småbarnspedagogik ligger vid föräldrarnas eller någon annan vårdnadshavarens arbets- eller studieväg eller att en plats för småbarnspedagogik i en annan kommun är lämpligare med tanke på barnets behov. Barnets hemkommun och den andra kommunen kan även utan nämnda bestämmelse komma överens om hur barnets småbarnspedagogik ordnas och kostnaderna för den ersätts. Enligt förslaget föreskrivs det fortfarande för tydlighetens skull om kommunens rätt att ordna småbarnspedagogik även för andra än sådana barn som avses i 1—3 mom., även om det kan tolkas så att detta är möjligt även utan en särskild bestämmelse.

7 §. *Mångprofessionellt samarbete och utveckling.* Paragrafens 1 mom. motsvarar 11 e § i den gällande lagen om småbarnspedagogik och föreskriver enligt förslaget om kommunens allmänna samarbetskyldighet i fråga om ordnandet av småbarnspedagogik. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården behandlas i riksdagen. Genom lagen om ordnande av social- och hälsovård överförs ansvaret för att ordna den kommunala social- och hälsovården till de landskap som inrättas. Om lagändringen genomförs är landskapen därmed framöver den centrala samarbetspart för kommunen som avses i paragrafen, vilket förutsätter nya samar-

betsstrukturer. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa ett mångprofessionellt samarbete även under social- och hälsovårdsreformen.

I 2 mom. finns enligt förslaget en samarbetsbestämmelse som gäller genomförandet av samarbetet med anknytning till stödet för ett enskilt barns utveckling, lärande och välbefinnande. Enligt förslaget ska en anordnare av småbarnspedagogik vid behov samarbeta med aktörer som ansvarar för social- och hälsovården för att bedöma, planera och ge det stöd och den servicehelhet barnet behöver. Genom samarbete ska man säkerställa att stödåtgärderna och social- och hälsovårdstjänsterna som ordnas som en del av småbarnspedagogiken bildar en obruten helhet som beaktar barnets behov. Samarbetet gäller exempelvis utarbetandet av planen för småbarnspedagogik. I barnets plan för småbarnspedagogik antecknas hur man genomför eventuella stödåtgärder som barnet behöver och som ges av olika myndigheter. För att ordna småbarnspedagogiken gör kommunerna även nödvändiga åtgärder och beslut, exempelvis resursbeslut som anknyter till stödet för barnet och som kräver samarbete för bedömningen och planeringen. Momentet förutsätter även att en anordnare av småbarnspedagogik deltar i planeringen och genomförandet av tjänster som andra aktörer ansvarar för att ordna, om dessa har ett samband med ordnandet av småbarnspedagogik eller om den småbarnspedagogik som ordnas påverkar uppnåendet av målen för andra tjänster. Motsvarande samarbetsbestämmelser som förutsätter samarbete med småbarnspedagogiken, antingen vid handläggning av ärenden som gäller enskilda personer eller vid planering av servicestrukturen i vidare bemärkelse, ingår även i bland annat den gällande socialvårdslagen, barnskyddslagen, lagen om missbrukarvård, lagen om service och stöd på grund av handikapp, folkhälsolagen och hälso- och sjukvårdslagen samt i författningar som utfärdats med stöd av dem, såsom exempelvis statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och ungdomar.

Paragrafens 2 mom. förtydligar att skyldigheten till sektorsövergripande samarbete fortsätter i fråga om tjänster för barnet även i en situation där småbarnspedagogiken inte längre juridiskt sett är en socialtjänst och där alla tjänster för barnet inte nödvändigtvis längre har samma anordnare efter social- och hälsovårdsreformen.

Samarbetet som avses i bestämmelsen ska ske i samförstånd med barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare till den del inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Genom bestämmelsen skapas inte nya skyldigheter för anordnaren av småbarnspedagogik att hänvisa klienter till social- och hälsovårdens tjänster. I 8 kap. i lagen föreskrivs om det utbyte av uppgifter mellan myndigheterna som krävs för att genomföra samarbetet.

I paragrafen föreslås för tydlighetens skull en bestämmelse om möjligheten att utveckla verksamheten förutom med andra anordnare av småbarnspedagogik även med högskolor, läroanstalter, forskningsinstitut och organisationer som inte fungerar som sådana anordnare eller producenter av småbarnspedagogik som avses i lagen, men med vilka det kan vara nödvändigt att bedriva samarbete som är mer omfattande än enskilda projekt och som anknyter till utveckling, forskning och utbildning i fråga om den småbarnspedagogiska verksamheten eller personalen. I samarbete med högskolor ordnas bland annat sådan övningsdaghemverksamhet som är nödvändig för lärarutbildningen.

8 §. *Språk inom småbarnspedagogiken.* Enligt förslaget föreskrivs i 1 mom. att kommunen ska se till att varje barn, om vårdnadshavarna önskar, kan få småbarnspedagogik som ordnas av kommunen enligt 5 § på sitt modersmål, finska eller svenska, eller samiska enligt 3 § 1 punkten i samiska språklagen (1086/2003). Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 11 § 2 mom. i den gällande lagen. För att förtydliga nuläget föreslås att momentet hänvisar till samiska språklagen, eftersom det finns flera samiska språk. Syftet är att rätten att få småbarnspedagogik på samiska gäller språken enaresamiska, skoltsamiska och nordsamiska som nämns

RP 40/2018 rd

i den nämnda punkten i samiska språklagen. Rätten att få småbarnspedagogik på finska, svenska och samiska är omfattande. På motsvarande sätt som i nuläget föreslås att småbarnspedagogik ska ordnas på dessa språk oberoende av om kommunen är enspråkig eller tvåspråkig eller om den ligger i samernas hembygdsområde om kommunen har barn i småbarnspedagogiken som talar dessa språk som modersmål. Närmare bestämmelser om tvåspråkiga kommuners skyldighet att ordna småbarnspedagogik på både finska och svenska finns i 2 mom.

I praktiken är det barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare som beslutar om barnets rätt att få småbarnspedagogik på sitt modersmål. Om anteckning av det språk som en person angett som modersmål i befolkningsdatasystemet föreskrivs i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) och noggrannare bestämmelser som har utfärdats med stöd av den. Biträdande justitieombudsmannen har konstaterat att även om uppgiften om modersmål som antecknats i befolkningsdatasystemet ger en stark antydning om personens modersmål så kan den uppgiften inte i sig anses avgörande vid prövning av rätten till småbarnspedagogik och hur sådan ordnas (18.12.2013, dnr 410/4/12). Det väsentliga är att barnets språkliga och kulturella rättigheter och barnets vårdnadshavares önskemål diskuteras vid ansökan om en plats i småbarnspedagogiken och att man i samförstånd med vårdnadshavarna strävar efter att hitta en tjänst som motsvarar barnets bästa och barnets språkliga behov. Ingenting hindrar kommunen från att erbjuda småbarnspedagogik för barnet även på andra språk än barnets modersmål om detta är förenligt med barnets bästa, barnets vårdnadshavare önskar så och kommunen erbjuder tjänster på ifrågavarande språk. För närvarande producerar både kommunerna och privata serviceproducenter småbarnspedagogiska tjänster även på andra språk än finska, svenska eller samiska. Enligt förslaget är småbarnspedagogik på främmande språk fortfarande möjligt, men oavsett vilken språk som används ska man iaktta lagens bestämmelser exempelvis med anknytning till småbarnspedagogikens syften samt dimensioneringen av och behörigheter för personalen. Därtill ska man beakta till exempel hur den språkliga kontinuiteten tryggas från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Småbarnspedagogik kan också ordnas på teckenspråk eller romani.

Paragrafens 2 mom. motsvarar 14 a § 2 mom. i den gällande lagen. I tvåspråkiga kommuner och i samkommuner som omfattar tvåspråkiga eller både finsk- och svenskspråkiga kommuner ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas på kommunens och samkommunens båda språk så att småbarnspedagogiken ordnas för barnet på det språk som föräldrarna väljer, antingen finska eller svenska. Ett enspråkigt daghem har enligt en etablerad tolkning fortfarande skyldighet att ge service endast på daghemmets språk.

Enligt 14 a § 3 mom. i den gällande lagen ska kommunen respektive samkommunen dessutom se till att nordiska medborgare vid behov har möjlighet att använda sitt eget språk, finska, danska, isländska, norska eller svenska, när de är i kontakt med barndagvården. Kommunen eller samkommunen ska då i den utsträckning det är möjligt se till att nordiska medborgare får behövlig tolk- och översättningshjälp. Ifrågavarande bestämmelse har grundat sig på konventionen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om nordiska medborgares rätt att använda sitt eget språk i annat nordiskt land (FördrS 11/1987). Konventionen har karaktären av en rekommendation till den del det inte handlar om en person som är svarande i ett brottmål (RP 92/2002 rd). Också med stöd av 26 § 4 mom. i förvaltningslagen (434/2003) måste varje myndighet se till att medborgare i de övriga nordiska länderna får behövlig tolkning och översättning i ärenden som behandlas vid myndigheten. Därmed föreslås att denna bestämmelse lämnas bort från den nya lagen om småbarnspedagogik eftersom den är onödig.

Likaså lämnas hänvisningen till vissa bestämmelser i språklagen i 14 a § 1 mom. i den gällande lagen bort från den nya lagen som onödiga.

9 §. Den dagliga småbarnspedagogiken. Den dagliga tiden för småbarnspedagogik är på samma sätt som i nuläget i regel högst tio timmar utan avbrott per dag. Det är inte förenligt med barnets bästa att tillbringa för långa tider i verksamhetsenheten och vanligtvis förutsätter barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares arbets- och studiedagar med resor inte delta-gande i småbarnspedagogik som överskrider tio timmar. Å andra sidan kan arbetstiderna i exempelvis skiftesarbete eller ensamförsörjarskap leda till situationer där småbarnspedagogik som överskrider tio timmar måste överskridas. På grund av detta formuleras bestämmelsen fortfarande inte som ovillkorlig.

10 §. Den småbarnspedagogiska miljön. Paragrafen motsvarar i huvudsak 6 § i den gällande lagen om småbarnspedagogik som föreskriver om miljön för småbarnspedagogik. Enligt regeringens proposition 341/2014 rd omfattar miljön för småbarnspedagogik den byggda miljön, dvs. lokalerna i verksamhetsenheten och den övriga närmiljön, såsom gården. Förutom den fysiska verksamhetsmiljön omfattar den exempelvis den psykiska och sociala samt den digitala miljön. Vidare föreskriver lagen om tillgänglighet och i tolkningen av den måste särskilt beaktas skyldigheten att främja likabehandling, diskrimineringsförbudet och bestämmelsen om rimliga anpassningar i diskrimineringslagen (1325/2014). I redskapen för verksamheten ingår t.ex. olika lek- och motionsredskap som används i småbarnspedagogiken. I den föreslagna paragrafen föreskrivs uttryckligen att barnet ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Identifiering, förebyggande och åtgärdande av mobbning har även tidigare ansetts höra till en trygg miljö för småbarnspedagogik. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att betona att mobbning inte accepteras i någon form inom småbarnspedagogiken, utan att mobbning identifieras, åtgärdas och förebyggs medvetet och systematiskt. En trygg och ändamålsenlig miljö ska stöda barnets socioemotionella utveckling.

11 §. Kost och bespisning. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak 2 b § i den gällande lagen om småbarnspedagogik. Barnet ska erbjudas hälsosam och lämplig kost som fyller barnets näringsbehov, om inte annat följer av karaktären på den småbarnspedagogiska verksamhet som ordnas på något annat ställe än på ett daghem eller i familjedagvård. Enligt förslaget ska bespisningen vara ändamålsenligt ordnad och handledd. Bespisningen är en del av barnets småbarnspedagogik och vanor och beteende kring ätandet som omfattats som barn har långtgående verkningar.

Bestämmelsen ger kommunerna och de privata serviceproducenterna prövningsrätt i fråga om antalet måltider som erbjuds och tidpunkterna för dessa. Kosten ska dock vara högklassig och tillräcklig och erbjudas tillräckligt ofta under dagen. Alla barn som är på plats erbjuds lika möjligheter att delta i bespisningen. Till exempel har ett barn som deltar i småbarnspedagogiken fyra timmar per dag rätt till motsvarande måltider och mellanmål som andra barn som är på plats samtidigt och deltar i småbarnspedagogik på heltid. Kosten som barnet behöver påverkas både av barnets individuella behov och av längden på dagen i småbarnspedagogiken. Hos barn är behovet av nästan alla näringsämnen i förhållande till vikten större än hos vuxna. Bespisningen är också en social och pedagogisk situation för barngruppen. I småbarnspedagogiken ska lösningar kring barnets bespisning göras i första hand med tanke på barnets bästa och främjandet och trygghandet av barnets välbefinnande.

Paragrafen föreskriver på samma sätt som i nuläget att skyldigheten att ordna kost inte gäller kliniska näringspreparat eller därmed jämförbara produkter som ersätts med stöd av sjukförsäkringslagen, och inte heller bekostande av livsmedel då småbarnspedagogik ordnas för barnen i deras eget hem.

Enligt förslaget ska lagen inte längre innefatta en bestämmelse enligt vilken det genom förordning av statsrådet får utfärdas närmare bestämmelser om en hälsosam och lämplig kost och om hur bespisningen ska ordnas inom småbarnspedagogiken. Sådana bestämmelser har inte

numera utfärdats och bemyndigandet att genom förordning föreskriva i detalj om hur bespisningen ska ordnas i småbarnspedagogiken kan inte heller i övrigt anses ändamålsenligt. Kostens kvalitet och tillgänglighet bestäms alltid med tanke på barnets hälsomässiga och näringsmässiga utgångspunkter.

3 kap. Rätt till småbarnspedagogisk verksamhet

12 §. Rätten till småbarnspedagogik. I den föreslagna paragrafen finns bestämmelser om barnets subjektiva rätt till småbarnspedagogik. I 11 a § i den gällande lagen om småbarnspedagogik föreskrivs det om rätten till småbarnspedagogik samt i fråga om ett barn som deltar i förskoleundervisning eller grundläggande utbildning därtill i 11 b § 2 mom. Rätten till småbarnspedagogik motsvarar till omfattningen bestämmelserna i den gällande lagen, med grunder som motsvarar den gällande lagen.

Enligt huvudregeln i 1 mom. ska småbarnspedagogik ordnas, liksom enligt den gällande lagen, 20 timmar per vecka. Rätten till 20 timmar småbarnspedagogik ska enligt förslaget inte förpliktiga barnet att delta i den småbarnspedagogiska verksamheten, utan barnets deltagande grundar sig alltså på barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares fria val. Kommunen ska fortfarande se till att barnet före läroplikten enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) inleds får en av kommunen anordnad plats antingen i daghem eller i familjedagvård efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) får betalas. Enligt 9 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen betalas moderskapspenning för 105 vardagar. Rätten till moderskapspenning uppkommer tidigast 50 och senast 30 vardagar före den beräknade tidpunkten för nedkomsten. Enligt 9 kap. 10 § i sjukförsäkringslagen betalas föräldrapenning i regel för högst 158 vardagar omedelbart efter moderskapspenningensperioden. Detta innebär att en plats inom småbarnspedagogiken ska ordnas när barnet är cirka nio månader gammalt. Enligt 25 § i lagen om grundläggande utbildning börjar läroplikten det år då barnet fyller 7 år. Det ska fortfarande föreskrivas att småbarnspedagogik inte ska ordnas under den tid som den faderskapspenning enligt 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen som ska betalas utanför moderskaps- och föräldrapenningensperioden får betalas. Enligt 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen betalas faderskapspenning sammanlagt för högst 54 vardagar, dock så att under moderskaps- och föräldrapenningensperioden betalas faderskapspenning sammanlagt för högst 18 vardagar.

Oberoende av att omfattningen på den subjektiva rätten till småbarnspedagogik i regel föreslås vara 20 timmar per vecka, bör omfattningen av rätten, på motsvarande sätt som i den gällande lagen, anpassas efter barnets och familjens verkliga behov. Behovet av småbarnspedagogik som är mer omfattande än vad som föreskrivs i 1 mom. bedöms alltid från fall till fall på basis av familjens omständigheter. Föräldrarnas livssituationer är varierande och till exempel kan arbetandet och perioder av arbetslöshet variera även under en kort tid. Med tanke på en trygg och högklassig småbarnspedagogik för barnet är det mycket viktigt med kontinuerliga, bestående människorelationer. På grund av detta bör ordnandet av småbarnspedagogik vara flexibelt och vid förändringar i vårdtiderna bör alltid göras separat prövning som beaktar familjens behov. I 2—4 mom. föreslås bestämmelser om situationer där ett barn har rätt till småbarnspedagogik som är mer omfattande än de 20 timmar i veckan som avses i 1 mom. Omfattningen på barnets rätt till småbarnspedagogik fastställs enligt förslaget genom ett skriftligt beslut av kommunen som omprövning kan sökas i och med utgångspunkt i familjens huvudsakliga livssituation. Vid tillfälliga och överraskande situationer ska barnet enligt förslaget utan ett skriftligt beslut erbjudas småbarnspedagogik enligt behov på ett flexibelt sätt också utöver det antal timmar som anges i nämnda beslut. Ett beslut om omfattningen på småbarnspedagogiken för ett barn kan enligt förslaget uppdateras vid behov när familjens livssituation förändras. Oberoende av vad som föreskrivs i denna paragraf får kommunen ordna mer omfattande småbarnspedagogik än lagen föreskriver.

RP 40/2018 rd

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs om situationer där ett barn på grund av föräldrarnas eller andra vårdnadshavares arbete eller studier har ett faktiskt behov av rätt till småbarnspedagogik i form av heldagsvård. I bestämmelsen används fortfarande den gällande lagens begrepp heldagsvård för att beteckna rätt till daglig småbarnspedagogik vars dagliga timantal begränsas i lag endast, liksom för närvarande, av bestämmelsen om den maximala längden på tio timmar per dag. Enligt förslaget ändras begreppet inte så att ordalydelsen motsvarar termen småbarnspedagogik på heltid i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016), som i den lagen avser småbarnspedagogik som omfattar minst 35 timmar per vecka. Den nämnda avgiftslagen fastställer inte omfattningen på rätten och lagens perspektiv handlar inte om den dagliga användningen av småbarnspedagogik.

Enligt förslaget har barnet rätt till småbarnspedagogik på heltid om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare arbetar på heltid eller studerar på heltid eller verkar som företagare eller är sysselsatta i eget arbete på heltid. Småbarnspedagogik ska fortfarande ordnas på heltid i två månaders tid från och med att den situation som avses i momentet upphör, till exempel i och med att ett anställningsförhållande upphör. Enligt förslaget föranleder t.ex. en kortare period av arbetslöshet inte att man förlorar sin plats inom småbarnspedagogiken i form av heldagsvård, vilket bidrar till att uppmuntra personer att aktivt söka ett nytt jobb inom loppet av de ovan nämnda två månaderna. Rätten till småbarnspedagogik ändras dock omedelbart i enlighet med 1 mom. om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare stannar hemma för att sköta ett annat barn som bor i samma familj och han eller hon kan få moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller om han eller hon får hemvårdsstöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) eller om han eller hon är vårdledig enligt arbetsavtalslagen (55/2001) eller tjänstledig enligt lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003), statstjänstemannalagen (750/1994) eller kyrkolagen (1054/1993) för att sköta ett barn. Även i dessa fall bör man i fråga om omfattningen på småbarnspedagogiken göra ett beslut som omprövning kan begäras i och som kan verkställas när det vunnit laga kraft. Enligt förslaget ändras rätten till småbarnspedagogik i enlighet med 1 mom. utan en två månaders tidsfrist även om en förälder eller annan vårdnadshavare pensionerar sig, oberoende av i enlighet med vilken lag pensionen gäller och om det handlar om folkpension eller arbetspension. I dessa fall finns inte motsvarande oföreutsebarhet och behov av en anpassningsperiod som det ofta handlar om när någon blir arbetslös.

Vid definitionen av förutsättningarna för småbarnspedagogik i form av heldagsvård i bestämmelsen föreslås att man, på samma sätt som för närvarande, använder sig av definitionerna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Arbetsförhållandet ska vara på heltid och det ska också handla om arbete som de facto görs på heltid för att rätten till småbarnspedagogik ska gälla heldagsvård. Arbete i tjänsteförhållande likställs med arbete i arbetsavtalsförhållande. Med heltidsarbete avses enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa 1 kap. 5 § 4 mom. arbete som utförs i ett anställningsförhållande där arbetstiden överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximitiden för arbetstagare i heltidsarbete. Ifall arbetstiden är kortare än så är det frågan om deltidarbete, och i så fall är omfattningen på rätten till småbarnspedagogik i princip i enlighet med 1 mom. Av ett arbetsförhållande kan man också förutsätta kontinuitet, dvs. att arbetsförhållandet ska gälla tills vidare eller att ett tidsbundet arbetsförhållande till sin karaktär tydligt är något annat än tillfälligt. Det är inte motiverat att den föreslagna tidsfristen på två månader ska börja från början efter en arbetsperiod som kan karakteriseras som tillfällig. Under barnets förälders eller någon annan vårdnadshavares tillfälliga arbetsperioder ska barnet enligt förslaget flexibelt få småbarnspedagogik i den omfattning som behövs med stöd av bestämmelsen i 3 mom.

Även om arbetstagaren regelbundet har ett arbetsförhållande som är på heltid, kan det under arbetsförhållandets tid finnas perioder när arbetstiden måste anses vara på deltid eller det inte alls finns någon arbetsskyldighet. I sådana situationer föreslås att rätten till småbarnspedago-

RP 40/2018 rd

gik är i enlighet med 1 mom. Sådana situationer är utöver ovan nämnda familjeledigheter t.ex. alternerings- eller tjänsteledighet, avstängning från tjänsteutövning eller permittering, som också kan genomföras så att arbetstiden förkortas. Arbetsgivaren och arbetstagaren kan också komma överens om att det inte finns någon arbetsskyldighet under uppsägningstiden.

Enligt 2 kap. 5 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa anses en person vara sysselsatt på heltid som företagare eller på motsvarande sätt i eget arbete, om den arbetsinsats som verksamheten kräver är så stor att den hindrar honom eller henne att ta emot heltidsarbete. Personer som är sysselsatta i eget arbete är t.ex. egenvårdare och freelance-redaktörer och -konstnärer. En heltidsstuderande definieras för sin del i 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och det grundar sig beroende på studierna på examensinriktningen eller studiernas omfattning. Kommunalt anställd personal inom småbarnspedagogiken kan inte anses ha förutsättningar eller resurser för att avgöra om en studerande, företagare eller person i eget arbete gör det på heltid eller på deltid, och till den delen bör man vid behov söka sig till en utomstående bedömning, exempelvis ett arbetspolitiskt utlåtande som en arbets- och näringsmyndighet utfärdar i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

I sådana situationer som avses i 2 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, där en person utan lön deltar i sedvanligt allmännyttigt frivilligarbete eller i sedvanligt talkarbete eller utan lön arbetar i ett företag eller i sådana uppgifter som allmänt utförs i ett anställningsförhållande eller i form av företagsverksamhet, ska rätten till småbarnspedagogik enligt förslaget fastställas, på samma sätt som för närvarande, enligt 1 mom. eftersom det inte är frågan om ett arbetsförhållande.

Enligt det föreslagna 3 mom. har barnet, på motsvarande sätt som i den gällande lagen, rätt till mer omfattande småbarnspedagogisk verksamhet än vad som föreskrivs i 1 mom. i den omfattning som behövs på grund av att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare arbetar på deltid eller tillfälligt, deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller av någon annan motsvarande orsak. Omfattningen av rätten till småbarnspedagogik får inte göra det svårare att ta emot ett arbete eller utföra det och inte heller göra det svårare att delta i sysselsättningsfrämjande tjänster, rehabilitering eller andra motsvarande tjänster. Enligt förslaget bedöms småbarnspedagogikens omfattning i antal timmar separat i varje fall. I bedömningen beaktas också nödvändiga resurser. Bestämmelsen svarar på två olika behov. Situationen som bestämmelsen gäller kan röra sig om familjens regelbundna eller regelbundet oregelbundna livssituation eller en tillfällig, ofta också överraskande situation. En förälder till barnet kan vara anställd regelbundet på deltid, t.ex. tre dagar i veckan åtta timmar om dagen eller varje dag fyra timmar per dag. När en förälder är på deltidspension t.ex. så att hon eller han är i hel-dagsjobb varannan vecka, bör man enligt förslaget också ordna småbarnspedagogik på heltid under arbetsveckorna. Enligt förslaget ska familjens livssituation beaktas när kommunen fattar ett skriftligt beslut om rätten till småbarnspedagogik, och den regelmässiga omfattningen på rätten ska fastställas enligt situationen. Även om en förälder eller någon annan vårdnadshavare till barnet skulle arbeta mindre än 80 procent av den arbetstid som i branschen tillämpas på en heltidsanställds maximiarbetstid och arbetet således definitionsmässigt vore på deltid, ska arbetet dock vara möjligt att utföra och omfattningen av rätten till småbarnspedagogik ska anpassas till familjens förhållanden från fall till fall.

Vid behov ska småbarnspedagogik ordnas tillfälligt mer omfattande än vad som föreskrivs i 1 mom. och över det antalet timmar som har fastställts för ifrågavarande barn i beslutet om omfattningen på rätten för detta barns del. En sådan situation kan uppstå t.ex. då en förälder som annars är hemma arbetar i ett kortare arbetsförhållande, och barnet därför har behov av mer omfattande småbarnspedagogik. Ett tillfälligt behov av mer omfattande småbarnspedagogik uppstår när vårdnadshavaren deltar i sysselsättningsfrämjande tjänster enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Den som får sådana förmåner som avses i lagen om utkomstskydd

RP 40/2018 rd

för arbetslösa är skyldig att vid behov söka sig till och delta i dessa tjänster. Offentlig arbetskraftsservice som erbjuds arbetssökande har mycket varierande omfattning och längden på tjänsterna varierar från några timmar till flera veckor. Övriga sysselsättningsfrämjande åtgärder är till exempel de olika slags sakkunnigbedömningar samt vägledning för yrkesval och karriär som avses i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Rehabilitering ordnas i enlighet med flera olika lagar, av flera olika aktörer och på ett flertal olika sätt. Det kan röra sig om yrkesinriktad, medicinsk eller social rehabilitering. Lagar som gäller rehabilitering är i synnerhet lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningsförmåner, hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), socialvårdslagen (1301/2014) och arbetspensionslagarna.

I 4 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i den gällande lagen att det för barnet dock alltid ska anordnas småbarnspedagogik på heltid om det behövs med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller om det annars är befogat med hänsyn till barnets bästa. Behovet av småbarnspedagogik på heltid ska vid behov bedömas både när rätten till småbarnspedagogik börjar och när omfattningen på rätten till småbarnspedagogik ändras. Kommunen ska tillsammans med familjen begrunda behovet av småbarnspedagogik på heltid och orsakerna till det. Enligt förslaget bör man bedöma från fall till fall vilka utredningar som behövs för att avgöra ärendet. När småbarnspedagogik erbjuds med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter ska tröskeln för att ordna småbarnspedagogik på heltid vara låg och utgångspunkten vara att det inte krävs sakkunnigutlåtanden eller motsvarande utredningar för den. Om barnets vårdnadshavares uppfattning om behovet av att ordna småbarnspedagogik på heltid trots allt skiljer sig från kommunens uppfattning, kan det bli nödvändigt att av exempelvis myndigheter eller sakkunniga inom social- och hälsovården skaffa utlåtanden om behovet av småbarnspedagogik på heltid.

Enligt förslaget har momentet inte en uttömmande förteckning över orsaker till att ordna småbarnspedagogik på heltid. Enligt tolkningen av den gällande lagen kan barnet ha behov av stöd när det gäller den fysiska utvecklingen, kunskapsutvecklingen, utvecklingen av färdigheter, den emotionella utvecklingen, den sociala utvecklingen eller någon annan motsvarande utveckling eller lärande, som med tanke på barnet kan stödjas effektivare i småbarnspedagogik än hemma. Också när det gäller familjens omständigheter kan det finnas sådana faktorer som med tanke på barnets bästa motiverar deltagande i småbarnspedagogik på heltid. Det kan vara fråga om t.ex. föräldrarnas fysiska eller mentala hälsoproblem eller rusmedelsbruk. Rätt till småbarnspedagogik på heltid kan också ges för att förebygga problem i familjen. Exempelvis om det föds flera barn på samma gång i familjen, kan småbarnspedagogik för de äldre syskonen förebygga utmattning hos föräldrarna. En motsvarande situation kan uppstå om det i familjen föds ett barn som prematur, ett barn med funktionsnedsättning eller ett sjukt barn, eller om den förälder som är hemma eller något annat barn i familjen är långtidssjuk eller har funktionsnedsättning. Ett behov av mer omfattande rätt till småbarnspedagogik kan också uppstå t.ex. när det gäller invandrare, eftersom en mer omfattande rätt till småbarnspedagogik kan stödja barnets språkliga utveckling, utveckling av vänskapsförhållanden och barnets och familjens integration. Ett behov av mer omfattande rätt till småbarnspedagogik kan också uppstå till följd av exempelvis barnets skolmognadsutveckling eller ett behov att träna barnets färdigheter att fungera i grupp. Det är viktigt att överväga behovet av en mer omfattande rätt till småbarnspedagogik ur ett vitt perspektiv med beaktande av barnets och familjens helhetssituation, utan att stämpla och skuldbelägga barnet och familjen samt genom att bevara de småbarnspedagogiska tjänsternas ställning som en av de centrala formerna av förebyggande barnskydd. I sista hand ska barnets bästa betonas vid prövningen.

I 5 mom. föreskrivs, liksom i den gällande lagen, att småbarnspedagogik inte ska ordnas när barnet deltar i sådan förskoleundervisning eller annan verksamhet som uppfyller syftet med förskoleundervisningen eller i grundläggande utbildning. Ovan nämnda gäller endast barn som

RP 40/2018 rd

omfattas av den rätt till småbarnspedagogik som avses i 1 mom. Småbarnspedagogik ska dock därtill ordnas enligt behov för dem som har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 1 mom. föreskriver.

Vid bedömning av omfattningen på barnets rätt till småbarnspedagogik på basis av ovan nämnda moment betraktas situationen, liksom i den gällande lagen, i fråga om de föräldrar eller andra vårdnadshavare till barnet som bor med barnet. När barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare bor åtskilt, framför allt när det är fråga om s.k. delat boende, kan det bli aktuellt att bedöma behovet av småbarnspedagogik för barnet separat ur vardera föräldrarnas synvinkel. Vid behov bör man även fatta separata förvaltningsbeslut för vardera föräldern eller vårdnadshavaren om rätten till småbarnspedagogik. Det är fråga om delat boende till exempel när barnet varannan vecka är hos umgängesföräldern och varannan vecka hos den förälder som är boendeförälder enligt vårdnadsbeslutet eller vårdnadsavtalet. Om umgängesföräldern stannar hemma t.ex. som moderskaps- och föräldraledig för att vårda ett annat barn i familjen, har det äldre barnet som är i åldern för småbarnspedagogik rätt till småbarnspedagogik enligt 1 mom. Om den förälder som barnet bor hos varannan vecka arbetar, behöver barnet under dessa veckor småbarnspedagogik på heltid. I sådana fall ska barnets behov bedömas som en helhet, så att onödiga förändringar undviks. Om föräldrarna bor på olika orter ska bedömningen göras individuellt, med beaktande av föräldrarnas boningsort och behov.

Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) avses med barnets vårdnadshavare barnets föräldrar eller de som anförtrotts vårdnaden om barnet. I s.k. ombildade familjer kan det uppstå en situation där maken eller maken till barnets förälder, dvs. en person som inte är förälder eller vårdnadshavare till barnet, stannar hemma för att vårda ett annat barn i familjen. Om t.ex. barnets föräldrar i en sådan situation fortfarande har gemensam vårdnad, har maken eller maken till föräldern i princip inga juridiska rättigheter eller skyldigheter när det gäller detta barn. Barnets vårdnadshavare kan dock i sådana situationer välja hur barnets småbarnspedagogik eller vård ska ordnas.

Med tanke på ovan beskrivna omfattning på rätten till småbarnspedagogik saknar det betydelse hur kommunen ordnar tjänsten, dvs. om kommunen producerar tjänsten själv eller till exempel som köpt tjänst eller genom att ge serviceanvändaren en servicesedel. Kommunen kan alltid besluta att erbjuda mer omfattande småbarnspedagogik än 11 a § i lagen om småbarnspedagogik förpliktar, men då måste man säkerställa klienternas likabehandling. För alla i samma ställning måste erbjudas lika möjligheter att få mer omfattande småbarnspedagogik än lagen föreskriver.

Varje barn har rätt till småbarnspedagogik enligt 1 mom. och barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare kan inte förutsättas att förelägga någon utredning över det behovet. Om en förälder eller någon annan vårdnadshavare till barnet söker mer omfattande småbarnspedagogik än detta för barnet ska omständigheterna som påverkar omfattningen av rätten utredas tillräckligt för att kommunen ska kunna fatta beslut i ärendet. Enligt de allmänna förvaltningsrättsliga principerna är barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i sådana fall ansvariga för att lägga fram en utredning. I tillfälliga och överraskande situationer ska mer omfattande småbarnspedagogik ordnas flexibelt och utan behov av att framlägga någon skriftlig utredning. I 19 § som gäller praxis föreskrivs om alternativ som anknyter till utnyttjande av rätten till småbarnspedagogik och om kommunens rätt att begära en utredning över förutsättningarna för rätten till småbarnspedagogik.

13 §. Anordnande av skiftesvård inom småbarnspedagogiken. I förhållande till den gällande lagen är detta en ny paragraf. Redan för närvarande har det huvudsakligen tolkats så att den subjektiva rätten till småbarnspedagogik enligt 11 a § i lagen om småbarnspedagogik inte har omfattat så kallad skiftesvård utan sådan vård har ordnas enligt behovet i kommunen. Med

RP 40/2018 rd

skiftesvård avses anordnande av småbarnspedagogik i daghem eller i familjedagvård under kvällar, nätter, veckoslut och på helger och söckenhelger. I paragrafen antecknas den allmänna tolkningen av skiftesvårdens behovsprövning. Skiftesvård ska ordnas endast för barn som behöver detta på grund av en förälders eller en annan vårdnadshavares arbete eller studier.

14 §. *Anordnande av vård eller småbarnspedagogik med hjälp av stöd för hemvård eller för privat vård av barn.* Paragrafen motsvarar 11 a § 6 mom. i den gällande lagen. Enligt förslaget innehåller bestämmelsen rätten att välja hur vården av familjens barn ska ordnas. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare kan fortfarande välja kommunal småbarnspedagogik i ett daghem eller i familjedagvård, stöd för hemvård eller stöd för privat vård. Närmare bestämmelser om stöd finns i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996).

Om barnet deltar i kommunal småbarnspedagogik vid ett daghem eller familjedagvårdshem enligt denna lag kan man enligt förslaget inte för barnets vård få stöd i enlighet med lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn, oberoende av antalet vårdtimmar per vecka eller dag. Om barnet däremot deltar i kommunalt ordnad öppen småbarnspedagogisk verksamhet kan en förälder eller annan vårdnadshavare till barnet få stöd för hemvård. Myndigheten som tillämpar lagen är i detta fall Folkpensionsanstalten.

15 §. *Bibehållande av samma plats i småbarnspedagogiken.* Med tanke på barnet är bestående och kontinuerliga mänskliga relationer viktiga för en gynnsam utveckling. Inga ändringar föreslås i regleringen som gäller bibehållandet av platsen, utan bestämmelsen föreslås motsvara 11 a § 8 mom. i den gällande lagen om småbarnspedagogik. För barnet och dess familj är det oskäligt att en ändring av barnets rätt till småbarnspedagogik leder till en ändring av dess plats inom småbarnspedagogiken.

4 kap. Bestämmelser gällande praxis

16 §. *Handledning och rådgivning.* Enligt förslaget föreskriver lagen om kommunens skyldighet att i enlighet med den allmänna förvaltningslagstiftningen och sociallagstiftningen ordna handledning och rådgivning i anknytning till de småbarnspedagogiska tjänsterna. I 8 § i förvaltningslagen (434/2003) finns en allmän bestämmelse om rådgivning enligt vilken myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ska ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller uträttandet av ärenden. Rådgivningen har ett nära samband med serviceprincipen i 7 § i förvaltningslagen, enligt vilken möjligheterna att utträta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet om möjligt ska ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service. I 5 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), som har tillämpats på småbarnspedagogiken, föreskrivs bland annat om socialvårdspersonalens skyldighet att för klienten utreda hans eller hennes rättigheter och skyldigheter samt olika alternativ och deras verkningar liksom eventuella övriga omständigheter som är av betydelse. Därtill ska kommuninvånarna enligt 6 § i socialvårdslagen ha tillgång till rådgivning och handledning inom socialvården. Särskilt avseende ska fästas vid rådgivning och handledning för barn, unga och personer som behöver särskilt stöd.

Rådgivning är mer allmänt förmedlande av information om tjänsterna, medan handledningen i princip är mer omfattande än rådgivningen och strävar efter att hitta tjänster som lämpar sig för varje klients individuella behov eller att kartlägga olika alternativ. Vanligtvis är det barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare som söker rådgivning och handledning till stöd för sina val och beslut. Genom rådgivningen bör personen få en täckande bild av de olika tjänsterna, som omfattar kommunalt ordnad småbarnspedagogik i ett daghem eller i familjedagvård samt övriga småbarnspedagogiska tjänster som erbjuds av kommunen, men även småbarnspedagogiska tjänster som på kommunens område ordnas av andra serviceproducenter och som omfat-

tas av denna lag. Rådgivningen innefattar även att vid behov hänvisa klienten till andra behöriga myndigheter och instanser.

Målet med handledningen är att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare hittar den tjänst eller servicehelhet som är bäst med tanke på barnets bästa och behov samt familjens behov och situation.Handledning kan ges vid ansökan till tjänsterna, men också när barnet redan omfattas av de småbarnspedagogiska tjänsterna. I handledningen ska man utreda de olika formerna av småbarnspedagogisk verksamhet och de alternativ som står till buds samt övriga omständigheter som påverkar anordnandet av småbarnspedagogik för barnet. Om ett barn exempelvis behöver stöd i småbarnspedagogiken kan man redan i servicehandledningen beakta stödbehovet när olika alternativ, till exempel olika verksamhetsformer eller -enheter, begrundas. Som bäst främjar handledningen barnets bästa eftersom barnet i ett så tidigt skede som möjligt handleds till tjänster som motsvarar hans eller hennes behov.

Enligt förslaget föreskriver paragrafen inte närmare hur kommunen ska ordna rådgivningen och handledningen utan det kan kommunen själv avgöra.

17 §. Ansökan. Enligt förslaget innehåller paragrafen tidsfrister för ansökan till småbarnspedagogik. Paragrafen kompletterar bestämmelserna om barnets rätt till småbarnspedagogik eftersom den föreskriver om när barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare måste ansöka om en plats i småbarnspedagogik och på motsvarande sätt inom vilken tid kommunen ska ordna en plats. På motsvarande sätt som i 2 § 1 mom. i den gällande dagvårdsförordningen ska barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare som för barnet önskar en plats inom småbarnspedagogiken i ett daghem eller i familjedagvård i regel göra en ansökan om detta senast fyra månader innan barnet behöver platsen. I fråga om den öppna småbarnspedagogiska verksamheten kan kommunen eller samkommunen själv bestämma hur man söker sig till tjänsterna.

2 mom. motsvarar i huvudsak 2 § 2 mom. i den gällande dagvårdsförordningen. Om behovet av småbarnspedagogik beror på sysselsättning, studier eller utbildning och det inte är möjligt att förutsäga när behovet uppstår, ska ansökan om en plats göras så snart som möjligt, dock senast två veckor innan barnet behöver vårdplatsen. På samma sätt som i nuläget handlar det om oförutsägbara situationer där till exempel en arbets- eller studieplats måste tas emot snabbt. Den gällande förteckningen har varit uttömmande och det har visat sig vara problematiskt i situationer där man exempelvis på grund av förändringar på arbetsplatsen varit tvungen att flytta till en annan ort och det inte har handlat om sysselsättning. För familjen har detta lett till en oskäligen situation eftersom platsen inom småbarnspedagogiken har ordnats först efter ansökningstiden på fyra månader. På grund av detta fogas till bestämmelsen enligt förslaget att behovet av småbarnspedagogik också kan bero på flytt till en annan kommun. Även i detta fall förutsätts att det handlar om en oförutsägbar situation där ansökan på grund av det snabba händelseförloppet inte har kunnat lämnas in inom den tid som avses i 1 mom. Man bör dock sträva efter att lämna in ansökan så fort behovet uppstått. Vanligtvis känner man till en flytt till en annan kommun i god tid, varvid ansökningstiden på fyra månader enligt 1 mom. bör iaktas. Därmed kan det antas att bestämmelsen till denna del kommer att tillämpas relativt sällan.

I 3 mom. föreslås en ny bestämmelse enligt vilken småbarnspedagogiken i de situationer som avses i 1 och 2 mom. ska ordnas inom loppet av den tid som avses i momentet senast från och med den dag då barnet behöver platsen. Om ansökan om en plats i småbarnspedagogiken därmed gjorts inom den tid som anges i 1 och 2 mom. ska småbarnspedagogik ordnas för barnet från och med den dag då behovet av småbarnspedagogik börjar enligt vårdnadshavarnas ansökan. Enligt förslaget ska kommunen göra ett beslut enligt 18 § om antagning till småbarnspedagogik som omprövning kan begäras i inom den tid som avses i 1 och 2 mom. innan barnet behöver platsen. När kommunen gör beslutet ska förvaltningslagens bestämmelse om

RP 40/2018 rd

behandling utan dröjsmål iakttas. I 3 mom. ingår även bestämmelsen i det gällande 11 a § 7 mom. om att småbarnspedagogiken om möjligt ska anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar. Detta innebär att småbarnspedagogiken ordnas i ett daghem, i familjedagvård eller som öppen småbarnspedagogisk verksamhet.

4 mom. motsvarar till innehållet 2 § 3 mom. i den gällande dagvårdsförordningen. I de situationer som nämns i momentet ska kommunen ordna småbarnspedagogik enligt det utvidgade behovet omedelbart när den fått information om det ändrade behovet.

18 §. Beslut eller avtal om anordnande av småbarnspedagogik. Enligt förslaget motsvarar paragrafen 6 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. Enligt paragrafen ska deltagande i småbarnspedagogik i ett daghem eller i familjedagvård grunda sig på ett beslut av kommunen eller, ifall det handlar om anordnande av småbarnspedagogik i privat regi, på ett avtal mellan serviceproducenten och barnets vårdnadshavare. Om kommunen enligt 5 § överfört sin organiseringskyldighet till en samkommun fattas beslutet av samkommunen. Om kommunen ordnar tjänsten enligt 5 § genom att köpa den av en privat serviceproducent handlar det om en tjänst som ordnas av kommunen och det är kommunen som fattar beslutet om deltagande i småbarnspedagogik. Kommunen fattar beslutet om beviljande av servicesedel, men därtill gör vårdnadshavaren även ett avtal med den privata serviceproducenten. Deltagande i öppen småbarnspedagogisk verksamhet behöver inte grunda sig på ett beslut, utan kommunen eller samkommunen bestämmer förfarandena för att söka till och delta i verksamheten.

Med den föreslagna bestämmelsen betonas myndighetens skyldighet att iakttä förvaltningslagens bestämmelser om förfarande och fattande av ett förvaltningsbeslut. När barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare gjort en sådan ansökan som föreskrivs om i 17 § ska kommunen fatta ett beslut om beviljande av en plats i småbarnspedagogik inom den tid som reserverats för ansökan. I ett beslut om antagning till småbarnspedagogik ska omprövning kunna sökas på det sätt som föreskrivs i 62 § i lagen.

Deltagande i privat småbarnspedagogik grundar sig på ett skriftligt avtal mellan serviceproducenten och barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare. I avtalet som görs mellan den privata serviceproducenten och barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska exempelvis innehållet i och klientavgifterna för tjänsten fastställas.

19 §. Praxis gällande rätten till småbarnspedagogik. Enligt förslaget innehåller paragrafen bestämmelser som motsvarar 11 a § 5 och 9 mom. i den gällande lagen om småbarnspedagogik och som handlar om utredning av förutsättningarna för småbarnspedagogik som är mer omfattande än 20 timmar och om barnets möjlighet att enligt barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares beslut delta i småbarnspedagogik antingen i verksamhet som ordnas dagligen eller under en del av veckan. Med småbarnspedagogik som ordnas under en del av veckan avses deltagande i småbarnspedagogik endast under vissa vardagar i veckan. Syftet är att erbjuda familjer ett alternativ som lämpar sig för situationer där dagligt deltagande i småbarnspedagogik som underskrider fem timmar åt gången inte upplevs som ändamålsenligt till exempel på grund av långa avstånd.

20 §. Delaktighet och inflytande. Paragrafen motsvarar 7 b § i den gällande lagen om småbarnspedagogik.

5 kap. Planering och utvärdering av småbarnspedagogiken

21 §. Grunderna för planen för småbarnspedagogik. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om beredningen av grunderna för planen för småbarnspedagogik på motsvarande sätt som i

det gällande 9 § 2 mom. Det är fortfarande Utbildningsstyrelsen som ansvarar för att bereda och besluta om grunderna för planen för småbarnspedagogik.

22 §. Lokala planer för småbarnspedagogik. Paragrafen motsvarar till innehållet i huvudsak 9 a § i den gällande lagen. För tydlighetens skull föreskriver lagen att kommuner även kan göra upp en gemensam lokal plan för småbarnspedagogik eller gemensamma planer.

I 2 mom. som gäller samarbete föreslås att ordalydelsen ändras från ordalydelsen i gällande 9 a § 2 mom. så att det i fråga om samarbetsparter inte längre hänvisas endast till kommuner, utan att ordalydelsen förutsätter samarbete mellan myndigheter som sköter olika uppgifter i syfte att förutse eventuella lagändringar som gäller anordnarna av tjänsterna. I grunderna för planen för småbarnspedagogik enligt 21 § som Utbildningsstyrelsen fattar beslut om bestäms med stöd av lagen om riksomfattande sektorsövergripande samarbete. I den lokala planen kan kommunen ta in noggrannare aspekter som gäller det sektorsövergripande samarbetet och de samarbetsstrukturer som detta förutsätter.

23 §. Barnets individuella plan för småbarnspedagogik. Paragrafens 1 mom. motsvarar till innehållet 7 a § 1 mom. i den gällande lagen.

I 2 mom. föreskrivs, liksom i gällande 7 a § 2 mom., om personalen som ansvarar för att göra upp barnets plan för småbarnspedagogik, utredning av barnets åsikt och samarbete. I lagen föreskrivs dock uttryckligen att det på daghem är en person som har behörighet som lärare inom småbarnspedagogik som ansvarar för utarbetandet av planen. Även om det enligt lagen är en person som är behörig som lärare inom småbarnspedagogik som i sista hand ansvarar för att planen har uppgjorts ska även andra medlemmar av personalen delta i arbetet med planen. En socionoms kompetens utnyttjas i synnerhet i sammanjämkandet av tjänster för barn och familjer. I familjedagvården används sakkunskapen hos en lärare inom småbarnspedagogik när planen görs upp. Därtill föreskrivs att en speciallärare inom småbarnspedagogik enligt behov bör delta i utvärderingen av barnets behov av stöd, stödåtgärderna eller genomförandet av dem. För att stärka den gällande samarbetsbestämmelsen föreskrivs även om skyldigheten för social- och hälsovårdsmyndigheter att på begäran av anordnaren av småbarnspedagogiken delta i utvärderingen av stödet.

I 8 kap. i lagen finns det bestämmelser om sekretess och rätt att få uppgifter när barnets plan görs upp. Enligt det föreslagna 8 kap. har de som deltar i utvärderingen av barnets behov av stöd, stödåtgärder eller genomförandet av dem trots sekretessbestämmelserna rätt att få av och lämna till varandra samt till anordnaren av småbarnspedagogik sådana uppgifter som är nödvändiga för utvärderingen. I lagen föreskrivs inte om barnets vårdnadshavares rätt att förbjuda nödvändigt utbyte av uppgifter eller att hindra behandlingen av ärenden som gäller barnet i samband med uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik.

Paragrafens 3 mom. motsvarar 7 a § 3 mom. i den gällande lagen. Ordalydelsen preciseras dock så att det förutom justering och utvärdering av planen för småbarnspedagogik anges att vid utvärdering av genomförandet av planen även barnets behov av stöd, hur väl det räcker till och hur ändamålsenligt det är ska utvärderas. Med tillräckligt tidigt stöd kan man förutom främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande även förebygga att barnets problem fördjupas och tar fler former. På grund av detta är det viktigt att anordnaren av småbarnspedagogik beroende på situationen vid rätt tidpunkt har tillgång till den sakkunskap som behövs.

24 §. Utvärdering av småbarnspedagogiken. Paragrafen som gäller utvärdering ska enligt förslaget i övrigt till innehållet motsvara gällande 9 b § i lagen om småbarnspedagogik, men be- myndigandet att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om utvärde- ringen och utvecklingen av den stryks eftersom det inte har ansetts nödvändigt att utfärda en

förordning under lagens giltighetstid. Därtill stryks hänvisningen till lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013). Hänvisningsbestämmelsen var tidigare informativ, men är nu onödig när verksamheten har etablerats. Om uppgifter och behörighet för centret för utbildningsutvärdering föreskrivs i den nämnda lagen.

6 kap. **Personal och behörighetsvillkor**

25 §. Tillräckligt personal. I den föreslagna paragrafen finns bestämmelser om skyldigheten för anordnaren av småbarnspedagogik att se till att småbarnspedagogiken genomförs av en tillräcklig mängd personal som uppfyller de olika behörighetsvillkoren. Strävan ska vara att göra enheterna för småbarnspedagogik till mångprofessionella arbetsgemenskaper där det arbetar personer med olika utbildningsbakgrund som uppfyller behörighetsvillkoren. I lagen om småbarnspedagogik eller lagstiftning som utfärdas med stöd av den bestäms om vad som är en tillräcklig mängd och om personalens behörighet.

På motsvarande sätt som i 4 a § 2 mom. i den gällande lagen om småbarnspedagogik ska kommunen i den utsträckning som motsvarar behovet inom småbarnspedagogiken ha tillgång till tjänster av en speciallärare inom småbarnspedagogik. Att det finns tillgång till tjänsten betyder inte att varje enhet ska ha en egen heltidstjänst eller befattning för speciallärare. Tjänsten kan även upphandlas. Förutom den personal som föreskrivs om i 6 kap. i lagen kan det i småbarnspedagogiken också finnas annan personal med beaktande av barnens behov och målen med småbarnspedagogiken. Den övriga personalen är exempelvis barn- eller grupp-specifika assistenter som inte räknas med i relationstalen enligt 7 kap. som personal i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter. Det handlar i detta fall om personal som är i tjänst hos anordnaren av småbarnspedagogik. Om man inom småbarnspedagogiken vill betona exempelvis musik, gymnastik eller något språk kan det därtill finnas personal med sådan utbildning, som dock inte räknas med i personalen i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter om inte personen i fråga även uppfyller behörighetsvillkoren enligt 6 kap. i lagen.

I paragrafen föreslås bestämmelser om föreståndaren som ansvarar för daghemmets verksamhet och vars behörighet det föreskrivs om i 31 §. Föreståndaren kan ansvara för verksamheten vid flera enheter, även sådana som har olika verksamhetsformer. Den föreslagna bestämmelsen gäller alla anordnare, även privata aktörer som enligt den gällande lagstiftningen ska utnämna en ansvarig person eller ansvariga personer för sina enheter. I övrigt kan kommunen ordna ledningen av småbarnspedagogiken, även familjedagvården, på ändamålsenligt sätt. Enligt förslaget har lagen inte längre separata bestämmelser om administrativa ledare och deras behörighet.

26 §. Lärare inom småbarnspedagogik. I paragrafen föreslås bestämmelser om uppgiftsbenämningen och behörigheten för lärare inom småbarnspedagogik. Enligt lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården samt förordningen som har utfärdats med stöd av den, vilka enligt den gällande lagen tillämpas på småbarnspedagogik, har behörighet som barnträdgårdslärare kunnat uppnås med två olika utbildningar. Enligt förslaget bestämmer lagen separat om lärare inom småbarnspedagogik och socionom inom småbarnspedagogik. Genom ändringen genomförs åtgärdsförslaget i vägkartan för småbarnspedagogik som utarbetats av utredningspersoner och som syftar till att förtydliga uppgifterna hos personal med olika utbildningar och kompetenser. Benämningen används redan som tjänste- eller uppgiftsbenämning inom småbarnspedagogiken. De nya benämningarna gör det även möjligt att föreskriva om olika och effektivare mångprofessionella personalstrukturer på ett sätt som bättre identifierar personalens kompetens.

Uppdelningen av behörigheterna på olika paragrafer påverkar inte vilken andel av personalen i undervisnings- och vårduppgifter inom småbarnspedagogiken som ska ha de olika behörighet-

RP 40/2018 rd

erna, utan om dimensioneringen av personalen och personalens sammansättning bestäms i 7 kap. i lagen.

Behörighetsvillkoret för lärare inom småbarnspedagogik är enligt förslaget minst pedagogie kandidatexamen, som innehåller eller har kompletterats med studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnspedagogik. I praktiken ska i utbildningen ingå minst 60 studiepoäng teoretiska studier i småbarnspedagogik. Enligt statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) ingår i barnträdgårdslärarytbildningen studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnsfostran och förskoleundervisning och omfattar minst 60 studiepoäng. Avsikten är att till följd av denna proposition ändra förordningen i fråga om benämningen, men i övrigt förblir den likadan till innehållet. Behöriga för uppgifter som lärare inom småbarnspedagogik är även de som avlagt pedagogie magisterexamen eller en högre examen inom pedagogik och vars examen innehåller eller har kompletterats med de studier som krävs. Delegeringsbestämmelsen gör det möjligt att genom förordning föreskriva att det i de studier som krävs förutom de teoretiska studier som redan föreskrivs om även ska ingå exempelvis praktik och lärdomsprov i tillräcklig omfattning.

Enligt förslaget ändras de behörighetsvillkor för barnträdgårdslärare som tillämpas nu därtill så att det enligt lagstiftningen är möjligt att nå behörighet även genom att komplettera en examen som redan avlagts. En avlagd pedagogie kandidatexamen kan senare kompletteras med studier i småbarnspedagogik. För närvarande ska utbildningen till barnträdgårdslärare ha ingått i examen. Syftet är att göra det flexiblarare att förvärva de behörigheter som behövs på området när personen i fråga har en tillräcklig grundexamen.

I 7 § i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998) föreskrivs om behörighet för lärare som meddelar förskoleundervisning och inga ändringar föreslås i den paragrafen.

Enligt förslaget tas i lagen in övergångsbestämmelser som säkerställer att personal som vid lagens ikraftträdande uppfyller behörighetsvillkoren är behörig även efter den ändrade lagstiftningens ikraftträdande.

27 §. Socionom inom småbarnspedagogik. I paragrafen föreslås bestämmelser om uppgiftsbenämningen och behörigheten för socionom inom småbarnspedagogik. Såsom det konstateras i motiveringen till 26 § är syftet med att föreskriva om behörigheterna för lärare inom småbarnspedagogik och socionom inom småbarnspedagogik i olika paragrafer att förtydliga nuläget. I uppgiftsbilden för en socionom inom småbarnspedagogik syns i synnerhet det kunnande som socionomutbildningen ger för genomförandet av mångprofessionellt samarbete samt av samsamarbetsstrukturerna för tjänster inom småbarnspedagogiken och social- och hälsovården, för servicehandledningen för familjer samt för stärkandet av familjernas fostringssamarbete och gemenskap.

Behörighetsvillkoret för uppgifter som socionom inom småbarnspedagogik är fortfarande minst yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, i praktiken huvudsakligen yrkeshögskoleexamen för socionom, som omfattar minst 60 studiepoäng i studier med inriktning på småbarnspedagogik. Även enligt gällande 1 § i statsrådets förordning om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (608/2005) ska studier med inriktning på förskolepedagogik och socialpedagogik sammanlagt omfatta minst 60 studiepoäng. Behöriga för uppgifter som socionom inom småbarnspedagogik är enligt förslaget även de som avlagt högre yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovårdsbranschen vars examen innehåller de studier som krävs. För att öka flexibiliteten tas i paragrafen in en motsvarande möjlighet att komplettera studierna som i 26 §. En socionom som har en yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen men inte i examen har studier med inriktning på småbarnspeda-

gogik och socialpedagogik kan genomgå nämnda studier genom att komplettera examen. De nämnda studierna ger fortfarande inte behörighet för uppgifter inom förskoleundervisningen.

Enligt förslaget tas i lagen in övergångsbestämmelser och en möjlighet till fortbildning som säkerställer att personal som vid lagens ikraftträdande uppfyller behörighetsvillkoren är behörig även efter den ändrade lagstiftningens ikraftträdande.

28 §. Barnskötare inom småbarnspedagogik. I paragrafen föreslås bestämmelser om uppgiftsbenämningen och behörigheten för barnskötare inom småbarnspedagogik. För närvarande tillämpas 8 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården som föreskriver om närvårdare. Behörighetsvillkor för uppgifterna som närvårdare är för uppgiften lämplig grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen eller någon annan motsvarande examen, dvs. i praktiken en närvårdare som har avlagt grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen av vilken man i regel förutsatt studier i utbildningsprogrammet för vård och pedagogisk verksamhet för barn och unga, eller en barnledare som avlagt examen i barn- och familjearbete. I propositionen föreslås att uppgiftsbenämningen barnskötare inom småbarnspedagogik införs eftersom den bättre beskriver uppgifterna och kompetensen inom småbarnspedagogiken. Benämningen barnskötare har bestämts av arbetsgivarna och används allmänt inom småbarnspedagogiken, men benämningen är inte en skyddad yrkesbeteckning i Valvira register. En person med benämningen närvårdare är däremot en yrkesutbildad person inom hälso- och socialvården med skyddad yrkesbeteckning som övervakas av Valvira.

Enligt paragrafen är behörighetsvillkoret för uppgifter som barnskötare inom småbarnspedagogik grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen eller någon annan motsvarande examen där det ingår eller som har kompletterats med tillräckligt omfattande examensdelar i vård, fostran och undervisning av barn. På motsvarande sätt som i 26 och 27 § tas i paragrafen in en möjlighet att komplettera kompetensen med examensdelar inom vård och pedagogisk verksamhet för barn och unga eller med andra tillräckligt omfattande examensdelar inom vård, fostran och undervisning av barn. Därmed kan exempelvis en närvårdare som vid avläggandet av examen valt något annat utbildningsprogram eller kompetensområde senare komplettera sin examen genom att genomgå examensdelar i kompetensområdet för vård och pedagogisk verksamhet för barn och unga och på det sättet uppnå behörighet för uppgifter som barnskötare inom småbarnspedagogiken.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning. I fråga om yrkesutbildningen kan examensbenämningarna och -strukturen ändras så att det är motiverat att en del av de preciserande bestämmelserna utfärdas på lägre nivå än genom lag. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva att behörighetsvillkoret för uppgifter som barnskötare inom småbarnspedagogiken är lagstadgade grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, som innehåller eller som har kompletterats med examensdelar i kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet eller grundexamen i social- och hälsovårdsbranschen som innehåller eller som har kompletterats med examensdelar i kompetensområdet för vård och pedagogisk verksamhet för barn och unga. Yrkesexamen för familjedagvårdare har inte gett behörighet för uppgifter som barnskötare vid ett daghem. Det föreslås att förordningen bland annat föreskriver att behörig som barnskötare inom småbarnspedagogiken är den som har avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare, eller yrkesexamen inom pedagogisk verksamhet och handledning som ersätter familjedagvårdarexamen den 1 januari 2019, som har kompletterats med examensdelar i pedagogisk verksamhet inom småbarnspedagogik som omfattar 30 kompetenspoäng. Bestämmelsen ger utbildade familjedagvårdare en möjlighet att verka även vid daghem.

Grunderna för grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen träder i kraft den 1 augusti 2018. Den nya grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning träder i kraft den 1

augusti 2018. Enligt förslaget tas i lagen in övergångsbestämmelser som säkerställer att personal som vid lagens ikraftträdande uppfyller behörighetsvillkoren är behörig även efter den ändrade lagstiftningens ikraftträdande.

29 §. Familjedagvårdare. I paragrafen föreslås bestämmelser om yrkesbeteckningen och behörigheten för familjedagvårdare. För närvarande föreskrivs om behörighetsvillkoren för familjedagvårdare i 11 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården, som gäller andra yrkesuppgifter inom socialvården. Enligt den nämnda 11 § är behörighetsvillkoret för andra yrkesuppgifter inom socialvården för uppgiften lämplig yrkesexamen eller annan lämplig utbildning. I sista hand har bestämmelsen gett arbetsgivaren rätt att avgöra vilken utbildning som anses vara lämplig och tillräcklig för uppgifter som familjedagvårdare.

Enligt förslaget föreskriver paragrafen om behörighetsvillkoren för familjedagvårdare på motsvarande sätt som i de gällande bestämmelserna. Behörighetsvillkoret för uppgifter som familjedagvårdare är för uppgiften lämplig yrkesexamen eller någon annan för området lämplig examen. För uppgifter som familjedagvårdare rekommenderas yrkesexamen för familjedagvårdare, men om en person är exempelvis närvårdare är det inte motiverat att förutsätta att han eller hon avlägger yrkesexamen för familjedagvårdare. De examina som avses i 26—27 § i den föreslagna lagen anses också vara lämpliga.

30 §. Speciallärare inom småbarnspedagogik. I paragrafen föreslås bestämmelser om behörigheten för speciallärare i småbarnspedagogik. Speciallärare i småbarnspedagogik arbetar i specialundervisnings- och fostringsuppgifter i synnerhet med barn som behöver stöd eller med att konsultera och handleda den övriga personalen inom småbarnspedagogiken. Enligt den gällande lagen tillämpas på småbarnspedagogiken 9 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården som föreskriver om behörighetsvillkoren för specialarbetare inom socialvården. Behörighetsvillkor för uppgifterna som specialarbetare inom socialvården är den grundutbildning som förutsätts för uppgiften och dessutom lämplig specialiseringsutbildning eller påbyggnadsexamen. Närmare bestämmelser om den specialiseringsutbildning eller påbyggnadsexamen som uppgiften som specialarbetare kräver har utfärdats i 2 § i statsrådets förordning om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (608/2005). I 2 § i förordningen nämns i fråga om uppgifter som specialbarntädgårdslärare som den specialiseringsutbildning eller påbyggnadsutbildning som avses i lagen studier enligt 19 § 1 mom. 3 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) och därtill hänvisas till bestämmelser som föregick nämnda bestämmelse och som nu upphävts.

I den föreslagna paragrafen bestäms i enlighet med den gällande lagstiftningen att behörighetsvillkoret för uppgifter som speciallärare inom småbarnspedagogik är behörighet för uppgifter som lärare inom småbarnspedagogik, utöver vilken man ska slutföra studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom specialundervisning och om vilka det föreskrivs om genom förordning av statsrådet. Avsikten är att ytterligare föreskriva om detta i 19 § 1 mom. 3 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004). Enligt 19 § i den förordningen omfattar studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnspedagogiken minst 60 studiepoäng. Därtill kan behörighet för uppgifter som speciallärare uppnås genom att avlägga pedagogie magisterexamen med specialpedagogik som huvudämne. Denna så kallade utbildning för speciallärare inom småbarnspedagogik kan för närvarande endast avläggas vid Jyväskylä universitet. En avvikelse från den gällande behörighetslagstiftningen är att grundutbildningen inte längre är socionomexamen om inte personen på grund av övergångsbestämmelserna samtidigt har behörighet som lärare inom småbarnspedagogik enligt 26 §. De examina och studier som ingår i dem som har avlagts vid universitet och yrkeshögskolor och som tidigare nämndes i lagen skiljer sig från varandra till innehållet och socionomstudier innehåller

inte studier i småbarnspedagogik eller pedagogik i tillräcklig omfattning som grund för specialiseringsstudierna.

Enligt förslaget hänvisar paragrafen inte längre, i avvikelse från 2 § i socialvårdens behörighetsförordning som tillämpades på behörigheter innan denna lags ikraftträdande, till de tidigare upphävda bestämmelserna om specialiseringsutbildning. Enligt förslaget tas i lagen dock in övergångsbestämmelser som säkerställer att personal som vid lagens ikraftträdande uppfyller behörighetsvillkoren är behörig även efter den ändrade lagstiftningens ikraftträdande.

31 §. Daghemsföreståndare. I 10 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården, som fortfarande tillämpas på småbarnspedagogiken trots att den upphävts, föreskrivs om ledningsuppgifter inom socialvården. I lagen föreskrivs om olika behörigheter för administrativa ledningsuppgifter inom småbarnspedagogiken och för yrkesmässiga ledningsuppgifter. Behörighetsvillkor för administrativa ledningsuppgifter i dagvården i en kommun eller samkommun har varit för uppgiften lämplig högre högskoleexamen och kännedom om branschen samt dessutom tillräcklig ledarförmåga. I fråga om småbarnspedagogiken har tolkningspraxis varit att de administrativa ledningsuppgifterna omfattar exempelvis sådana administrativa uppgifter inom småbarnspedagogiken som inte innefattar direkt styrning av klientarbetet eller direkt klientarbete i barngrupper. Som lämplig examen för administrativa ledningsuppgifter inom småbarnspedagogiken har ansetts pedagogie magisterexamen som innehåller barnträdgårdsläraryt utbildning, men också någon annan högre högskoleexamen har kunnat komma i fråga (RP 226/2004 rd). Enligt den gällande lagen har med yrkesmässiga ledningsuppgifter avsetts uppgifter som innefattar ledning av de anställdas yrkeskompetens samt beredskap att fungera i en barngrupp. Behöriga för yrkesmässiga ledningsuppgifter har varit både de som har avlagt pedagogie kandidatexamen, i vars utbildning ingått barnträdgårdsläraryt utbildning, och de som har avlagt yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovårdsbranschen när examen har innefattat de förutsatta studierna i småbarnspedagogik som omfattar minst 60 studiepoäng.

Enligt den föreslagna 25 § ska ett daghem ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten. I den föreslagna 31 § finns bestämmelser om behörigheten för daghemsföreståndare. Syftet med bestämmelsen är dels att minska regleringen, dels att förtydliga bestämmelserna som gäller ledningen och ansvaret. Enligt förslaget bestäms inte längre om administrativa föreståndare utan behörighetsvillkoren för en administrativ föreståndare kan bestämmas på lokal nivå. Uppgifterna och behörighetsvillkoren för daghemsföreståndaren som ansvarar för verksamheten motsvarar i regel bestämmelserna om yrkesmässiga ledare i den gamla lagen om behörigheter inom socialvården som redan upphävts. Behörighetsvillkoret är behörighet för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik och därtill minst pedagogie magisterexamen samt tillräcklig ledarförmåga.

Enligt lagens ikraftträdandebestämmelse (74 §) är dock behörighetsvillkoren för föreståndare som ansvarar för ett daghems verksamhet från lagens ikraftträdande till år 2030 behörighet för uppgiften som lärare inom småbarnspedagogik samt tillräcklig ledarförmåga. Därtill kan den som har behörighet för uppgiften som socionom inom småbarnspedagogik och pedagogie magisterexamen samt tillräcklig ledarförmåga fungera som föreståndare fram till år 2030. Föreståndaren som ansvarar för verksamheten har enligt förslaget ansvar för kvaliteten och resultatet för småbarnspedagogiken vid den enhet som han eller hon leder. Föreståndaren som ansvarar för verksamheten ska också på basis av sin utbildning ha beredskap att fungera i en barngrupp, även om detta inte ingår i uppgiftsbeskrivningen som bestämts av arbetsgivaren. Den föreslagna minimibehörigheten stöds av att det i uppgifterna hos föreståndaren som ansvarar för verksamheten allt mer ingår styrning och planering av pedagogiken som anknyter till daghemmets småbarnspedagogik och av de anställdas pedagogiska kompetens.

Enligt förslaget tas i lagen in övergångsbestämmelser som säkerställer att personal som vid lagens ikraftträdande fungerar som föreståndare är behöriga även efter den ändrade lagstiftningens ikraftträdande. Enligt förslaget ska andra som är behöriga som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik avlägga pedagogie magisterexamen för att vara behöriga som daghemsföreståndare från år 2030.

32 §. Behörighet för personal vid steinerpedagogiska daghem. Paragrafen är ny och någon motsvarande bestämmelse har inte tidigare funnits i socialvårdens behörighetslag. I fråga om den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen finns motsvarande bestämmelser i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet. I paragrafen föreslås bestämmelser om behörighetsvillkoren för personal på daghem som ordnar småbarnspedagogik som grundar sig på det steinerpedagogiska systemet. I 1 mom. finns bestämmelser om omfattningen på studierna för steinerpedagoger inom småbarnspedagogik. Enligt förslaget ska omfattningen på studierna vara minst lika omfattande som sådana studier som ger behörighet som barnträdgårdslärare. Därtill bestäms om Utbildningsstyrelsens behörighet att godkänna eller förkasta läroplaner som beskriver studiernas innehåll och väsentliga förändringar i läroplanerna. Det avvikande förfarandet är motiverat eftersom studier för småbarnspedagoger inom steinerpedagogik, i motsats till utbildning som ger behörighet för annan personal som föreskrivs om i lagen, ordnas vid Snellman-korkeakoulu som är en läroanstalt inom fritt bildningsarbete enligt 2 § 8 mom. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), och inte en högskola eller utbildningsanordnare som utfärdar examina enligt universitetslagen eller lagen om yrkesutbildning. Enligt läroanstaltens tillstånd har Snellman-korkeakoulu till uppgift att ordna allmänbildande steinerpedagogiska studier och som särskild utbildningsuppgift att ordna steinerpedagogisk lärarutbildning. De steinerpedagogiska studierna för småbarnspedagoger vid Snellman-korkeakoulu omfattar för närvarande 240 studiepoäng.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om behörighetsvillkor. De lagstadgade behörighetsvillkoren tillämpas även på steinerdaghem. Behörig som lärare inom småbarnspedagogik på ett daghem som ordnar småbarnspedagogik som grundar sig på det steinerpedagogiska systemet är även den som genomgått steinerpedagogiska studier för småbarnspedagoger enligt 1 mom. Den som genomgått steinerpedagogiska studier för småbarnspedagoger och som har tillräcklig ledarförmåga enligt 31 § är också behörig att verka som föreståndare som ansvarar för verksamheten på ett daghem som ordnar småbarnspedagogik som grundar sig på det steinerpedagogiska systemet.

33 §. Tillfälliga avvikelser från behörighetsvillkoren. En av de viktigaste kvalitetsfaktorerna inom småbarnspedagogiken är en kompetent personal, varvid det är viktigt att personalen uppfyller behörighetsvillkoren. I verksamheten ska man också i den utsträckning det är möjligt sträva efter att personalen är bestående. Eftersom det inte alltid finns tillgång till personer som uppfyller behörighetsvillkoren är det fortfarande med tanke på ordnandet av verksamheten skäl att på motsvarande sätt som i den gällande lagstiftningen ha en möjlighet till tillfälliga avvikelser. En person som inte uppfyller behörighetsvillkoren får enligt förslaget sköta uppgiften i högst ett år. Därefter ska platsen alltid utlysas på nytt. Personen som skött uppgiften tidigare och som inte uppfyller behörighetsvillkoren kan omväljnas för viss tid på ett år endast om det inte bland sökandena finns en person som uppfyller behörighetsvillkoren. När befattningen tillsätts iakttas till exempel vad som föreskrivs i arbetsavtalslagen (55/2001) eller lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003).

7 kap. **Dimensionering av personalen, personalens sammansättning och fortbildning**

34 §. Gruppbyggnaden inom småbarnspedagogiken. Grupperna inom småbarnspedagogiken ska bildas och lokalerna planeras och användas så att de syften som föreskrivs för småbarns-

pedagogiken kan uppnås. Det handlar om en allmän bestämmelse som styr planeringen av verksamheten. Paragrafen motsvarar första meningen i 5 a § i den gällande lagen om småbarnspedagogik. Bestämmelser om den maximala storleken på en grupp finns i 35 § som gäller dimensioneringen av personalen.

35 §. Dimensioneringen av daghemspersonalen. I 1 mom. ingår enligt förslaget bestämmelser om grunderna för dimensioneringen av daghemspersonalen och ett bemyndigande att utfärda förordning om detta. Momentet motsvarar huvudsakligen gällande 5 §, enligt vilken närmare bestämmelser om antalet anställda i daghemmet eller inom familjevården i vård- och fostringsuppgifter i relation till antalet barn, tillfälliga avvikelser i personaldimensioneringen och på vilket sätt barn som behöver särskild vård och fostran ska beaktas i fråga om antalet anställda samt personalstrukturen utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt den gällande lagen kan bestämmelser om personaldimensioneringen för barn som är under tre år och för barn som fyllt tre år utfärdas separat genom förordning. I propositionen föreslås att bemyndigandet att utfärda förordning preciseras så att antalet barn som deltar i småbarnspedagogiken, deras ålder och dagliga vårdtid ska beaktas i dimensioneringen och när bestämmelser utfärdas om den. Därtill begränsas prövningsrätten i anknytning till utfärdandet av förordning så att det i förordningen kan föreskrivas särskilda relationstal för barn som fyllt minst tre år och särskilda relationstal för barn under tre år samt särskilda relationstal för barn som fyllt tre år och deltar i småbarnspedagogik högst fem timmar om dagen och barn som fyllt tre år och deltar i småbarnspedagogik som ordnas över fem timmar per dag. Avsikten är att förordningarna som utfärdas omedelbart till följd av och med stöd av den nya lagen om småbarnspedagogik är kostnadsneutrala och dimensioneringen ska inte ändras i samband med denna lagstiftningsreform.

I 2 mom. föreslås bestämmelser som motsvarar 6 § 3 mom. i dagvårdsförordningen om att beakta barn som behöver stöd i antalet barn eller anställda. Endast uttrycket barn som behöver särskild vård och fostran har ersatts med uttrycket barn som behöver stöd, men det handlar dock om samma behov. I paragrafen bestäms fortfarande inte i detalj hur mycket exempelvis antalet barn i gruppen ska minskas, utan vid bedömning av det ska barnens bästa och stödbehov beaktas i fråga om de barn som behöver stöd, samt det att målen som ställts för småbarnspedagogiken kan uppnås i gruppen. Även personalens kompetens kan med beaktande av bestämmelsen om personalsammansättningen betonas beroende på om gruppen behöver exempelvis mer pedagogiskt kunnande eller kunnande som fokuserar på skötandet av hälsan. Med assistent avses en barn- eller gruppsspecifik assistent som är i tjänst inom småbarnspedagogiken och vars uppgift det är att hjälpa och stöda barnet eller barnen i gruppen och att göra det möjligt för dem att fullvärdigt delta i småbarnspedagogiken.

I 3 mom. föreslås bestämmelser som motsvarar 5 a § i den gällande lagen om småbarnspedagogik om att bilda grupper i daghemmet och om gruppstorleken. I en daghemsgrupp får samtidigt finnas högst ett sådant antal barn som svarar mot tre anställda i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter.

36 §. Avvikelser från dimensioneringen vid daghemmet. I paragrafen föreslås bestämmelser som motsvarar den gällande dagvårdsförordningen och gäller möjligheter att tillfälligt avvika från relationstalet enligt 35 § när förutsättningarna enligt lagen råder. Meningarna i 1 mom. har ett samband genom att förutsättningarna enligt den första meningen ska gälla för att kortvarig avvikelse enligt den andra meningen ska vara möjlig.

En sådan situation som avses i bestämmelsen kan vara exempelvis det att barn som använder samma plats på ett daghem oregelbundet och kortvarigt närvarar samtidigt till exempel på grund av överraskande förändringar i föräldrarnas arbetsskiftet. Barn som deltar i småbarnspedagogiken under samma tider kan inte placeras på samma plats. Barnens närvaro i små-

barnspedagogiken bygger på förutseende och planmässighet. Daghemmet ska planera sina tillgängliga resurser med beaktande av förhandsuppgifter om barnens närvaro och frånvaro och den beviljade platsens faktiska användning.

Därtill föreskrivs i 2 mom. att daghemmet tillfälligt och kortvarigt får avvika från relationstalet i 33 § när omfattningen av småbarnspedagogiken för ett barn utvidgas på det sätt som avses i 17 § 4 mom.

Avvikelse från det föreskrivna relationstalet på det sätt som avses i paragrafen kan inte vara fortgående och dagligt och kan inte pågå under hela verksamhetsdagen utan ska vara kortvarigt och oregelbundet. Anordnaren av småbarnspedagogik ska se till att det finns ett tillräckligt vikariesystem, med hjälp av vilket man kan säkerställa att den lagstadgade personaldimensioneringen kan uppnås snabbt även i situationer som är svåra att förutse.

37 §. Daghempersonalens sammansättning. I paragrafen föreslås bestämmelser om daghemspersonalens sammansättning. Enligt paragrafen ska minst två tredjedelar av den daghemspersonal som arbetar i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik, och minst hälften av dem ska ha behörighet som lärare inom småbarnspedagogik. Övriga anställda ska minst ha behörighet som barnskötare. Därmed ska minst en av tre ha kandidatexamen, den andra ha antingen kandidatexamen eller socionomexamen och den tredje minst behörighet som barnskötare. Eftersom 25 § förutsätter en tillräcklig mängd personal som uppfyller de olika behörighetsvillkoren ska den som anordnar och tillhandahåller småbarnspedagogik säkerställa att varje daghem har en tillräcklig mängd personal som är utbildade som socionomer inom småbarnspedagogik. Paragrafen tillämpas först den 1 januari 2030.

Enligt lagens ikraftträdandebestämmelse ska sammansättningen fram till 2030 motsvara bestämmelserna i den nuvarande dagvårdsförordningen. Enligt ikraftträdandebestämmelsen ska minst en tredjedel av personalen i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik innan 37 § träder i kraft. Övrig personal i motsvarande uppgifter ska ha minst behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogik. Därmed kan personalens sammansättning fram till år 2030 vara likadan som för närvarande, men i praktiken ska anordnare av småbarnspedagogik vara förutseende och börja rekrytera allt fler personer som är behöriga som lärare och socionomer inom småbarnspedagogik i och med att ökningen av utbildningsmängderna möjliggör detta.

38 §. Dimensioneringen av personalen vid familjedaghem. I 1 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning som är så noggrant avgränsat som möjligt. Förordningen kan enligt förslaget innehålla en kostnadsneutral bestämmelse om dimensioneringen av personalen som motsvarar bestämmelsen i den gällande dagvårdsförordningen. Paragrafens 2 och 3 mom. motsvarar den gällande förordningen om barndagvård. Enligt förslaget tas bestämmelserna in på lagnivå.

39 §. Fortbildning. I paragrafen föreslås bestämmelser om fortbildningsskyldigheten. Personalen inom småbarnspedagogiken ska i tillräckligt hög grad delta i fortbildning som upprätthåller och utvecklar deras yrkesskicklighet. I fråga om kommunerna motsvarar åläggandet huvudsakligen bestämmelserna i den gällande lagstiftningen om småbarnspedagogik. För att säkerställa en högklassig småbarnspedagogik gäller åläggandet förutom kommuner och samkommuner även privata serviceproducenter. Enligt socialvårdslagstiftningen som enligt den gällande lagstiftningen tillämpas på småbarnspedagogiken ska personalen, oavsett vem anordnaren är, ha tillräcklig utbildning och förtrogenhet med sina uppgifter. En anordnarneutral formulering av fortbildningsskyldigheten i lagen om småbarnspedagogik förtydligar tolkningen av lagen. För att säkerställa kvalitetsledningen ska genomförandet av och genomslaget för

fortbildningen därtill följas upp och utvärderas. Närmare bestämmelser om fortbildningens innehåll och omfattning samt om ordnande, uppföljning och utvärdering av den får utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

8 kap. **Sekretess samt utbyte av uppgifter**

40 §. Sekretess. Kapitlet om utbyte av uppgifter och iakttagande av sekretess är helt nytt i förhållande till den gällande lagen. Enligt den föreslagna lagen ska lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och bestämmelserna i den om sekretess i fråga om klientuppgifter, tystnadsplikt och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter inte längre tillämpas på småbarnspedagogiken. I socialvården och med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 13 a § i lagen om småbarnspedagogik även i småbarnspedagogiken omfattar sekretessen för närvarande alla uppgifter som gäller klienten. Eftersom småbarnspedagogiken inte är en socialtjänst utan en del av fostrings- och utbildningssystemet finns det inga grunder för att klientskapet inom småbarnspedagogiken ska vara sekretessbelagt.

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) ska som allmän lag tillämpas på kommunens och samkommunens verksamhet. På privat verksamhet tillämpas lagen inte heller då verksamheten är underställd offentlig tillsyn eller offentligt stöd riktas till den. I 1 mom. ingår enligt förslaget därmed en bestämmelse enligt vilken sekretessbestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet även ska tillämpas på småbarnspedagogik som ordnas av privata serviceproducenter. Enligt förslaget gäller rätten att få uppgifter och skyldigheten att lämna uppgifter enligt lagen såväl kommunala som privata anordnare av småbarnspedagogik. Förutom handlingssekretess innefattar sekretessen även tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande.

De allmänna sekretessbestämmelser som är viktiga med tanke på småbarnspedagogiken är 24 § 1 mom. 23, 25 och 32 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Uppgifter som är sekretessbelagda är bland annat uppgifter om en persons inkomster och förmögenhet, hälsotillstånd och handikapp samt levnadssätt, fritidssysselsättningar och andra uppgifter som gäller personliga förhållanden. Sekretessplikten innefattar även tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande och det föreslås inte separata bestämmelser om dessa i lagen, i motsats till exempel till lagen om grundläggande utbildning. Uppgifter om klientskap och tjänster inom socialvården och hälso- och sjukvården är fortfarande sekretessbelagda med stöd av speciallagstiftningen även när dessa uppgifter måste behandlas vid anordnande av småbarnspedagogik. För tydlighetens skull föreslås i 2 mom. en precisering genom en uttrycklig bestämmelse om att uppgifter som gäller ett barns behov av stöd, stödåtgärder och uppgifter om genomförandet av dem samt bedömningar av barnets personliga egenskaper är sekretessbelagda.

Barnets individuella plan för småbarnspedagogik för att genomföra fostran, undervisningen och vården av barnet är sekretessbelagd. Nämnda handling innehåller direkta uppgifter och uppgifter som kan härledas om bland annat bedömningar av personen, bedömningar av stödbehovet, hälsotillståndet och personliga förhållanden och personlig utveckling och andra ärenden som är sekretessbelagda på ett sådant sätt att det är motiverat att handlingen i sin helhet är sekretessbelagd.

41 §. Undantag från sekretessen. Enligt förslaget innefattar paragrafen specialbestämmelser om rätten att avvika från sekretessbestämmelserna. I den föreslagna paragrafen finns bestämmelser om juridiska och fysiska personer som har rätt att få uppgifter som i övrigt är sekretessbelagda och som är nödvändiga för att genomföra uppgiften enligt lagen om småbarnspedagogik och de lagstadgade skyldigheter som anknyter till den. Uppgifterna gäller i regel hälsan, personliga förhållanden och klientskap inom socialtjänsterna samt eventuellt den religiösa

RP 40/2018 rd

övertygelsen. Behandlingen av personuppgifter grundar sig på den lagstadgade uppgiften hos anordnaren av småbarnspedagogik eller serviceproducenten på det sätt som förutsätts i EU:s allmänna dataskyddsförordning. Också enligt den nationella dataskyddslagen som kompletterar EU-lagstiftningen kan dessa sekretessbelagda särskilda kategorier av personuppgifter behandlas i en situation där behandlingen av uppgifter föreskrivs i lag eller om behandlingen av uppgifter följer direkt av den personuppgiftsansvariges lagstadgade uppgift. Vid behandling av dessa uppgifter ska den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet enligt dataskyddslagen vidta lämpliga och särskilda åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter. I nämnda lag bestäms om dessa åtgärder och i lagen om småbarnspedagogik tas inte in särskilda bestämmelser om dem, utan anordnarna och producenterna av småbarnspedagogiska tjänster ansvarar för vidtagandet av åtgärderna. Utgångspunkten är dock att alla de lagstadgade åtgärderna kan anses vara tillämpliga på småbarnspedagogiken. Exempelvis åtgärder med vilka det i efterhand ska kunna säkerställas och bevisas vem som har registrerat, ändrat eller överfört personuppgifter och åtgärder för att förhindra tillträde till personuppgifter, dvs. exempelvis skötandet och administrationen av användartillstånd och samlandet av nödvändiga logguppgifter, kan anses nödvändiga i fråga om känsliga och sekretessbelagda uppgifter. Likaså är åtgärder för att höja kompetensen hos den personal som behandlar personuppgifter, till exempel att säkerställa systematisk fortbildning enligt personalens behov, redan på basis av 39 § i lagförslaget även i övrigt en skyldighet för anordnaren och producenten av småbarnspedagogiska tjänster. Därtill är det en lagstadgad skyldighet att utnämna ett dataskyddsbud både för kommunala och privata serviceproducenter som antecknats i registret. Skyldigheten att lagra uppgifter i informationsresursen inom småbarnspedagogiken bidrar till att främja åtgärder för att fortlöpande säkerställa konfidentialitet, integritet, tillgänglighet och motståndskraft hos behandlingssystemen och tjänsterna i anknytning till behandlingen av personuppgifterna, inbegripet förmåga att snabbt återställa tillgängligheten och tillgången till uppgifterna vid en fysisk eller teknisk incident.

Även om ovannämnda EU-lagstiftning och nationella bestämmelser gäller för behandlingen av uppgifter har det ansetts möjligt och ändamålsenligt att i lagen närmare bestämma om de instanser som har rätt till uppgifterna och om nödvändighetskriteriet i fråga om uppgifter som överlämnas. Därtill säkerställer bestämmelsen i 40 § om att sekretessplikten även gäller småbarnspedagogisk som ordnas av privata serviceproducenter att behandlingen av uppgifter sker på behörigt sätt.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken en anordnare och producent av småbarnspedagogiska tjänster trots sekretessbestämmelserna har rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter som är nödvändiga för anordnandet av småbarnspedagogik för ett barn från myndigheter inom utbildningssektorn, myndigheter inom social- och hälsovårdssektorn, övriga producenter som erbjuder tjänster inom småbarnspedagogisk verksamhet, social- och hälsovård samt övriga yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. Den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att få sådana uppgifter som är nödvändiga för anordnandet av småbarnspedagogik från olika myndigheter och andra aktörer. Enligt förslaget bedöms de uppgifter som är nödvändiga för att ordna och tillhandahålla småbarnspedagogiken separat i varje enskilt fall. Vid bedömning av om exempelvis en anordnare av småbarnspedagogik har rätt att få uppgifter om ett barns hälsotillstånd med stöd av den föreslagna bestämmelsen måste det beaktas om ifrågavarande uppgifter har betydelse för anordnandet av småbarnspedagogiken. Exempelvis om ett barn har en sjukdom som måste beaktas i småbarnspedagogiken handlar det om sådana uppgifter som är nödvändiga för att barnets säkerhet inte ska äventyras som avses i bestämmelsen. Den som behandlar sekretessbelagda uppgifter med stöd av denna paragraf ska på förhand fastställa var de sekretessbelagda uppgifter som erhållits med stöd av rätten till uppgifter ska lagras och vad de används till i lagstadgade uppgifter inom småbarnspedagogiken. Därtill ska man planera och bestämma vilka personer som har tillgång till uppgifterna i sitt arbete. Tillbörliga anteckningar ska göras om erhållande och utlämnande av uppgifter.

RP 40/2018 rd

Enligt det föreslagna 2 mom. har de som ansvarar för barnets småbarnspedagogik och deltar i utvärderingen av barnets behov av stöd, stödåtgärder eller genomförandet av dem trots sekretessbestämmelserna rätt att få av och lämna till varandra samt till anordnaren av småbarnspedagogik sådana uppgifter som är nödvändiga för utvärderingen.

Det föreslagna 3 mom. gäller situationer där ett barn övergår från småbarnspedagogik som ordnas av en kommun eller en privat serviceproducent till småbarnspedagogik som ordnas av en annan kommun eller serviceproducent eller där ett barn övergår från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen. I detta fall ska den tidigare anordnaren av småbarnspedagogik trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna sådana uppgifter som är nödvändiga med tanke på anordnandet av småbarnspedagogik för barnet till den nya anordnaren. Eftersom småbarnspedagogiken inte efter den föreslagna lagändringen längre är en socialtjänst kan uppgifterna inte längre överlämnas till förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen med stöd av 41 § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning, utan det måste finnas en egen bestämmelse om detta i lagen om småbarnspedagogik. Ett motsvarande ändringsbehov beaktas även i nämnda bestämmelse i lagen om grundläggande utbildning. Med nödvändiga uppgifter avses uppgifter som aktören behöver för att kunna ordna verksamheten i enlighet med barnets bästa och intressen. Vanligtvis handlar uppgifterna om barnets stödbehov och nödvändiga åtgärder. För att kunna ordna stödet för barnet på ett flexibelt sätt är det att föredra att arbetet som gjorts för att stöda barnet inom småbarnspedagogiken inte behöver göras om från början i den grundläggande utbildningen. Syftet är att stödåtgärderna som barnet behöver inte fördröjs på grund av att aktören byts ut. Å andra sidan förutsätter kravet på nödvändighet att uppgifterna är betydelsefulla vid övergången. Till exempel kan olika stödåtgärder som barnet getts tidigare, men som inte längre behövs, inte anses vara nödvändiga för att ordna småbarnspedagogiken och undervisningen. Utgångspunkten är att den tidigare aktören lämnar uppgifterna till den nya aktören. Uppgifterna kan även ges på begäran av en ny anordnare av småbarnspedagogik, förskoleundervisning eller grundläggande utbildning. Det bör observeras att uppgifter ur förskoleundervisningens register lämnas enligt lagen om grundläggande utbildning. En anordnare eller producent av småbarnspedagogik som överlämnar eller tar emot uppgifter ska säkerställa iakttagandet av dataskyddsförordningen och den nationella dataskyddslagen vid överföring av personuppgifter eller behandling av personuppgifter för något annat ändamål. Enligt förslaget ska barnets vårdnadshavare på förhand informeras om överlåtelsen av uppgifter och på begäran ska orsaken till överlåtelsen av uppgifter och användningsändamålet för uppgifterna motiveras. Därtill ska en anteckning göras över överlämnandet av uppgifter. Dataförbindelsen ska vara skyddad. Om det inte är möjligt att ordna skydd bör uppgifterna lämnas skriftligt.

I 4 mom. finns bestämmelser om rätten att göra en anmälan till polisen i vissa situationer. Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som fogades till lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, utbildningslagarna och flera andra lagar genom en lagändring som trädde i kraft den 1 april 2015 (RP 333/2014 rd). Bestämmelsen ger dem som sköter uppgifter som avses i ifrågavarande lagar rätt att, oberoende av skyldigheten att iaktta sekretess, till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning, om han eller hon vid fullgörandet av de uppgifter som anges i lagen har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

I 5 mom. bestäms om möjligheten att med hjälp av en teknisk anslutning lämna uppgifter till den som har rätt att få uppgifterna. Enligt den etablerade tolkningen av grundlagen måste bestämmelser om detta finnas i lagen.

Enligt förslaget bestäms det inte separat om någon särskild informeringsskyldighet i fråga om överlåtelse av personuppgifter eftersom artikel 13 och 14 i EU:s allmänna dataskyddsförordning föreskriver om informering i anknytning till behandling av personuppgifter.

42 §. Rätt att få uppgifter för planering, utvärdering och tillsyn. I 1 och 2 mom. föreslås bestämmelser om rätten att få uppgifter som motsvarar 41 § 1 och 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Det handlar om uppgifter som gäller utvärdering, uppföljning, statistikföring och utveckling i fråga om småbarnspedagogiken. Enligt 4 § i statistiklagen (280/2004) är det frivilligt för uppgiftslämnarna att lämna uppgifter för framställning av statistik, om det inte i lag föreskrivs om uppgiftsskyldighet.

Enligt 1 mom. har en anordnare av småbarnspedagogik vid skötseln av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistikuppgifter och övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av småbarnspedagogiken. Sådana statistikuppgifter är exempelvis antalet barn som föds och uppgifter om ändringar i antalet. Förutom statistikuppgifter har anordnare av småbarnspedagogik möjlighet att utnyttja uppgifter om den egna kommunen eller verksamheten som förvarats i informationsresursen inom småbarnspedagogiken.

I 2 mom. föreskrivs att anordnaren av småbarnspedagogik på begäran avgiftsfritt ska lämna de statliga och kommunala myndigheter som ansvarar för småbarnspedagogiken de uppgifter som behövs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning gällande småbarnspedagogik. En anordnare av småbarnspedagogik ska på begäran lämna uppgifter exempelvis till Statistikcentralen eller någon annan statistikmyndighet för riksomfattande statistikföring som gäller småbarnspedagogiken. Uppgifter kan begäras även till exempel för den utvärdering som avses i 24 § i lagen. Momentet är fortfarande nödvändigt, även om Statistikcentralen och andra myndigheter i fråga om många uppgifter kan använda informationsresursen inom småbarnspedagogiken som källa och inte längre behöver rikta alla begäran om uppgifter till anordnarna av småbarnspedagogik.

Paragrafens 3 mom. motsvarar till sitt innehåll 39 § i lagen om privat socialservice (922/2011). För att säkerställa en effektiv tillsyn av småbarnspedagogiken har tillsynsmyndigheterna trots sekretessbestämmelserna rätt att av producenter av småbarnspedagogik och av varandra avgiftsfritt få de uppgifter och utredningar som de behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter.

9 kap. **Privata serviceproducenters småbarnspedagogik**

43 §. Privat småbarnspedagogik. Med privat småbarnspedagogik avses enligt 1 mom. sådan småbarnspedagogik som en enskild person, sammanslutning eller en stiftelse eller ett affärsföretag bildat av ett offentligt samfund tillhandahåller mot ersättning genom drivande av rörelse eller yrkesutövning. Definitionen av privat småbarnspedagogik motsvarar den gällande lagstiftningen. I fråga om småbarnspedagogiken finns definitionen även i lagen om privat socialservice. Enligt detaljmotiveringen till den lagen (RP 302/2010 rd) avses med privat sammanslutning ett öppet bolag, ett kommanditbolag, ett aktiebolag, ett andelslag, en förening och någon annan privaträttslig juridisk person. Socialservice, eller småbarnspedagogiska tjänster, som anordnas av offentliga samfund, såsom staten och statliga inrättningar, en kommun, en samkommun, en församling eller något annat religionssamfund, ska inte betraktas som privat service. Ett affärsföretag som ett offentligt samfund bildar, i praktiken ett aktiebolag, ska däremot ha samma ställning som en privat sammanslutning när det gäller tillämpningen av lagen, vilket innebär att den socialservice som ett sådant affärsföretag producerar är privat socialservice. Kommunala affärsverk och affärsverkssamkommuner omfattas enligt förslaget inte av definitionen av privata serviceproducenter. Bestämmelsen gäller uttryckligen produktion av

småbarnspedagogisk verksamhet, inte exempelvis uthyrning av lokaler som används för småbarnspedagogik eller forsknings- och utvecklingsverksamhet.

I den föreslagna paragrafen finns därtill bestämmelser om allmänna förutsättningar för en serviceproducent som ska uppfyllas under hela den tid under vilken tjänster produceras. Avsikten är att bestämma om social- och hälsovårdstjänster på motsvarande sätt och med motsvarande grunder i lagen om produktion av social- och hälsotjänster. Regeringens proposition som gäller den lagen (RP 52/2017 rd) behandlas för närvarande av riksdagen. Med tanke på den samhälleliga acceptansen för verksamheten, trovärdigheten och ett likvärdigt bemötande är det ändamålsenligt att de ekonomiska och yrkesmässiga verksamhetsförutsättningarna för alla serviceproducenter utreds. I andra situationer än sådana som gäller konkurs ska serviceproducenten beredas möjlighet att visa att det inte finns några hinder för att verka som serviceproducent. Det innebär att innan registermyndigheten fattar ett nekande beslut om registrering för att den anser att verksamhetsbetingelserna enligt denna bestämmelse inte uppfylls ska serviceproducenten alltid ges möjlighet att inom en utsatt tid visa att så inte är fallet. Bestämmelsens syfte är att ge tjänsteproducenten möjlighet att visa att hindret faktiskt undanröjts. I sådana situationer som avses i 2 mom. 3 punkten innebär det exempelvis framläggning av en trovärdig betalningsplan eller någon annan utredning om att verksamhetens finansiella grund åtgärdats på ett sätt som tryggar att syftet med lagstiftningen förverkligas. Vid bedömningen av en privaträttslig skuld som är större än ringa i förhållande till serviceproducentens tillförlitlighet bör i synnerhet beaktas skuldens inverkan på serviceproducentens förmåga att producera tjänster på ändamålsenligt sätt enligt denna lag samt att genom sin verksamhet i praktiken bevisa sin avsikt att betala skulderna.

44 §. Anmälningsförfarande för privata serviceproducenter. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. ska en privat serviceproducent göra en skriftlig anmälan gällande verksamheten innan den inleds eller väsentligt förändras till ett sådant kommunalt organ som avses i 50 § i den kommun där servicen produceras. En väsentlig förändring ska anses vara förändringar i verksamhetssättet eller i verksamhetens omfattning när dessa förutsätter en avsevärd personalökning eller personalminskning eller förändringar i personalens sammansättning. Även en flytt till helt nya verksamhetsutrymmen utgör alltid en avsevärd förändring i verksamheten. Ifall serviceproducenten har för avsikt att bedriva verksamhet på flera kommuners område, ska en separat anmälan göras till var och en av kommunerna.

Bestämmelser om vilka uppgifter som ska anges i anmälan finns i paragrafens 2 mom. I paragrafen föreskrivs enligt förslaget om de uppgifter som gäller serviceproducenten och de uppgifter om serviceenheterna separat för varje verksamhetsställe. Termen verksamhetsställe föreslås motsvara termen verksamhetsenhet som används i lagen om privat socialservice. Ett verksamhetsställe inom småbarnspedagogiken är enligt förslaget till exempel ett daghem, ett familjedaghem eller ett gruppfamiljedaghem. Dessutom ska serviceproducenten uppge kontaktuppgifterna till ansvarspersonerna och övrig personal samt deras utbildning. Utöver uppgifter om lokalerna och den verksamhet som ska försiggå i dem, gäller anmälingsskyldigheten också godkännande av dem av respektive myndigheter, såsom uppgifter om att räddningsväsendet, hälsovårdsmyndigheten och byggnadstillsynsmyndigheten godkänt att lokalerna är i bruk för ifrågavarande syfte. Därtill ska serviceproducenten inlämna beslut om godkännandet. Ett sådant beslut är till exempel en av räddningsväsendet upprättad beslutshandling över att serviceproducenten har gjort upp sådana räddningsplaner och utredningar om utrymnings säkerheten för de lokaler och objekt som serviceproducenten disponerar över, enligt bestämmelserna i räddningslagen (15 och 19 § i lag 379/2011) och i statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) innan verksamheten inleds. Serviceproducenten ska dessutom som ett led i anmälningsförfarandet till kommunen inlämna ett sådant utdrag ur brottsregistret över personer som inte tillhör personalen arbetsavtalsförhållande avsedd i 4 § 1 mom. i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002). Med personer

RP 40/2018 rd

som inte tillhör personalen i arbetsavtalsförhållande avses till exempel sådana företagare som fungerar som serviceproducent som har i uppgift att arbeta med barn inom serviceenheten. Om det är frågan om anställda i arbetsavtalsförhållande hos en privat serviceproducent, ska serviceproducenten kontrollera deras brottsregisterutdrag, men behöver inte lämna in det till registermyndigheten. Därtill föreskrivs enligt förslaget att anmälan ska innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma servicens kvalitet, säkerhet och tillbörlighet, Privata serviceproducenters skyldighet att anmäla var handlingarna förvaras, redogöra för de centrala principerna samt den personuppgiftsansvariga för registerföringen samt dataskyddsansvariga kompletterar den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella dataskyddslagen och dessa bedöms befinna sig inom den nationella lagstiftningens handlingsutrymme.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om kommunens skyldighet att, sedan den mottagit anmälan, företa en inspektion på verksamhetsstället för småbarnspedagogiken. Genom inspektionen säkerställs att de krav som ställs på anordnandet av småbarnspedagogik uppfylls i den verksamhet som bedrivs vid verksamhetsstället. Kommunens skyldighet att utföra inspektioner gäller också verksamhetsställen inom familjedagvården.

Det kommunala organet ska dessutom kontrollera de uppgifter som krävs för anmälan och för daghemmens del utan dröjsmål lämna dem till regionförvaltningsverket. Verksamheten kan enligt förslaget inledas så snart det kommunala organet konstaterat att de krav som ställs på verksamheten uppfylls, dvs. när kommunen utfört inspektionen och kontrollerat de uppgifter som ska ingå i anmälan. Någon helt motsvarande bestämmelse finns inte i gällande lag. I själva verket har anmälningsförfarandet i gällande lag gått till så att kommunen, sedan den inspekterat verksamhetsstället och försäkrat sig om att de uppgifter som krävs lämnats in, har gett ett utlåtande i ärendet och delgett regionförvaltningsverket uppgifterna. I och med kommunens utlåtande har verksamheten kunnat inledas. Detta framgår också i motiveringen till regeringens proposition om överförande av dagvården från ett förvaltningsområde till ett annat (RP 159/2012 rd) där saken senast redogjorts för. Det är dock motiverat att noggrant föreskriva om saken i denna lag, eftersom det gäller en praxis som anknyter till rättigheterna för näringsidkare.

Att begagna sig av anmälnings- och kontrollförfaranden är motiverat för att försäkra sig om barnens säkerhet. Barn är ofta i behov av särskilt skydd och är inte själva nödvändigtvis i stånd att tillräckligt bra uttrycka sin vilja och sina behov. I synnerhet i fråga om de allra minsta barnen är detta förhållande är ännu mer uppenbart. Därför är det viktigt med förhandskontroll av verksamhetsförutsättningarna för privata serviceproducenter redan innan verksamheten inleds, så att servicen genomförs med beaktande av klientens önskemål, behov och åsikter, även om klienterna inte alltid själva till fullo förmår uttrycka det de vill ha sagt. I den inspektion som företas på grundval av anmälan är det frågan om klientsäkerheten och att tillförsäkra sig om att verksamheten som bedrivs vid verksamhetsstället är tillbörligt, och därmed handlar det om laglighetsprövning. Det kommunala organet bemyndigas inte att utvärdera verksamhetens ändamålsenlighet eller servicebehovet i kommunen.

I den föreslagna 4 paragrafen föreskrivs att en serviceproducent utan dröjsmål ska göra en skriftlig anmälan om nedläggning av verksamheten till nämnda organ, som för sin del ska anmäla uppgifterna till regionförvaltningsverket.

Närmare bestämmelser om innehållet i anmälan och de handlingar som ska fogas till den får enligt 6 mom. i förslaget utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Avsikten är att genom förordningen föreskriva att till anmälan i regel ska fogas motsvarande handlingar om vilka det nu föreskrivs i undervisnings- och kulturministeriets förordning om privata barndagvårdstjänster (1050/2012).

45 §. Ansvarig person. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. ska privata serviceproducenter utse en ansvarsperson för verksamhetsenheten, som ska svara för att det ställe där småbarnspedagogiken ordnas och den småbarnspedagogik som genomförs där uppfyller de krav som ställs på dessa. På daghem handlar det om daghemmets föreståndare som avses i 31 §. För närvarande föreskrivs om skyldigheten att utse en ansvarsperson för varje verksamhetsenhet i 5 § 3 mom. i lagen om privat socialservice. Enligt motiveringen till nämnda bestämmelser bör den som ansvarar för servicen stå i sådan förbindelse med genomförandet av servicen att han eller hon i praktiken de facto kan se till dessa förpliktelser med beaktande av verksamhetens kvalitet och omfattning. Den ansvariga personen ska enligt förslaget svara för att serviceverksamheten uppfyller de krav som ställs på den, dvs. bland annat för att det finns tillräckligt personal med tanke på servicebehovet och antalet klienter, samt att personalens utbildningsnivå och yrkeskunskap gör det möjligt att erbjuda högklassig service. Därtill ska ansvarspersonen svara för att verksamhetsförutsättningarna också i övrigt uppfylls. Motsvarande principer ska också iaktas ifråga om anordnande av privat småbarnspedagogik. Daghemsföreståndaren som svarar för verksamheten kan enligt förslaget också vara ansvarsperson för flera daghem eller enheter inom familjedagvården, om verksamheten är av sådan omfattning och ordnad på ett sådant sätt att han eller hon de facto kan svara för verksamheten.

För övervakning och kontakt måste tillsynsmyndigheterna ha tillgång till aktuell information om respektive enhets ansvarsperson, och av den anledningen föreslås det att enheten utan dröjsmål ska anmäla uppgifter om att en ansvarsperson bytts ut samt dennes kontaktuppgifter till det kommunala organet. Kommunen ska å sin sida anmäla uppgifterna till regionförvaltningsverket för att antecknas i registret.

46 §. Införande av uppgifter i registret. I det föreslagna 1 mom. föreskrivs att behandlingen av privata serviceleverantörers anmälningsärenden samt övervakning av och statistikföring gällande privat småbarnspedagogik även framledes ska registreras i det av regionförvaltningsverket och Valvira gemensamt förvaltade registret över privata serviceproducenter. I momentet föreslås bestämmelser om arbetsfördelningen mellan dem. Regionförvaltningsverket ska enligt förslaget föra in de uppgifter som kommunen anmäler till verket i registret. Serviceproducenten har enligt förslaget ingen allmän förpliktelse att anmäla förändringar till registret, men däremot föreskrivs särskilt om anmälan av vissa förändringar, såsom förändringar som gäller ansvarspersoner. Sådana förändringar i sådana uppgifter som ingår i registret som framkommer i samband med övervakningen ska därför också registreras av myndigheterna. Med tanke på verksamheten är det nödvändigt att registrera serviceproducenten och verksamhetsstället. Genom att anteckna serviceproducenten i registret kan även ha rättsverkan på annan lagstiftning, till exempel i fråga om mervärdesbeskattningen. I syfte att garantera rättssäkerheten för privata serviceproducenter ska regionförvaltningsverket enligt förslaget fatta beslut om antecknande i registret och om radering av uppgifter i det eller ett beslut i vilket man får söka ändring om att avslå anmälan till registret. Förutsättningarna för införande i registret sammanhänger med de villkor som föreskrivs i lagen. Av denna är de mest betydelsefulla de som gäller serviceproducenter, verksamhetslokaler och verksamhetsmiljön, förpliktelser som gäller personalen och verksamhetens kvalitet samt sådana bestämmelser som gäller att uppgifterna i anmälan ska vara enhetliga, tillräckliga och aktuella. Bestämmelserna om ändringssökande finns i 63 § 1 mom.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om de uppgifter om daghem som ska införas i registret. I regel motsvarar dessa uppgifter och ändringarna i dem sådana som ska anges i anmälan. I registret införs också uppgifter om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förbud som utfärdats med stöd av den och om de påföljder som tillsynsmyndigheten beslutat om, uppgifter om tillsynsmyndighetens inspektioner och resultaten av dessa samt övriga uppgifter som behövs för övervakningen.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs om de uppgifter som regionförvaltningsverket i egenskap av personuppgiftsansvarig har för de uppgifter verket infört i registret och för utlämnande av dem, såväl i fråga om användningen av informationen som i fråga om hur länge personuppgifterna ska förvaras.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs att registreringen av anmälan är avgiftsbelagd. Närmare bestämmelser om avgifterna utfärdas enligt förslaget genom förordning av statsrådet.

47 §. Offentliggörande och utlämnande av registeruppgifter. Den föreslagna paragrafen motsvarar 30 och 31 § i lagen om privat socialservice, som enligt gällande lag tillämpas på småbarnspedagogik. Bestämmelserna i paragrafen ska enligt förslaget tillämpas på registret över privata serviceproducenter. Bestämmelserna om en informationsresurs inom småbarnspedagogiken finns i ett separat kapitel. Det är motiverat att föreskriva i denna lag om en självständig yrkesutövares rätt att förbjuda publicering av sina adress- och andra kontaktuppgifter, eftersom rätten att motsätta sig i EU:s förordning om dataskydd inte är i kraft i och med att publicering och överlämnande av uppgifter grundar sig på en lagstadgad uppgift.

48 §. Plan för egenkontroll. Den föreslagna paragrafen motsvarar bestämmelserna i 6 § i lagen om privata sociala tjänster, som enligt gällande lag ska tillämpas på småbarnspedagogiken angående privata serviceproducenters skyldighet att utarbeta en plan för egenkontroll. Planen ska utarbetas både inom daghemsverksamhet och inom familjedagvård. Planen för egenkontroll ska omfatta en sådan plan för dataskydd och ibruktagande av datasystem som motsvarar det sätt på vilket man för närvarande tillämpar 19 h § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007). Det är frågan om en dataskyddsmetod som kompletterar förordningen om dataskydd och den nationella dataskyddslagen och bedöms befinna sig inom ramen för det nationella handlingsutrymme som förordningen medger.

49 §. Förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om förseelse inom småbarnspedagogiken. Enligt 30 § 1 mom. i gällande lag ska den som försummar anmälningsskyldighet eller håller barn i vård i strid med förbud, om ej strängare straff är stadgat annorstädes i lag, dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt förslaget företas vissa preciseringar i paragrafen. Den som ordnar eller tillhandahåller privat småbarnspedagogisk verksamhet och avsiktligt försummar sin anmälningsskyldighet enligt 44 §, som trots att ifrågavarande aktör strukits ur registret över det register som avses i 46 § ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik eller den som i strid med det föreläggande eller det förbud som avses i 58 §, försummat att ordna eller tillhandahålla småbarnspedagogik eller förskoleundervisning, ska, om strängare straff inte föreskrivs i någon annan lag, för förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet dömas till böter. I stället för vård används i enlighet med lagen termen småbarnspedagogik. I konsekvensens namn bör en sådan förseelse utöver småbarnspedagogiken också vara straffbar ifråga om anordnande av förskoleundervisning vid enheter för småbarnspedagogik, på vilket man med stöd av 1 § redan i övrigt tillämpar vissa bestämmelser i lagen om småbarnspedagogik. Förseelsen, som måste ha en rubrik, rubriceras förseelse inom småbarnspedagogiken. Till momentet har också fogats kännetecknen på uppsåt gällande tillräknande. Enligt 3 kap. 5 § 2 mom. i strafflagen är en gärning som avses i den lagen straffbar, om inte något annat föreskrivs, endast när den begås uppsåtligt. Med tanke på att bestämmelsen ska vara informativ rekommenderas dock enligt anvisningarna för lagberedning att graden av tillräknande anges i bestämmelser utanför strafflagen, i synnerhet i fråga om uppsåtliga gärningar.

Enligt förslaget ska det inte längre, såsom i 30 § 2 mom. i den gällande lagen, föreskrivas att åklagaren inte får väcka åtal för en i 1 mom. Avsedd överträdelse, om inte socialnämnden anmält försummelsen till åtal. Eftersom kommunen inte längre är part i sådana ärenden, är det inte motiverat att ge kommunen behörighet i ärendet. Utöver kommunen kan även statliga till-

synsmyndigheter bestämma att verksamheten omedelbart ska avbrytas eller användningen av verksamhetsstället omedelbart förbjudas.

10 kap. Förvaltning och tillsyn

50 §. Kollegiala kommunala organ. Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll i huvuddrag 11 d § i den gällande lagen om småbarnspedagogik. För de uppgifter kommunen enligt denna lag ska ha, inklusive övervakningen av småbarnspedagogik som ordnas av privata serviceproducenter, svarar ett kollegialt kommunalt organ. För tydlighetens skull föreskrivs dock i paragrafen att det är ett eller flera kollegiala organ som utsetts av kommunen som svarar för de lagstadgade uppgifterna. Formuleringen möjliggör till exempel att den finsk- respektive svenskspråkiga småbarnspedagogiken organiseras så att den lyder under varsitt organ, eller att man till exempel grundar en sektion för respektive språkgrupp. Likaså kan det enligt förslaget finnas ett eller flera sådana organ, till exempel separata sådana för småbarnspedagogik på finska respektive svenska, som avses i 1 mom. i situationer där småbarnspedagogiken ordnas av en samkommun. Formuleringen tryggar kommunens möjligheter att inom ramen för den kommunala självstyrelsen ordna förvaltningen så som den själv önskar och att trygga jämlika möjligheter för vardera språkgruppen. I lagen om småbarnspedagogik ingår enligt förslaget inte längre bestämmelser om att en statstjänsteman till vars uppgifter det hör att övervaka småbarnspedagogiken inte är valbar till motsvarande kommunala organ, eftersom det redan finns bestämmelser om detta i kommunallagens 72 och 74 §, som gäller som allmän lag.

51 §. Statligt styrsystem. Det föreslås vissa preciseringar i bestämmelserna om styrningen och tillsynen över småbarnspedagogiken samt vissa myndighetsuppgifter och arbetsfördelningen mellan dem i anslutning till detta. I paragrafen föreslås bestämmelser om det statliga styrsystemet för småbarnspedagogiken. Undervisnings- och kulturministeriet ska ansvara för den allmänna planeringen, styrningen och uppföljningen av småbarnspedagogiken. I 11 § i reglementet för statsrådet (262/2003) ingår bestämmelser om sådana ärenden som respektive ministerium ska behandla inom sitt eget ansvarsområde. I detta hänseende centrala är bland annat verksamhets- och ekonomiplanering, resultatstyrning och lagberedning. Ministerierna ska följa upp och eftersträva att förutse utvecklingen på sitt ansvarsområde, men i syfte att tydliggöra statliga aktörers olika roller används enligt förslaget inte längre termen övervaka för att beskriva ministeriets styrning, utan övervakningen ingår enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. i regionförvaltningens uppgifter vid sidan om övrig styrning och planering på regional nivå.

I lagen om småbarnspedagogik föreskrivs enligt förslaget inte längre särskilt om att undervisnings- och kulturministeriet och social- och hälsovårdsministeriet tillsammans bereder lagstiftning på området som anknyter till systemet för vård och omsorg av små barn, vilket fortfarande dels består av kommunal småbarnspedagogik och som ett alternativ till den de stöd för hemvård och för privat vård av barn som tillhör social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Systemet för vård och omsorg för små barn utgör en integrerad del av en helhet, där ändringar i en komponent nödvändigtvis har konsekvenser för hela systemet. Bestämmelser om samarbetet mellan ministerierna ingår i 2 § i lagen om statsrådet (175/2003), och specialbestämmelsen, som ansetts påkallad på grund av överföringen till ett annat ministeriums förvaltningsområde, anses inte längre nödvändig.

Enligt förslaget är det regionförvaltningsverket som ansvarar för planering, styrning och tillsyn på regional nivå. De föreslagna bestämmelserna om Utbildningsstyrelsens uppgifter i egenskap av sakkunnigt ämbetsverk motsvarar dem i 9 § i den gällande lagen. Uppgifterna som sakkunnigt ämbetsverk ska skötas av Utbildningsstyrelsen, som ingår i undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde och omfattas av ministeriets resultatstyrning. I la-

gen föreslås alltjämt om bestämmelser om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter som motsvarar dem i den gällande lagen.

52 §. Tillsynsmyndigheter. Bestämmelserna om tillsynen av småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av kommuner och samkommuner samt av privata serviceproducenter samlas enligt förslaget i lagen om småbarnspedagogik. På privat småbarnspedagogik tillämpas för närvarande delvis bestämmelser som ingår i den gällande lagen om småbarnspedagogik och delvis bestämmelser i lagen om privat socialservice (922/2011), sådana de lyder i lagen av den 1 januari 2013. I paragrafens 1 mom. ingår enligt förslaget bestämmelser om tillsynsmyndigheterna för småbarnspedagogiken, vilka i fråga om småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av kommunen, samkommunen eller en privat serviceproducent är regionförvaltningsverket samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. När det gäller privat småbarnspedagogik är dessutom kommunen en tillsynsmyndighet. Därmed ska kommunen övervaka småbarnspedagogik och verksamhet som fungerar med servicesedlar inom sitt område. Dessutom ska kommunen övervaka övriga producenter av småbarnspedagogik inom sitt område, även om de inte ingår i den service som kommunen ordnar.

53 §. Styrning, rådgivning och socialombudsman. Den föreslagna paragrafens 1 mom. motsvarar 15 § i den gällande lagen om privat socialservice, men gäller också tillsyn av småbarnspedagogik som ordnas av kommunen eller samkommunen. I den föreslagna bestämmelsen ingår en allmän princip om att i första hand tillhandahålla styrning, rådgivning och uppföljning i förhållande till övriga tillsynsåtgärder. Tillsynsmyndigheterna ska särskilt fästa uppmärksamhet vid informationsstyrning, utbildning och inbördes växelverkan med serviceproducenterna. Därigenom förebyggs uppkomsten av problem och förhindras behovet av att ta till sådana åtgärder som anges i 54—58 §. Detta förutsätter att informationen och samarbetet löper ömsesidigt mellan anordnaren av småbarnspedagogik och tillsynsmyndigheten. Den verksamhet som bedrivs av vardera parten bör stödja uppkomsten och bevarandet av det ömsesidiga förtroende som styrningen och rådgivningen kräver. De befogenheter som föreslås i 54—58 § i lagen ska i regel endast användas när man inte når önskat resultat genom vägledning och rådgivning. Att man i först hand ska använda sig av mildare metoder hindra dock inte ibruktagande av sådana metoder som föreskrivs i andra lagar i brådskande fall, om de i en given situation bedöms vara nödvändiga och proportionerliga. I fråga om småbarnspedagogik som ordnas av en privat serviceproducent gäller enligt förslaget alltjämt förfarandet med en förhandsgranskning innan verksamheten kan inledas, om vilket föreskrivs närmare i 44 § i denna lag.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som för närvarande om att det till socialombudsmannens uppgifter alltjämt ska ingå uppgifter som hänför sig till småbarnspedagogiken.

54 §. Anmärkning och klagomål. I den föreslagna paragrafen ingår bestämmelser om anmärkningsförfarande och klagomål motsvarande dem som ingår i 23 och 23 a § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården samt om överförande av klagomål som handläggs som anmärkningar. Anmärkning kan utdelas till kommuner som anordnar småbarnspedagogik eller till serviceproducenter som anordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen den i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården när den tillämpas på småbarnspedagogiken, men befogenhet att överföra klagomål så att de sköts som anmärkningar är nytt inom småbarnspedagogiken. Befogenheten ingår i en bestämmelse i den lag om klientens ställning och rättigheter i socialvården som trädde i kraft den 1 januari 2015 (1100/2014), och den har därför inte ännu tillämpats på småbarnspedagogik. Avsikten med bestämmelsen om ett övergångsbemyndigande är att påskynda och effektivisera praxis, om det i frågavarande fall främjar den klagandes rättssäkerhet. Utifrån anmärkningen och det svar som ska ges på den är det vid behov möjligt att inleda behandlingen av ärendet som ett klagomål - eller som ett tillsynsärende. I fråga om klagomål till-

lämpas vad som i 8 a kap. i förvaltningslagen föreskrivs om förvaltningsklagan. Lagen ska inte längre innehålla någon separat bestämmelse om en examenstid på fem år, motsvarande 8 c § 4 mom. och 18 § 1 mom. i gällande lag, utan föreslås iakttas den allmänna lagstiftningen.

55 §. Inspektionsrätt. I paragrafen föreskrivs enligt förslaget om befogenheterna för de tillsynsmyndigheter som anges i 52 § att inspektera de verksamhetsenheter som tillhör anordnaren av småbarnspedagogisk verksamhet. Den föreslagna paragrafen motsvarar huvudsakligen 8 a § i den gällande lagen om småbarnspedagogik samt 17 och 18 § i lagen om privat socialservice. Samma bestämmelser föreslås också gälla regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt kommunen när dessa verkar som tillsynsmyndigheter. Jämfört med gällande lag slopas kravet på välgrundad anledning i bestämmelsen om tillsynsmyndighetens inspektionsrätt. Ett omnämnande är onödigt, eftersom tillsynsmyndigheternas åtgärder redan med beaktande av 6 § i förvaltningslagen (434/2003) ska vara motiveerade. Kravet på välgrundad anledning kan dessutom leda till felaktiga tolkningar, där befogenheten att utföra inspektioner skulle begränsas till situationer där något missförhållande kommit till tillsynsmyndighetens kännedom, till exempel genom klagomål eller någon annan motsvarande extern åtgärd. Tillsynsmyndigheten kan utföra inspektioner alltid när det anses befogat, även i samband med övervakning i förebyggande syfte.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården av grundad anledning ålägga regionförvaltningsverket att förrätta en inspektion. Detta innebär inte att handläggningen av tillsynsärenden i sin helhet skulle överföras på den tillsynsmyndighet som utfört inspektionen, utan den föreslagna bestämmelsen skulle endast gälla inspektioner. Ett vägande skäl kunde till exempel vara att ärendet brådskar, att antalet tillsynsärenden som samtidigt kräver handläggning är stort eller att det kommunala organet är synnerligen välbekant med föremålet för inspektionen, ifall dessa synpunkter kan anses vara av betydelse för att inspektionen ska lyckas.

56 §. Förrättande av inspektion. Den föreslagna paragrafen motsvarar till innehållet bestämmelserna i 8 a § om förrättande av inspektion i den gällande lagen om småbarnspedagogik. Bestämmelser om handräckning av polisen föreslås ingå i 59 § där det föreskrivs om samarbetet mellan tillsynsmyndigheter. Bestämmelserna i den gällande 8 a § om bemyndigande genom förordning av statsrådet om inspektionsförfarandets närmare innehåll samt om förvaringen av protokollet över detta slopas enligt förslaget såsom onödiga. Tillsynsmyndigheternas befogenheter och de allmänna bestämmelserna om behandlingen av uppgifter anses räcka till.

57 §. Anmärkning och uppmärksamgörande. Den föreslagna paragrafens 1 mom. motsvarar 8 c § 1 mom. i den gällande lagen om småbarnspedagogik och 19 § om anmärkning och uppmärksamgörande i lagen om privat socialservice. En tillsynsmyndighet ska kunna ge den anordnare av småbarnspedagogik eller den person som ansvarar för verksamheten en anmärkning för framtiden. Skillnaden jämfört med den gällande lagen är att även kommunen ges rätt att ge en anmärkning. Anmärkning kan enligt förslaget utöver till kommunen och kommunala tjänsteinnehavare också ges till privata anordnare eller serviceproducenter jämte den som ansvarar för dess verksamhet, antingen personen är i tjänsteförhållande eller i arbetsavtalsförhållande. Eftersom de sätt som anges i denna paragraf är mildare än de som föreskrivs i förslaget till 58 §, vore det med beaktande av proportionalitetsprincipen inom förvaltningsrätt nödvändigt att alla tillsynsmyndigheter skulle vara bemyndigade att använda sig av dessa metoder.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om uppmärksamgörande, vilket är lindrigare än en anmärkning. Regleringen som föreslås motsvarar paragraferna i den gällande lagen med motsvarande ändringar, som redogörs för ovan.

58 §. Förelägganden. I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i 8 b § i gällande lag om småbarnspedagogik och 20 § i lagen om privat socialservice att tillsynsmyndigheten meddela ett föreläggande om att avhjälpa brister eller missförhållanden, om det i anordnandet eller genomförandet av småbarnspedagogik som äventyrar klientsäkerheten eller andra missförhållanden upptäcks eller om verksamheten annars är i strid med lagen om småbarnspedagogik eller om en privat serviceproducent inte uppfyllt sin anmälningsskyldighet eller anordnade av verksamhet i strid med grunderna för planen för småbarnspedagogik. I så fall ska det utsättas en tid inom vilken de korrigerande åtgärderna ska vidtas. Om klientsäkerheten så kräver, får det också fattas beslut om att verksamheten omedelbart ska avbrytas, eller användningen av en verksamhetsenhet eller del av enheten eller av en anordning omedelbart förbjudas.

Enligt bestämmelserna i den föreslagna paragrafens 2 mom. kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket förplikta kommunen eller samkommunen att iaktta ett i 1 mom. avsett föreläggande vid vite eller vid äventyr att verksamheten avbryts eller att användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning förbjuds. I sådana situationer tillämpas enligt förslaget dessutom bestämmelserna i viteslagen (1113/1990).

Om sökande av ändring i föreläggandet föreskrivs i kap.12. Ändringssökandet avbryter enligt förslaget inte verkställigheten, om åtgärden är nödvändig med tanke på klienternas säkerhet. På motsvarande sätt föreskrivs i 8 c § 3 mom. i gällande lag.

59 §. Samarbetet mellan tillsynsmyndigheter I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs om tillsynsmyndigheternas allmänna förpliktelse att samarbeta när de fullgör uppgifter i enlighet med denna lag. Med samarbete avses bland annat utbyte av de uppgifter som behövs och av god praxis samt att reda ut eventuella oenigheter gällande befogenheter så att lagens syfte kan tryggas på ett effektivt sätt. Samarbetsskyldigheterna preciseras i närmare bestämmelser som föreslås ingå i paragrafens 2 mom. I den föreslagna paragrafens 3 mom. Föreskrivs på motsvarande sätt som i gällande lag om polisens skyldighet att ge handräckning för att genomföra en inspektion eller påföra ett användningsförbud.

11 kap. **Finansiering och klientavgifter**

60 §. Finansiering och bidrag. Paragrafen motsvarar till sakinhållet 12 § i gällande lag om småbarnspedagogik. Bestämmelser om finansiering av statsandelssystemet ingår i lagen om statsandel för kommunal basservice, som förvaltas av finansministeriet. Kommunen ska anvisa resurser för den småbarnspedagogik som ligger till grund för statsandelen. Ifrågavarande lag innehåller också bestämmelser om återbetalning av grundlös förmån. Om en kommun utan grund har fått statsandel enligt den lagen, ska finansministeriet bestämma att det överbetalda beloppet ska återbetalas. Återbetalning på grund av försummelse att sköta sina förpliktelser förutsätter i allmänhet en situation som föregåtts av regionförvaltningsverkets inspektion och tillsynsåtgärder.

Bestämmelser om statsunderstöd som beviljas för småbarnspedagogisk verksamhet ingår i lagen om undervisnings- och kulturverksamhet. I paragrafen föreskrivs dessutom om möjligheterna att inom ramen för de budgetanslag som intagits i statsbudgeten bevilja investeringsbidrag så som bestäms i statsunderstödslagen.

61 §. Klientavgifter. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak 13 § i gällande lag om småbarnspedagogik.

12 kap. **Rättsmedel och ändringssökande**

62 §. *Ändringssökande i beslut om barnets rätt till småbarnspedagogik och i beslut om antagning till småbarnspedagogik.* Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om antagning av ett barn till småbarnspedagogik ingår i 30 a och 32 § i lagen om småbarnspedagogik. I princip är det förbjudet att söka ändring genom att anföra besvär hos förvaltningsdomstolen. Rättelse i en tjänsteinnehavares beslut om antagning av ett barn till småbarnspedagogik söks hos det kommunala organet. I ett sådant beslut som fattas av ett kommunalt organ om antagning av ett barn till småbarnspedagogik som avses i 11 § i lagen om småbarnspedagogik, dvs. i ett beslut som gäller barnets rätt till småbarnspedagogik och dess omfattning, får ändring dock sökas genom att anföra besvär hos förvaltningsdomstolen. I förvaltningsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Den nuvarande regleringen kan anses svårbegriplig och begränsa rättssäkerheten. Av den anledningen föreslås att bestämmelserna om ändringssökande förenas med varandra och förtydligas. Omfattningen av rätten till ändringssökande ska enligt förslaget inte till den del de gäller det slags beslut som avses i paragrafen ändras jämfört med gällande bestämmelser, men i stället för begreppet beslut om antagning av ett barn till småbarnspedagogik strävar man att precisera definitionen av i vilka slags ärenden man får söka ändring. På grund av preciseringen av definitionen av begreppet föreslås dessutom att man i paragrafen närmare definierar till vilken del man får söka ändring i ett beslut, och hur många besvärsinstanser som erbjuds beroende på innehållet i respektive beslut.

Första instans är enligt förslaget sökande av ändring hos kommunens kollegiala organ. Det är inte ändamålsenligt att i den kommunala förvaltningsstadgan delegera ett beslut om ändring i ett beslut till en tjänsteinnehavare. Den föreslagna rätten till ändringssökande gäller såväl omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik som andra ärenden i anknytning till utnyttjandet av barnets rätt till småbarnspedagogik vilka kommunen eller samkommunen fattar skriftliga beslut. Dessa beslutsärenden, i vilka ändring får sökas, kan till exempel gälla tidpunkten för när barnets rätt till småbarnspedagogik inleds, eller ärenden som gäller verksamhetsformen eller verksamhetsenheten. Omfattningen av rätten till småbarnspedagogik enligt förslagets 12 §, rätten till skiftesvård och till bibehållandet av platsen i småbarnspedagogik enligt 13 § samt 6 § till den del den gäller kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik för barn som är bosatta i eller vistas i kommunen samt i fråga om språket inom småbarnspedagogiken får man efter rättelseyrkande söka ändring genom att anföra besvär hos förvaltningsdomstolen som får granska fallet. Till övriga delar får man enligt förslaget söka ändring genom besvär i ett beslut endast om det gäller ett beslut som hänför sig till småbarnspedagogik som faktiskt riskerar att förhindra att den subjektiva rätten till småbarnspedagogik tillgodoses. Till denna del föreslås förvaltningsdomstolen ges rätt till sådana prövningsrätt som liknar tillstånd till besvärstillstånd i fråga om huruvida den tar ärendet till behandling. Till den del rätten till ändringssökande gäller en enhet inom småbarnspedagogik eller själva verksamhetsformen ska rätt till överklagande enligt förslaget i regel inte heller framöver beviljas. Till den del det inte föreskrivs något annat i paragrafen ska man i fråga om rättelseyrkanden iakttä bestämmelserna i offentlighetslagen och till den del det gäller överklaganden bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Rätten att överklaga hos högsta förvaltningsdomstolen är enligt förslaget kräver högsta förvaltningsdomstolens tillstånd. Avsikten är att högsta förvaltningsdomstolen ska få ta ställning till betydelsefulla prejudikat gällande avgöranden som gäller omfattningen på småbarnspedagogiken för ett barn och kommunens skyldighet att ordna sådan verksamhet.

63 §. *Ändringssökande angående beslut som fattats gällande övervakning av tillsynsmyndighet eller i egenskap av registermyndighet.* Paragrafens 1 mom. motsvarar 36 § 1 mom. i lagen om privat socialservice. Motsvarande bestämmelse gällande småbarnspedagogik ingår inte i

lagen om småbarnspedagogik, utan bestämmelserna om ändringssökande har vilar på allmän lagstiftning. Däremot finns bestämmelser om konsekvenserna av verkställigheten och förbud mot ändringssökande i 8 b § 3 mom. och 8 c § 3 mom. i denna lag. Till denna del ska regleringen enligt förslaget förenhetligas. I myndighetsbeslut som fattats med stöd av lagen om småbarnspedagogik och som gäller ett fall för tillsynsmyndigheterna eller anteckning eller radering av en uppgift i ett register, ska ändring sökas genom förvaltningsklagan hos förvaltningsdomstolen, eftersom sådana ärenden kan ha betydande rättsliga konsekvenser för privata producenter av småbarnspedagogik.

Paragrafens 2 mom. motsvarar 8 c § 3 mom. i den gällande lagen. om småbarnspedagogik och 36 § 2 mom. i lagen om privat socialservice.

64 §. Verkställighet. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak 37 § i den gällande lagen. Angående kommunal småbarnspedagogik föreskrivs i 8 b § 3 mom. att beslut som fattats av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller av regionförvaltningsverket om avbrytande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat. Den föreslagna paragrafen gäller på lika grunder såväl kommunal som privat småbarnspedagogisk verksamhet.

13 kap. Informationsresurs inom småbarnspedagogiken

65 §. Tillämpningsområde. I detta kapitel föreskrivs om informationsresursen för småbarnspedagogik, de uppgifter som ska registreras där, om förmedling av sådana uppgifter och om digitala tjänster i anslutning till den.

Paragraferna i kapitlet om en tjänst för utlämnande av uppgifter innebär avvikelser från offentlighetslagen. Samtliga uppgifter i informationsresursen ska enligt förslaget överlämnas via utlämningstjänsten endast i elektronisk form, vilket betyder att man på överlämnandet tillämpar de föreslagna paragraferna i stället för 16 § 7 mom. i offentlighetslagen. Övriga uppgifter än sådana som är i elektronisk form kan enligt förslaget fås direkt av den personuppgiftsansvariga. Det ska inte vara möjligt att lämna ut uppgifter för direkt marknadsföring eller opinions- och marknadsundersökningar ens med medgivande av ifrågavarande person själv. Enligt de föreslagna paragraferna om en tjänst för utlämning av uppgifter kan man till myndigheterna för skötseln av deras lagstadgade uppgifter överlämna sådana uppgifter som ingår i informationsresursen inom småbarnspedagogik. Dessutom kan uppgifter överlämnas till dem själva som registrerats i resursen. Därmed tillgodoses den allmänna offentlighetsprincipen på de personuppgiftsansvarigas eget initiativ. En enskild medborgare kan till exempel inte enbart med stöd av offentlighetsprincipen begära att få uppgifter om en annan person ur informationsresursen. Den föreslagna 69 § har företräde framför 21 § i offentlighetslagen, dvs. Utbildningsstyrelsen ska producera informationsmaterial så som undervisnings- och kulturministeriet bestämmer, men inte på begäran av andra myndigheter. Myndigheter som har lagstadgad rätt till uppgifter i informationsresursen ska få uppgifterna via en utlämningstjänst och själva kunna sammanställa datamaterial av dem.

66 §. Användningssyfte. Informationsresursen ska användas i syfte att i enlighet med 1 mom. göra det möjligt att på elektronisk väg datasäkert och centraliserat samla in, behandla och lämna ut uppgifter om småbarnspedagogik till en person till personen själv eller dennes lagliga företrädare eller myndigheter och forskare som behöver uppgifterna, säkerställa uppgifternas enhetlighet och tillförlitlighet samt effektivisera förvaltningen och främja utveckling och beslutsfattande gällande småbarnspedagogik som grundar sig på forskning. Det föreslagna momentet motsvarar formuleringen i 1 § i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017). I jämförelse med studie- och examensregister handlar emellertid ett viktigt syfte

för vilket informationsresursen inom småbarnspedagogik ska användas om myndigheters beslutsfattande. På nationell nivå kan föreskrivas om begränsningar i dataskyddsprinciperna. Genom artikel 6 punkt 4 i dataskyddsförordningen ges möjlighet att i den nationella lagstiftningen avvika från principen om ändamålsbegränsning på villkor att den nationella rätten utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle eller för att skydda de mål som avses i artikel 23 i dataskyddsförordningen. Informationsresursen genomför bland annat sådana mål som anknyter till det allmännas bästa samt det allmännas tillsyns- och regleringsuppgifter, såsom tillgång till uppgifter i rätt tid och i tillräcklig mängd i syfte att föra en framgångsrik utbildningspolitik, som för sin del även bidrar till att barnens rättigheter tillgodoses med hjälp av lagstiftningen. Informationsresursen tillgodoser också det allmännas väl genom att garantera samtliga myndigheter som använder sig av den en kunskapsgrund som utgörs av uppgifterna i den så att de kan uppfylla sina lagstadgade förpliktelser.

Enligt det föreslagna 2 mom. får myndigheterna använda sig av sådana uppgifter om småbarnspedagogiken som ingår i den nationella informationsresursen inom småbarnspedagogik som de behöver för att sköta sina lagstadgade uppgifter. I detta avseende centrala myndigheter vore undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen, kommunerna, Valvira, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd, Nationella centret för utbildningsutvärdering och Statistikcentralen. Enligt förslaget ska någon uttömmande förteckning inte göras upp, eftersom en myndighets rätt till uppgifter bestäms enligt lagstiftningen gällande respektive myndighet och dess lagstadgade uppgifter i enlighet med bestämmelserna i i lagen om nationella studie- och examensregister. De uppgifter som ingår i informationsresursen för småbarnspedagogik ska bland annat användas för anordnande, planering, styrning, uppföljning och tillsyn av småbarnspedagogik i allmänhet och regionalt. Uppgifterna får även användas för utvärdering och statistikföring.

Enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen måste det hittas en grund för behandlingen av information. Rätten att behandla uppgifter i informationsresursen och rätten för myndigheter som utnyttjar resursen att få uppgifter grundar sig på artikel 6.1 c har behandlingen en rättslig grund om den är nödvändig för att den personuppgiftsansvariga ska kunna uppfylla en lagstadgad förpliktelse. Utbildningsstyrelsen ska enligt förslaget grunda sin prövning av sin lagstadgade skyldighet att behandla uppgifter på huruvida myndighetens grund för behandlingen av uppgifter och dess rätt till information är i enlighet med c-punkten.

Såväl personuppgifter som behandlas på grund av myndigheternas lagstadgade skyldigheter som utövande av offentlig makt eller för att utföra uppgifter som gäller det allmännas väl garanterar de registrerades rättigheter att få information om de uppgifter som behandlas, (artikel 13 och 14), få tillgång till personuppgifterna (artikel 15), rättelse av personuppgifter (artikel 16) som rätt att begränsa behandlingen av dem (artikel 18). Eftersom verksamheten har sin grund i c-punkten, har den registrerade enligt 6.3 b) varken rätt att få sina personuppgifter raderade i enlighet med artikel 17 eller att göra invändningar mot behandling av personuppgifter avseende honom eller henne som har sin grund i en myndighets lagstadgade skyldighet i enlighet med artikel 21. Inte heller rätten att överföra uppgifter till en annan personuppgiftsansvarig i enlighet med artikel 20 kan tillämpas när grunderna för behandlingen av personuppgifterna utgörs av artikel 6.1 c).

Enligt artikel 6.2 i den allmänna dataskyddsförordningen får medlemsstaterna behålla eller införa mer specifika bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen med hänsyn till behandling för att efterleva punkt 1 c genom att närmare fastställa specifika krav för uppgiftsbehandlingen och andra åtgärder. I denna proposition föreslås nationella preciseringar bland annat gällande åtgärderna för behandling av uppgifter och gällande lagringstider.

Det föreslagna momentet gäller den registrerades rätt att få tillgång till personuppgifter som gäller honom eller henne själv, om vilket det föreskrivs i artikel 15 i dataskyddsförordningen. I praktiken gäller det föreslagna momentet personalen inom småbarnspedagogiken samt barnens vårdnadshavare. I enlighet med huvudregeln i 14 § i förvaltningslagen (434/2003) förs en omyndigs talan av den omyndigas intressebevakare, vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

67 §. Personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde. Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 § i lagen om riksomfattande studie- och examensregister Enligt den föreslagna 1 mom. ska de som för in uppgifterna, dvs, kommunen, samkommunen eller en privat serviceproducent, fungera som personuppgiftsansvarig för de uppgifter respektive aktör fört in i registret. De privata serviceproducenterna ska enligt förslaget inkludera företag som producerar småbarnspedagogiska tjänster såsom daghem och familjedagvårdare.

Ifall anordnaren av småbarnspedagogik i sin verksamhet behandlar sådana personuppgifter om barnen, personalen eller vårdnadshavarnas personuppgifter som förts in i informationsresursen som gäller anordnarens egna verksamhetsställen, är det frågan om behandling av personuppgifter inom ramen för anordnarens egen verksamhet. Småbarnspedagogikproducentens registerföring grundar sig ur personuppgiftslagens synpunkt sett på den småbarnspedagogiska uppgift denne sköter och det sakförhållande som uppstår mellan barnet, vårdnadshavaren och personalen samt anordnaren av småbarnspedagogik. Men utgångspunkt i de villkor för behandling av personuppgifter som föreskriv i EU-förordningen om dataskydd ska villkoret i huvudsak ansluta sig till småbarnspedagogikserviceproducentens lagstadgade förpliktelser eller utövande av offentlig makt eller det allmännas bästa i syfte att utföra sitt uppdrag.

Den föreslagna informationsresursen ska vara ett datasystem där anordnarna av småbarnspedagogik förvarar kopior av en del av innehållet i de personuppgiftsregister de ansvarar för. Informationsresursen utgör således inte ett från anordnarens egna register logiskt sett separat personregister. Därmed vore det inte ändamålsenligt att ifråga om den personuppgiftsansvarigas uppdrag i fråga om den informationshelhet som införs i informationsresursen överlåta det centraliserade ansvaret för den tekniska förvaltningen till Utbildningsstyrelsen. Övriga register och informationsinnehållet i sådana register som inte kopieras till informationsresursen ska fortsättningsvis vara helt på den personuppgiftsansvarigas ansvar.

De personuppgiftsansvariga ska svara för innehållet i informationen och att den är korrekt. Den personuppgiftsansvariga ska svara för att de uppgifter som införs i informationsresursen är aktuella. Den personuppgiftsansvariga ska svara för de registrerades rätt att korrigera sina personuppgifter i informationsresursen. Om det skulle visa sig att det finns ett fel i innehållet i uppgifterna informationsresursen, ska kravet på rättelse av uppgiften riktas till den personuppgiftsansvarige. Anmälan om den felaktiga uppgiften ska ändå också kunna göras till Utbildningsstyrelsen, som enligt förslaget ska förmedla den till den personuppgiftsansvarige för rättelse. Om det skulle visa sig att felet beror på ett tekniskt fel i informationsresursen, ska den som tekniskt förvaltar resursen svara för att felet rättas till. De personuppgiftsansvariga ska enligt förslaget också svara för att informera de som registreras i informationsresursen på det sätt som föreskrivs i kapitel III i dataskyddsförordningen. För att den personuppgiftsansvariga ska kunna uppfylla sin plikt, ska Utbildningsstyrelsen i enlighet med förslagets 2 mom. informera den personuppgiftsansvarige om regelbundna utlämnanden av uppgifter ur informationsresursen. Utbildningsstyrelsen ska enligt förslaget på begäran av den personuppgiftsansvariga utan dröjsmål tillställa denne sådana logguppgifter om en person som registrerats i informationsresursen dvs. uppgifter om till vilka instanser och när uppgifterna överlämnats.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska utbildningsstyrelsen med avseende på vissa lagstadgade förpliktelser fungera som personuppgiftsbiträde. Utbildningsstyrelsen ska alltså med stöd av la-

gen i egenskap av personuppgiftsbiträde direkt ansvara för vissa skyldigheter som annars skulle tillhöra den personuppgiftsansvariga. Utbildningsstyrelsen svarar också för den tekniska anslutningen för införande, behandling och utlämnande av uppgifter. Utbildningsstyrelsen ska svara för säkerheten och lagenligheten för behandlingen av de införda uppgifterna. Utbildningsstyrelsen får enligt förslaget inte behandla uppgifter mer vittsyftande än vad skötseln av uppgifter enligt denna lag förutsätter. Utbildningsstyrelsen svarar även för informationsresursens lättillgänglighet, integritet och oföränderlighet samt för dess skydd och förvaring. Utbildningsstyrelsen ska svara för att så här många dataskyddsprinciper godkänns. Vidare ska Utbildningsstyrelsen svara för att utlämnandet av uppgifter är lagenligt. Utbildningsstyrelsen ska enligt förslaget för de personuppgiftsansvarigas del ge myndigheterna de uppgifter de behöver samt utdela forskningstillstånd. I fråga om utlämnande av uppgifter till myndigheter ska Utbildningsstyrelsen inte ha rätt till sakligt övervägande av om uppgifterna lämnas ut eller inte, utan utlämnandet ska enligt förslaget bestämmas av den myndighet som begäran om uppgifter gäller i enlighet med lagstiftningen om den myndigheten. Uppgiften att lämna ut uppgifter kan således betraktas vara noggrant avgränsad. Däremot föreslås att Utbildningsstyrelsen i fråga om tillstånd att använda uppgifter för forskningsändamål ska använda sin rätt att överväga saken, oavsett den personuppgiftsansvarigas roll. Närmare bestämmelser om utlämnande av uppgifter ingår enligt förslaget i 73 §. Framtagandet av sådana uppgifter som anges i enligt 69 § hör enligt förslaget till Utbildningsstyrelsens uppgifter, som den ska sköta för undervisnings- och kulturministeriets räkning.

Utbildningsstyrelsen ska ansvara för de uppgifter som ingår i informationsresursen i enlighet med artikel 15 och 18 i EU:s allmänna dataskyddsdirektiv om de registrerades rätt att få tillgång till sina uppgifter, begränsa behandlingen av dem samt om anmälningsskyldigheten i enlighet med artikel 19 i direktivet. Artiklar gäller den registrerades rättighet och anmälningsskyldighet. Den rätt att göra invändningar som avses i artikel 21 passar inte in på den behandling av uppgifter som avses i denna lag, och som grundar sig på en lagstadgad uppgift. Enligt artikel 15 ska den registrerade ha rätt att av den personuppgiftsansvariga få bekräftelse på huruvida personuppgifter som rör honom eller henne håller på att behandlas och i så fall få tillgång till personuppgifterna och diverse information om behandlingen av dem. Eftersom det enligt förslaget är den tekniska förvaltaren som administrerar utlämningstjänsten, samlar in logguppgifter och ansvarar för att uppgifterna förvaras i informationsresursen, vore det logiskt att det är den tekniska förvaltaren som möjliggör den registrerades tillgång till sina egna personuppgifter. Artikel 18 gäller den registrerades rätt att begränsa behandlingen. Eftersom det enligt förslaget är den tekniska förvaltaren som administrerar utlämningstjänsten och i praktiken vore en viktig tillskyndare av behandlingen av personuppgifter, är det logiskt att den tekniska förvaltaren bistår den registrerade att utnyttja sin rätt att begränsa användningen av sina personuppgifter. Artikel 19 gäller rätten till rättelse eller radering av uppgifter samt anmälningsplikten beträffande begränsning av behandlingen av uppgifter. Den personuppgiftsansvariga ska underrätta varje mottagare till vilken personuppgifterna lämnats ut om eventuella rättelser eller radering av personuppgifter eller begränsningar av behandling, om inte detta visar sig vara omöjligt eller medföra oproportionell ansträngning. Eftersom Utbildningsstyrelsen ska administrera tjänsten för utlämning av uppgifter, vore genomförande av artikel 19 logiskt sett en uppgift för den. Rätten till radering av uppgifter enligt artikel 17 i EU:s allmänna dataskyddsdirektiv tillämpas enligt artikel 17.3 b inte på den rättsliga grund som anges i 6.1 c. Eftersom uppgifterna i den informationsresurs som avses i denna lag endast får behandlas av en myndighet för skötseln av sina lagstadgade uppgifter och uppgifter enligt 73 § endast får överlämnas till en myndighet med stöd av rätten till information som grundar sig på lag eller på en lagstadgad uppgift eller med stöd av allmänna lagar för vetenskaplig forskning, kan behovet av att med hjälp av metoder i enlighet med rätten att göra invändningar och tillgripandet av andra rättsmedel enligt det allmänna dataskyddsdirektivet kan anses vara ringa.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska, om den personuppgiftsansvariga som avses i 1 mom. upphör och ifrågavarande uppgifter den personuppgiftsansvariga haft överförs på en annan juridisk person, fungerar Utbildningsstyrelsen som personuppgiftsansvarig för de uppgifters del som samlats in i denna informationsresurs. Dessa uppgifter som förvaras i informationsresursen skulle fortsättningsvis kunna utnyttjas oavsett att ifrågavarande anordnare av småbarnspedagogik har upphört. Därmed vore uppgifternas kontinuitet säkerställd.

68 §. Registrering av uppgifter i informationsresursen. Det föreslagna momentet motsvarar formuleringen i 3 och 6 § i lagen om nationella studie- och examensregister. Enligt det föreslagna 1 mom. ska kommunen, samkommunen och privat serviceproducenter vara skyldiga att föra in de uppgifter som avses i den föreslagna 70 § i tjänsten för sin egen del. Utgångspunkten är att respektive aktör inom småbarnspedagogiken, såsom kommunen, samkommunen, en privat avtalspart till kommunen, en serviceproducent som fungerar med servicesedel, övriga som registrerat sig hos Valvira samt familjedagvårdare ska var och en föra in sina egna uppgifter i informationsresursen. I modellen med en vårdkommun ligger ansvaret för införandet av uppgifterna på den kommun som anordnar den småbarnspedagogiska tjänsten.

Enligt det föreslagna 2 mom., ska kommunen eller samkommunen, med avvikelse från 1 mom. själv utöver de uppgifter som gäller de tjänster den själv producerat införa de uppgifter som gäller de barn inom småbarnspedagogiken som avses i 70 § 3 mom. 1 och 3—7 punkterna samt 4 mom. Detta innebär att kommunen eller samkommunen ska införa uppgifter gällande identifieringen av barnen i fråga om köptjänster de anskaffat och sådana den ordnat med hjälp av en servicesedel, det datum för inlämnande av ansökan som avses i 17 §, de datum för inledande och avslutande, grunden för omfattningen för ett barns småbarnspedagogik, villkor i anslutning till användningen av den, uppgifter om anordnande av småbarnspedagogik i form av skiftesvård samt i vilken form småbarnspedagogiken ordnas som ingår i sådana beslut eller avtal som avses i 18 §. Servicesedel- eller köptjänstaktören ska enligt förslaget införa uppgifter om det verksamhetsställe där barnet deltar i småbarnspedagogik. Kommunen respektive samkommunen ska införa uppgifter om samtliga föräldrar eller andra vårdnadshavare som den skaffat som köptjänst med hjälp av en servicesedel för den småbarnspedagogik den ordnar, eftersom kommunerna på grund av sin lagstadgade uppgift utformar ett personregister av dessa uppgifter. Serviceproducenter som får stöd för privat småbarnspedagogik ska införa de uppgifter som avses i 4 mom. 1 och 2 punkterna, dvs. identifikationsuppgifter gällande barnets föräldrar eller annan vårdnadshavare samt om klientavgifter inom den småbarnspedagogiken och servicesedelns värde. För vårdnadshavarnas del samlas uppgifter om familjens storlek eller betalningsbeslutets begynnelse- och slutdatum inte in, eftersom det inte bilas sådan information hos företag som får stöd för privat vård av barn. Enligt 1-punkten ska basuppgifter om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare samlas in med stöd av 15 1 i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. Beloppet på klientavgiften inom småbarnspedagogiken ska enligt förslaget även omfatta beloppet på klientavgiften för företag som får stöd för privat vård av barn, vilket är ett belopp som bland annat Folkpensionsanstalten behöver för att med stöd av 7 § i lagen om bestämma stödet för privat vård av barn.

Enligt förslaget till 3 mom. fattar Utbildningsstyrelsen närmare beslut om hur dataregistrerarna ska uppdatera uppgifterna. Utbildningsstyrelsen utfärdar närmare föreskrifter om informationsstrukturen för och informationsstrukturerna i de uppgifter som anges i 70 §. Genom dessa föreskrifter säkerställs uppgifternas enhetlighet. Samtidigt kan de föreslagna bestämmelserna förbättra aktörernas egen registerföring.

Uppgifterna registreras antingen i första hand via småbarnspedagogikanordnarnas operativsystem eller, i andra hand, via användargränssnittet via så kallad direkt inmatning. Den ursprungliga informationen, eller master data, kvarstår hos anordnarna själva. Förr samlades

RP 40/2018 rd

data in med hjälp av olika slags forskningsmetoder och myndighetsformulär, så lagförslaget föreskriver bara om ett nytt sätt att lämna in uppgifter.

I förslaget till 4 mom. föreskrivs att när sådana uppgifter om en person som för första gången förs in, ska den som för in uppgiften be Utbildningsstyrelsen om personens studentnummer. Om personen saknar studentnummer ska Utbildningsstyrelsen skapa ett studentnummer i enlighet med 3 § i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017). Studentnummer ska enligt förslaget ges till barn och personalen inom småbarnspedagogik, när man för första gången för in sådana uppgifter om ifrågavarande person som avses i denna lag i informationsresursen inom småbarnspedagogiken. Studentnumren bildar ett studentnummerregister som Utbildningsstyrelsen ansvarar för.

Genom den föreslagna lagen utvidgas användningen av studentnummer till att gälla småbarnspedagogik. Användningen av numren minskar användningen av information som förbinds med personbeteckningen. Utbildningsstyrelsen är registeransvarig för studentnummerregistret. Enligt lagen om nationella studie- och examensregister kan studentnummer lämnas ut via en teknisk anslutning. Enligt förslaget ska studentnumret överföras från studentnummerregistret så att det kan tas i bruk i informationsresursen inom småbarnspedagogiken. Information ska endast flyttas så att den är förbunden med personbeteckning på grund av lagstadgade behov, och är i övrigt kopplad till studentnumret.

Med stöd av lagen om nationella studie- och examensregister samlas det in uppgifter om barns deltagande i förskoleundervisning i Koski-registret. Från och med den 1 januari 2018 har man börjat samla in närvarouppgifter från förskoleundervisningen. Om förskoleundervisning som ordnas på en sådan plats som avses i 1 § 2 eller 3 mom. i den gällande lagen om småbarnspedagogik (36/1973), börjar man samla in information till Koski-registret från och med den 1 januari 2019. Information om deltagande i förskoleundervisningen påverkar bland annat stöd från Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten ska enligt förslaget få information om deltagande i förskoleundervisningen från Koski-registret.

69 §. Framställning av datamaterial. Enligt det föreslagna 1 mom. ska Utbildningsstyrelsen årligen sammanställa data ur de uppgifter som införts i informationsresursen gällande utvärdering, utveckling, statistik, forskning och annan uppföljning av småbarnspedagogiken samt styrningen av den så som undervisnings- och kulturministeriet bestämmer. Den föreslagna paragrafen har företrädare framför 21 § i offentlighetslagen, dvs. Utbildningsstyrelsen skulle inte framställa datamaterial om detta på begäran av andra myndigheter. Övriga myndigheter kunde få uppgifter för sina lagstadgade uppgifter via utlämningstjänsten och själva framställa de datamaterial de behöver. Framställande av datamaterial innebär förädling av så kallade rådata. Framställningen skulle även kunna innehålla mikrosimuleringar. Uppgifterna skulle enligt förslaget stå till Utbildningsstyrelsens förfogande utan något särskilt överlämnande. De färdiga datamaterialen ska vara anonymiserade och med hjälp av dem skulle man till exempel kunna ange det procentuella deltagandet för en viss åldersgrupp inom småbarnspedagogiken. Färdiga datamaterial skulle överlämnas på annat sätt, såsom via den utlämningstjänst som avses i 73 §, till exempel i form av överlämnande av färdiga datafiler. Färdiga datamaterial skulle till exempel kunna publiceras i tjänsten Vipunen, där man skulle ha tillgång till uppgifterna avgiftsfritt. Undervisnings- och kulturministeriets behov av uppgifter sammanhänger nära med lagberedning och konsekvensbedömningen av lagarna.

När Utbildningsstyrelsen sammanställer datamaterial får den kombinera uppgifter i informationsresursen med sådana uppgifter som förts in i den riksomfattande informationsresursen inom grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning samt med sådana uppgifter om en persons examina, specialiseringsutbildningar samt studierätter som gäller ex-

amensinriktade utbildningar som förts in i högskolornas riksomfattande datalager. Detta skulle göra personuppgifterna med användbara.

Enligt det föreslagna 3 mom. får Utbildningsstyrelsen vid sammanställandet av datamaterial med myndighetens tillstånd också samköra uppgifter i informationsresursen med uppgifter från en annan myndighet.

70 §. Uppgifter om småbarnspedagogiken. De i paragrafen föreslagna uppgifterna grundar sig på respektive myndigheters kartlagda behov av uppgifter. På individnivå samlas uppgifterna enligt förslaget in på grund av myndigheternas behov av information. Till exempel FPA:s databehandling grundar sig på personbeteckningar. Till den del uppgifter på individuell nivå inte behövs, behandlas informationen knutet till studentnumret eller anonymiserat. Enligt förslaget får uppgifter i olika moment förenas med varandra så att uppgifter om ett barn får förenas med vissa uppgifter om producenten av den småbarnspedagogiska verksamheten, om personalen och om vårdnadshavaren. Ansvar för registreringen av olika slags uppgifter fastställs närmare i 68 § ovan.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska man i informationsresursen införa uppgifter om producenten av småbarnspedagogisk verksamhet på verksamhetsställenivå, dvs. namnet på producenten och dennes samtliga verksamhetsställen, fo-nummer och kontaktuppgifter, antalet platser inom småbarnspedagogiken, hur verksamheten ordnas, verksamhetsform, samt språk och betoningar. Verksamhetsställe är till exempel daghem, familjedaghem eller gruppfamiljedaghem, som finns på samma gatuadress. Till exempel är varje daghemsfilial ett skilt verksamhetsställe. Öppen småbarnspedagogisk verksamhet kan också ha ett eget verksamhetsställe. Till producentens kontaktuppgifter hör till exempel kommunkod och IP-adress. Med hur verksamheten ordnas avses service som kommunen eller samkommunen själv ordnar, köptjänster som kommunen eller samkommunen skaffar, utfärdande av servicesedel eller anordnande av småbarnspedagogik enligt 14 § med hjälp av stöd för privat vård av barn. Med verksamhetsform avses daghemsverksamhet, familjedagvård, gruppfamiljedagvård och öppen småbarnspedagogisk verksamhet. Med språket inom småbarnspedagogiken avses det språk verksamheten huvudsakligen försiggår på inom verksamhetsstället eller gruppen. I fråga om betoning registreras i informationsresursen uppgifter om skiftesvård och uppgifter om ifall verksamheten genomförs enligt ett visst pedagogiskt system, såsom till Steiner-, Montessori-, Reggio Emilia- eller Freinetpedagogik. I fråga om betoningen registreras också uppgifter om eventuella verksamhetsrelaterade betoningar, såsom till exempel idrott, musik eller bildkonst. Språket kan utgöra en betoning om det är frågan om att bekanta barnet med ett språk eller att utöka dess kuskaper i ett annat språk än det språk verksamheten egentligen försiggår på.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska man i informationsresursen registrera uppgifter om de anställdas namn, personbeteckning, modersmål, hemkommun, kontaktuppgifter, verksamhetsställen där personen arbetar samt den arbetsuppgift som avses i denna lag, personens anställningsavtal och arbetstid, examen som ger behörighet som avses i denna lag samt deltagande i fortbildning. Med i denna lag avsedd arbetsuppgift avses uppgifter enligt 26—31 §; dvs. lärare, socionom, barnskötare, familjedagvårdare eller speciallärare inom småbarnspedagogik inom småbarnspedagogik samt daghemsföreståndare. Därutöver också en sådan assistent som omnämns i 35 och 38 §. Med anställd i arbetsavtalsförhållande avses alternativen visstidsanställd, stadigvarande anställd samt inhyrd anställd. Med arbetsavtalsförhållande avses således också ett arbetsavtalsförhållande som uppstår via inhyrning av arbetstagare. I uppgifterna om anställningsförhållande införs också datum för när anställningsförhållandet inletts och avslutats. Med arbetstid avses alternativen deltidanställd och heltidanställd, och i det avseendet registreras uppgifter om veckoarbetstiden. Med examen som ger behörighet som avses i denna lag avses examina som ger behörighet för de uppgifter som avses i 26—31 §. I examina ska man beakta de övergångsbestämmelser som föreslås samt behörighet för personalen vid stei-

RP 40/2018 rd

nerpedagogiska daghem enligt 32 §. Uppgifterna om fortbildning registreras i form av dagar. Man kan kräva att en fortbildningsdag ska ha en viss minimilängd. Bland annat i beskattningssanvisningarna krävs att en fortbildningsdag räcker minst sex timmar. Ministeriet utfärdar anvisningar till de personuppgiftsansvariga. Även halva dagar får registreras. Uppgifterna om personalen behövs för de relationstal och för övervakningen av behörighet samt för att följa med antalet anställda som föreskrivs enligt lagen om småbarnspedagogik. Med hjälp av uppgifterna kan undervisnings- och kulturministeriet bedöma förändringar gällande personalen. Dessutom ansluter sig ministeriets behov av information till uppföljningen av effekten av finansieringen av fortbildning och utveckling av den med tanke på utvärderingen av framtida utbildningsbehov. Med dessa uppgifter kan också kommunerna och andra anordnare av småbarnspedagogik följa med personalstrukturen och utbildningsbehovet samt förutse till exempel pensioneringar.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska man i informationsresursen registrera följande uppgifter angående barn som deltar i småbarnspedagogik: namn, personbeteckning, modersmål, hemkommun och kontaktuppgifter, verksamhetsställe där barnet får småbarnspedagogik, datum för inlämnande av ansökan enligt 17 §, begynnelse- eller slutdatum för det beslut eller avtal som avses i 18 §, grund för omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik och användningsvillkoren, uppgifter om anordnade av småbarnspedagogik i form av skiftesvård för barnet samt formen för anordnade av småbarnspedagogiken.

Registrering av inlämningsdatum för ansökan är motiverad för att såväl klienterna inom som anordnarna av och myndigheterna som styr småbarnspedagogiken ska kunna följa med hur fort barnet får en plats inom småbarnspedagogiken. Datum för när småbarnspedagogiken för barnet inleds och avslutas samt korrigeringar av dessa uppgifter behövs bland annat för utbetalning av de stöd som Folkpensionsanstalten betalar enligt 3, 15, 16 och 23 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. Med grunden för omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik avses dess lagstadgade grund. Bestämmelser om detta finns i 12 § i denna lag, där det föreskrivs att barnet har rätt till 20 timmar eller till mer omfattande småbarnspedagogik. Uppgiften om den bestämmelse barnets rätt grundar sig på ska enligt förslaget föras in enligt det moment som avses, och inga mer specifika uppgifter än så samlas in om bakgrundsinformation som kan karakteriseras som känslig. I besluten ska man enligt gällande allmänna lagar om förvaltning ange de bestämmelser som ska tillämpas så att de specificeras enligt moment.

Med de användningsvillkor som ansluter sig till barnets rätt och som ska registreras, avses användningen av den tid barnet har rätt till småbarnspedagogik, viket föräldrarna och anordnaren av småbarnspedagogiken kommer överens om. Denna tidsanvändning anges i form av antal timmar per vecka. Dessutom registreras uppgifter om hur användningen av rätten fördelar sig per dag eller i form av en del av veckan samt ifall det gäller användning som räcker mindre än fem timmar per dag eller minst fem timmar per dag. Småbarnspedagogik under en del av veckan är enligt förslaget till 19 § sådan småbarnspedagogik som barnet har för avsikt att delta i regelbundet endast under vissa vardagar per vecka. Omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik samt uppgifter om den användning av rätten man avtalat om behövs bland annat med stöd av 3, 4, 4 a, 20 och 23 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.

Enligt förslaget till 4 mom. ska man i informationsresursen införa följande uppgifter om föräldrarna eller någon annan vårdnadshavare till varje barn som deltar i småbarnspedagogiken; deras namn, personbeteckning, modersmål, hemkommun och kontaktuppgifter, storleken på klientavgiften för småbarnspedagogiken, och servicesedelns värde, familjens storlek och betalningsbeslutets begynnelse- och avslutningsdatum enligt lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016). Klientavgiftens storlek föreslås också omfatta storleken på klientavgifter för företag som drivs med hjälp av stöd för privat vård av barn. I informations-

resursen registreras också sådana uppgifter som redan nu samlas in om den klientavgift som bestäms för mottagare av en servicesedel för kommunal service enligt klientavgiftslagen. Med familjens storlek avses i enlighet med klientavgiftslagen vuxna som lever i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden samt antalet minderåriga barn i det gemensamma hushållet. Klientavgiften gäller kommunala småbarnspedagogiska tjänster. Lagen gäller inte privat småbarnspedagogik.

Enligt förslaget till 5 mom. ska kommunen därutöver separat från ovan nämnda uppgifter införa uppgifter om antalet platser inom småbarnspedagogiken som den skaffat på sitt anordnansvar och inom den småbarnspedagogik som den ordnar med hjälp av servicesedlar samt om dessa serviceproducenter. Om serviceproducenterna registreras både deras antal och övriga identifikationsuppgifter, såsom fo-nummer.

Enligt förslaget till 66 § får myndigheterna använda sig av sådana uppgifter om småbarnspedagogiken som ingår i informationsresursen som är nödvändiga för skötseln av deras lagstadgade uppgifter. De uppgifter som ska samlas in räknas noga upp i förslaget till 70 §, vilket är stämmer överens med grundlagsutskottets tolkningspraxis, enligt vilken mottagande och utlämnande av uppgifter kan gälla sådana uppgifter som behövs för något syfte, om man eftersträvat att i lagen ange en utförmade förteckning över vad dessa uppgifter ska innehålla.

71 §. Kontroll av uppgifter i andra informationskällor. Enligt förslaget till paragraf ska sådana identifikations- och kontaktuppgifter som avses i 70 § som en kommun, samkommun eller privat serviceproducent infört i informationsresursen uppdateras i det studentnummerregister som avses i lagen om nationella studie- och examensregister. De basuppgifter som behövs för att identifiera av en person, såsom aktuella kontaktuppgifter, uppdateras i studentnummerregistret ur befolkningsdatasystemet (BDS). I företags- och organisationsdatasystemet (FDS) uppdateras motsvarande basuppgifter om företag. Myndigheterna ansvarar för personuppgifterna i datasystemen. Uppgifterna i BDS och FDS är aktuella, så genom att kontrollera uppgifterna där försäkras man sig om att de är aktuella och riktiga. I BDS ska man dessutom kontrollera att uppgifterna om angående vem som har vårdnaden och omsorgen om ett barn är korrekta.

72 §. Förvaringstid för uppgifter i informationsresursen. Med stöd av förslaget till paragraf ska man kunna förvara innehållet i och sådana uppgifter som avses i 70 § och deras historia. Efter den tid under vilka uppgifterna förvaras arkiveras de enligt förslaget inte i informationsresursen inom småbarnspedagogiken. Enligt det föreslagna 1 mom. ska sådana uppgifter om anordnare av småbarnspedagogik som avses i 70 § 1 och 5 mom. ovan förvaras i informationsresursen i fem års tid sedan utgången av det kalenderår under vilket ifrågavarande anordnare upphört med sin verksamhet. Verksamheten anses ha upphört när anordnaren inte längre uppdaterar sina uppgifter. Femårsgränsen har bestämts enligt myndigheternas behov. På så vis kan till exempel regionsförvaltningsverket retroaktivt kontrollera uppgifter angående anordnare av och verksamhetsställen inom småbarnspedagogik som det behöver i tillsynen av verksamheten.

Enligt förslaget till 2 mom., ska sådana uppgifter om personalen inom småbarnspedagogik som avses i 70 § 2 mom. ovan förvaras i informationsresursen i fem års tid sedan utgången av det kalenderår under vilket ifrågavarande persons anställningsförhållande i småbarnspedagogiska uppgifter upphört. Enligt dataskyddssynpunkt sett ska uppgifter endast förvaras så länge det är nödvändigt. Femårsgränsen enligt myndigheternas behov. Regionförvaltningsverket behöver personuppgifter retroaktivt. Också Utbildningsstyrelsen kan enligt förslaget med längre tidsintervall sammanställa datamaterial för undervisnings- och kulturministeriet, med vars hjälp man kan följa med hur lagändringarna påverkar personalen.

Uppgifter som gäller sådana barn samt deras vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för dem som avses i 70 § 3 eller 4 mom. ska förvaras i informationsresursen i fem års tid sedan utgången av det kalenderår under vilket respektive barns rätt till småbarnspedagogik enligt 12 § har upphört. Barnen skulle i regel vara i åldern 5-7 år när småbarnspedagogiken upphör för deras del. Lagringen av uppgifterna i informationsresursen upphör enligt förslaget efter fem års tid, dvs. när barnet är 10—12 år. Femårsgränsen har bestämts enligt myndigheternas behov. Därmed kan till exempel FPA och barnets vårdnadshavare retroaktivt kontrollera grunderna för stöd- och betalningsbeslut som gäller småbarnspedagogik som sträcker sig fem år bakåt i tiden, och Utbildningsstyrelsen sammanställa datamaterial som sträcker sig över tillräckligt långa tidsperioder till stöd för att styra verksamheten och lagberedningen gällande den.

Enlig förslaget till 4 mom. ska studentnumret och de identifikationsuppgifter som det baserar sig på ska förvaras så som bestäms i lagen om nationella studie- och examensregister.

Enlig förslaget till 5 mom. ska uppgifterna i det loggregister som uppstår hos Utbildningsstyrelsen förvaras i fem års tid sedan de uppstått. Intresset för att förvara uppgifterna i loggregistret håller i sig så länge som innehavaren av rättsobjektet som ska skyddas har möjlighet att framlägga rättsliga anspråk med anledning av otillåten behandling av personuppgifter. Anspråken tillhör området för straffrätt eller skadeståndsrätt och preskriberas därmed inom två år eller, i fråga om tjänstebrott, inom fem års tid.

73 §. Utlämnande av uppgifter och att ge dem till påseende. Utbildningsstyrelsen förvaltar en tjänst för utlämnande av uppgifter, via vilken uppgifter i informationsresursen kombineras med hjälp av en användaranslutning centraliserat erbjuds en person själv eller en laglig företrädare för personen för påseende samt utlämnas till den som har rätt till ifrågavarande uppgifter. Med uppgifter som finns i informationsresursen avses sådana uppgifter som avses i den föreslagna 70 §. Gränssnittet innebär en enskild manuell sökning, till skillnad från den automatiserade tekniska förbindelse som avses i förslaget till 3 mom. Rätt till tillgång till uppgifter har enligt förslaget de myndigheter som har ett lagstadgat behov av uppgifterna samt forskare, för vilka Utbildningsstyrelsen beviljar forskningstillstånd. Allt utlämnande av oförädlade uppgifter i informationsresursen ska ske via en utlämningstjänst. Den föreslagna paragrafen gäller inte sådana datamaterial som sammanställs av Utbildningsstyrelsen enligt förslaget till 69 §, för vilka man använder sig av andra metoder, såsom utlämnande i form av dokument. Den paragrafen motsvarar huvudsakligen 28 och 29 § i lagen om nationella studie- och examensregister.

Enligt det föreslagna 2 mom. får uppgifter som ingår i den informationsresurs som avses i denna lag med stöd av lag eller den rätt till information som tillkommer ifrågavarande myndighet via tjänsten för utlämnande av uppgifter inom småbarnspedagogiken utlämna personuppgifter som hänför sig till småbarnspedagogiken, sekretessbelagda uppgifter dock endast om det särskilt föreskrivs om utlämnandet av eller rätten till sådan information i den lag som gäller dessa. Utlämningsuppdraget är noggrant avgränsat. Utbildningsstyrelsen gör en saklig bedömning av huruvida den myndighet som begär uppgifterna har en lagstadgad grund för att få de begärda uppgifterna. I fråga om utlämnande av uppgifter till myndigheter ska Utbildningsstyrelsen inte ha rätt att sakligt överväga huruvida uppgifterna lämnas ut eller inte, utan utlämnandet bestäms i enlighet med lagstiftningen om den myndighet som begärt uppgifterna. I lagen ingår enligt förslaget ingen förteckning över sådana myndigheter, utan myndighetens rätt till uppgifter bestäms enligt lagstiftningen gällande ifrågavarande myndighet och de uppgifter som föreskrivs för den. Vad en myndighet får till påseende i informationsresursen beror enligt förslaget därmed på vilken rätt till uppgifter som föreskrivs för respektive myndighet. För tydlighetens skull föreskrivs dessutom separat om att sekretessbelagda uppgifter endast får utlämnas ur informationsresursen om rätten till att ge eller få sådana uppgifter särskilt före-

skrivs genom lag. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis ansett att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar informationen.

Enligt förslaget till 3 mom. får myndigheterna uppgifter ur tjänsten via gränssnitt. Utbildningsstyrelsen kan öppna ett gränssnitt till en sådan myndighet som med stöd av denna eller någon annan lag har rätt att behandla uppgifterna. När en myndighet begär uppgifter, ska den meddela Utbildningsstyrelsen användningsändamålet och övriga uppgifter som är nödvändiga för att klarlägga förutsättningarna för utlämnandet av uppgifterna samt redogöra för att myndigheten ser till att skydda uppgifterna på tillbörligt sätt.

Uppgifterna i informationsresursen inom småbarnspedagogiken får enligt förslaget också utlämnas för vetenskaplig och historisk forskning så som föreskrivs i dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och offentlighetslagen. I allmänhet förutsätter det att behandlingen av personuppgifterna grundar sig på en adekvat forskningsplan, att det finns en ansvarig person eller grupp som ansvarar för forskningen och att personuppgifterna används och utlämnas endast för forskning eller för något därmed förenligt syfte och att man också i övrigt agerar så att uppgifter om en viss person inte avslöjas för utomstående. I syftet att ge uppgifter ska Utbildningsstyrelsen enligt förslaget ge forskningstillståndet ska också vara möjligt att utlämna dokument i forskningssyfte.

Enligt förslaget till 4 mom. registreras uppgifter som lämnas ut inte i Utbildningsstyrelsens tjänst. Enligt förslaget till 67 § ska Utbildningsstyrelsen dock samla in logguppgifter om användningen av tjänsten.

14 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

74 §. *Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.* Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2018.

Enligt paragrafens 2 mom. ska 31 § dock träda i kraft den 1 januari 2030. Enligt det föreslagna momentet är behörighetsvillkoren för daghemsföreståndare behörighet som lärare inom småbarnspedagogik samt tillräcklig ledarskapsförmåga. Motiveringen motsvarar den i 31 §. Mellan tidpunkten för lagens ikraftträdande och år 2030 har enligt förslaget således lärare inom småbarnspedagogik, dvs. pedagogie kandidater, behörighet för uppgiften som daghemschef, och med stöd av förslagen till 71 § 1 och 75 § 2 mom. sådana socionomer som har lärarbehörighet. Socionomer som inte har lärarbehörighet enligt 75 § 1 mom. eller 75 § 2 mom. behöver enligt förslaget pedagogie magisterexamen redan före år 2030 för att verka i ledande uppgifter.

Enligt paragrafens 3 mom. träder 37§ dock i kraft den 1 januari 2030. Enligt momentet ska innan nämnda paragrafs ikraftträdande minst en tredjedel av personalen i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter enligt 35 § 1 mom. ha behörighet som lärare respektive socionom i småbarnspedagogik och den övriga personalen minst barnskötarbehörighet. Fram till år 2030 ska bestämmelsen om personalens sammansättning motsvara bestämmelsen om detta i den gällande förordningen om barndagvård. Ordalydelsen i bestämmelsen preciseras dock enligt förslaget sp att den motsvarar vad som i tiden för utfärdandet av förordningen avsetts. Var tredje i den gällande bestämmelsen ska enligt förslaget dock ändras till ordalydelsen minst var tredje. Föreskrivandet om ett tydligt relationstal 1/3 svarar mot det krav på exakthet som ställs på bestämmelser på författningsnivå, och tolkningen av det kan inte ge upphov till oriktiga antaganden. Det innebär att om det på ett daghem till exempel finns fem anställda i uppgifter som gäller fostran, undervisning och vårdnad, så ska enligt förslaget ha behörighet som lärare

RP 40/2018 rd

eller socionom inom småbarnspedagogik. Anordnaren av småbarnspedagogik får betona det slags kompetens som behövs, och rekrytera lärare eller socionomer inom småbarnspedagogik till daghemmet enligt behovet på lokal nivå. När man med avseende på dimensioneringen av personalen beräknar andelen anställda med en högre utbildningsnivå ska den första av tre alltid ha högre utbildning och de två andra anställda kan ha den behörighet som föreskrivs i 28 §.

Enligt paragrafens 4 mom. upphävs lagen om småbarnspedagogik av den 19 januari 1973 (36/1973) och förordningen om barndagvård (239/1973) upphävs.

Enligt paragrafens 5 mom. ska man om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till ovan nämnda lag eller till förordningen om barndagvård i deras ställe tillämpa denna nya lag om småbarnspedagogik. Därtill är det på grund av den ändrade terminologin fortfarande motiverat att föreskriva att vad som på andra ställen i lagen eller med stöd av den föreskrivs om barndagvård, gäller småbarnspedagogik i enlighet med denna lag.

75 §. Övergångsbestämmelse som gäller personalen. Enligt förslaget till 1 mom. ska den som fått behörighet som barnträdgårdslärare, antingen han eller hon är pedagogie magister eller har socionombakgrund, vara behörig såväl för uppgiften som lärare inom småbarnspedagogik (26 §) som för uppgiften som socionom inom småbarnspedagogik (27 §). En sådan person är också behörig för sådana uppgifter för vilka det krävs behörighet enligt 26 §. Sådana uppgifter är uppgiften som daghemschef fram till år 2030 och för uppgiften som speciallärare inom småbarnspedagogik. Från och med ingången av år 2030 föreskrivs behörighetsvillkoren för uppgiften som daghemschef enligt 31 §, om inte annat följer av 5 mom. i denna paragraf.

Enligt paragrafens 2 mom. får dessutom den, som enligt de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande eller ett år efter det att lagen trätt ikraft godkänts för studier till barnträdgårdslärare, lärare inom småbarnspedagogik eller socionom inom småbarnspedagogik, motsvarande behörighet enligt de behörighetsvillkor som anges för respektive uppgift enligt 1 mom., ifall studierna slutförts senast den 31 juli 2023. På grund av den behörighet som garanteras i övergångsbestämmelsen är ifrågavarande personer också behöriga att skaffa sig tilläggsbehörighet som speciallärare inom småbarnspedagogik och att verka som daghemschef, ifall de har den lagstadgade ledarskapsförmåga som krävs för uppgiften.

I förslaget till 3 mom. föreskrivs om bevarandet av behörighet som specialbarnträdgårdslärare. Grundutbildningen som krävs för uppgiften specialbarnträdgårdslärare har varit utbildning som ger behörighet som barnträdgårdslärare, dvs. pedagogie kandidatexamen som omfattar antingen barnträdgårdsläraryt utbildning eller yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård (socionom YH). I social- och hälsovårdsministeriets guide om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (SHM 2007:21) ansågs att behörighetsvillkoren för specialbarnträdgårdslärare är behörighet som barnträdgårdslärare och därtill avlagd specialiseringsutbildning 1) i fråga om uppgifter som specialbarnträdgårdslärare a) studier enligt 19 § 1 mom. 3 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004), b) studier för speciallärare enligt 14 § 2 mom. i förordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området (576/1995) eller c) fristående studier för speciallärare enligt 35 § i förordningen om pedagogiska examina och studier (530/1978). Enligt det gällande systemet har en socionom vars examen som omfattar studier i småbarnspedagogik och socialpedagogik och ger behörighet som barnträdgårdslärare kunnat ansöka om att avlägga separata studier i specialpedagogik (60 sp). Av socionomer har dock därtöver krävts 25 studiepoäng i antingen förskole- och nybörjarundervisning eller i förskole- och nybörjarundervisning inom ramen för studiehelheten inom grundstudier på universitetsnivå. Denna utbildning har endast ordnats vid Östra Finlands universitet.

RP 40/2018 rd

I den föreslagna paragrafens 4 mom. Ingår övergångsbestämmelser gällande behörigheten för barnskötare, En person som vid lagens ikraftträdande eller fem år innan dess har innehaft en tjänst inom småbarnspedagogik eller barndagvård där behörighetsvillkoren varit grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen eller någon annan motsvarande examen och har ansetts behörig för ifrågavarande uppgift, dvs. att man för hans eller hennes del inte avvikit från behörighetsvillkoren, är när lagen trätt i kraft behörig att sköta uppgiften som barnskötare inom småbarnspedagogik. Utbildningar inom yrkesutbildningen innan reformen av yrkesutbildningen förberett för utbildningar inom området för småbarnspedagogik är grundexamen i barn- och familjearbete inom social- och hälsovårdsbranschen (närvårdare), grundexamen i barn- och familjearbete inom humanistiska och pedagogiska området (barnledare) och yrkesexamen för familjedagvårdare, Av dessa har yrkesexamen för familjedagvårdare har inte gett behörighet för uppgifter som barnskötare vid ett daghem. Innan det fanns närvårdare för småbarnspedagogiken fanns det utbildning för barnskötare och dagskötare. Bland grundexamina inom social- och hälsovårdsbranschen som ger omfattande kompetens är studier inom utbildningsprogrammet för studier i vård och fostran av barns och unga sådana som lämpar sig bäst med tanke på småbarnspedagogik.

Helhetsreformen av yrkesutbildningen ändrar avsevärt på examensstrukturen. Genom den föreslagna övergångsbestämmelsen säkerställs att sådana examina som slopas ur examensstrukturen, som till exempel grundexamen i barn- och familjearbete som gett behörighet som barnskötare, kan avläggas ända till utgången av 2021 och ger behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogik enligt 28 § i lagförslaget. Enligt 5 § 5 mom. i förordningen om examensstrukturen inom yrkesutbildningen (680/2017) kan de examina som var i enlighet med de bestämmelser som gällde när förordningen trädde i kraft avläggas fram till den 31 december 2021. Tidsfristen motsvarar den tidsfrist som anges i övergångsbestämmelsen i 129 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017). Enligt ifrågavarande bestämmelse har studerande som har börjat avlägga en examen före ikraftträdandet av lagen om yrkesutbildning och studerande som har börjat avlägga en yrkes- eller specialyrkesexamen har till och med den 31 december 2021 rätt att avlägga examen i enlighet med de grunder som bestämts med stöd av de upphävda lagarna om grundläggande yrkesutbildning (630/1998) och om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998).

I förslaget till 5 mom. föreskrivs om behörighet för yrkesmässiga eller administrativa ledande uppgifter att även framöver verka som daghemschef med ansvar för verksamheten vid daghemmet. För att behörigheten ska bibehållas krävs att chefen vid lagens ikraftträdande, dvs. den 1 augusti 2018 eller fem år innan dess har stått i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande i en ledande yrkes- eller administrativ uppgift och ansetts behörig för den uppgiften, dvs. att ifrågavarande person inte beviljats avvikelse från behörighetsvillkoren. Enligt lydelsen i momentet kvarstår behörigheten även efter det att 31 § träder i kraft den 1 januari 2030.

I förslaget till paragraf 6 ingår övergångsbestämmelser gällande behörighet för personal som utbildats inom småbarnspedagogik som grundar sig på steinerpedagogik. Med stöd av 37 § i lagen om grundläggande utbildning har Utbildningsstyrelsen utfärdat en föreskrift om studier som ger behörighet inom steinerpedagogisk undervisning (OPH 40/011/2010). Enligt föreskriften är en person behörig att undervisa en undervisningsgrupp som grundar sig på steinerpedagogik, i vilken det inte ingår några elever inom den grundläggande utbildningen, förutsatt att denne har avlagt sådana studier omfattar 240 studiepoäng i enlighet med examensfordringarna för examen i småbarnspedagogik vid Snellman-korkeakoulu. Genom den föreslagna 32 § revideras examensfordringarna vid Snellman-korkeakoulu och hela examen får en ny undervisningsplan. Genom övergångsbestämmelsen möjliggörs att den, som avlagt studier enligt den tidigare undervisningsplanen, eller som studerar enligt dem vid lagens ikraftträdande och som utexamineras senast den 31 juli 2022, kan verka vid daghem ordnar småbarnspedagogik som grundar sig på steinerpedagogik i sådana uppgifter för vilka behörighetsvillkoren är i en-

lighet med 26 eller 28 §. För att få den behörigheten förutsätts dock utöver detta att personen avlägger tilläggsstudier enligt Utbildningsstyrelsens föreskrifter. Innan lagens ikraftträdande bör Utbildningsstyrelsen dock försäkra sig om att de som utexamineras som följt de undervisningsplaner som gällde innan lagens ikraftträdande ska ha kunskaper som motsvarar det som förutsätts av nya studerande. I tilläggstudierna bör det ingå tillräckligt med samma studiehelheter som ska vara lika omfattande som de som ingår i pedagogie kandidatexamen. Kravet på tilläggstudier är motiverat, eftersom det inte tidigare föreskrivits om några behörighetsvillkor för lärare inom småbarnspedagogik med steinerpedagogisk inriktning. Tillämpningsområdet för övergångsbestämmelsen är sådana studerande vid Snellman-korkeakoulu som har inlett studierna innan lagens ikraftträdande. Ifall den studerande har godkänts för studierna innan denna lag ikraftträdande, men inledandet av studierna fördröjs sedan lagen trätt i kraft, ska den studerande inleda studierna enligt den nya undervisningsplanen.

76 §. Övergångsbestämmelse gällande informationsresursen inom småbarnspedagogik. På grund av utvecklingen av informationsresursen samt framför allt på grund av variationerna i beredskapen gällande datasystem hos de privata anordnarna av småbarnspedagogik, föreslås övergångsbestämmelser i denna lag. Enligt förslaget ska övergången till fullskalig datainsamling ske i fyra etapper. Enligt det föreslagna 1 mom. ska kommunen respektive samkommunen föra in de uppgifter som avses i 70 § 1 mom. och de uppgifter som avses i 70 § 3 mom. om barn i informationsresursen inom småbarnspedagogiken från och med den 1 januari 2019.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska kommunen respektive samkommunen registrera sådana uppgifter gällande personalen som avses i 70 § 2 mom. samt angående sådana föräldrar eller andra vårdnadshavare som avses i 70 § 4 mom. i informationsresursen från den 1 september 2019. Detta innebär att kommunen övergår till datainsamling i två etapper under år 2019.

Enligt förslaget till 3 mom. ska privata serviceproducenter registrera sådana uppgifter som avses i 70 § 1 mom. samt sådana uppgifter om barnen som avses i 70 § 3 mom. i informationsresursen från och med den 1 januari 2020.

Enligt förslaget till 4 mom. ska privata serviceproducenter registrera sådana uppgifter om personalen som avses i 70 § 2 mom. samt sådana uppgifter om vårdnadshavarna som avses i 5 mom. i informationsresursen från och med 1 september 2020. Detta innebär att förpliktelsen för privata producenter som tillhandahåller småbarnspedagogik att samla in uppgifter inleds i två etapper under år 2020.

Även på grund av landskaps- och regionförvaltningsverksreformen och den precisering av skyldighet att övervaka privata anordnare av småbarnspedagogik som ansluter sig till reformen vore det motiverat att flytta insamlandet av uppgifter av privata aktörer så att det inleds 2020, då man nått klarhet i hur tillsynsbehörigheten mellan respektive myndigheter klarlagts.

1.2 Lag om ändring av lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken

I lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken föreslås vissa lagtekniska ändringar i den nya lagens hänvisningar till författningsnummer och paragrafer till andra bestämmelser. I 4 § i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken uppdateras begreppet barndagvård så att det motsvarar daghemsverksamhet enligt 1 § i förslaget till lag om småbarnspedagogik.

1.3 Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I lagen om grundläggande utbildning föreslås lagtekniska ändringar som inte inverkar på anordnandet av förskoleundervisning. I 1 § som gäller lagens tillämpningsområde ändras enligt förslaget så att den en hänvisar till den nya lagen om småbarnspedagogik och fortsättningsvis

RP 40/2018 rd

hänvisar till anordnade av förskoleundervisning vid daghem. I 6 1 som föreskriver om platsen för förskoleundervisningen och 32 § som gäller skolresor är de ändringar som föreslås också av teknisk natur och innebär ändringar i hänvisningsbestämmelserna. I 41 § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning som gäller rätten till uppgifter ändras enligt förslaget så att där explicit nämns utbildningsanordnarens rätt att trots sekretessbestämmelserna för anordnade av undervisningen för en elev även få uppgifter från myndigheter inom småbarnspedagogiken och andra producenter av småbarnspedagogiska tjänster. Hänvisningen till socialservice är inte längre tillämplig på småbarnspedagogik sedan den lag om småbarnspedagogik som ingår i denna proposition trätt i kraft.

1.4 Lag om ändring av lagen om privat socialservice

I 4 § 3 mom. i lagen om privat socialservice slopas enligt förslaget punkten om dimensioneringen av personalen inom småbarnspedagogik och om deras behörighetsvillkor, eftersom småbarnspedagogik inte längre är social service. Bestämmelser om dimensioneringen av personalen inom småbarnspedagogik och deras behörighetsvillkor föreslås ingå i lagen om småbarnspedagogik.

Lagens 11 § 2 mom. upphävs enligt förslaget. Skyldigheten för en privat dagvårdsproducent att göra en anmälan till det kommunala organet föreslås ingå enligt förslaget i 44 § i lagen om småbarnspedagogik.

Enligt förslaget ändras 27 § 2 mom. i denna lag. Bestämmelser om antecknande av privat dagvård i registret ingår enligt förslaget i 46 § i lagen om småbarnspedagogik.

Det bör observeras att regeringens proposition 52/2017 rd behandlas i riksdagen. I den propositionen föreslås att det stiftas en lag om produktion av social- och hälso- och sjukvårdstjänster. Samtidigt upphävs den gällande lagen om privat socialservice och lagen om privat hälso- och sjukvård.

1.5 Lag om ändring av 2 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

Enligt förslaget ska 2 § 2 punkten i lagen om stöd för hemvård och för privat vård av barn uppdateras så att den hänvisar till den nya lagens författningsnummer och paragraf.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I propositionen föreslås att registrering av en sådan anmälan som avses i 10 kap. i lagen om småbarnspedagogik ska vara avgiftsbelagd. Närmare bestämmelser om avgifterna utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om de avgifter som ska tas ut för regionförvaltningsverkens prestationer utfärdas genom förordning av statsrådet för två år i sänder. Den gällande förordningen om avgifter till regionförvaltningsverken (997/2017) gäller åren 2017 och 2018. Det föreligger ingen anledning att ändra den nuvarande förordningen på grund av lagen om småbarnspedagogik.

Närmare bestämmelser om den utvärdering och utvecklingen av den som avses enligt 30 § får utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt förslaget ingår därtill i 5 mom. i paragrafen bestämmelser om omständigheter som särskilt ska beaktas vid inspektionerna och om inspektionsförfarandets närmare innehåll samt om det protokoll som ska föras över inspektioner och om dess förvaring och förvaringstid får utfärdas genom förordning av statsrådet.

I lagens 35 § 1 mom. ingår enligt förslaget bestämmelser om grunderna för dimensioneringen av daghemspersonalen och ett bemyndigande att utfärda förordning om detta. Det föreslagna momentet motsvarar delvis 5 § i den gällande lagen, enligt vilken närmare bestämmelser om

antalet anställda i daghemmet eller inom familjedagvården i vård- och fostringsuppgifter i relation till antalet barn, tillfälliga avvikelser i personaldimensioneringen och på vilket sätt barn som behöver särskild vård och fostran ska beaktas i fråga om antalet anställda samt personalstrukturen utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt den gällande lagen enligt kan bestämmelser om personaldimensioneringen för barn som är under tre år och för barn som fyllt tre år utfärdas separat genom förordning. Det föreslås att bemyndigande att utfärda förordning preciseras så att antalet barn som deltar i småbarnspedagogiken, deras ålder och den tid de dagligen tillbringar inom småbarnspedagogiken beaktas i dimensioneringen och när bestämmelser utfärdas om den. Därtill inskränks prövningrätten i anknytning till utfärdandet av förordning så att det i förordningen bestäms om särskilda relationstal för barn som fyllt minst tre år samt särskilda relationstal för barn under tre år och särskilda relationstal för dem som deltar i småbarnspedagogik mindre än fem timmar om dagen samt om småbarnspedagogik som ordnas minst fem timmar per dag för barn som fyllt tre år. Bemyndigandet att utfärda förordning möjliggör utfärdandet av en förordning om dimensioneringen av personalen lik den nuvarande, och i anslutning till denna lagreform avser man inte att ändra på dimensioneringen. På motsvarande sätt ska det enligt förslaget föreskrivas om dimensioneringen av personalen inom familjedaghem i 38 §.

Närmare bestämmelser om upprättandet av sådana anmälningar, innehållet i dem och de handlingar som ska fogas till anmälan samt om det av kommunen administrerade register som anges i 46 § får enligt förslaget utfärdas genom av undervisnings- och kulturministeriet utfärdad förordning. Avsikten är att genom undervisnings- och kulturministeriets förordning föreskriva om de handlingar som ska fogas till anmälan på motsvarande sätt som för närvarande föreskrivs genom ministeriets förordning om privat barndagvårdstjänster (1050/2012). Enligt 44 § 6 mom. i förslaget till lag om småbarnspedagogik får närmare bestämmelser om upprättande av anmälan, innehållet i anmälan och de handlingar som ska fogas till den utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Delegeringsbestämmelsen motsvarar 16 § 3 mom. i den gällande lagen, med stöd av vilket undervisnings- och kulturministeriets förordning om privata barndagvårdstjänster har utfärdats. Avsikten är att genom förordning som utfärdas av ministeriet ange en förteckning över de handlingar som ska fogas till anmälan om inledande av verksamheten.

3 Ikraftträdande

Lagen om småbarnspedagogik föreslås träda i kraft den 1 augusti 2018. Lagens 31 och 37 § tillämpas först från och med den 1 januari 2030. Bestämmelser om tillämpningen av lagen fram till dess anges i övergångsbestämmelserna.

I propositionen ingår övergångsbestämmelser gällande behörighetsvillkoren för personalen samt informationsresursen inom småbarnspedagogiken. De ändringslagar som ingår i propositionen föreslås träda i kraft samtidigt som lagen om småbarnspedagogik.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Kulturella rättigheter och rätt till social trygghet

Oavsett av att småbarnspedagogiken överförts till ett annat förvaltningsområde, har grundlagsutskottet ansett att regleringen av småbarnspedagogiken fortsättningsvis i första hand bedöms vara en social service i enlighet med 19 § 3 mom. i grundlagen. I lagstiftningen har benämningen dagvårdssystem ersatts med småbarnspedagogik. Samtidigt har småbarnspedago-

RP 40/2018 rd

giken administrativt överförts från social- och hälsovårdsministeriets till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Grundlagsutskottet påpekar att det inte betyder att bestämmelserna om småbarnspedagogik i första hand inte ska bedömas som en sådan social service som avses i 19 § 3 mom. i grundlagen. Utskottet konstaterar att grundlagens terminologi i detta avseende är autonom i förhållande till klassificeringar som görs i vanlig lagstiftning. Att man övergått till att i lagstiftningen använda termen småbarnspedagogik har dock medfört att bedömningen nu omfattar ett element av kulturella rättigheter enligt 16 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 12/2015 rd).

I och med detta lagförslag upphör tillämpningen av sociallagstiftningen på småbarnspedagogisk verksamhet. På småbarnspedagogik tillämpas inte längre bestämmelserna i socialvårdslagen, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, lagen och förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården samt lagen om privat socialservice. Inte heller tillämpas på småbarnspedagogik sekretessbestämmelserna gällande socialservice och klienterna inom den i offentlighetslagen. Klientskap inom småbarnspedagogik anses inte i sig utgöra en sekretessbelagd uppgift och inte heller en känslig uppgift enligt personuppgiftslagen. Speciallagstiftningen gällande behandlingen av information inom socialvården tillämpas inte längre på småbarnspedagogik. Med utgångspunkt i grundlagsutskottets ovannämnda tolkning ska småbarnspedagogik dock även framledes bedömas som en social service enligt 19 § 3 mom. i grundlagen, och ett sätt att uppfylla det allmännas plikt att stödja dem som drar försorg om barn och en service på vilken man åtminstone ställer krav på att den ska vara tillräckligt dimensionerad. Däremot kan man anta att det element av kulturella rättigheter enligt 16 § 2 mom. i grundlagen som ingår i den grundlagsmässiga bedömningen förväntas öka. Enligt ovannämnda bestämmelse ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Eftersom småbarnspedagogik enligt grundlagsutskottets tolkning tillhör de sociala rättigheterna, är det fortfarande möjligt att föreskriva om avgifterna inom småbarnspedagogiken (61 § i lagförslaget) och om behovsprövat anordnande av service (12 och 13 § i lagförslaget). De senaste bedömningarna av förutsättningarna för en förbättring av de statliga finanserna utgör i sig inte en grund för att utvidga barnets rätt till småbarnspedagogik jämfört med den omfattning av denna rätt som trädde i kraft för två år sedan. Eftersom kommunen ska ordna minst 20 timmar småbarnspedagogik i veckan för varje barn, samt enligt behov mer än så, och eftersom avgifterna inom småbarnspedagogiken beror på familjens inkomstnivå och antalet barn som ska försörjas och det i lagen föreskrivs om en nollavgiftsklass, kan bestämmelserna i propositionen inte anses stå i strid med det lagstadgade kravet på tillräcklig service i 16 § 2 mom. och 19 § 3 mom. i grundlagen. Småbarnspedagogiken ska inte heller i fortsättningen utvärderas i förhållande till den i 16 § 1 mom. avsedda rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning för alla. Propositionen torde med avseende på tillgodoseendet av ovan nämnda grundläggande fri- och grundrättigheter kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Skydd för privatlivet

Genom 10 § i grundlagen är rätten till privatlivet tryggad för var och en. Enligt den paragrafens 1 mom. utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Enligt grundlagsutskottets vedertagna tolkning omfattas skyddet av personuppgifter delvis också av skyddet för privatlivet, som tas upp i samma moment. Om man ser till skyddet av personuppgifter har grundlagsutskottets vedertagna tolkningspraxis varit att lagstiftaren förutsätts beakta vikten av att reglera åtminstone syftet med registreringen, innehåll i de registrerade personuppgifterna, det tillåtna användningsändamålet inklusive personuppgifternas riktighet samt förvaringstiden för dem och den registrerades rättssäkerhet samt hur heltäckande och detaljerad regleringen av dem ska vara på lagnivå (se t.ex. GrUU 14/2002 rd s. 2, GrUU 27/2006 rd s.2/I, GrUU 11/2016 rd s. 8 och GrU 13/2016 rd s. 3-4). Grundlagsutskottet har konstaterat att

RP 40/2018 rd

kravet på bestämmelser i lag också gäller möjligheten att överlåta uppgifter via en teknisk anslutning (GrUU 12/2002 rd, s. 5). Vidare har grundlagsutskottet ansett att alltför ospecificerade och vittomfattande rättigheter att få tillgång till uppgifter strider mot 10 § 1 mom. i grundlagen (t.ex. GrUU 7/2000 rd, GrUU 14/2002 rd, GrUU 15/2002 rd och GrUU 74/2002 rd.).

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om regeringens proposition till lag om ett nationellt studie- och examensregister (GrUU 31/2017) ansett att det är skäl särskilt att fästa uppmärksamhet att begränsningarna av privatlivet bedöms i anslutning till varje krav på en begränsning av de allmänna fri- och grundrättigheterna (se GRUU 42/2016 rd, s 2-3 och de utlåtanden som det hänvisar till). Utskottet har därför tidigare till exempel bedömt att tillåtelse att behandla känsliga uppgifter berör själva kärnan i skyddet för personuppgifter (GrUU 37/2013 rd, s.2/II) varför till exempel bildandet av register som innehåller sådana uppgifter bör bedömas i förhållande till villkoren för inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna, i synnerhet med tanke på lagstiftningens acceptabilitet och proportionalitet (GrUU 29/2016 rd s. 4—5 och till exempel GrUU 21 /2012 rd, GrUU 47/2010 rd och GrUU 14/2009 rd). Utskottet har ansett att det är av betydelse om de uppgifter som lämnas ut är av känslig natur när det bedömt hur täckande och exakt samt sakinnehållet i de uppgifter som mottas och utlämnas trots regeleeringen av sekretessförpliktelsen. I 70 § i denna proposition, som gäller innehållet i informationsresursen, ingår inte sådana känsliga uppgifter som avses i 11 § i personuppgiftslagen, och inte heller sådana känsliga uppgifter som avses i artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen. Uppgifter som gäller de inkomster som ligger till grund för fastställande av klientavgiften inom småbarnspedagogik är sekretessbelagda med stöd av 24 § i offentlighetslagen.

I kapitlet om informationsresursen finns bestämmelser om den personuppgiftsansvariga och den som ansvarar för den tekniska administrationen av resursen. I lagen definieras noggrant de olika aktörernas ansvar, befogenheter och skyldigheter, till den del de kompletterar bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen. I lagen ingår noggranna bestämmelser om de uppgifter som ska registreras. I lagen föreskrivs om överlämnande av personuppgifter, vilket endast kan ske via den tjänst för utlämnande av sådana som administreras av Utbildningsstyrelsen. Utlämnandet av uppgifter via tjänsten för utlämning sker alltid under övervakning med stöd av en lagstadgad grund, även om lagen inte specificerar alla myndigheter till vilka uppgifter lämnas ut. Tiden för förvarande av uppgifter i informationsresursen är lagstadgad. Förslaget till lag om en informationsresurs inom småbarnspedagogiken innehåller nödvändiga bestämmelser med avseende på skyddet av personuppgifter angående användningsändamålet, informationsinnehållet, utlämnande av uppgifter, förvaringstider samt grunderna för registrering och innehållet i de personuppgifter som ska registreras. Användningsändamålet för uppgifterna i informationsresursen grundar sig på lagstadgade myndighetsbehov. Informationsinnehållet i informationsresursen har definierats och begränsats med detta användningsändamål som grund.

I informationsresursen införs sådana uppgifter som anordnarna och producenterna av småbarnspedagogisk verksamhet för in i sina respektive register när de sköter sina lagstadgade skyldigheter. Ändamålet för vilket de uppgifter som anordnarna av småbarnspedagogik fört in i informationsresursen ska användas för gäller i första hand anordnande av småbarnspedagogik, men redan innan detta lagförslag träder i kraft har de också använts för andra myndigheters behov. Lagstiftningen om informationsresursen förutsätter inte insamlande av några nya personuppgifter. De personuppgifter som kopieras in i informationsresursen används för myndigheternas lagstadgade uppdrag, såsom förvaltningsbeslut, övervakning och för statistik. Utan informationsresursen skulle uppgifterna skaffas direkt av anordnarna och producenterna av småbarnspedagogisk verksamhet, såsom idag. Att samla all information i samma informationsresurs och möjligheten att med den som grund framställa anonymiserade datamaterial kan anses vara en ny uppgift med tanke på kravet på användningsändamålsbundenhetsprincipen.

RP 40/2018 rd

Det är emellertid frågan om att utnyttja sådan information som redan finns, i syfte att utföra sådana lagstadgade uppgifter som ankommer på ministeriet och på respektive statliga ämbetsverk som ägnar sig åt utveckling. Informationsresursen kan också utgöra en bättre källa för forskning. Uppgifterna om småbarnspedagogik har i många avseenden visat sig vara bristfälliga och lämna rum för olika tolkningar, bland annat med avseende på lagberedningen och konsekvensbedömningarna i anslutning till den. Även med tanke på förverkligandet av barnkonventionen är det väsentligt att samla in tillförlitlig information om hur barnens rättigheter förverkligas.

Användningen av uppgifterna för andrahands syften måste uppfylla villkoren i den allmänna dataskyddsförordningen. När uppgifterna används för andra än det primära ändamålet, ska detta syfte enligt artikel 5 i förordningen vara förenligt med det ursprungliga syftet. Enligt artikel 6.4. kan den fortsatta behandlingen grunda sig på medlemsstaternas nationella rätt, som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1. De mål som föreskrivs i artikel 23 är bland annat sådana mål som är viktiga med tanke på det allmännas bästa. I denna proposition har bedömts att fostran och utbildning samt informationsledning som gäller familjepolitiken samt användning för myndigheternas planerings- och utvecklingsbehov utgör sådana grunder som är acceptabla med avseende på den allmänna dataskyddsförordningen och grundlagens 10 § 1 mom.

Ändringen av principen om användningsändamålet kan anses förenlig med det ursprungliga!! Användningsändamålet och motiverat samt nödvändigt med tanke på det allmännas intresse. De registrerade rättigheter ses till med tanke på ändringen av användningsändamålet. Enligt lagen ska den personuppgiftsansvariga se till att informera de registrerade om att informationen om dem även registreras i informationsresursen inom småbarnspedagogiken, därifrån uppgifterna kan vidarebefordras till myndigheter för skötseln av lagstadgade uppgifter. De registrerade ska enligt förslaget alltid ha möjlighet att få uppgifter om till vem och på vilken grund uppgifterna överlämnats. Grundlagsutskottets negativa inställning till att använda uppgifterna för andra ändamål än det ursprungliga insamlingssyftet har särskilt gällt omfattande behandling av känsliga uppgifter. Även i sådana fall har man kunnat göra små och exakta avvikelser från ändamålsenlighetsprincipen. (GrUU 1/2018). I informationsresursen förvaras inte och därifrån utlämnas inte heller sådana särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen. Sekretessbelagda uppgifter är med stöd av offentlighetslagen storleken på de inkomster som bestämmer klientavgiften inom småbarnspedagogiken. I vissa fall kan också en persons kontaktuppgifter vara sekretessbelagda enligt 24 § 31 punkten i offentlighetslagen. Ifrågavarande uppgifter ska skyddas och deras tillförlitlighet eller rätten att få dem till påseende kontrolleras av Utbildningsstyrelsen. Informationsresursen kontrollerar automatiskt och uppdaterar personuppgifterna i befolkningsregistersystemet, där det också framgår om det gäller sekretessbelagda uppgifter.

På grundval av vad som ovan anförts bör denna proposition anses i tillräcklig grad trygga de villkor för skydd av privatlivet som föreskrivs i grundlagens 10 §. Till den del propositionen gäller informationsresursen torde den kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning, med beaktande av vad som yttrats under behandlingen av regeringens proposition om nationella studie- och examensregister (RP 72 2017 rd) i fråga om hur heltäckande och detaljerat användningsändamålet och regleringen av utlämnande av personuppgifter bör vara för att tillåtas.

I och med detta lagförslag upphör tillämpningen av sociallagstiftningen på småbarnspedagogisk verksamhet. På lagen om småbarnspedagogik tillämpas inte offentlighetslagens sekretessbestämmelser gällande socialservice och dess klienter. En klientrelation inom småbarnspedagogiken anses inte i sig utgöra en sekretessbelagd uppgift och inte heller en känslig uppgift enligt personuppgiftslagen. Speciallagstiftningen gällande behandlingen av information inom socialvården tillämpas inte längre på småbarnspedagogik. I lagen föreslås ingå en para-

RP 40/2018 rd

graf om sekretess (40 §) och om rätten att avvika från bestämmelserna om sekretess (40§). Sekretessbestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas även på småbarnspedagogik som ordnas av privata serviceproducenter. Erhållande av uppgifter som är sekretessbelagda antingen på grund lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller på grund av lagen om småbarnspedagogik som innehåller bestämmelser om sekretessbelagda uppgifter angående barnets behov av stöd, stödåtgärder och genomförandet av dessa, uppgifter om bedömningar av barns personliga egenskaper samt åtkomst till uppgifter som ingår i barnets individuella plan för småbarnspedagogik begränsas i lagen till sådana uppgifter som är nödvändiga för att bedöma barnets behov av stöd. Grundlagsutskottet har bedömt att myndigheters rätt att få och utlämna information trots regleringen av utlämnande av sekretessbelagda uppgifter gällande skyddet av privatlivet och personuppgifter i grundlagens 10 § 1 mom. Och bland annat fäst uppmärksamhet vid till vilka ändamål och personer rätten att få uppgifter utsträcker sig och hur rätten att få information binds till nödvändighetsprincipen. Rätten att få uppgifter och möjligheten att lämna ut uppgifter kan enligt utskottet gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över uppgiftsinnehållet. Om innehållet i uppgifterna inte på samma sätt utgör en förteckning, har man in regleringen varit tvungen att inkludera ett krav på ”uppgifternas nödvändighet” för något visst ändamål (se t.ex. GrUU 17/2016 rd s. 2-3 och de utlåtanden som där hänvisas till.) Enligt propositionen är lämnande och mottagande av uppgifter som även i övrigt är sekretessbelagda bundet till utförandet och nödvändigheten av myndigheters lagstadgade uppgifter och skyldigheter. Till den del förslaget gäller sekretessbeläggande och utbyte av uppgifter torde propositionen kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

I förslaget ingår bestämmelser om övervakning och inspektionsrätt samt möjlighet att förrätta inspektion även i lokaler som omfattas av hemfrid (56 §). Bestämmelserna motsvarar de bemyndiganden och bestämmelser om genomförandet av dem i gällande lag om småbarnspedagogik från 2013, vilka har ansetts vara i enlighet med grundlagens bestämmelser.

Rätten till arbete och näringsfrihet

Enligt 28 § 1 mom. i gällande lag om småbarnspedagogik ska en producent av privat dagvård som bedriver barndagvårdsverksamhet mot ersättning lämna in en skriftlig anmälan om verksamheten innan den inleds eller ändras väsentligt till det i 11 d § 1 mom. i lagen avsedda kommunala organ som svarar för barndagvården. I 44 § i förslaget till lag om småbarnspedagogik föreskrivs om kommunens skyldighet att sedan den mottagit ovan nämnda anmälan inspektera verksamhetsenheten inom småbarnspedagogiken. Genom inspektionen säkerställs att de krav som ställs på anordnandet av småbarnspedagogik uppfylls i den verksamhet som bedrivs vid verksamhetsstället. Kommunens skyldighet att utföra inspektioner gäller också verksamhetsställen inom familjedagvården. Det kommunala organet ska dessutom kontrollera de uppgifter som krävs för anmälan och för daghemmens del utan dröjsmål lämna dem till regionförvaltningsverket. Den föreslagna bestämmelsen avviker från den gällande bestämmelsen genom att verksamheten får inledas så snart det kommunala organet konstaterat att de krav som ställs på verksamheten uppfylls, dvs. när i strid med kommunen utfört inspektionen och kontrollerat de uppgifter som ska ingå i anmälan. I praktiken har anmälningsförfarandet i gällande lag gått till så att kommunen, sedan den inspekterat verksamhetsstället och försäkrat sig om att de uppgifter som krävs har lämnats in, gett ett utlåtande i ärendet och delgett regionförvaltningsverket uppgifterna. I och med kommunens utlåtande har verksamheten kunnat inledas.

Anordnandet av privat småbarnspedagogik ska enligt förslaget fortsättningsvis vara anmälningspliktigt, varvid man måste beakta grundlagens 18 §, enligt vilken var och en i enlighet med lag har rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon

RP 40/2018 rd

valt fritt. Bestämmelsen har karaktären av en grundläggande frihet, genom vilken lagstiftaren strävar att skydda en aspekt av vars och ens självbestämmanderätt, dvs. friheten att skaffa sin försörjning och friheten att välja i vilken form och på vilket sätt man önskar göra det.

Anmälningssplikten kan författningsrättsligt sett jämföras med tillståndsplikt, om förfarandet är mycket komplicerat eller det utöver anmälan ställs ytterligare lagstiftningsmässiga villkor som gör att förfarandet de facto bedöms ställa krav på näringsidkaren. Tillståndsplikt innebär att näringsfriheten begränsas. Tillståndspliktig näringsverksamhet övervakas på förhand. Myndigheten kontrollerar att näringsidkaren uppfyller de villkor som lakstiftningen ställer för att bevilja tillstånd. Myndigheter kan också ha befogenhet att göra en ändamålsenlighetsprövning. Till exempel bestämmelsen om att näringsidkaren är skyldig att registrera sig i registret för näringsidkare innan verksamheten inleds avviker enligt grundlagsutskottet inte väsentligt från tillståndsplikt (es GrUU 24/2000 rd och GrUU 45/2001 rd samt GrUU 10/2012 rd).

Med tanke på de allmänna teserna om de grundläggande fri- och rättigheterna är det problematiskt om rätten att använda sig av en grundläggande rättighet beror på myndigheternas på förhand givna tillstånd. Ur det konstitutionella systemets synpunkt är det lättare att godta arrangemang där en myndighet ges möjligheter att genom övervakning i efterhand ingripa i missbruk och missförhållanden som uppstått i utövandet av näringen. Trots detta kan det uppstå situationer där det finns starka sakskalet som talar för ett förhandsbaserat tillståndssystem. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd) konstateras att revideringen av lagstiftningen har haft som mål att minska antalet näringar som förutsätter tillstånd, och att det kan vara motiverat att förutsätta tillstånd för utövande av vissa näringar särskilt för att skydda hälsan och säkerheten. Kravet på tillstånd har enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis ansetts motiverat till exempel i fråga om verksamhet som gäller skjutvapen (GrUU 13/2014 rd), partihandel med läkemedel (GrUU 19/2002 rd), järnvägstrafiken (GrUU 66/2002 rd) och flera andra näringar. Regleringen av tillhandahållande av privata tjänster inom småbarnspedagogik har inte bedömts i grundlagsutskottet.

I grundlagsutskottets praxis gällande utlåtanden har utskottet i synnerhet betonat att kravet på tillstånd alltid ska föreskrivas genom lag, vilket betyder att det är förbjudet att flytta regleringen av en omständighet, som väsentligt inverkar på en grundläggande fri- och rättighet, från lagnivå lägre ner i normhierarkin (se GrUU 15/1995 rd). De föreskrivna begränsningarna i näringsfriheten bör vara exakta och noga avgränsade och dessutom ska begränsningens omfattning och villkor framgå av lagen (se GrUU 31/2006 rd). I regel bör beslut om näringstillstånd inte fattas efter lämplighetsprövning, eftersom skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna inte kan basera sig på myndighetsprövning (se GrUU 35/1997 rd).

Det föreslagna förfarandet angående anmälningar och inspektioner kan författningsrättsligt sett anses rätt nära jämförbart med tillståndsförfarande, och det är därför motiverat att bedöma det med utgångspunkt i de författningsrättsliga principer som anförts ovan angående tillståndsförfaranden. Att begagna sig av anmälnings- och kontrollförfaranden är motiverat för att försäkra sig om barnens säkerhet. Barn är ofta i behov av särskilt skydd och inte själva nödvändigtvis i stånd att formulera sin vilja och sina behov tillräckligt väl. I synnerhet i fråga om de allra minsta barnen är detta förhållande är ännu mer uppenbart. Därför är det viktigt med förhandskontroll av verksamhetsförutsättningarna för privata serviceproducenter redan innan verksamheten inleds, så att servicen genomförs med beaktande av klientens önskemål, behov och åsikter, även om klienterna inte alltid själva till fullo förmår formulera det de vill ha sagt. I en inspektion som företas på grundval av anmälan är det frågan om klientsäkerheten och att tillförsäkra sig om att verksamheten som bedrivs vid verksamhetsstället är tillbörligt, och därmed handlar det om laglighetsprövning. Det kommunala organet bemyndigas inte att utvärdera verksamhetens ändamålsenlighet eller servicebehovet i kommunen. Det föreslagna

RP 40/2018 rd

förfarandet är nödvändigt på grund av ett vägande samhällligt behov, och propositionen torde till denna del kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Förfarandet motsvarar den gällande lagstiftningen.

Utfärdande av förordning och överförande av lagstiftningsbehörighet

Enligt 80 § i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag ska dock utfärdas genom lag. Även med avseende på den kommunala självstyrelsen som skyddas genom grundlagen är det problematiskt om kommunen påförs betydande ekonomiska förpliktelser genom bestämmelser på förordningsnivå. Bemyndigandena i lagen om småbarnspedagogik motsvarar inte till alla delar nutida krav på lagstiftningen. Utskottet har bland annat i sitt utlåtande GrUU 12/2015 rd om den gällande personaldimensioneringen enligt 5 § konstaterat att det i konstitutionellt avseende vore bättre att istället för det sätt som valts i regeringens proposition (RP 80/2015 rd) antingen flytta över de bestämmelser på förordningsnivå som getts med stöd av 5 § i lagen om småbarnspedagogik till lagen eller precisera bemyndigandet att utfärda förordning i 5 §. I denna proposition ingår alltså ett förslag om bemyndigande att utfärda förordning gällande dimensioneringen av personalen (35 och 38 §). Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är dock inte att ändra bestämmelserna i den gällande förordningen om barndagvård, utan att ytterligare begränsa prövningsrätten för den myndighet som får utfärda förordningen. Således kan den anses vara godtagbar med hänsyn till grundlagens 80 och 121 §. I övrigt har bestämmelserna i förordningen om barndagvård lyfts upp på lagnivå. Med avseende på bemyndiganden att utfärda förordning och kommunernas självbestämmanderätt samt de finansieringsprinciper som anknyter till den, torde propositionen kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

De statliga finanserna

I propositionen ingår förslag till bestämmelser som ändrar på nuläget ifråga om personalstrukturen, och för dessa bestämmelser föreslås en ovanligt lång övergångstid. I grundlagens 3 § föreskrivs om fördelningen mellan statliga uppgifter och om parlamentarism. Enligt grundlagens 3 § 1 mom. utövas makten av riksdagen, som också fattar beslut om statsfinanserna. Verkställigheten av 31 och 37 § i den lag som föreslås påverkar balansen i de statliga finanserna. Grundlagsutskottet har ansett det viktigt att fästa uppmärksamhet vid verkställigheten av lagar, bland annat så att det finns tillräckliga resurser för detta ändamål (t.ex. GrUB 3/2010 rd, s. 8 GrUU 41/2002 rd s. 34). De ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna ändringen gällande personalens sammansättning överskrider dock av välgrundad anledning tidsmässigt de förhandenvarande granskningsperioderna för den offentliga ekonomin. Ändringen i fråga om personalens sammansättning inom området för småbarnspedagogik förutsätter en långsiktig verkställighetsperiod. Den föreslagna bestämmelsen gällande personalens sammansättning ska enligt förslaget träda i kraft flera år efter det att lagen börjat tillämpas. Det är inte möjligt att avsevärt öka volymen på utbildningen av personal, och ingen söker sig till studier inom branschen, ifall det råder osäkerhet om när lagen ska träda i kraft. Förändringen i kostnadsnivå motsvarar högst en procent av kostnaderna för småbarnspedagogiken, vilket inte är mycket med beaktande av hur stor branschen är. Med stöd av lagen om statsandel för kommunal basservice och den så kallade finansieringsprincipen ska kommunerna via statsandelssystemet få ersättning för sådana kostnader som beror på författningsändringar. Kostnaderna för kommunernas del antas öka efter år 2022. Även om propositionen kan anses bindande med tanke på riksdagens beslutanderätt i fråga om statsfinanserna under de kommande åren samtidigt som den förpliktigar kommande regeringar att beakta kommunernas stigande kostnader ifråga om

RP 40/2018 rd

statsandelarna, torde den enligt regeringens uppfattning kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om småbarnspedagogik

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om barns rätt till småbarnspedagogik, anordnande och tillhandahållande av småbarnspedagogik och en informationsresurs inom småbarnspedagogiken.

Verksamhetsformerna inom småbarnspedagogiken är

- 1) daghemsverksamhet, som ordnas på daghem,
- 2) familjedagvård, som ordnas i familjedaghem,
- 3) öppen småbarnspedagogisk verksamhet, som ordnas på något ställe som lämpar sig för sådan verksamhet

Denna lag tillämpas på daghemsverksamhet och familjedagvård som ordnas eller tillhandahålls av en kommun, samkommun eller någon privat serviceproducent. Daghemsverksamhet eller familjedagvård som avses i denna lag får ordnas eller produceras för anordnaren av en kommun, samkommun eller en sådan privat serviceproducent som avses i kap. 9.

En kommun eller samkommun kan därtill ordna öppen småbarnspedagogisk verksamhet enligt det behov som råder inom dess område genom att själv tillhandahålla verksamheten eller skaffa den av en sådan producent som avses i mom. 3.. Utöver vad som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på anordnande och produktion av öppen småbarnspedagogisk verksamhet bestämmelserna i 4, 10—11, 20—22 och 24 § samt 10—11 kap. och 63—64 § i denna lag.

Rätt till småbarnspedagogik har barn som inte ännu är läropliktiga samt, då särskilda omständigheter så kräver, även äldre barn.

Bestämmelser om förskoleundervisning finns i lagen om grundläggande utbildning (628/1998). Det allmänna ska se till att varje barn kan delta i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning. På förskoleundervisning som ordnas på ett daghem tillämpas bestämmelserna om gruppstorlekar och om dimensionering av personalen i denna lag. Därtill tillämpas bestämmelserna i 55—58 § på tillsynen av sådan förskoleundervisning som ordnas på ett daghem.

RP 40/2018 rd

2 §

Definition

Med småbarnspedagogik avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas.

3 §

Syftet med småbarnspedagogiken

Syftet med småbarnspedagogiken som avses i denna lag är att

1) hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling,

2) stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet,

3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande,

4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar lärande och är hälsosam och trygg,

5) trygga ett verksamhetssätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken,

6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja likställdhet, jämställdheten mellan könen samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund,

7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, ordna ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete,

8) utveckla barnets förmåga till samarverkan och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlings sätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap,

9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt,

10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet.

I öppen småbarnspedagogisk verksamhet iakttas bestämmelserna i 1 mom. på ett sätt som är lämpligt för verksamheten.

2 kap.

Anordnande av småbarnspedagogik

4 §

Barnets bästa

Vid planering och anordnande eller tillhandahållande av samt beslutsfattande som gäller småbarnspedagogik ska man i första hand se till barnets bästa.

RP 40/2018 rd

5 §

Kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik

Kommunen ska ordna sådan småbarnspedagogik som föreskrivs i denna lag i den omfattning och i form av sådan verksamhet som det behov som föreligger i kommunen förutsätter.

Kommunen kan ordna småbarnspedagogik i enlighet med bestämmelserna i 8 och 9 § i kommunallagen (410/2015). Vid anskaffning av service från någon annan serviceproducent ska kommunen eller samkommunen försäkra sig om att servicen motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

Inom småbarnspedagogiken kan man ge en serviceanvändare en sådan servicesedel som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009). Kommuner och samkommuner är skyldiga att betala en privat serviceproducent ersättning för tjänster inom småbarnspedagogiken endast till av kommunen eller samkommunen angivna personer och, när en servicesedel används, betala en serviceproducent som kommunen eller samkommunen godkänt en ersättning som högst motsvarar värdet på servicesedeln.

Kommunen ska eftersträva att ordna småbarnspedagogik nära dem som anlitar tjänsten med beaktande av hur bosättningen är förlagd och trafikförbindelserna. Daghemmets verksamhet under kalenderåret och dess öppethållningstid under dygnet ska ordnas i enlighet med behovet på orten.

6 §

Kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik som grundar sig på var barnet bor eller vistas

Kommunen ska ordna småbarnspedagogik för varje barn vars hemkommun den är enligt lagen om hemkommun (201/1994).

Kommunen ska ordna småbarnspedagogik för varje barn som på grund av sina vårdnadshavares arbete, studier, sjukdom eller motsvarande skäl är bosatt i kommunen, även om barnet inte har någon hemkommun i Finland eller ifall barnets hemkommun enligt kommunallagen är någon annan kommun.

I brådskande fall eller när omständigheterna annars kräver det ska kommunen se till att småbarnspedagogik ordnas även för andra barn som vistas i kommunen än kommuninvånarna.

Kommunen kan ordna småbarnspedagogik för ett barn som bor i en annan kommun även i andra fall än de som avses i 1—3 mom.

7 §

Mångprofessionellt samarbete och utveckling

Kommunen ska vid anordnandet av småbarnspedagogik samarbeta med de instanser som ansvarar för undervisning, idrott och kultur, barnskydd och annan socialvård, rådgivningsverksamhet och övrig hälsovård samt andra behövliga aktörer.

En anordnare eller producent av småbarnspedagogisk verksamhet ska vid behov samarbeta med motsvarande aktörer inom social- och hälsovården för att bedöma, planera och ge det stöd och den servicehelhet barnet behöver. Bestämmelser om kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet ingår i 35 § i socialvårdslagen (1301/2014).

Anordnare och producenter av småbarnspedagogisk verksamhet kan utveckla sin verksamhet i samverkan med kommunen och andra anordnare av samt läroanstalter inom, forskningsinstitut för och organisationer inom småbarnspedagogik.

RP 40/2018 rd

8 §

Språk inom småbarnspedagogiken

Kommunen ska se till att varje barn kan få småbarnspedagogik på sitt modersmål, finska eller svenska, eller samiska enligt 3 § 1 mom. i den samiska språklagen (1086/2003).

I tvåspråkiga kommuner och i samkommuner som omfattar tvåspråkiga eller både finsk- och svenskspråkiga kommuner ska småbarnspedagogik ordnas på kommunens och samkommunens båda språk så att serviceanvändaren blir betjänad på det språk han eller hon väljer, antingen finska eller svenska.

9 §

Den dagliga småbarnspedagogiken

Småbarnspedagogiken för ett barn får i regel pågå högst pågå tio timmar utan avbrott per dag, med undantag för skiftesvård där den dagliga tiden ska vara i enlighet med barnets behov.

10 §

Den småbarnspedagogiska miljön

Den småbarnspedagogiska miljön ska vara utvecklande, främja *lärande* och vara hälsosam och trygg med beaktande av barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Barnen ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Lokalerna och redskapen för verksamheten ska vara ändamålsenliga och tillgängligheten ska beaktas.

11 §

Kost och bespisning

Ett barn som deltar i småbarnspedagogik ska erbjudas hälsosam och lämplig kost som fyller barnets näringsbehov, om inte annat följer av karaktären på den småbarnspedagogiska verksamhet som ordnas på något annat ställe än på ett daghem eller i familjedagvård. Besisningen ska vara ordnad och handledd för alla barn som är på plats.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte kliniska näringspreparat eller därmed jämförbara produkter som ersätts med stöd av sjukförsäkringslagen (1224/2004), ej heller bekostande av livsmedel då småbarnspedagogik ordnas för familjens barn i deras eget hem.

3 kap.

Rätt till småbarnspedagogisk verksamhet

12 §

Rätten till småbarnspedagogik

Kommunen ska, utöver vad som föreskrivs i 5 §, se till att barnet innan den läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning uppkommer får delta i 20 timmar småbarnspedagogik i veckan på en sådan av kommunen anordnad plats som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken en sådan faderskapspenning utanför moderskaps-

RP 40/2018 rd

och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen får betalas.

Med avvikelse från 1 mom. ska småbarnspedagogiken ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare på det sätt som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) antingen arbetar på heltid, studerar, verkar som företagare eller är sysselsatta på heltid i eget arbete. När ovan nämnda situation upphört ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas enligt detta moment i två månaders tid, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att sköta ett annat barn som bor i familjen eller pensioneras.

Barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än vad som föreskrivs i 1 mom. i den omfattning som behövs på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet arbetar på deltid eller tillfälligt deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller något annat motsvarande skäl.

För barnet ska anordnas småbarnspedagogik i heldagsvård, om det behövs med tanke på barnets utveckling eller behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller om det annars är befogat med hänsyn till barnets bästa.

Oberoende vad som föreskrivs i 1 mom. ska småbarnspedagogik inte ordnas när barnet deltar i sådan förskoleundervisning eller annan verksamhet som uppfyller syftet med förskoleundervisningen eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning. I sådana fall ska småbarnspedagogik dock ordnas enligt behov om barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 1 mom. föreskriver.

13 §

Anordnade av skiftesvård inom småbarnspedagogiken

Skiftesvård ordnas på kvällstid, nattetid, veckoslut och söckenhelger och andra helger på daghem eller i familjevård. Skiftesvård ska ordnas för barn som behöver detta på grund av förälders eller andra vårdnadshavarens arbete eller studier.

14 §

Anordnande av vård och småbarnspedagogik med hjälp av stöd för hemvård eller privat vård av barn

Föräldrarna till eller någon annan vårdnadshavare för ett barn vilka inte väljer en sådan av kommunen ordnad plats inom småbarnspedagogiken som avses i 12 § har för vården eller anordnandet av barnets vård eller småbarnspedagogik på något annat sätt rätt till stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) så som närmare bestäms i den lagen.

15 §

Bibehållande av samma plats inom småbarnspedagogiken

Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken kvarstår även om barnet inte deltar i småbarnspedagogik under de avsnitt av faderskapspenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen. Frånvaro som beror på avsnitt av faderskapspenningsperioden ska anmälas till daghemmet eller familjedaghemmet senast två veckor innan den planerade perioden inleds. Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken kvarstår på daghemmet och om möjligt i familjedagvården, om barnets tid inom småbarnspedagogiken ändras på det sätt som anges i 12 § 1—4 mom.

4 kap.

Bestämmelser gällande praxis

16 §

Handledning och rådgivning

Kommunen ska ordna rådgivning och handledning för föräldrarna eller andra vårdnadshavare till barn i småbarnspedagogik till de tjänster inom småbarnspedagogiken som står till buds för dem. I vägledningen ska man utreda de olika formerna av småbarnspedagogisk verksamhet och de alternativ som står till buds samt övriga omständigheter som påverkar anordnandet av småbarnspedagogik för barnet.

17 §

Ansökan

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare som önskar en sådan plats inom småbarnspedagogiken för barnet som kommunen ordnar enligt 12 §, ska göra en ansökan om detta senast fyra månader innan barnet behöver platsen.

Ifall behovet av småbarnspedagogik beror på sysselsättning, studier, utbildning eller flytt till någon annan kommun på grund av arbete eller studier och det inte är möjligt att förutsäga när behovet uppstår, ska ansökan om en plats inom småbarnspedagogiken göras så snart som möjligt, dock senast två veckor innan barnet behöver platsen.

Kommunen är skyldig att ordna småbarnspedagogik inom loppet av den tid som avses i 1 och 2 mom. senast från och med den dag då barnet behöver platsen. Småbarnspedagogiken ska om möjligt ordnas i den form barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.

Ifall behovet av småbarnspedagogik hos ett barn som är i småbarnspedagogik utvidgas på ett oförutsett sätt så som föreskrivs i 12 § 2 eller 3 mom., ska kommunen dock omedelbart efter det att det ändrade behovet har kommit kommunen till känna ordna en plats inom småbarnspedagogiken som fyller det utvidgade behovet.

18 §

Beslut eller avtal om anordnande av småbarnspedagogik

Deltagande i daghemsverksamhet eller familjedagvård i enlighet med denna lag ska grunda sig på ett beslut av kommunen eller på ett skriftligt avtal mellan serviceproducenten och klienten eller på vardera.

19 §

Praxis gällande rätten till småbarnspedagogik

Kommunen ska erbjuda barn som omfattas av den rätt till småbarnspedagogik som avses i 12 § 1 mom. möjlighet att enligt barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares beslut delta i småbarnspedagogik antingen i verksamhet som ordnas dagligen eller under en del av veckan. Kommunen ska inom utsatt tid sedan barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare har hörts fatta närmare beslut om regelbundna tider för den småbarnspedagogiska verksamheten för varje barn.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska inom de tidsfrister som kommunen bestämmer tillhandahålla en utredning över förutsättningarna för småbarnspedagogik som är mer

RP 40/2018 rd

omfattande än 1 mom. föreskriver. Därtill kan kommunen på grundad anledning även vid andra tidpunkter kräva att en ovan nämnd utredning tillhandahålls. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska genast meddela kommunen om väsentliga förändringar som påverkar omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik.

20 §

Delaktighet och inflytande

Vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogik för ett barn ska barnets åsikter och önskemål redas ut och beaktas i enlighet med barnets ålder och utveckling.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogiken för barnet.

Barnen och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare ska vid verksamhetsställets regelbundet ges möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av småbarnspedagogiken.

5 kap.

Planering och utvärdering av småbarnspedagogiken

21 §

Grunderna för planen för småbarnspedagogik

Utgående från denna lag beslutar Utbildningsstyrelsen om grunderna för planen för småbarnspedagogik.

Målet med grunderna för planen för småbarnspedagogik är att främja genomförandet av den småbarnspedagogiska verksamheten på lika grunder i hela landet, uppfylla de mål för småbarnspedagogiken som föreskrivs i denna lag samt styra kvalitetsutvecklingen inom småbarnspedagogiken. I grunderna definieras det centrala innehållet i småbarnspedagogiken, samarbetet mellan anordnarna av verksamheten och barnens föräldrar eller andra vårdnadshavare, det mångprofessionella samarbetet samt innehållet i barnets individuella plan för småbarnspedagogik. Utbildningsstyrelsen bereder grunderna i samråd med behövliga samarbetsparter.

22 §

Lokala planer för småbarnspedagogik

Kommuner, samkommuner och privata serviceproducenter ska med utgångspunkt i grunderna för den riksomfattande planen för småbarnspedagogik utarbeta lokala planer för småbarnspedagogik. Planerna kan utarbetas enligt serviceproducent, enhet, grupp eller verksamhetsform, och de ska beakta pedagogiska prioriteringar och andra aspekter som är av betydelse med tanke på anordnandet av småbarnspedagogiken så att de kompletterar de riksomfattande grunderna för småbarnspedagogik. Flera kommuner kan göra upp en gemensam plan.

I den lokala planen ska man beakta samarbetet mellan de myndigheter som ansvarar för verkställigheten av uppgifter inom småbarnspedagogiken, undervisningen samt social- och hälsovården samt övriga samarbetspartners som avses i 7 § och skapa de samarbetsstrukturer som behövs.

23 §

Barnets individuella plan för småbarnspedagogik

För varje barn på ett daghem eller i familjedagvård ska en individuell plan för småbarnspedagogik göras upp utgående från genomförandet av barnets fostran, undervisning och vård. Den individuella planen ska ange målen för småbarnspedagogiken på ett sätt som stöder barnets utveckling, *lärande* och välbefinnande samt åtgärderna för att uppnå målen. Dessutom antecknas barnets behov av stöd, stödåtgärder och hur de ska genomföras i planen.

Den individuella planen för småbarnspedagogik för varje barn görs upp i samarbete mellan personalen och barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare. Utarbetandet av den deltar de anställda som ansvarar för barnets undervisning, fostran och vård. På daghemmen ansvarar en person som har behörighet som lärare i småbarnspedagogik för utarbetandet av den. Vid behov deltar speciallärare i småbarnspedagogik i bedömningen av barnets behov av stöd, stödåtgärder eller genomförandet av dem. Kunnandet hos en socionom inom småbarnspedagogik kan utnyttjas i synnerhet i fråga om kännedomen om servicesystemet för barn och familjer. Barnets åsikt ska utredas och den ska beaktas när planen görs upp. Övriga myndigheter, sakkunniga och andra behövliga parter som stöder barnets utveckling och lärande kan delta i uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik. Om bedömningen av stödbehovet kräver sådan expertis som finns hos social- och hälsovårdsmyndigheter, ska dessa på begäran av anordnaren av småbarnspedagogiken delta i bedömningen.

Minst en gång om året ska barnets individuella plan för småbarnspedagogik, barnets behov av stöd, hur väl det räcker till och hur ändamålsenligt det är samt genomförandet av planen utvärderas och justeras. Om barnets behov så kräver ska det göras oftare.

24 §

Utvärdering av småbarnspedagogiken

Syftet med utvärderingen av småbarnspedagogiken är att trygga att syftet med denna lag uppfylls, stödja utvecklandet av småbarnspedagogiken och främja förutsättningarna för barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Den som anordnar småbarnspedagogik ska utvärdera sin verksamhet samt delta i utomstående utvärdering av sin verksamhet.

De centrala resultaten av utvärderingarna ska publiceras.

6 kap.

Personal och behörighetsvillkor

25 §

Tillräckligt personal

Kommunen, samkommunen eller den privata serviceproducenten ska se till att det finns tillräckligt med sådan personal som uppfyller respektive behörighetsvillkor som avses i detta kapitel inom småbarnspedagogiken, så att syftet med småbarnspedagogiken kan uppnås. Kommunen ska i den utsträckning som motsvarar behovet inom småbarnspedagogik ha tillgång till tjänster av en speciallärare i småbarnspedagogik. Därtill kan det inom småbarnspedagogiken med beaktande av barnens behov och målen med småbarnspedagogiken även finnas annan personal. Ett sådant daghem som avses i 1 § ska ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten.

RP 40/2018 rd

26 §

Lärare inom småbarnspedagogik

Behörighetsvillkoren för uppgifter som lärare inom småbarnspedagogik är minst pedagogie kandidatexamen som innehåller sådana studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnspedagogik, om vilka närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning av statsrådet, eller som har kompletterats med sådana studier.

27 §

Socionom inom småbarnspedagogik

Behörighetsvillkoren för uppgifter som socionom inom småbarnspedagogik är minst yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området som innehåller studier som omfattar minst 60 studiepoäng i studier med inriktning på småbarnspedagogik och socialpedagogik, om vilka närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning av statsrådet, eller socionomexamen som har kompletterats med sådana studier.

28 §

Barnskötare inom småbarnspedagogik

Behörighetsvillkoren för uppgiften som barnskötare inom småbarnspedagogik är grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, en lämplig grundexamen inom hälsovård och det sociala området eller någon annan motsvarande lämplig examen där det ingår eller som kompletterats med tillräckligt omfattande examensdelar i vård, fostran och undervisning av barn.

Närmare bestämmelser om sådana lämpliga examina och tillräckligt omfattande examensdelar som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

29 §

Familjedagvårdare

Behörighetsvillkoren för uppgifterna som familjedagvårdare är för uppgiften lämplig yrkesexamen eller någon annan för området lämplig utbildning.

30 §

Speciallärare inom småbarnspedagogik

Behörighetsvillkoren för uppgifter som speciallärare i småbarnspedagogik är

1) behörighet för uppgiften som lärare i småbarnspedagogik och utöver examen avlagda studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter som speciallärare. Närmare bestämmelser gällande dessa studier utfärdas genom förordning av statsrådet.

2) pedagogie magisterexamen med specialpedagogik som huvudämne (utbildning till speciallärare inom småbarnspedagogik).

RP 40/2018 rd

31 §

Daghemsföreståndare

Behörighetsvillkoren för uppgiften som föreståndare som ansvarar för verksamheten vid ett daghem är behörighet för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik enligt 26 eller 27 § och minst pedagogie magisterexamen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

32 §

Behörighet för personal vid steinerpedagogiska daghem

Av steinerpedagoger inom småbarnspedagogik krävs att deras studier med inriktning på småbarnspedagogik är minst lika omfattande som sådana studier som ger behörighet enligt 26 §. Innan en studieplan för steinerpedagoger med inriktning på småbarnspedagogik får tas i bruk eller väsentliga ändringar i en sådan plan får företas, krävs Utbildningsstyrelsens godkännande.

Utöver vad som föreskrivs om behörigheter i denna lag, är även den som har fullföljt sådana steinerpedagogiska studier med inriktning på småbarnspedagogik som avses i 1 mom. behörig för sådana uppgifter vid ett daghem där småbarnspedagogiken ordnas enligt steinerpedagogiska principer, för vilka det krävs behörighet enligt 26 §.

33 §

Tillfälliga avvikelser från behörighetsvillkoren

Om det inte står att finna någon att anställa som har den behörighet för respektive uppgift som avses i 26—31 §, får för högst ett år i sänder anställas en person som på basis av de studier han eller hon avlagt har tillräckliga förutsättningar för att sköta uppgiften.

7 kap.

Dimensionering av personalen, personalens sammansättning och fortbildning

34 §

Gruppbildningen inom småbarnspedagogiken

Grupperna inom småbarnspedagogiken ska bildas och lokalerna planeras och användas så att det syfte som föreskrivs för småbarnspedagogiken kan uppnås.

35 §

Dimensioneringen av daghemspersonalen

På ett daghem ska det finnas ett tillräckligt antal anställda i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som i relation till antalet barn, deras ålder och den tid de dagligen tillbringar i småbarnspedagogik har yrkesmässig behörighet som lärare, socionom eller barnskötare. Närmare bestämmelser om dimensioneringen av personalen får utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen föreskrivs särskilda relationstal för barn som fyllt minst tre år samt särskilda relationstal för barn under tre år och särskilda relationstal för dem som deltar i småbarnspedagogik mindre än fem timmar om dagen samt om småbarnspedagogik som ordnas minst fem timmar per dag för barn som fyllt tre år.

RP 40/2018 rd

Om det på ett daghem finns ett eller flera barn som behöver stöd, ska detta beaktas i antalet anställda enligt 1 mom., om det inte finns en assistent för sådana barn på daghemmet.

I en daghemsgrupp får samtidigt högst ett sådant antal barn som motsvarar tre sådana anställda i småbarnspedagogiska uppgifter som avses i 1 mom.

36 §

Avvikelser från dimensioneringen vid daghemmet

Daghemmet får göra undantag från relationstalen enligt 35 §, om det genomsnittliga antalet dagar som barnen deltar i småbarnspedagogiken kontinuerligt är avsevärt lägre än antalet verksamhetsdagar. Undantag får göras genom att antalet barn på daghemmet endast kortvarigt överstiger det antal som anges enligt respektive relationstal.

Därutöver får daghemmet tillfälligt och kortvarigt avvika från de relationstal som avses i 35 § när omfattningen av småbarnspedagogiken för ett barn utvidgas på det sätt som avses i 17 § 4 mom.

37 §

Daghemspersonalens sammansättning

Av den daghemspersonal i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som avses i 35 § 1 mom. ska minst två tredjedelar ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik, och minst hälften av de senare ska ha behörighet som lärare i småbarnspedagogik. De övriga i personalen ska minst ha barnskötarbehörighet.

38 §

Dimensionering av personalen vid familjedaghem

I ett familjedaghem ska det i förhållande till antalet barn finnas ett tillräckligt antal personer som har behörighet som familjedagvårdare enligt denna lag. Bestämmelser om antalet barn som samtidigt får småbarnspedagogik i ett familjedaghem utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen kan man även bestämma det maximala antalet barn som två eller tre familjedagvårdare tillsammans får sköta och om deras behörighetsvillkor.

Om det i ett familjedaghem finns ett eller flera barn som behöver stöd, ska detta beaktas i antalet barn eller antalet anställda i småbarnspedagogiska uppgifter, om det inte finns en assistent för sådana barn på daghemmet.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på anordnade av familjedagvård för familjens barn i deras eget hem.

39 §

Fortbildning

Anordnare och producenter av småbarnspedagogiska tjänster ska se till att personalen inom småbarnspedagogiken i tillräckligt hög grad deltar i fortbildning som upprätthåller och utvecklar deras yrkesskicklighet. Genomförandet av och genomslaget för fortbildningen ska följas upp och utvärderas.

Närmare bestämmelser om fortbildningens innehåll omfattning, anordnande, uppföljning och utvärdering får utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

8 kap.

Sekretess samt utbyte av uppgifter

40 §

Sekretess

Bestämmelserna om sekretess och om en parts rätt till samt rätt att ta del av en handling samt om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ur en handling i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) ska även tillämpas på småbarnspedagogik som ordnas av privata serviceproducenter.

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet är sådana uppgifter som gäller ett barns behov av stöd, stödåtgärder och uppgifter om genomförandet av dem samt bedömningar av barnets personliga egenskaper sekretessbelagda.

Barnets individuella plan som avses i 23 § i denna lag är sekretessbelagd.

41 §

Undantag från sekretessen

Trots sekretessbestämmelserna har en anordnare eller producent av småbarnspedagogisk verksamhet rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter som är nödvändiga för anordnandet av småbarnspedagogik för ett barn från myndigheter inom utbildningssektorn, myndigheter inom social- och hälsovårdssektorn, övriga producenter som erbjuder tjänster inom småbarnspedagogisk verksamhet, social- och hälsovård samt övriga yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården.

De personer som ansvarar för barnets småbarnspedagogik och behov av stöd, de personer som deltar i utvärderingen av behovet av stödåtgärder eller för genomförandet av stödåtgärderna eller utvärderingen av dem har trots sekretessbestämmelserna rätt att få och att lämna sådana uppgifter till varandra och till anordnaren av småbarnspedagogiken om barnet som är nödvändiga för anordnandet av småbarnspedagogik och utvärderingen av stöd för barnet.

Om ett barn övergår till småbarnspedagogik som ordnas av någon annan anordnare av småbarnspedagogik enligt denna lag, eller till förskoleundervisning eller grundläggande utbildning som ordnas enligt lagen om grundläggande utbildning, ska den tidigare anordnaren av småbarnspedagogik trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna sådana uppgifter om barnet som är nödvändiga med tanke på anordnandet av småbarnspedagogik för barnet till den nya anordnaren av småbarnspedagogik eller till anordnaren av förskoleundervisning respektive grundläggande utbildning. Motsvarande uppgifter får även överlämnas på begäran av en anordnare av småbarnspedagogik, förskoleundervisning eller grundläggande utbildning.

Den som fullgör sådana uppgifter som avses i denna lag har, oavsett skyldigheten att iaktta sekretess, rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning, om han eller hon vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

Uppgifter ur sådana register som ska bildas för att sköta uppgifter enligt denna lag får lämnas ut med hjälp av teknisk anslutning till den som har rätt att få uppgifterna. Innan den tekniska anslutningen öppnas ska den som överlåter uppgifterna se till att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

42 §

Rätt att få uppgifter för planering, utvärdering och tillsyn

En anordnare av småbarnspedagogik har vid fullgörandet av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådan statistik och övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av småbarnspedagogiken.

Anordnaren och producenter av småbarnspedagogik ska på begäran avgiftsfritt lämna de statliga och kommunala myndigheter som ansvarar för småbarnspedagogiken de uppgifter som behövs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning gällande småbarnspedagogik.

Trots sekretessbestämmelserna har de tillsynsmyndigheter som avses i 52 § rätt att av anordnare och producent av småbarnspedagogik och av varandra avgiftsfritt få de uppgifter och utredningar som de behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter.

9 kap.

Privata serviceproducenters småbarnspedagogik

43 §

Privat småbarnspedagogik

Med privat småbarnspedagogik avses sådan småbarnspedagogik som en enskild person, en sammanslutning eller en stiftelse eller ett affärsföretag bildat av ett offentligt samfund tillhandahåller mot ersättning genom drivande av rörelse eller yrkesutövning. En producent av privata tjänster ansvarar för att en sådan servicehelhet som på basis av ett avtal eller ett förvaltningsbeslut ordnas för en klient uppfyller de krav som ställs på det.

Serviceproducenten ska uppfylla följande allmänna villkor:

1) serviceproducenten får inte ha försatts i konkurs och, om det är frågan om en enskild person, så har han eller hon fyllt 18 år och har inte begränsad handlingsbehörighet och har inte meddelats näringsförbud,

2) serviceproducenten får inte ha utövat bestämmande inflytande i en sammanslutning som under de tre senaste åren försatts i konkurs,

3) serviceproducenten får inte ha några skatteskulder eller andra offentliga skulder på utsökning eller skulder som har återsänts från utsökningen med ett medellöshetsintyg eller några andra försummade skyldigheter som hänför sig till skatter, lagstadgade pensionsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- eller arbetslöshetsförsäkringsavgifter eller andra skulder som indrivs genom utsökning och som med avseende på serviceproducentens betalningsförmåga är mer än obetydliga, som äventyrar dennes tillförlitlighet.

4) serviceproducenten får inte i sin tidigare verksamhet ha konstaterats ha allvarliga brister i fråga om klientsäkerhet, och, om sådana brister förekommit, så har tillsynsmyndigheternas tidigare anmärkningar och påbud lett till att bristerna rättats till och missförhållandena undanröjts.

Angående de villkor som avses i 1 mom. 2—4 punkterna ska serviceproducenten ges tillfälle att visa att villkoren uppfylls.

Vad som föreskrivs om serviceproducenten i 1 och 2 mom. ovan gäller även den som på grundval av äganderätt, avtal eller andra arrangemang utövar bestämmande inflytande för serviceproducentens räkning.

Anmälningsförfarande för privata serviceproducenter

En privat serviceproducent som mot ersättning bedriver småbarnspedagogisk verksamhet vid ett daghem eller inom familjedagvård, ska göra en skriftlig anmälan till det kommunala organ som ansvarar för småbarnspedagogik som avses i 50 § om sin verksamhet innan den inleds eller väsentligt förändras i den kommun där servicen produceras.

Av den anmälan om inledande av verksamheten som avses i mom. 1 ska framgå

1) serviceproducentens namn, personbeteckning eller företags- och organisationsnummer, kontaktuppgifter samt kontaktuppgifterna till och namnet på företagets verkställande direktör eller någon annan person som ansvarar för affärsverksamheten.

2) namn och kontaktuppgifter för de verksamhetsställen där man avser att inleda verksamheten,

3) i vilken form servicen ges och hur den produceras samt den planerade verksamhetens omfattning vid respektive verksamhetsställe samt myndigheternas godkännande av de lokaler och redskap som enligt planerna ska användas för servicen

4) antalet klientplatser vid varje verksamhetsställe

5) den för verksamheten ansvariga personens namn, personbeteckning, kontaktuppgifter, utbildning, arbetserfarenhet och uppgift vid verksamhetsstället,

6) antalet övriga anställda och deras utbildning

7) uppgift om registrering i det arbetsgivarregister som avses i lagen om förskottsuppbörd (1118/1996),

8) planerat datum för inledande av verksamheten

9) platsen för förvaring av klienthandlingar, de centrala principerna för förandet av klientregister samt den som ansvarar för personuppgifterna i registret samt den dataskyddsansvariga

10) en plan för egenkontroll enligt 48 §

11) ett utdrag ur straffregistret enligt 4 § 2 mom. i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002)

12) övriga uppgifter som behövs för att bedöma servicens kvalitet, säkerhet och ändamålsenlighet.

Det kommunala organet ska så snart det fått en sådan anmälan som avses i 1 mom. utföra en inspektion på det småbarnspedagogiska verksamhetsstället i syfte att försäkra sig om att verksamhetsmiljön och den småbarnspedagogik som ges där motsvarar de krav som ställs på småbarnspedagogik. Det kommunala organet ska vid behov få utlåtanden av brand- och hälsovårdsmyndigheterna. Därefter ska organet utan dröjsmål lämna de uppgifter om daghemmen det fått till regionförvaltningsverket. När det kommunala organet har konstaterat att ovan nämnda villkor uppfylls, får verksamheten inledas respektive förändringarna göras.

En serviceproducent ska utan dröjsmål göra en skriftlig anmälan om upphörande av verksamheten till det kommunala organ som mottagit anmälan enligt 1 mom. Organet ska meddela de uppgifter som det fått till regionförvaltningsverket.

Det kommunala organet ska föra en förteckning över privata familjedagvårdare.

Närmare bestämmelser om innehållet i anmälan och de handlingar som ska fogas till den får utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Ansvarig person

Varje producent av privat service ska utse en för verksamheten ansvarig föreståndare för respektive daghem enligt 31 § och en ansvarig person för respektive familjedaghem som uppfyller behörighetsvillkoren i enlighet med 29 §. Dessa personer ansvarar för att den plats där

RP 40/2018 rd

småbarnspedagogiken ordnas och den småbarnspedagogiska verksamhet som genomförs där uppfyller de krav som ställs på dem.

Serviceproducenten ska utan dröjsmål lämna in en skriftlig anmälan om att den ansvariga personen byts ut samt dennes kontaktuppgifter till det kommunala organ som tagit emot en anmälan som avses i 44 §. Organet ska lämna uppgifterna till regionförvaltningsverket.

46 §

Införande av uppgifter i registret

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken ansvarar för behandlingen av sådana anmälningsärenden gällande det riksomfattande informationssystemet (register över tillhandahållare av privat service) som avses i 44 § samt för tillsynen över och statistikföringen som gäller privat småbarnspedagogik. Regionförvaltningsverket ska registrera serviceproducenten och dennes serviceenhet, om dessa uppfyller de villkor som föreskrivs i denna lag. Regionförvaltningsverket beslutar om registreringen ska antas eller avslås. Serviceproducenten kan avlägsnas ur registret över tillhandahållare av privat service, om serviceproducenten inte uppfyller de registreringsvillkor som föreskrivs i 43 § 2 mom.

För daghem registreras

1) sådana uppgifter som avses i 44 § 2 och 4 mom. samt 45 § 2 mom., dock inte planen för egenkontroll eller sådana registerutdrag som avses i 44 § 2 mom. 10 punkten.

2) uppgifter om förändringar i verksamheten

3) uppgifter om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förvaltningsbeslut som utfärdats med stöd av den och om de påföljder som tillsynsmyndigheten beslutat om, uppgifter om tillsynsmyndighetens inspektioner och resultaten av dessa samt övriga uppgifter som behövs för övervakningen, samt

4) övriga uppgifter som behövs för handläggning och statistikföring av anmälningsärenden och som inte innehåller sådana uppgifter som avses i artikel 9 i det allmänna dataskyddsdirektivet (2016/679/EU).

Regionförvaltningsverket ansvarar för de uppgifter som det fört in i registret och för att utlämnandet av dem är förenligt med lag. Tillståndsmyndigheten får använda registeruppgifter i den omfattning dess uppgifter kräver det. Personuppgifterna i detta register avförs ur registret fem år efter det att sådan verksamhet som avses i denna lag har upphört.

Registreringen av anmälningar är avgiftsbelagd. Närmare bestämmelser om avgifterna utfärdas genom förordning av statsrådet.

47 §

Offentliggörande och utlämnande av registeruppgifter

Tillståndsmyndigheten får när det gäller producenter av privat socialservice ur registret över tillhandahållare av privat service i ett allmänt datanät offentliggöra och lämna ut namn eller firmanamn, verksamhetsform samt adressen och andra kontaktuppgifter till alla verksamhetsställen och övriga lokaler. En självständig yrkesutövare får dock förbjuda att hans eller hennes adress och övriga kontaktuppgifter publiceras.

För andra än självständiga yrkesutövare får det i ett allmänt datanät också finnas andra offentliga uppgifter om företagsverksamheten.

Bestämmelser om utlämnande av offentliga personuppgifter som inte sker i ett allmänt datanät finns i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Uppgifter om serviceproducenter som upphört med sin verksamhet enligt denna lag får publiceras och lämnas ut i ett allmänt datanät i högst tolv månader efter det att tillståndsmyndigheten har tagit emot anmälan om att verksamheten upphör.

RP 40/2018 rd

Uppgifter om privata tillhandahållare av service som ingår i registret får lämnas ut via en teknisk förbindelse till de aktörer som har rätt till uppgifterna. Innan en teknisk anslutning öppnas ska den myndighet som begär uppgifter försäkra sig om att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

48 §

Plan för egenkontroll

För säkerställande av att den småbarnspedagogiska verksamheten är tillbörlig ska varje privat serviceproducent utarbeta en plan för egenkontroll. Serviceproducenten ska hålla planen för egenkontroll offentligt framlagd och följa hur den förverkligas. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården får meddela föreskrifter om innehållet i planen för egenkontroll och om hur den ska utarbetas och följas upp.

49 §

Förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet

Den som ordnar eller tillhandahåller privat småbarnspedagogisk verksamhet och avsiktligt försummar sin anmälningsskyldighet enligt 44 §, som trots att ifrågavarande aktör strukits ur registret över det register som avses i 46 § ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik eller den som i strid med det föreläggande eller det förbud som avses i 58 §, försummat att ordna eller tillhandahålla småbarnspedagogik eller förskoleundervisning, ska, om strängare straff inte föreskrivs i någon annan lag, för *förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet* dömas till böter.

10 kap.

Förvaltning och tillsyn

50 §

Kollegiala kommunala organ

De uppgifter som kommunen har enligt denna lag ska skötas av ett eller flera kollegiala organ som utses av kommunen.

Till organets uppgifter hör även att företräda kommunen, bevaka dess rätt och föra talan i ärenden som angår individuell verkställighet av småbarnspedagogisk verksamhet samt att i dessa ärenden ingå avtal och andra rättshandlingar på kommunens vägnar.

Organets lagstadgade beslutanderätt och rätt att föra talan får enligt bestämmelserna om detta i kommunallagen i en instruktion delegeras till tjänsteinnehavare som är underställda detta organ.

Om två eller flera kommuners småbarnspedagogik i dess helhet sköts av en samkommun, ska denna tillsätta ett eller flera sådana organ som avses i 1 mom. som är gemensamt för medlemskommunerna.

51 §

Statligt styrsystem

Undervisnings- och kulturministeriet ansvarar för den allmänna planeringen, styrningen och uppföljningen av småbarnspedagogiken.

RP 40/2018 rd

Den regionala planeringen, styrningen och tillsynen av småbarnspedagogiken hör till regionförvaltningsverket.

Sakkunnigt ämbetsverk i uppgifter som gäller småbarnspedagogik är Utbildningsstyrelsen.

Därtill styr Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården regionförvaltningsverkens verksamhet i syfte att förenhetliga deras verksamhetsprinciper, förfaringssätt och beslutspraxis vid styrningen och övervakningen av småbarnspedagogiken. Dessutom styr och övervakar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården småbarnspedagogiken i synnerhet när det är fråga om

- 1) principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden,
- 2) ärenden som gäller flera regionförvaltningsverks verksamhetsområden eller hela landet,
- 3) ärenden som ett regionförvaltningsverk är jävigt att behandla.

Undervisnings- och kulturministeriet utarbetar tillsammans med Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården en resultatmålshandling för att målen för småbarnspedagogiken ska uppnås, efter att ha förhandlat om saken med social- och hälsovårdsministeriet.

52 §

Tillsynsmyndigheter

Tillsynsmyndigheter för småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av kommunen eller samkommunen är regionförvaltningsverket samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Tillsynsmyndigheter för småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av privata serviceproducenter är regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt ett sådant kommunalt organ som avses i 50 § eller en av detta organ utsedd tjänsteinnehavare.

53 §

Styrning, rådgivning och socialombudsman

De tillsynsmyndigheter som avses i 52 § ska utöva tillsyn i första hand genom att tillhandahålla anordnaren av verksamheten den handledning och rådgivning som behövs och genom att i samråd med anordnaren följa hur verksamheten utvecklas.

Den socialombudsman som avses i 24 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) har också i uppgift att för småbarnspedagogikens del ge klienterna råd i frågor som gäller tillämpningen av denna lag, bistå klienten i framställandet av en anmärkning, informera om klientens rättigheter, också i övrigt arbeta för att främja klientens rättigheter och för att de ska bli tillgodosedda, samt följa hur klienternas rättigheter och ställning utvecklas i kommunen och årligen till kommunstyrelsen avge en redogörelse för detta.

54 §

Anmärkning och klagomål

En förälder eller annan vårdnadshavare till ett barn som är missnöjd med kvaliteten på den småbarnspedagogik eller med bemötandet i samband med den har rätt att framställa anmärkning till daghemsföreståndaren, den person som ansvarar för verksamhetsstället eller en ledande tjänsteinnehavare inom småbarnspedagogiken. Verksamhetsstället ska lämna sina klienter tillräcklig information om deras rätt att framställa anmärkning och göra det så enkelt för dem som möjligt att framställa anmärkning. Anmärkningen ska i regel framställas skriftligen. Anmärkningen kan också framställas muntligen av särskilda skäl.

Anmärkningen ska diarieföras och behandlas på behörigt sätt och skriftligen besvaras den inom skälig tid från det att den framställdes. I ett svar på en anmärkning får ändring inte sökas

RP 40/2018 rd

genom besvär. Framställandet av anmärkning inskränker inte klientens rätt att söka ändring på det sätt som särskilt föreskrivs. Framställandet av anmärkning inverkar inte heller på klientens rätt att anföra klagomål i sin sak hos tillsynsmyndigheterna.

I fråga om klagomål tillämpas vad som i 8 a kap. i förvaltningslagen föreskrivs om förvaltningsklagan.

Om anmärkning inte har framställts i ett ärende, och tillsynsmyndigheten bedömer att det är lämpligast att behandla ett klagomål som en anmärkning, får myndigheten överföra ärendet till det verksamhetsställe som klagomålet gäller eller till en ledande tjänsteinnehavare inom småbarnspedagogiken. Överföringen ska göras omedelbart efter bedömningen. Den som anfört klagomålet ska underrättas om överföringen. Verksamhetsstället ska underrätta den överförande tillsynsmyndigheten om svaret på det överförda ärendet. Avvisningsbeslut meddelas inte i fråga om klagomål som överförs för att behandlas som anmärkningar.

55 §

Inspektionsrätt

Tillsynsmyndigheten kan inspektera en anordnares eller serviceproducents verksamhet enligt denna lag samt de verksamhetsställen och övriga lokaler som används vid ordnandet av verksamheten.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket kan av grundad anledning ålägga kommunen att förrätta inspektion på ett verksamhetsställe tillhörigt en privat serviceproducent.

56 §

Förrättande av inspektion

En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan. En inspektör ska ges tillträde till verksamhetsställets alla lokaler. Lokaler som används för permanent boende får dock inspekteras bara om det är nödvändigt för att trygga klientens ställning och garantera behörig service. Över inspektionerna ska det föras protokoll.

Vid inspektionen ska, trots sekretessbestämmelserna, alla handlingar som inspektören begär och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram för honom eller henne. Dessutom ska inspektören utan kostnad på begäran få kopior av de handlingar som är nödvändiga för inspektionen. Inspektören har rätt att ta fotografier under inspektionen. Inspektören kan biträddas av sådana utomstående sakkunniga som behövs för inspektionen. På utomstående sakkunniga tillämpas förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999) samt 14 och 15 § i statstjänstemannalagen (750/1994).

57 §

Anmärkning och uppmärksamgörande

Om det vid styrningen och övervakningen av småbarnspedagogiken konstateras att anordnaren av verksamheten har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, och ärendet inte föranleder andra åtgärder, får tillsynsmyndigheten ge den som ansvarar för det felaktiga förfarandet, anordnaren av småbarnspedagogiken, kommunen eller samkommunen, eller den ansvariga personen hos en privat serviceproducent, en anmärkning för framtiden.

Tillsynsmyndigheterna kan, om ärendet inte föranleder någon anmärkning eller andra åtgärder, uppmärksamgöra den övervakade på att verksamheten ska ordnas på behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iakttas.

RP 40/2018 rd

58 §

Föreläggande

Om det upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar klientsäkerheten i ordnandet eller genomförandet av småbarnspedagogiken eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag, får tillsynsmyndigheten meddela ett föreläggande om att bristerna eller missförhållandena ska avhjälpas. När förelägget meddelas ska det utsättas en tid inom vilken behövliga åtgärder ska vidtas. Om klientsäkerheten så kräver, får det bestämmas att verksamheten omedelbart ska avbrytas, eller användningen av ett verksamhetsställe eller en del av det eller av en anordning omedelbart förbjudas.

Tillståndsmyndigheten kan vid vite eller vid äventyr om att verksamheten avbryts eller att användningen av ett verksamhetsställe eller en del därav eller av en anordning förbjuds, förplikta kommunen eller samkommunen att iakttä de föreskrifter som avses i 1 mom.

59 §

Samarbetet mellan tillsynsmyndigheter

Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta när de fullgör de uppgifter som föreskrivs i denna lag.

Det kommunala organet ska omedelbart underrätta Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket om bristfälligheter eller missförhållanden som kommit till dess kännedom i samband med tillsyn enligt denna lag samt om de åtgärder som organet vidtagit med stöd av 55—58 § och sina slutsatser om dem. Tillsyns- och tillståndsverket eller regionförvaltningsverket ska underrätta det kommunala organet i de kommuner där tjänsterna produceras om de tillsynsåtgärder som vidtagits med stöd av 55—58 § gällande privata serviceproducenter.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få handräckning av polisen för genomförandet av inspektion enligt 56 § och avbrytande och förbud mot användning enligt 58 §.

11 kap.

Finansiering och klientavgifter

60 §

Finansiering och bidrag

På verksamhet som kommunen ordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009).

Kommunen ska anvisa resurser för den småbarnspedagogik som ligger till grund för statsandelen.

För verksamhet enligt denna lag kan kommuner och samkommuner, inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten, beviljas statsunderstöd så som föreskrivs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). För investeringar kan statsunderstöd också beviljas kommuner och samkommuner i enlighet med bestämmelserna i statsunderstödslagen (688/2001). Statsbidragsmyndighet i ärenden som gäller investeringsunderstöd är regionförvaltningsverket.

RP 40/2018 rd

61 §

Klientavgifter

På avgifter som tas ut för småbarnspedagogik tillämpas lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016).

12 kap.

Rättsmedel och ändringssökande

62 §

Ändringssökande i beslut om barnets rätt till småbarnspedagogik och i beslut om antagning till småbarnspedagogik

Omrövning av ett beslut som gäller småbarnspedagogik för ett barn får begäras hos ett sådant kollegialt kommunalt organ som avses i 50 §.

Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omrövning får, till den del beslutet gäller skyldigheten att ordna småbarnspedagogik enligt 6 § eller 8 §, omfattningen av den rätt som avses i 12 §, anordnande av skiftesvård enligt 13 § eller den rätt som avses i 15 §, överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I övrigt får omrövning begäras endast om beslutet hotar äventyra barnets tillgång till småbarnspedagogik. På begäran om omrövning tillämpas i övrigt bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003).

Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

63 §

Ändringssökande beslut som fattats gällande övervakning av tillsynsmyndighet eller i egenkap av registernsmyndighet

Ändring i ett beslut som en tillsynsmyndighet har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

I anmärkning eller uppmärksamgörande enligt 57 § får ändring inte sökas genom besvär.

64 §

Verkställighet

Tillståndsmyndighetens beslut om avbrytande av verksamheten, förbud mot användning av ett verksamhetsställe eller av en del av det eller av en anordning får omedelbart verkställas även om det överklagas, om detta är nödvändigt med hänsyn till klienternas säkerhet.

Besvärinstansen kan förbjuda verkställigheten av beslutet eller bestämma att den ska avbrytas.

13 kap.

Informationsresurs inom småbarnspedagogiken

65 §

Tillämpningsområde

I detta kapitel föreskrivs om informationsresursen inom småbarnspedagogiken, de uppgifter som ska registreras där, om förmedling av sådana uppgifter och om digitala tjänster i anslutning till den. På informationsresursen tillämpas inte bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999) om utlämnande av uppgifter med undantag för utlämnande av uppgifter för forskning, och inte heller 21 § i den lagen om sammanställning av datamaterial på begäran.

66 §

Användningssyfte

Syftet med informationsresursen inom småbarnspedagogiken är att

- 1) möjliggöra en datasäker och centraliserad digital koncentration, behandling och överlämnande av småbarnspedagogiska uppgifter till en person själv eller dennes lagliga företrädare och sådana myndigheter och forskare som behöver kunna använda sig av uppgifterna,
- 2) trygga enhetligheten och tillförlitligheten beträffande sådana uppgifter som gäller småbarnspedagogiken och effektivisera förvaltningen av dem,
- 3) främja utvecklingen av och beslutsfattandet angående småbarnspedagogik som grundar sig på riktiga och tillräckliga uppgifter.

Myndigheterna får använda sig av sådana uppgifter om småbarnspedagogiken som ingår i informationsresursen som är nödvändiga för skötseln av deras lagstadgade uppgifter. De uppgifter som ingår i informationsresursen ska huvudsakligen användas för anordnande, planering, styrning, uppföljning, tillsyn, utvärdering och statistikföring av småbarnspedagogik i allmänhet och regionalt.

67 §

Personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträde för informationsresursen

Kommunen, samkommunen eller en privat serviceproducent är personuppgiftsansvariga för de uppgifter som de registrerar i informationsresursen och svarar för innehållet i dem och deras riktighet samt för applikationsprogrammeringsgränssnitten. Den personuppgiftsansvariga ska se till att de uppgifter som registreras är aktuella.

Utbildningsstyrelsen är personuppgiftsbiträde för informationsresursen. Utbildningsstyrelsen ska svara för informationsresursens allmänna funktion och för applikationsprogrammeringsgränssnitten för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter. Utbildningsstyrelsen ska också svara för informationsresursens lättillgänglighet, integritet och oföränderlighet samt för dess skydd och bevarande. Utbildningsstyrelsen ansvarar för lagenligheten vid överlåtelse av uppgifter ur informationsresursen och för att granska förutsättningarna för öppnande av applikationsprogrammeringsgränssnitten. Utbildningsstyrelsen är skyldig att meddela de personuppgiftsansvariga att gränssnitten öppnats. Utbildningsstyrelsen ansvarar för att ge forskningstillstånd för utlämnande av uppgifter ur informationsresursen. Utbildningsstyrelsen ansvarar för de införda uppgifternas del för de registrerades rätt att få tillgång och begränsa behandlingen av personuppgifter enligt artikel 15 och 18 i Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning om samt för anmälningskyldigheten enligt artikel 19.

RP 40/2018 rd

Om en sådan personuppgiftsansvarig som avses i 1 mom. upphör och dennes uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, fungerar Utbildningsstyrelsen som personuppgiftsansvarig för de personuppgifter denne har fört in i resursen.

Utbildningsstyrelsen samlar in logguppgifter om användningen av tjänsten. Logguppgifterna bildar ett loggregister, för vilket Utbildningsstyrelsen är registeransvarig.

68 §

Införande av uppgifter i informationsresursen

Kommunen, samkommunen och privata serviceproducenter är skyldiga att för egen del registrera sådana uppgifter om den service de tillhandahåller som anges i 70 § i informationsresursen.

Med avvikelse från 1 mom. ovan ska kommunen eller samkommunen utöver uppgifterna om de tjänster den själv producerar även i fråga om sådana barn som avses i 70 § 3 mom. 1 och 3-7 punkterna samt 4 mom. inom sådan småbarnspedagogik som den ordnar på det sätt som föreskrivs i 5 §. En privat serviceproducent ska föra in sådana uppgifter som avses i 4 mom. 1 och 2 punkterna för de barns del, för vilka det inte har ordnats småbarnspedagogik på det sätt som avses i 5 §.

Utbildningsstyrelsen fattar närmare beslut om hur dataregistrerarna ska uppdatera uppgifterna. Utbildningsstyrelsen utfärdar närmare föreskrifter om informationsstrukturen för och informationsinnehållet i de uppgifter som anges i detta kapitel.

När sådana uppgifter om en person som avses i denna lag för första gången registreras i resursen, ska registreraren få upplysning om hans eller hennes studentnummer av Utbildningsstyrelsen. Om personen inte har något studentnummer ska Utbildningsstyrelsen skapa ett sådant nummer i enlighet med 3 § i lagen om det riksomfattande studie- och examensregistret (884/2017).

69 §

Sammanställning av datamaterial

Utbildningsstyrelsen ska årligen sammanställa data ur de uppgifter som införts i informationsresursen gällande utvärdering, utveckling, statistik, forskning och annan uppföljning av småbarnspedagogiken samt styrningen av den så som undervisnings- och kulturministeriet bestämmer.

När Utbildningsstyrelsen sammanställer datamaterial får den samköra uppgifter i informationsresursen med sådana uppgifter som förts in i den riksomfattande informationsresursen inom grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning samt med sådana uppgifter om en persons examina, specialiseringsutbildningar samt studierätter som gäller examensinriktade utbildningar som förts in i högskolornas riksomfattande datalager.

Därtill får Utbildningsstyrelsen vid sammanställandet av datamaterial med tillstånd av respektive myndighet också kombinera uppgifter i informationsresursen med uppgifter från andra myndigheter.

Samkörda personuppgifter får inte vidareutlämnas.

70 §

Uppgifter som gäller småbarnspedagogiken

I informationsresursen ska införas följande uppgifter om den som tillhandahåller småbarnspedagogik och dennes verksamhetsställen:

- 1) namn, fo-nummer och kontaktuppgifter;

RP 40/2018 rd

- 2) antalet platser inom småbarnspedagogiken;
- 3) former för anordnandet av småbarnspedagogik;
- 4) verksamhetsformer;
- 5) språk och betoningar.

I informationsresursen ska införas följande uppgifter om personalen:

- 1) namn, personbeteckning, modersmål, hemkommun och kontaktuppgifter;
- 2) verksamhetsställe och arbetsuppgift enligt denna lag;
- 3) anställningsförhållande och arbetstid;
- 4) examen som ger behörighet enligt denna lag;
- 5) deltagande i fortbildning.

I informationsresursen ska införas följande uppgifter om de barn som deltar i småbarnspedagogiken:

- 1) namn, personbeteckning, modersmål, hemkommun och kontaktuppgifter;
- 2) verksamhetsställe där barnet deltar i småbarnspedagogik;
- 3) datum för inlämnande av ansökan enligt 17 §;
- 4) begynnelse- och slutdatum för det beslut eller det avtal som avses i 18 §;
- 5) omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik, grund för den och användningsvillkor;
- 6) uppgift om anordnande av småbarnspedagogik i form av skiftesvård för barnet;
- 7) form för anordnande av småbarnspedagogiken.

I informationsresursen ska införas följande uppgifter om föräldrarna eller andra vårdnadshavare till varje barn som deltar i småbarnspedagogiken:

- 1) namn, personbeteckning, modersmål, hemkommun och kontaktuppgifter;
- 2) beloppet på klientavgiften i småbarnspedagogik och servicesedelns värde;
- 3) familjens storlek enligt lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogik (1503/2016);
- 4) begynnelse- och slutdatum för beslutet om avgiften.

Därutöver ska kommunen separat från ovan nämnda uppgifter införa uppgifter om antalet platser inom småbarnspedagogiken och om serviceproducenterna inom sådan småbarnspedagogik som den skaffat och ordnar med hjälp av servicesedlar.

71 §

Kontroll av uppgifter i andra informationskällor

Sådana identifikations- och kontaktuppgifter som en kommun, samkommun eller privat tjänsteproducent registrerat som avses i 70 § kontrolleras i det studentnummerregister som avses i lagen om nationella studerande- och examensregister.

72 §

Tid för förvarande av uppgifter i informationsresursen

Sådana uppgifter om anordnare och producenter av småbarnspedagogisk verksamhet som avses i 70 § 1 och 5 mom. ska förvaras i informationsresursen i fem års tid sedan utgången av det kalenderår under vilket ifrågavarande anordnare eller producent av småbarnspedagogisk verksamhet upphört med sin verksamhet.

Sådana uppgifter om personalen inom småbarnspedagogik som avses i 70 § 2 mom. ska förvaras i informationsresursen i fem års tid sedan utgången av det kalenderår under vilket ifrågavarande persons anställningsförhållande upphört.

Uppgifter som gäller sådana barn samt deras vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för dem som avses i 70 § 3 eller 4 mom. ska förvaras i informationsresursen i fem års tid sedan utgången av det kalenderår under vilket respektive barns rätt till småbarnspedagogik enligt 12 § har upphört.

RP 40/2018 rd

Studentnumret och de identifikationsuppgifter som det baserar sig på ska förvaras så som bestäms i lagen om nationella studie- och examensregister.

Uppgifterna i ett sådant loggregister som avses i 67 § 4 mom. ska förvaras i fem år efter att de uppstått.

73 §

Utlämnande av uppgifter och att ge dem till påseende

Utbildningsstyrelsen driver en tjänst för utlämnande av uppgifter, via vilken uppgifter i informationsresursen kombineras med hjälp av en användaranslutning centraliserat erbjuds en person själv eller en laglig företrädare för personen för påseende samt utlämnas till den som har rätt till ifrågavarande uppgifter. Dennes rätt att få uppgifter till påseende gäller uppgifter som rör honom eller henne själv eller uppgifter för den person vars lagliga företrädare han eller hon är.

Uppgifter som ingår i den informationsresurs som avses i denna lag får med stöd av lag eller den rätt till information som tillkommer ifrågavarande myndighet via tjänsten för utlämnande av uppgifter inom småbarnspedagogiken utlämnas personuppgifter som hänför sig till småbarnspedagogiken, sekretessbelagda uppgifter dock endast om det särskilt föreskrivs om utlämnandet av eller rätten till sådan information i den lag som gäller dem.

Myndigheter får uppgifter i tjänsten via ett applikationsprogrammeringsgränssnitt. Utbildningsstyrelsen får öppna ett gränssnitt till en sådan myndighet som med stöd av denna lag eller någon annan lag har rätt att behandla personuppgifterna. När myndigheten begär personuppgifter ska Utbildningsstyrelsen underrättas om för vilket syfte uppgifterna ska användas samt övriga omständigheter som behövs för att utreda förutsättningarna för utlämnande av uppgifterna och ges en utredning om att uppgifterna kommer att skyddas på behörigt sätt.

Uppgifter som lämnas ut förs inte in i Utbildningsstyrelsens tjänst.

14 kap

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

74 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lags 31 § träder i kraft den 1 januari 2030. Innan bestämmelserna i den paragrafen träder i kraft är behörighetsvillkoren för daghemsföreståndare behörighet för uppgiften som lärare inom småbarnspedagogik eller behörighet för uppgiften som socionom inom småbarnspedagogik samt pedagogie magisterexamen och tillräcklig ledarskapsförmåga.

Denna lags 37 § träder i kraft den 1 januari 2030. Innan bestämmelserna i den paragrafen träder i kraft ska minst en tredjedel av personalen i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter enligt 35 § 1 mom. ha behörighet som lärare respektive socionom i småbarnspedagogik och den övriga personalen minst barnskötarbehörighet.

Genom denna lag upphävs lagen om småbarnspedagogik av den 19 januari 1973 (36/1973) och förordningen om barndagvård (239/1973).

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till ovan nämnda lag eller till förordningen om barndagvård, tillämpas i deras ställe denna lag. Vad som på andra ställen i lagen eller med stöd av den föreskrivs om barndagvård, gäller småbarnspedagogik i enlighet med denna lag.

75 §

Övergångsbestämmelse som gäller personalen

Den som enligt de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande var behörig att verka som barnträdgårdslärare enligt bestämmelserna i 7 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005) är behörig för uppgifter enligt de behörighetsvillkor som anges i 26 eller 27 § i denna lag. Därtill är den som har en sådan examen som avses i 27 § 1 mom. Och som avlagt en kompletterande utbildningshelhet i småbarnspedagogik vid ett universitet som omfattar minst 25 studiepoäng inom fem år efter denna lags ikraftträdande behörig för uppgifter som lärare i småbarnspedagogik.

Den som vid denna lags ikraftträdande har antagits till ett universitet eller en yrkeshögskola för att studera till barnträdgårdslärare i sådana studier som avses i 7 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal i socialvården eller som inom ett år från denna lags ikraftträdande har godkänts till ett universitet eller en yrkeshögskola för studier som ger behörighet enligt 26 eller 27 § i denna lag är, sedan han eller hon fullföljt studierna, behörig för uppgifter för vilka det krävs behörighet enligt 26 eller 27 § under förutsättning att studierna slutförs senast den 31 juli 2023.

Den som var behörig som specialbarnträdgårdslärare vid denna lags ikraftträdande är behörig som speciallärare i småbarnspedagogik.

Den som vid denna lags ikraftträdande eller fem år innan dess har varit anställd i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande i vård- och fostringsuppgifter inom småbarnspedagogiken för vilka han eller hon har ansetts behörig enligt de behörighetsvillkor som anges i 8 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal i socialvården, eller som fem år innan denna lags ikraftträdande har avlagt sådana studier som ger ovan nämnda behörighet eller när denna lag träder i kraft har inlett sådana studier och slutför dem senast den 31 december 2021, eller som högst fem år innan denna lags ikraftträdande av Utbildningsstyrelsen har fått ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer för behörighet för uppgifter som närvårdare i barndagvård eller av Utbildningsstyrelsen har fått ett villkorligt beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer för behörighet för uppgifter som närvårdare och får ett slutligt beslut om erkännande senast den 31 december 2021, är behörig för uppgifter som barnskötare inom småbarnspedagogik enligt 28 §.

Den som vid denna lags ikraftträdande eller fem år innan dess har varit anställd i tjänste- eller arbetsavtal i yrkesmässiga eller administrativa ledande uppgifter för vilka han eller hon ansetts uppfylla de behörighetsvillkor som anges i 10 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal uppfyller behörighetsvillkoren i 74 § 2 mom. och är behörig som daghemsföreståndare enligt 31 §.

Den som vid denna lags ikraftträdande har fullföljt steinerpedagogiska studier med inriktning på småbarnspedagogik och varit behörig att undervisa undervisningsgrupper inom förskoleundervisningen som grundar sig på steinerpedagogik i vilka inte ingår elever inom den grundläggande utbildningen eller som vid denna lags ikraftträdande har inlett sådana studier som avses i detta moment och fullföljer dem senast den 31 juli 2022, är behörig för uppgifter enligt 32 § sedan han eller hon har avlagt de kompletterande studier Utbildningsstyrelsen har bestämt. Därtill är den behörig som vid denna lags ikraftträdande har inlett sådana studier som avses i detta moment och slutför dem senast den 31 juli 2022.

76 §

Övergångsbestämmelse gällande informationsresursen inom småbarnspedagogiken

Kommunen eller samkommunen ska registrera sådana uppgifter som avses i 70 § 1 mom. och sådana uppgifter om barnen som avses i 70 § 3 mom. samt sådana uppgifter som avses i

RP 40/2018 rd

70 § 5 mom. i informationsresursen inom småbarnspedagogiken från och med den 1 januari 2019.

Kommunen eller samkommunen ska registrera sådana uppgifter om personalen som avses i 70 § 2 mom. och sådana uppgifter om föräldrarna eller andra vårdnadshavare som avses i 70 § 4 mom. i informationsresursen inom småbarnspedagogiken från och med den 1 september 2019.

Privata serviceproducenter ska registrera sådana uppgifter som avses i 70 § 1 mom. samt sådana uppgifter om barnen som avses i 70 § 3 mom. i informationsresursen inom småbarnspedagogiken från och med den 1 januari 2020.

Privata serviceproducenter ska registrera sådana uppgifter om personalen som avses i 70 § 2 mom. och sådana uppgifter om vårdnadshavare som avses i 70 § 5 mom. i informationsresursen inom småbarnspedagogiken från och med den 1 september 2020.

2.

Lag

om ändring av lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016) 2 § 3 punkten, 4 § 1 mom., 14 § och 17 § 2 mom. som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) *kommunal småbarnspedagogik* småbarnspedagogik som ordnas i enlighet med 5 § i lagen om småbarnspedagogik (/),

4 §

Månadsavgift och uttagande av den

För sådan småbarnspedagogik som ordnas i form av daghemsverksamhet och familjedagvård enligt lagen om småbarnspedagogik kan en månadsavgift påföras.

14 §

Köpta tjänster och servicesedel

Om en kommun eller samkommun ordnar småbarnspedagogik som köpta tjänster på det sätt som avses i 5 § i lagen om småbarnspedagogik, ska för tjänsten tas ut samma avgifter som tas ut för motsvarande småbarnspedagogik som ordnas av kommunen eller samkommunen.

Om småbarnspedagogik ordnas genom att serviceanvändaren ges en servicesedel på det sätt som avses i 5 § 3 mom. i den lag som nämns i 1 mom., får kommunen inte ta ut avgift för småbarnspedagogiken. Vid bestämmande av värdet av servicesedeln ska 7 och 8 § i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) beaktas.

17 §

Myndigheternas rätt att få uppgifter

Den skyldighet som avses i 1 mom. gäller också penninginstitut, om den myndighet som sköter uppgifter inom småbarnspedagogiken inte får tillräckliga uppgifter och utredningar av de aktörer som nämns ovan och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som serviceanvändaren, hans eller hennes familj eller deras lagliga företrädare har lämnat är

RP 40/2018 rd

otillräckliga eller otillförlitliga. Begäran ska framställas skriftligen till penninginstitutet, och en tjänsteinnehavare som förordnats av ett organ som anges i 50 § i lagen om småbarnspedagogik är berättigad att fatta beslutet om att begäran ska framställas. Innan begäran framställs till penninginstitutet ska den vars uppgifter begärs underrättas om begäran.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 1 § 2 mom., 6 §, 1 och 2 mom., 32 § 1 och 3 mom., 41 § 4 mom., av dem 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1136/2003, 6 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 1288/1999, 32 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1139/2003 och 3 mom. sådant det lyder i lag 324/2011 och 41 § 4 mom. sådant det lyder i lag 642/2010, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag bestäms dessutom om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten uppkommer, om den påbyggnadsundervisning som ges dem som slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs och om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 eller 2 mom. i lagen om småbarnspedagogik (/), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat bestäms i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som bestäms i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den.

6 §

Bestämmande av skolplats för eleverna

Undervisningen i kommunen ska ordnas så att elevernas resor med hänsyn till bebyggelsen, skolornas och andra undervisningsplatsers placering samt kommunikationerna är så trygga och korta för eleverna som möjligt. När förskoleundervisning ordnas ska dessutom beaktas att de barn som deltar i undervisningen har möjlighet att utnyttja småbarnspedagogisk service.

Läropliktiga och andra som får sådan undervisning som avses i denna lag ska av kommunen anvisas en närskola enligt 1 mom. eller en annan lämplig plats, vid vilka utbildningen enligt 4 § 1 och 2 mom. denna lag sker på elevens eget språk, om kommunen är skyldig att ordna undervisning på nämnda språk. En elev som får förskoleundervisning kan som plats för undervisningen även anvisas en sådan plats inom småbarnspedagogiken som avses i 1 § 2 mom. och som uppfyller motsvarande krav eller någon annan plats som lämpar sig för förskoleundervisning. Av grundad anledning som har samband med undervisningen kan kommunen byta plats för undervisningen utan att ändra på undervisningsspråket.

RP 40/2018 rd

32 §

Skolresor

En elev i grundläggande utbildning eller påbyggnadsundervisning som har längre än fem kilometer till skolan har rätt till fri transport. En elev i förskoleundervisning som har längre än fem kilometer från hemmet till förskoleundervisningen eller från sådan småbarnspedagogisk verksamhet som avses i lagen om småbarnspedagogik till förskoleundervisningen har rätt till fri transport hemifrån direkt till förskoleundervisningen eller från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen hem eller till småbarnspedagogiken. En elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är ett tillräckligt understöd för transport eller ledsagande.

Om en elev antas till någon annan skola eller plats för undervisningen än en den som avses i 6 § 2 mom., kan såsom villkor för antagningen ställas att vårdnadshavaren svarar för de kostnader som transporten eller ledsagningen medför. Därutöver, om ett barn som får förskoleundervisning deltar i småbarnspedagogik som ordnas i en annan kommun på det sätt som avses i 6 § 4 mom., har den som ordnar undervisningen rätt att förutsätta att barnets vårdnadshavare svarar för de kostnader som orsakas av transporten eller ledsagningen mellan platsen för småbarnspedagogiken och platsen för förskoleundervisningen.

41 §

Rätt till upplysningsuppgifter

Trots bestämmelserna om sekretess har en utbildningsanordnare för att kunna ordna undervisningen för en elev rätt att avgiftsfritt få nödvändiga uppgifter av myndigheter inom småbarnspedagogiken eller social- och hälsovårdsmyndigheterna, andra tjänstproducenter inom småbarnspedagogiken eller socialservicen och hälso- och sjukvården samt av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av lagen om privat socialservice

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om privat socialservice (922/2011) 11 § 2 mom., och
ändras i lagen om privat socialservice (922/2011) 4 § 3 mom. och 27 § 2 mom., av dem 4 §
3 mom. sådant det lyder i lag 296/2016 och 27 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1321/2014 som
följer:

4 §

Verksamhetsbetingelser

Bestämmelser om personaldimensioneringen och behörighetsvillkoren för personalen finns i
fråga om familjehem i 6, 8 och 9 § i familjevårdslagen (263/2015). Bestämmelser om det
minsta antalet anställda i anstaltsvård inom barnskyddet finns i 59 § i barnskyddslagen
(417/2007) och om behörighetsvillkoren för personalen i 60 § i den lagen.

11 §

Anmälningsskyldig service

(upphävs)

27 §

Registrering av uppgifter om anmälningsskyldig verksamhet

I registret förs inte in uppgifter om serviceproducenter som producerar endast stödtjänster i
anslutning till hemservice som avses i 14 § 1 mom. 5 punkten i socialvårdslagen eller med
stödtjänsterna jämförbara tjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 2 § 2 punkten, så-
dan den lyder i lag 109/2016 som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *serviceproducent* en privat person eller en sammanslutning som har gjort en anmälan en-
ligt 44 § i lagen om småbarnspedagogik (/) och som bedriver småbarnspedagogisk verk-
samhet mot ersättning, eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med
den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i
samma hushåll,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 12 april 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Undervisningsminister Sanni Grahn-Laasonen

2.

Lag

om ändring av lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016) 2 § 3 punkten, 4 § 1 mom., 14 § och 17 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) *kommunal småbarnspedagogik* småbarnspedagogik som ordnas i enlighet med 10 § i lagen om småbarnspedagogik (36/1973)

4 §

Månadsavgift och uttagande av den

För sådan småbarnspedagogik som ordnas i form av daghemsvård eller familjedagvård enligt lagen om småbarnspedagogik kan en månadsavgift påföras.

14 §

Köpta tjänster och servicesedel

Om en kommun eller samkommun ordnar småbarnspedagogik som köpta tjänster på det sätt som avses i 10 § 1 mom. 4 punkten i lagen om småbarnspedagogik, ska för tjänsten tas ut samma avgifter som tas ut för motsvarande småbarnspedagogik som ordnas av kommunen eller samkommunen.

Om småbarnspedagogik ordnas genom att

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) *kommunal småbarnspedagogik* småbarnspedagogik som ordnas i enlighet med 5 § i lagen om småbarnspedagogik (/),

4 §

Månadsavgift och uttagande av den

För sådan småbarnspedagogik som ordnas i form av *daghemsverksamhet och familjedagvård* enligt lagen om småbarnspedagogik kan en månadsavgift påföras.

14 §

Köpta tjänster och servicesedel

Om en kommun eller samkommun ordnar småbarnspedagogik som köpta tjänster på det sätt som avses i 5 § i lagen om småbarnspedagogik, ska för tjänsten tas ut samma avgifter som tas ut för motsvarande småbarnspedagogik som ordnas av kommunen eller samkommunen.

Om småbarnspedagogik ordnas genom att

RP 40/2018 rd

Gällande lydelse

serviceanvändaren ges en servicesedel på det sätt som avses i 10 § 1 mom. 5 punkten i den lag som nämns i 1 mom., får kommunen inte ta ut avgift för småbarnspedagogiken. Vid bestämmande av värdet av servicesedeln ska 7 och 8 § i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) beaktas.

17 §

Myndigheternas rätt att få upplysningar

Den skyldighet som avses i 1 mom. gäller också penninginstitut, om den myndighet som sköter uppgifter inom småbarnspedagogiken inte får tillräckliga uppgifter och utredningar av de aktörer som nämns ovan och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som serviceanvändaren, hans eller hennes familj eller deras lagliga företrädare har lämnat är otillräckliga eller otillförlitliga. Begäran ska framställas skriftligen till penninginstitutet, och en tjänsteinnehavare som förordnats av ett organ som anges i 11 d § i lagen om småbarnspedagogik är berättigad att fatta beslutet om att begäran ska framställas. Innan begäran framställs till penninginstitutet ska den vars uppgifter begärs underrättas om begäran.

Föreslagen lydelse

serviceanvändaren ges en servicesedel på det sätt som avses i 5 § 3 mom. i den lag som nämns i 1 mom., får kommunen inte ta ut avgift för småbarnspedagogiken. Vid bestämmande av värdet av servicesedeln ska 7 och 8 § i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) beaktas.

17 §

Myndigheternas rätt att få upplysningar

Den skyldighet som avses i 1 mom. gäller också penninginstitut, om den myndighet som sköter uppgifter inom småbarnspedagogiken inte får tillräckliga uppgifter och utredningar av de aktörer som nämns ovan och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som serviceanvändaren, hans eller hennes familj eller deras lagliga företrädare har lämnat är otillräckliga eller otillförlitliga. Begäran ska framställas skriftligen till penninginstitutet, och en tjänsteinnehavare som förordnats av ett organ som anges i 50 § i lagen om småbarnspedagogik är berättigad att fatta beslutet om att begäran ska framställas. Innan begäran framställs till penninginstitutet ska den vars uppgifter begärs underrättas om begäran.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 1 § 2 mom., 6 §, 1 och 2 mom., 32 § 1 och 3 mom., 41 § 4 mom., av dem 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1136/2003, 6 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 1288/1999, 32 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1139/2003 och 3 mom. sådant det lyder i lag 324/2011 och 41 § 4 mom. sådant det lyder i lag 642/2010, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag bestäms dessutom om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten uppkommer, om den påbyggnadsundervisning som ges dem som slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs och om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på en sådan dagvårdsplats som avses i 1 § 2 eller 3 mom. lagen om barndagvård (36/1973) tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat bestäms i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som bestäms i lagen om barndagvård eller i en förordning med stöd av den.

6 §

Bestämmande av skolplats för eleverna

Undervisningen i kommunen skall ordnas så att elevernas resor med hänsyn till bebyggelsen, skolornas och andra undervisningsplatsers placering samt kommunikationerna är så trygga och korta för eleverna som möj-

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag bestäms dessutom om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten uppkommer, om den påbyggnadsundervisning som ges dem som slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs och om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 eller 2 mom. i lagen om småbarnspedagogik (/), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat bestäms i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som bestäms i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den.

6 §

Bestämmande av skolplats för eleverna

Undervisningen i kommunen ska ordnas så att elevernas resor med hänsyn till bebyggelsen, skolornas och andra undervisningsplatsers placering samt kommunikationerna är så trygga och korta för eleverna som möjligt.

RP 40/2018 rd

Gällande lydelse

ligt. När förskoleundervisning ordnas skall dessutom beaktas att de barn som deltar i undervisningen har möjlighet att utnyttja dagvårdsservice.

Läropliktiga och andra som får sådan undervisning som avses i denna lag skall av kommunen anvisas en närskola enligt 1 mom eller en annan lämplig plats, vid vilka utbildningen enligt 4 § 1 och 2 mom. denna lag sker på elevens eget språk, om kommunen är skyldig att ordna undervisning på nämnda språk. En elev som får förskoleundervisning kan som plats för undervisningen anvisas också en sådan dagvårdsplats som avses i 4 § 1 mom. och som uppfyller motsvarande krav eller någon annan plats som lämpar sig för förskoleundervisning. Av grundad anledning som har samband med undervisningen kan kommunen byta plats för undervisningen utan att ändra på undervisningsspråket.

32 §

Skolresor

En elev i grundläggande utbildning eller påbyggnadsundervisning som har längre än fem kilometer till skolan har rätt till fri transport. En elev i förskoleundervisning som har längre än fem kilometer från hemmet till förskoleundervisningen eller från sådan dagvård som avses i lagen om barndagvård till förskoleundervisningen har rätt till fri transport hemifrån direkt till förskoleundervisningen eller från dagvården till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen hem eller till dagvården. En elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är ett tillräckligt understöd för transport eller ledsagande.

Om en elev antas till någon annan skola eller plats för undervisningen än den som avses i 6 § 2 mom., kan såsom villkor för antagningen ställas att vårdnadshavaren svarar för

Föreslagen lydelse

När förskoleundervisning ordnas ska dessutom beaktas att de barn som deltar i undervisningen har möjlighet att utnyttja småbarnspedagogisk service.

Läropliktiga och andra som får sådan undervisning som avses i denna lag ska av kommunen anvisas en närskola enligt 1 mom. eller en annan lämplig plats, vid vilka utbildningen enligt 4 § 1 och 2 mom. denna lag sker på elevens eget språk, om kommunen är skyldig att ordna undervisning på nämnda språk. En elev som får förskoleundervisning kan som plats för undervisningen även anvisas en sådan *plats inom småbarnspedagogen som avses i 1 § 2 mom.* och som uppfyller motsvarande krav eller någon annan plats som lämpar sig för förskoleundervisning. Av grundad anledning som har samband med undervisningen kan kommunen byta plats för undervisningen utan att ändra på undervisningsspråket.

32 §

Skolresor

En elev i grundläggande utbildning eller påbyggnadsundervisning som har längre än fem kilometer till skolan har rätt till fri transport. En elev i förskoleundervisning som har längre än fem kilometer från hemmet till förskoleundervisningen eller från sådan *småbarnspedagogisk verksamhet* som avses i lagen om *småbarnspedagogik* till förskoleundervisningen har rätt till fri transport hemifrån direkt till förskoleundervisningen eller från *småbarnspedagogen* till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen hem eller till *småbarnspedagogen*. En elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är ett tillräckligt understöd för transport eller ledsagande.

Om en elev antas till någon annan skola eller plats för undervisningen än en den som avses i 6 § 2 mom., kan såsom villkor för antagningen ställas att vårdnadshavaren svarar

RP 40/2018 rd

Gällande lydelse

de kostnader som transporten eller ledsagningen medför. Därutöver, om ett barn som får förskoleundervisning deltar i barndagvård som ordnas i en annan kommun på det sätt som avses i 11 c § i lagen om barndagvård, har den som ordnar undervisningen rätt att förutsätta att barnets vårdnadshavare svarar för de kostnader som orsakas av transporten eller ledsagningen mellan dagvårdsplatsen och platsen för förskoleundervisningen.

41 §

Rätt till upplysningar

Trots bestämmelserna om sekretess har en utbildningsanordnare för att kunna ordna undervisningen för en elev rätt att avgiftsfritt få nödvändiga uppgifter av social- och hälsovårdsmyndigheterna, andra tjänsteprocenter inom socialservicen och hälso- och sjukvården samt av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Föreslagen lydelse

för de kostnader som transporten eller ledsagningen medför. Därutöver, om ett barn som får förskoleundervisning deltar i *småbarnspedagogik* som ordnas i en annan kommun på det sätt som avses i 6 § 4 mom., har den som ordnar undervisningen rätt att förutsätta att barnets vårdnadshavare svarar för de kostnader som orsakas av transporten eller ledsagningen mellan *platsen för småbarnspedagogiken* och platsen för förskoleundervisningen.

41 §

Rätt till upplysningar

Trots bestämmelserna om sekretess har en utbildningsanordnare för att kunna ordna undervisningen för en elev rätt att avgiftsfritt få nödvändiga uppgifter av *myndigheter inom småbarnspedagogiken* eller social- och hälsovårdsmyndigheterna, andra tjänsteprocenter inom *småbarnspedagogiken* eller socialservicen och hälso- och sjukvården samt av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om privat socialservice

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen om privat socialservice (922/2011) 11 § 2 mom., och ändras i lagen om privat socialservice (922/2011) 4 § 3 mom. och 27 § 2 mom., av dem 4 § 3 mom. sådant det lyder i lag 296/2016 och 27 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1321/2014 som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

4 §

Verksamhetsbetingelser

Verksamhetsbetingelser

Bestämmelser om personaldimensioneringen och behörighetsvillkoren för personalen finns i fråga om familjehem i 6, 8 och 9 § i familjevårdslagen (263/2015) och i fråga om barndagvård i 5 § i lagen om barndagvård (36/1973). Bestämmelser om det minsta antalet anställda i anstaltsvård inom barnskyddet finns i 59 § i barnskyddslagen (417/2007) och om behörighetsvillkoren för personalen i 60 § i den lagen.

Bestämmelser om personaldimensioneringen och behörighetsvillkoren för personalen finns i fråga om familjehem i 6, 8 och 9 § i familjevårdslagen (263/2015). Bestämmelser om det minsta antalet anställda i anstaltsvård inom barnskyddet finns i 59 § i barnskyddslagen (417/2007) och om behörighetsvillkoren för personalen i 60 § i den lagen.

11 §

11 §

Anmälningspliktig service

Anmälningspliktig service

I lagen om barndagvård föreskrivs om skyldighet för producenter av privat dagvård att lämna in en anmälan till det kommunala organet.

(upphävs)

27 §

27 §

Registrering av uppgifter om anmälningspliktig verksamhet

Registrering av uppgifter om anmälningspliktig verksamhet

I registret förs inte in uppgifter om serviceproducenter som producerar endast stödtjänster i anslutning till hemservice som avses i

I registret förs inte in uppgifter om serviceproducenter som producerar endast stödtjänster i anslutning till hemservice som avses i

RP 40/2018 rd

Gällande lydelse

14 § 1 mom. 5 punkten i socialvårdslagen eller med stödtjänsterna jämförbara tjänster eller privat familjedagvård.

Föreslagen lydelse

14 § 1 mom. 5 punkten i socialvårdslagen eller med stödtjänsterna jämförbara tjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 2 § 2 punkten, så-
dan den lyder i lag 109/2016 som följer:

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *vårdproducent* en privat person eller en sammanslutning som har gjort en anmälan enligt 28 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik (36/1973) och som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet mot ersättning, eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *vårdproducent* en privat person eller en sammanslutning som har gjort en anmälan enligt 44 § i lagen om småbarnspedagogik (/) och som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet mot ersättning, eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll,

Denna lag träder i kraft den 20 .